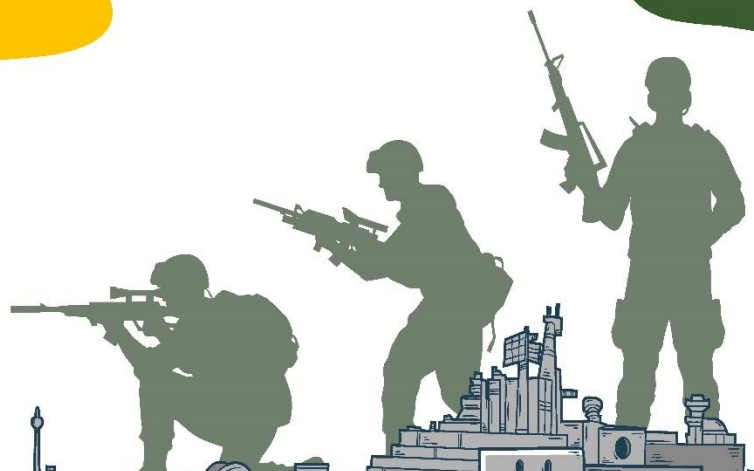

เอกสารโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์)

The 2nd National and the 1st International Academic Conference

“สันติภาพ : ความเชื่อ ศาสนา สงคราม ความดี”

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์)
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย
“สันติภาพ:ความเชื่อ ศาสนา สงคราม ความดี”

The 2nd National and the 1st International Academic Conference
“Academic seminar on Peace: beliefs, religion, war, goodness”

จัดโดย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย

ที่ปรึกษา

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการเอกสาร

พระศรีสังฆาณมุนี, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการเอกสาร

ดร. พูนศักดิ์ กมล

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในสถาบัน

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาโยธิน โยธโก, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น

พระมหาจีรวัฒน์ กนตวณโณ, รศ.ดร.

รองผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสุพร รกขิตธมโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา

พระมหากฤษฏา กิตติโสภโณ, รศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหามงคลกานต์ จตธมโม, รศ.ดร.

คณะพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุภาพร เตชธโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี

พระมหานรินทร์ สุรปญโญ, ผศ.ดร.

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระไพศาล จันทธมโม, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร. กฤต ศรียะอาจ	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ผศ.ดร. วินัย ภูมิสุข	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.พล.ต.ดร. ณัฐ สวาสดีรัตน์	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. ยุทธนา พูนเกิดมะเริง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
ผศ.ดร. สวาสดี พรรณา	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ชยาภรณ์ สุขประเสริฐ	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. กาญจนพงศ์ สุวรรณ	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. พูนศักดิ์ กมล	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ปรัถพร ปุระกัน	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. สุเนตร ธนศิลป์พิชิต	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ณรงค์ศักดิ์ บัวอ่อน	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. นคร จันทราช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
ดร. ณัฐ สะอาดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ดร. เบญจมาศ สุวรรณวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
ดร. เกரியงไกร พินยารัก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธร
พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิเชียร ธมมวชิโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
พระมหาวิโรจน์ ญาณวีโร, ดร.	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาสายัณฑ์ เปมสีโล, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูวินัยธรสุขุม สุขวฑฒโก, ผศ.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาสามารถ ธานีสุโร	มูลนิธิบวรเพื่อการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
รศ.ดร. มานพ นักการเรียน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธร
รศ.ดร. บุญร่วม คำเมืองแสน	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร. กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รศ.ดร. อ่ำพล บุคดาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รศ.พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร. ศรชัย ท้าวมิตร	มูลนิธิหลวงตาน้อย
รศ. ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
รศ. วิรัตน์ กางทอง	มูลนิธิหลวงตาน้อย
รศ.ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร. ภาชิต สุขวรรณดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธร
ผศ.ดร. จำรัส บุคดาพงษ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
ผศ.ดร. สำราญ ศรีคำมูล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. อีรัตน์ แสงแก้ว	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร. เมธา ทริมเทพาธิป	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร. วิเชียร แสนภูมิ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร. ประยูร ป้อมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร. ญัฐพงษ์ มะลิซ้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร. สมพร เหลาฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร. สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

ผศ.ดร. สุชาติ บุษย์ชญาณนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร. ชีรังกูร วรบำรุงกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผศ.ดร. ชาตรี ชุมเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร. มนูญ สอนโพนงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ.ดร. เนตร หงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม
ผศ. พิเศษ ดร. สรวิชญ์ วงษ์สอาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผศ.ดร. โกศล สอดส่อง	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ผศ.ดร. แหวนทอง บุญคำ	มูลนิธิหลวงตาน้อย
ผศ.ว่าที่ร้อยตรีพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
พ.ต.ท.หญิง ดร. ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ดร. ประภาส แก้วเกตุพงษ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร. ครรชิต แสนอุบล	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ดร. สวัสดิ์ อโณทัย	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
ดร. สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ดร. สมภพ ระวังทุกข์	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร. กฤตสุขชิน พลเสน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร. สมิตไธรร อภิวัฒน์อมรกุล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ดร. ประชัน ชะชิกุล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ดร. มนัสวี ศรีนนท์	สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร. วรธนา พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร. รวิช ตาแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร. วีรชัย คำธรร	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ดร. วิลาลินี วัฒนมงคล	ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม
ดร. ศรุตานนท์ คงประดิษฐ์	วิทยาลัยทองสุข
ดร. บัวบุษรา อัครศรุตติพงศ์	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร. กัญญาภักดิ์ แม่ก๊ก	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร. นาวิณ พิชญวิศิษฐ์กุล	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร. ปวีร์ศรี โชติพงษ์วิวัฒน์	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร. สมเจต หลวงกัน	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร. อรพรรณ สุชาติกุลวิทย์	ศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา (DCI)
ดร. ชวลิต ไทลรินทร์	มูลนิธิหลวงตาน้อย

อาจารย์พนมนคร มีราคา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์คงขวัญ ทิพย์อักษร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์บุญชูช เมฆแก้ว	วิทยาลัยชุมชนพังงา
อาจารย์ครรชิต มีซอง	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
อาจารย์อิทธิพัทธ์ วิทยา	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

สถานที่จัดพิมพ์

G CLASS No. 26/19, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom, 73170, Thailand,
Phone: 0 2889 2223, Fax: 0 2889 3204, E-mail: g_class@hotmail.com

คำนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทย มุ่งส่งเสริมให้ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทางวิชาการและเห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีการพัฒนาประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นทิศทางแก่คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิตระดับปริญญาโท ปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยได้ทำการผลิตองค์ความรู้เพื่อเสนอสู่สาธารณะ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาสังคมในอีกหลากหลายด้าน

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ เป็นส่วนงานสังกัดของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีความมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสู่สาธารณะ ด้วยการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ จึงร่วมกับภาคีเครือข่ายจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์) The 2nd National and the 1st International Academic Conference ภายใต้หัวข้อ “(สันติภาพ:ความเชื่อ ศาสนา สงคราม ความดี Academic seminar on Peace: beliefs, religion, war, goodness) เพื่อเปิดพื้นที่ให้นักวิชาการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ในมิติต่างๆ ผ่านบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ

โครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์) วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการหลัก และมีหน่วยงานจัดร่วม ดังนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม ตามนโยบายของรัฐบาล อีกหลายส่วนงาน จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์) The 2nd National and the 1st International Academic Conference ภายใต้หัวข้อ “(สันติภาพ:ความเชื่อ ศาสนา สงคราม ความดี Academic seminar on Peace: beliefs, religion, war, goodness) จึงนับว่า เป็นโครงการหรือกิจกรรมทางวิชาการที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย กล่าวคือทุกผลงานทางวิชาการที่ได้ผ่านการพิจารณารับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิให้นำเสนอในที่ประชุมและได้รับการเผยแพร่ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรืออ้างอิงทางวิชาการทั้งในระดับบุคคล ระดับหลักสูตร ระดับส่วนงาน และระดับสถาบันได้ตามระบบและกลไกในการจัดกลุ่มสถาบัน การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการด้วย

ดังนั้น วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในฐานะเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลัก จึงขอชื่นชมยินดีกับนักวิชาการทุกรูป/คนที่ได้นำผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับและน่าสนใจมานำเสนอในที่ประชุมทางวิชาการในครั้งนี้ เพื่อจักได้เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการ

ใหม่ๆ ออกสู่สังคมร่วมกัน ขอความปรารถนาดี ความเจริญรุ่งเรือง พึงเกิดขึ้นกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการ
จัดงานในครั้งนี้

พระศรีสังฆญาณมุนี, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการเอกสาร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1 การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความรู้ก่อนประสบการณ์กับหลังประสบการณ์ ในทรรศนะทางปรัชญา An Analytical Study of pre-experiential and post-experiential knowledge from a Philosophical Perspective. ว่าที่ ร้อยเอกสัญญา กัดงาม,และคณะ	1
2 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องบารมีตามหลักคำสอน พระพุทธศาสนาเถรวาทกับมหายาน A Comparative Study of the Concept of Barami According to the Doctrinal Teachings of Theravāda and Mahāyāna Buddhism. พรสวรรค์ ครองบุญ,พระมхамชวินทร์ ปุริสุตตโม	7
3 การศึกษาวิเคราะห์การใช้เหตุผลตามแนวพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก A Comparative Study and Analysis of Reasoning in Buddhist and Western Philosophical Traditions. สุขวสา ชิตะปัญญา,พระมхамชวินทร์ ปุริสุตตโม	22
4 การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความรักในความรู้ตามแนวพุทธปรัชญา และปรัชญาตะวันตก An Analytical Examination of the Concept of Love in Knowledge within Buddhist and Western Philosophical Frameworks. อริสา สายศรีโกศล,พระมхамชวินทร์ ปุริสุตตโม	36
5 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เขียนข้อเสนอวิจัย (Proposal) ทำได้ ง่าย ๆ Very-easy Research Proposal Writing ญาณิศา แก้วภา,พระมхамชวินทร์ ปุริสุตตโม	47
6 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) คิดนอกกรอบ สอนและสร้างได้อย่างไร How to Teach and Cultivate ‘Thinking Outside the Box’ ชนกานต์ เชื้อสายสิทธิ์,พระมхамชวินทร์ ปุริสุตตโม	57

7	บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาของโลก ยุคใหม่มาแรง	64
	Interest-Based Learning: An Emerging Trend in Modern Education ชญัญชิตา ละลอบ,พระมหามชวินทร์ ปุริสุตตโม	
8	บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น	71
	Introduction to Philosophy of Education ชูชู,พระมหามชวินทร์ ปุริสุตตโม	
9	บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) อุดมศึกษาไทย	79
	Higher Education in Thailand พระครูสมุห์พรณัฐวัชร นิลโนรี, พระมหามชวินทร์ ปุริสุตตโม	
10	การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ	87
	Development of Digital Technology Skills for the Elderly มนัสวี ศรีนนท์	
11	พระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรมณ์ เตชธมโม) : พระผู้มีปณิธานเพื่อส่งเสริม สู่สังคม	108
	Phraviriyavajrayan Vi. (Buram Techatammo) : A venerable monk committed to spreading the Dharma to society พระมหามชวินทร์ ปุริสุตตโม	
12	การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การ แก้ปัญหาอัลกอริทึม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ	123
	The developing algorithmic problem-solving skills with Coding Game from kidlocoding on algorithmic problem solving for prathomsuksa 4 students at Ban Khon Sawan School, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province จิรวัดน์ สิงห์งาม และคณะ	
13	การพัฒนานวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบ ชิ้นงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	134

The Developing Innovation with Google SketchUp About work design For Mathayom 2 students Huay Ton Pittaykom School Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province.

สุธิชัย จันนา และคณะ

- 14 การพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษา อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 145

The development of 2D cartoon animation media on the usage and maintenance of basic computer equipment for grade 2 students at Sunthornwattana School, Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province.

ธิดารัตน์ วงศ์แก้ว และคณะ

- 15 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วย GOOGLE CLASSROOM เรื่องการใช้โปรแกรม SCRATCH เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล 157

Developing online evolution with GOOGLE CLASSROOM on using the SCRATCH program. Basic advice for Mathayom 3 students. Chaiyaphum Orchumphon School.

ธนพล ประณีตพลกรัง และคณะ

- 16 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิกด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ 169

The Developing an online Google Site lesson on infographic design with Canva for Mathayom 3 students at Pong Nok Pracha Samakkhi School, Thep Sathit District, Chaiyaphum Province.

อังคณา เพชรหงษ์

- 17 การสะเดาะเคราะห์: พุทธพิธีกรรมหรือพุทธพาณิชย์ 180

Exorcism: Buddhist Ritual or Commercial Buddhism.

พระปลัดชูวิทย์ อภิขโย (บุญเจริญ) และคณะ

18	หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักธุรกิจ Buddhist principles of ethics for business people พระสมุห์สุพรรณ กิตติคุตโต และคณะ	194
19	ท้าวเวสสุวรรณในพุทธสถาน : พระ(ไม่)ควรสร้าง Thao Wessuwan in the Buddhist shrine: A monk (not) should build พระปรีชา ปิยวณฺโณ และคณะ	206
20	The Quality of Work Life of Employees in The Food and Drink Company Limited Pongsatean Leungalongkot, Saurachai Srinisanskun, Teera Kulsawat Pattrawadee Makmee	218
21	The Development of Moral and Sosial Responsibility of Local Leaders Phramaha Narin Surapinyo, (Emphan), Phra Sittirak Juntasaro (Moohuana), Poonsak Kamol, Sawart Phanna	226
22	Role of Yoga in Establishment of Values in School Going Children Prativa Shree, Sanit Sinak, Suthep Suvirangkun, Saman Kaewruang	241
23	international product relations Mali Tipprajong	252
24	The Health Care Management According To Buddhism For Healthy Way Nattha Muansutha, Kantaphon Nuthongkaew	262
25	Media Exposure, Attitude and Acceptance of Students of the National Sports University Phetchabun Campus that has a law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under the age of 20 Jukkit Autum, Pongsakorn Menlapmo	276

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความรู้ก่อนประสบการณ์
กับหลังประสบการณ์ในทรรศนะทางปรัชญา

An Analytical Study of pre-experiential and post-experiential knowledge
from a Philosophical Perspective

ว่าที่ ร้อยเอกสัญญา กลัดงาม

Acting Capt.Sanya Klund-ngam

อริสา สายศรีโกศล

Arisa Saisrikosol

สุรียัน ผึ้งผาย

Suriyan Phuengphai

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

Corresponding author, e-mail : sanya.eng089@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวិเคราะห์ความรู้ที่เกิดก่อนประสบการณ์กับหลังประสบการณ์ เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ ซึ่งต้องเข้าใจลักษณะและความแตกต่างของความรู้ตามแหล่งที่มาของความรู้ก่อน เช่น ความรู้ที่งอกขึ้นก่อนประสบการณ์ ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ตามหลักเหตุผล หรือความรู้ที่งอกหลังประสบการณ์คือเกิดขึ้นจากประสบการณ์หรือประสาทสัมผัส กลุ่มเหตุผลนิยมจะเน้นความสำคัญของความรู้ก่อนประสบการณ์และเห็นว่าความรู้ก่อนประสบการณ์สามารถให้ความจริงสังเคราะห์เกี่ยวกับโลกภายนอกได้ แต่สำหรับกลุ่มประสบการณ์นิยมจะเห็นว่าความรู้ก่อนประสบการณ์นั้นเป็นเพียงความจริงเล็ก ๆ น้อย ๆ ความจริงที่ได้นั้นเป็นความจริงที่ไม่น่าสนใจ ไม่ให้ข้อมูลใหม่ ความรู้หลังประสบการณ์จึงเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีประสบการณ์และได้มาจากการมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส โดยรับรู้จากผัสสะทางร่างกาย โดยกลุ่มประสบการณ์นิยมจะให้ความสำคัญกับความรู้ชนิดนี้

คำสำคัญ : ความรู้, ความรู้ก่อนประสบการณ์, ความรู้หลังประสบการณ์

Abstracts

An analytical study of pre-experiential and post-experiential knowledge aims to explore the nature and distinctions of knowledge based on its origins. Pre-experiential

knowledge, acquired through rational analysis or deductive reasoning, is contrasted with post-experiential knowledge, which is derived from sensory perception and empirical experience. Proponents of rationalism argue that pre-experiential knowledge holds significant value, providing synthetic truths about the external world. However, empiricists contend that such knowledge is limited to trivial truths that lack substantive novelty or meaningful insight. Instead, empiricists emphasize the primacy of post-experiential knowledge, which emerges through sensory engagement and physical interaction, positioning it as the cornerstone of understanding and interpreting reality.

Keywords: Knowledge, pre-experiential knowledge, post-experiential knowledge

บทนำ

ความรู้ก่อนประสบการณ์กับความรู้หลังประสบการณ์ เป็นประเด็นปัญหาที่นักญาณวิทยาให้ความสนใจ และมีการอภิปรายโต้แย้งสืบเนื่องกันมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 จนถึงปัจจุบัน มโนทัศน์ทั้งสองนี้เป็นการแบ่งแยกเชิงญาณวิทยา ความหมายตามตัวอักษรของความรู้ ก่อนประสบการณ์ หมายถึง รู้จากสิ่งที่มาก่อน และตามความหมายของ หลังประสบการณ์คือ รู้จากสิ่งที่มาทีหลัง การที่เราจะรู้ว่าอะไรมาก่อน ก็คือการรู้สาเหตุของสิ่งนั้น ๆ การใช้คำว่า ก่อนประสบการณ์ และหลังประสบการณ์ มักจะอ้างอิงตามความหมายที่นักปรัชญาในคริสต์ศตวรรษ ที่ 18 เสนอไว้ว่า การรู้ความจริงหลังประสบการณ์ คือการรู้ความจริงจากสิ่งที่พบในโลกโดยประสบการณ์ทางผัสสะ และการรู้ความจริงก่อนประสบการณ์ คือการรู้ความจริงจากการเผยให้เห็นสาเหตุที่แน่นอน จึงเห็นได้ว่าความแตกต่างระหว่าง ก่อนประสบการณ์ และหลังประสบการณ์ เป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มีได้มาจากประสบการณ์กับสิ่งที่มาจากรับประสบการณ์ (<http://www.parst.or.th/philospedia/aboutus.html>)

ก่อนประสบการณ์ หมายถึงชนิดของความรู้ หรือการให้เหตุผลสนับสนุน ที่ไม่ขึ้นอยู่กับหลักฐานที่ได้จากประสบการณ์ทางผัสสะ ดังนั้น การกล่าวถึง ความจริงก่อนประสบการณ์ จึงหมายถึงความจริงที่รู้ได้โดยไม่ต้องอ้างอิงหลักฐานที่เกิดขึ้นจากผัสสะ ฉะนั้นการกล่าวถึงมโนทัศน์ก่อนประสบการณ์ จึงหมายถึงมโนทัศน์ที่สามารถเข้าใจได้โดยไม่ต้องอ้างอิงหลักฐานจากประสบการณ์ทางผัสสะ

หลังประสบการณ์ หมายถึงชนิดของความรู้หรือการให้เหตุผลสนับสนุนที่ขึ้นอยู่กับหลักฐานหรือสิ่งที่อ้างอิงจากประสบการณ์ทางผัสสะ จึงเห็นได้ว่า ความจริงหลังประสบการณ์ จึงหมายถึงความจริงที่สามารถรู้ได้โดยอ้างอิงหลักฐานจากประสบการณ์ทางผัสสะ ฉะนั้นการกล่าวถึงมโนทัศน์หลังประสบการณ์ จึงหมายถึงมโนทัศน์ที่สามารถเข้าใจได้โดยอ้างอิงจากหลักฐานจากประสบการณ์ทางผัสสะ

ข้อถกเถียงทางปรัชญาเกี่ยวกับ ก่อนประสบการณ์ และหลังประสบการณ์ นั้นมาจากแนวความคิดเรื่อง ก่อนประสบการณ์ และหลังประสบการณ์ ของคานต์ ดังนั้นเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์ในความสัมพันธ์ระหว่าง ก่อนประสบการณ์ หลังประสบการณ์ จึงศึกษามโนทัศน์ของคานต์มาใช้อธิบายความหมายเกี่ยวกับความจริงจำเป็น กับความจริงที่มีเงื่อนไข และประพจน์เชิงวิเคราะห์ และ

ประพจน์เชิงสังเคราะห์ รวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการให้เหตุผลสนับสนุนความรู้ก่อนประสบการณ์และความรู้หลังประสบการณ์

ความรู้ก่อนประสบการณ์และความรู้หลังประสบการณ์

ความรู้ก่อนประสบการณ์เป็นความรู้ที่ได้จากการคิดหาเหตุผลและการรู้เองโดยการใช้หลักฐานหรือเหตุผลมาสนับสนุน ความรู้ก่อนประสบการณ์นี้ไม่ต้องใช้ประสบการณ์ทางผัสสะ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นความรู้ที่ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์

ความรู้ก่อนประสบการณ์นั้นต่างจากความรู้ที่มีติดตัวมาแต่เกิด เนื่องจากการเป็นสิ่งที่มีติดตัวมาแต่เกิดนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการให้หลักฐานหรือเหตุผลเพื่อสนับสนุนให้เป็นที่ยอมรับ การอธิบายถึงการเป็นสิ่งที่มีติดตัวมาแต่เกิดนั้นเป็นประเด็นที่ว่าความคิดความเชื่อหรือความรู้นั้นเป็นสิ่งที่มีมาแต่เกิดหรือไม่เท่านั้น ตัวอย่างเช่น เพลโตกล่าวว่าเรามีความรู้ในเรื่องคุณธรรมและความยุติธรรมติดตัวมาแต่เกิด และเดส์คาร์ตส์บอกว่า ความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าเป็นความรู้ที่เรามีติดตัวมาแต่เกิด โดยพวกเขาประสบการณ์นิยมจะปฏิเสธความรู้ที่มีติดตัวมาแต่เกิด เนื่องจากเห็นว่าความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกทั้งหมดนั้นจะต้องได้มาผ่านทางประสบการณ์ โดยก่อนที่จะมีประสบการณ์ใด ๆ นั้น จิตของเราเป็นสิ่งที่ว่างเปล่า

แนวความคิดตามทัศนะเหตุผลนิยมนั้นเห็นว่า เพียงการเข้าใจในมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเราก็สามารถจะรู้ความจริงได้ และโดยการใช้ความคิดมั่นก็สามารถทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของสรรพสิ่งและธรรมชาติของโลกได้ เช่น เราจะรู้ได้เองก่อนประสบการณ์ว่าไม่มีสิ่งใดที่จะแดงทั้งหมด และเขียวทั้งหมดได้พร้อม ๆ กัน โดยพวกเขาเหตุผลนิยมจะเน้นความสำคัญของความรู้ชนิดนี้ และเห็นว่าความรู้ก่อนประสบการณ์นี้สามารถให้ความจริงสังเคราะห์เกี่ยวกับโลกภายนอกแก่เราได้อย่างมาก

แต่สำหรับพวกเขาประสบการณ์นิยมนั้นจะเห็นว่าความรู้ก่อนประสบการณ์ในลักษณะที่พวกเขาเหตุผลนิยมยอมรับนั้นอาจจะเป็นสิ่งที่รู้ได้ก่อนประสบการณ์ แต่ก็เป็นสิ่งที่ต้องใช้ประสบการณ์ในการแสดงหลักฐานสนับสนุน เช่น เราอาจรู้ได้ว่าไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นสีแดงทั้งหมดและเขียวทั้งหมด ก็เพราะว่าเราไม่เคยมีประสบการณ์ การเห็นสิ่ง ๆ หนึ่งที่จะเป็นสองสีทั้งหมดในขณะเดียวกัน และพวกเขาประสบการณ์นิยมก็จะเห็นว่า ความรู้ก่อนประสบการณ์นั้นจะให้เพียงความจริงเล็ก ๆ น้อย ๆ ในส่วนของความหมายของคำ และความจริงที่ได้นั้นก็เป็นความจริงที่ไม่น่าสนใจ ให้ข้อมูลใหม่ หรือเป็นประพจน์ซ้ำความ เช่น การรู้ว่าหญิงโสดคือหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน ความรู้นี้ไม่ได้ทำให้เรารู้อะไรเกี่ยวกับโลกนี้มากขึ้น แต่มันเป็นเพียงการรู้เกี่ยวกับความหมายของคำ หญิงโสด ว่ามีความหมายเท่ากับ ผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน โดยพวกเขาประสบการณ์นิยมนั้นเห็นว่า เราไม่สามารถที่จะมีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงได้ก่อนประสบการณ์

ในทัศนะของ อิมมานูเอล ค้านต์ (Immanuel Kant) นักปรัชญาในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ให้ความเห็นไว้ว่า มนุษย์สามารถมีความรู้เกี่ยวกับความจริงของโลกภายนอกในระดับปรากฏการณ์ได้ โดยค้านต์ได้อธิบายความเป็นไปได้ของความรู้ โดยอาศัยความเป็นไปได้ของการตัดสินแบบก่อนประสบการณ์เชิงสังเคราะห์ เนื่องจากค้านต์คิดว่าหากประพจน์ หรือข้อความที่อยู่ในรูปประโยคบอกเล่าหรือปฏิเสธ ที่

มีตัวแปรและสื่อแทนค่าตัวแปรนั้น จะได้ความจริงแน่นอน ก่อนประสบการณ์เชิงสังเคราะห์เป็นไปได้ ก็เท่ากับว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงความรู้ที่แน่นอน หรือความเป็นจริงแบบจำเป็นเกี่ยวกับโลกภายนอกได้ คำนต์เห็นว่าความรู้ทุกอย่างเริ่มต้นมาจากประสบการณ์ แต่ก็มีความหมายว่าความรู้ทุกอย่างมาจากประสบการณ์ทั้งหมด ยังมีความรู้ที่ไม่ขึ้นกับประสบการณ์ ความรู้ที่ไม่ได้เกิดจากความประทับใจที่ได้จากผัสสะใด ๆ คำนต์เรียกความรู้นี้ว่า ความรู้ก่อนประสบการณ์ แตกต่างจากความรู้หลังประสบการณ์ตรงที่ความรู้แบบหลังประสบการณ์เป็นความรู้ที่มีแหล่งที่มาจากประสบการณ์ แต่ความรู้ก่อนประสบการณ์ไม่ได้มีแหล่งที่มาจากประสบการณ์ จึงเห็นได้ว่าคำนต์ แบ่งความรู้ก่อนประสบการณ์และความรู้หลังประสบการณ์โดยอาศัยแหล่งที่มาของความรู้ทั้งสองประเภท และด้วยเหตุที่สิ่งที่เรารับรู้จากประสบการณ์มีข้อจำกัด ประสบการณ์จึงไม่อาจให้การตัดสินที่มีความเป็นสากล เพราะประสบการณ์การที่เกิดขึ้นเป็นไปตามทัศนะของแต่ละคน ซึ่งอาจแปรความหมายไปตามอำเภอใจ มิใช่ความเป็นสากลที่เคร่งครัด ฉะนั้นคำนต์จึงให้ทัศนะว่า ความรู้ที่เกิดก่อนประสบการณ์เท่านั้นที่สามารถตัดสินว่าเป็นสากลได้ ด้วยเหตุนี้ ความจำเป็นต่อจริงและความเป็นสากลแบบเคร่งครัดจึงเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินว่าความรู้ใดเป็นความรู้ก่อนประสบการณ์ (ศิริประภา ชวนะระญาณ, 2552)

การตัดสินประพจน์เชิงวิเคราะห์และประพจน์เชิงสังเคราะห์สามารถตัดสินได้ 4 แบบ จากมโนทัศน์ที่ว่าถ้าความสัมพันธ์ของภาคแสดงอยู่ในภาคประธาน เราตัดสินมโนทัศน์แบบนี้ว่า การตัดสินเชิงวิเคราะห์ แต่ถ้าความสัมพันธ์ของภาคแสดงอยู่นอกภาคประธาน เราตัดสินมโนทัศน์แบบนี้ว่า การตัดสินเชิงสังเคราะห์ คำนต์อธิบายเพิ่มเติมว่า การตัดสินเชิงวิเคราะห์นั้น ไม่ได้มีการเพิ่มอะไรเข้าไปในมโนทัศน์ของภาคประธาน ในขณะที่การตัดสินเชิงสังเคราะห์นั้นมีการเพิ่มมโนทัศน์จากภาคแสดงเข้าไปในประธาน เช่นตัวอย่างของการตัดสินเชิงวิเคราะห์ที่ว่า วัตถุทุกวัตถุกินที่ คำนต์อธิบายว่า การตัดสินประพจน์ดังกล่าวไม่ต้องการอะไรมากไปกว่าการวิเคราะห์มโนทัศน์ วัตถุ ในทางตรงกันข้าม สำหรับ วัตถุทุกวัตถุหนัก นั้น มโนทัศน์ของความหนักมิได้อยู่ในมโนทัศน์ของวัตถุ ดังนั้น การตัดสินประพจน์กล่าวจึงเป็นการตัดสินเชิงสังเคราะห์บนพื้นฐานของมโนทัศน์เรื่อง ก่อนประสบการณ์ – หลังประสบการณ์ การตัดสิน 4 แบบมีลักษณะดังนี้

1. การตัดสินความรู้ก่อนประสบการณ์เชิงวิเคราะห์ หมายถึงการตัดสินที่มีภาคแสดงหรือคำอธิบายอยู่ในภาคของประธาน และรู้ได้โดยไม่อาศัยประสบการณ์ทางผัสสะ ตัวอย่างเช่น คนโสดคือคนที่ยังไม่ได้แต่งงาน ในความหมายเชิงวิเคราะห์คือ เมื่อได้ยินคำว่าคนโสดเราจะรู้ได้ทันทีว่า คือคนที่ยังไม่ได้แต่งงานนั่นเอง

2. การตัดสินความรู้หลังประสบการณ์เชิงวิเคราะห์ หมายถึงการตัดสินที่มีมโนทัศน์ของภาคแสดงอยู่ในมโนทัศน์ของภาคประธาน และรู้ได้โดยอาศัยประสบการณ์ทางผัสสะ และเนื่องจากในทรรศนะของคำนต์นั้นให้เหตุผลว่ามนุษย์รู้ประพจน์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ไม่อยู่ในภาคประธานได้โดยอาศัยการสังเกตเท่านั้น คำนต์จึงไม่เห็นด้วยกับความหมายข้างต้น แต่ โจเซ เอ. เบนาร์เดเต (Jose A. Benardete) มีข้อเสนอไว้ในบทความ The Analytic a Posteriori and the Foundation of Metaphysics (ค.ศ. 1958) ว่าประพจน์หลังประสบการณ์เชิงวิเคราะห์หมายถึงประพจน์เกี่ยวกับนิยาม

ของสิ่งที่เรารับรู้ผ่านทางผัสสะ เช่น ประพจน์ที่ว่า วัตถุชิ้นนี้มีน้ำหนัก ซึ่งการเป็นสิ่งมีน้ำหนักนั้นเป็นมโนทัศน์ที่อยู่ในวัตถุอยู่แล้ว และการรู้ประพจน์ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ทางผัสสะ

3. การตัดสินแบบก่อนประสบการณ์เชิงสังเคราะห์ หมายถึงการตัดสินที่มีมโนทัศน์ของภาคแสดงไม่อยู่ใน มโนทัศน์ของภาคประธาน และรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ทางผัสสะ ซึ่งเท่ากับเป็นประพจน์ที่ไม่อาจรู้ได้จากประสบการณ์และเป็นจริงอย่างจำเป็น ในเรื่องนี้ คานต์อธิบายว่าตัวอย่างของประพจน์ลักษณะนี้คือ ประพจน์ทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น $5+7 = 12$ คานต์มองอธิบายว่า มโนทัศน์ 12 มิได้อยู่ในมโนทัศน์ $7+5$ ดังนั้นประพจน์ทางคณิตศาสตร์จึงเป็นประพจน์ที่ให้ข้อมูลใหม่และไม่อาจเป็นประพจน์เชิงวิเคราะห์ได้ ได้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับข้อเสนอดังกล่าวของคานต์ โดย ก็อดลอบเฟรเก้ (Gottlob Frege) อธิบายว่าประพจน์เกี่ยวกับเลขคณิตศาสตร์ทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นประพจน์เชิงวิเคราะห์ทั้งสิ้น

4. การตัดสินแบบหลังประสบการณ์เชิงสังเคราะห์ หมายถึงการตัดสินที่มีมโนทัศน์ของภาคแสดง มีได้อยู่ใน หรือ เกินไปจาก มโนทัศน์ของภาคประธาน และรู้ได้โดยอาศัยประสบการณ์ทางผัสสะ เช่น ประพจน์ประเภทนี้คือประพจน์ที่ได้จากการสังเกตรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั่วไป ตัวอย่างเช่น บ้านหลังนั้นสีขาว วิเคราะห์ประพจน์นี้ได้ตามทฤษฎีหลังประสบการณ์เชิงสังเคราะห์ได้ดังนี้ สีขาวเป็นการรับรู้ได้จากผัสสะซึ่งมีได้อยู่ในภาคประธานคือ บ้านนั่นเอง

สรุปแนวคิด มโนทัศน์เรื่อง ก่อนประสบการณ์ – หลังประสบการณ์ ตามทฤษฎีการตัดสิน 4 แบบในมุมมองของคานต์ ได้ดังนี้ ความรู้ก่อนประสบการณ์จะต้องเป็นจริงอย่างจำเป็น ความรู้เกี่ยวกับประพจน์เชิงวิเคราะห์นั้นมีลักษณะก่อนประสบการณ์ และประพจน์ที่รู้ได้ก่อนประสบการณ์บางประพจน์เป็นประพจน์เชิงสังเคราะห์ คานต์ได้อธิบายว่าการตัดสินก่อนประสบการณ์เชิงสังเคราะห์นั้นเป็นไปได้ เช่นจากปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ว่า $7+5=12$ ที่ภาคแสดงไม่ได้อยู่ในภาคประธานและเป็นประพจน์ที่รู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ นั้นหมายความว่ามนุษย์สามารถมีความรู้ที่แน่นอนเกี่ยวกับความจริงภายนอกในระดับปรากฏการณ์ได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า มโนทัศน์เรื่องการตัดสินก่อนประสบการณ์เชิงสังเคราะห์เป็นมโนทัศน์ที่มีความสำคัญมากในปรัชญาของคานต์ที่เสนอว่า ความรู้ที่แน่นอนเกี่ยวกับความจริงภายนอกในระดับปรากฏการณ์นั้นเป็นไปได้

เราจึงสามารถสรุปแนวคิดของคานต์ได้ว่า คานต์ใช้การตัดสินความรู้ก่อนประสบการณ์ในลักษณะเชิงลบ เพราะวาคานต์ได้เสนอว่าความรู้ก่อนประสบการณ์ คือการที่ความเชื่อของสิ่งหนึ่ง ไม่มีเหตุผลจากสิ่งอื่นมาสนับสนุน และไม่ขึ้นอยู่กับการประสบการณ์ แต่นักปรัชญาที่ชื่อ ลอเรนซ์ บองชู ที่พยายามใช้วิธีการกำหนดลักษณะเชิงบวก ที่ขัดแย้งกับทฤษฎีของคานต์ ว่าการที่ความเชื่อของสิ่งหนึ่งนั้นมีเหตุผลสนับสนุน ความรู้ก่อนประสบการณ์จึงขึ้นอยู่กับการเข้าใจความจริงตามความเป็นเหตุเป็นผล

บทสรุปการศึกษาวิเคราะห์ความรู้ก่อนประสบการณ์กับหลังประสบการณ์ในทฤษฎีทางปรัชญา

ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความรู้ก่อนประสบการณ์ ความรู้หลังประสบการณ์ในวงการปรัชญา จะเห็นได้ว่าทฤษฎีของนักญาณวิทยาที่มีต่อความรู้ก่อนประสบการณ์นั้นมีทั้งทฤษฎีที่สนับสนุนและทฤษฎีที่

ปฏิสถ์ อันที่จริงแล้วมีการกล่าวถึงความรู้ก่อนประสบการณ์มาตั้งแต่สมัยกรีก ตัวอย่างเช่น อริสโตเติล (Aristotle) เห็นว่าการสรุปจากกฎ (law) หรือเหตุ (cause) ไปยังผล (effect) ถือเป็นความรู้ก่อนประสบการณ์ ส่วนการสรุปจากผลหรือเหตุการณ์เฉพาะไปเป็นกฎหรือเหตุ ถือเป็นความรู้หลังประสบการณ์

แต่ในระยะต่อมาก็มีนักปรัชญาให้แนวทฤษฎีที่แตกต่างกันในเรื่องของความรู้ก่อนประสบการณ์และหลังประสบการณ์ เช่น อิมมานูเอล ค้านต์ (Immanuel Kant) เห็นว่าความรู้ก่อนประสบการณ์ คือความรู้ที่เป็นอิสระจากประสบการณ์ เป็นอิสระจากภาพประทับใจที่ได้จากการรับรู้ทางผัสสะใด ๆ แต่ก็ยังมีนักปรัชญาหลายคนที่มีทฤษฎีที่ขัดแย้งในเรื่องดังกล่าวอีกหลายคน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีเหตุผล และทฤษฎีที่น่าสนใจ แต่ไม่ว่าการตัดสินความรู้ก่อนประสบการณ์กับหลังประสบการณ์อย่างไรนั้นคือความจริงแท้ในญาณวิทยา แต่การถกเถียงในทางปรัชญาสืบเนื่องต่อจากสิ่งที่นักญาณวิทยา ร่วมสมัยได้อภิปรายหาคำตอบของคำถามดังกล่าวเอาไว้มากมาย จนเป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความรู้ขึ้นมา มากมาย ทั้งยังสามารถยืนยันได้ทั้งความรู้ก่อนประสบการณ์ และความรู้หลังประสบการณ์

บรรณานุกรม

ดีเอ็นเอ. (2528). *วิกิพีเดีย. สารานุกรมเสรี. (ออนไลน์).* แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/ดีเอ็นเอ> (2008, December 22).

สิริเพ็ญ พิริยะจิตรกรกิจ. (2552). *ความรู้ ความเชื่อ และการสร้างสันติภาพ.* ใน การสัมมนาวิชาการประจำปี 2552 ของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย ร่วมกับโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว. และคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วันที่ 21 ตุลาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต.

สารานุกรมปรัชญาออนไลน์ฉบับสังเขป. *ก่อนประสบการณ์ - หลังประสบการณ์.* <http://www.parst.or.th/philospedia/aboutus.html>.

ศิริประภา ขวณะญาณ. (2552) *ดุชนิพนธ์การให้เหตุผลสนับสนุนความรู้ก่อนประสบการณ์.* คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

Kant, I. 1781/1787. *Critique of Pure Reason.* Trans. N. Kemp Smith. London: Macmillan, 1963. (งานคลาสสิกเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างข้อความก่อนประสบการณ์-หลังประสบการณ์ และข้อความวิเคราะห์-ข้อความสังเคราะห์).

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องบารมี
ตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนาเถรวาทกับมหายาน
A Comparative Study of the Concept of Barami
According to the Doctrinal Teachings of Theravāda and Mahāyāna
Buddhism

พรสวรรค์ ครองบุญ

Phornsawan Krongboon

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

Corresponding author, e-mail : maghavin9@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องบารมีตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนาเถรวาทกับพระพุทธศาสนา มหายาน การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์แสดงให้เห็นถึงแนวทางอันควรประพฤติปฏิบัติ ประกอบด้วยความอดทน ความเพียร ความยับยั้งชั่งใจ การพิจารณาอย่างรอบคอบและ ความจริงใจ เป็นต้น เพื่อบรรลุเป้าหมายของชีวิตตามที่ได้ปรารถนา บารมีเป็นสิ่งที่สะสมได้บารมีเป็นสิ่งสำคัญ บุคคลจะได้เป็นพระอรหันต์ พระปัจเจกพุทธเจ้า ก็ขึ้นอยู่กับความยาวนานของการบำเพ็ญบารมี เช่น ถ้าบำเพ็ญนานอสงไขย แสนมหากัป จะได้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า รู้ธรรมเอง แต่ไม่สามารถนำสัตว์ไปสู่พระนิพพานได้ ผู้ที่บำเพ็ญ ๔ อสงไขย ๒ อสงไขย และ ๑๖ อสงไขย แสนมหากัป จะได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถนำสัตว์ไปถึงพระนิพพานได้ พุทธการกธรรมหรือ ธรรมที่ทำให้ถึงฝั่งพระนิพพาน เป็นเครื่องบ่มพระโพธิญาณที่พระโพธิสัตว์ทั้งหลายจะปฏิบัติในทุกๆ อุตภาพ จนกว่าจะบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ บารมีทั้งหมดนั้นมีการอนุเคราะห์ผู้อื่นเป็นลักษณะ มีการทำความอุปการะแก่ผู้อื่นอย่างไม่หวังไหวเป็นกิจมีการแสวงหาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ มีความตรัสรู้เป็นผลมีมหากรุณาหรือมีความฉลาดในอุบายของกรุณาเป็นเหตุ

คำสำคัญ : ศึกษาเปรียบเทียบ, บารมี, พระพุทธศาสนาเถรวาทกับมหายาน

Abstracts

This article aims to conduct a comparative study of the concept of 'Paramī' (Perfections) according to the teachings of Theravāda Buddhism and Mahāyāna Buddhism. The cultivation of Paramī by Bodhisattvas exemplifies the appropriate

conduct and practice, encompassing qualities such as patience, perseverance, self-restraint, careful deliberation, and sincerity, among others, to achieve the desired life goals. Paramī is an accumulable attribute and holds significant importance; an individual's attainment of the status of an Arahant or a Pratyekabuddha depends on the duration of their cultivation of Paramī. For instance, cultivating Paramī over an extended period to achieve the four Asongkhaya (precepts) and a hundred thousand precepts may result in becoming a Pratyekabuddha who understands the Dhamma but is unable to lead others to Nibbāna. Conversely, those who cultivate the four Asongkhaya, two Asongkhaya, and sixteen Asongkhaya with a hundred thousand precepts will attain the status of a Sammāsambuddha, capable of guiding others to Nibbāna. The Buddha's work, or the Dhamma that leads to the attainment of Nibbāna, serves as the nurturing mechanism for the Bodhisattvas' Paramī, which they practice in all their manifestations until they achieve Sammāsambodhi (Perfect Enlightenment). All aspects of Paramī are characterized by altruism towards others, engaging in selfless acts of assistance unwaveringly, seeking only what is beneficial, attaining enlightenment as a result, possessing great compassion, or employing wisdom in the strategies of compassion as their cause.

Keywords: A Comparative Study, Parami, Theravada and Mahayana Buddhism

บทนำ

องค์ประกอบในการเป็นพระโพธิสัตว์นั้นได้แก่ อภิวรรณมสมุธาน คือ ประชุมพร้อมด้วยธรรม มีการบำเพ็ญบารมีเป็นท่ามกลางและได้ตรัสรู้ธรรมเป็นที่สุด บุคคลผู้ยังบารมีให้เต็ม คือพระโพธิสัตว์บุคคลนั้นชื่อว่าปรมา ภาวะของพระปรมาหรือบารมี ได้แก่ การกระทำความดี พระโพธิสัตว์เป็นผู้บำเพ็ญบารมีรักษาคุณธรรมทั้งหลาย เป็นผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าซึ่งกำลังบำเพ็ญบารมีคุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยอดเยี่ยมของพระโพธิสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นมหาโพธิสัตว์ ท่านผู้มุ่งต่อการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัจเจกโพธิสัตว์ ท่านผู้มุ่งต่อการตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า หรือสาวกโพธิสัตว์ ท่านผู้มุ่งต่อการตรัสรู้เป็นพระอรหันตสาวก ก็ตาม แต่โดยทั่วไปจะหมายถึงมหาโพธิสัตว์ คือท่านผู้มุ่งต่อการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคุณความดีที่บำเพ็ญตามความหมายนี้มี ๑๐ อย่าง เรียกว่า “ทศบารมี” คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขา การบำเพ็ญบารมี เป็นการปฏิบัติที่จะต้องก้าวหน้าสูงขึ้นไปในกระทำความดีเหล่านั้น ไม่เฉพาะให้ครบเท่านั้น แต่จะต้องปฏิบัติอย่างยั้งยั้งจนถึงจุดที่สมบูรณ์การบำเพ็ญบารมีทั้ง ๑๐ ข้อนั้นมีลักษณะร่วมกัน คือการเสียสละหรือสละตนเองได้ทุกอย่างเพื่อทำความดีนั้นให้สำเร็จพร้อมกับที่ทำความดีเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นอย่างชนิดมีจิตใจกว้างขวาง

มุ่งเพื่อความสุขของสรรพสัตว์ทั้งโลกโดยไม่หวังผลตอบแทน เสียสละทำความดีเพื่อความสุขของผู้อื่น ยิ่งขึ้นไปจนกว่าจะเกิดปัญญาสูงสุดที่เรียกว่าโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า สามารถช่วยให้สรรพสัตว์ บรรลุโลกุตระสมบัติหลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ทั้งปวงเข้าถึงวิสุทธิ สันติ และอิสรภาพที่แท้จริง

พระโพธิสัตว์ ๓ ประเภท ได้แก่ สัมมาสัมพุทธโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญบารมีทั้งหลายเพื่อความเป็น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัจเจกโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญบารมีเพื่อความเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า ตรัสรู้ด้วยตนเอง มีได้ตรัสรู้ตามใคร ประเภทปัญญาธิกะใช้เวลาบำเพ็ญบารมี ๒ อสงไขยกับแสนกัป ประเภทสัทธาธิกะและ วิริยาธิกะ ใช้เวลาล่วงไปจากนี้เล็กน้อย แต่จะไม่ถึงอสงไขยที่ ๓ สาวกโพธิสัตว์หรือพระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญ บารมีทั้งหลายเพื่อความเป็นพระสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสาวกที่เป็นพระอัครสาวกบำเพ็ญ บารมี ๑ อสงไขยกับแสนกัป พระมหาสาวกอื่น เช่น พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นต้น พร้อมด้วยพระพุทธ บิดา พระพุทธมารดา พระพุทธอุปัฏฐาก และพระพุทธชินโรส บำเพ็ญบารมีนาน ๑ แสนกัปเท่านั้นพระ โพธิสัตว์ทั้งสามนี้ต่างต้องอาศัยเครื่องบ่มโพธิญาณ ๑๐ เหมือนกัน ปัญญาบารมีของพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย ผู้ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าอันบารมีทั้งหลาย มีทานบารมีเป็นต้นบารุงเลี้ยงแล้ว ย่อมก่อตัวแล้วให้เจริญ แก่กล้ายังพุทธญาณให้บริบูรณ์โดยลำดับฉับไฉน ปัญญาบารมีของพระโพธิสัตว์อื่นๆอันบารมีทั้งหลาย มี ทานบารมีเป็นต้นบารุงเลี้ยงแล้ว ย่อมก่อตัวแล้วให้เจริญแก่กล้า ยิ่งพระปัจเจกโพธิญาณและสาวก โพธิญาณให้บริบูรณ์ตามสมควรโดยลำดับ ก่อนที่จะได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะเป็พระพุทธเจ้าในอนาคต กาล จนได้ชื่อว่า “นิยตโพธิสัตว์” ผู้เที่ยงต่อการตรัสรู้ ผู้ปรารถนาพุทธภูมินั้นได้เริ่มดำริไว้ในใจที่จะเป็น พระพุทธเจ้า คือ นึกอย่างเดียว มโนปณิธานยังไม่เปล่งวาจาปรารถนา ใช้เวลาถึง ๗ อสงไขย เรียกช่วงนี้ ว่าพระบารมีตอนต้น ยังไม่มีการบำเพ็ญบารมี ๑๐ ช่วงที่สองพระโพธิสัตว์นั้นเปล่งวาจาปรารถนาว่า “จัก เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลให้จงได้” บำเพ็ญพระบารมี ๑๐ พร้อมกับเปล่งวาจา วชิปณิธาน ปรารถนาพุทธภูมิในทุกๆ ชาติที่เกิด ใช้เวลานานถึง ๙ อสงไขย เรียกช่วงนี้ว่าพระบารมีตอนกลาง ซึ่งมิ การพบเห็นพระพุทธเจ้าแล้ว แต่ยังไม่ได้รับพุทธพยากรณ์ช่วงที่สาม พระโพธิสัตว์นั้นได้รับการพยากรณ์ จากพระพุทธเจ้าว่า “จักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอย่างแน่นอน” เป็นพระนิยตโพธิบำเพ็ญบารมีต่อเนื่อง นานอีก ๔ อสงไขยแสนมหากัป รวมเวลาทั้ง ๓ ช่วง นาน ๒๐ อสงไขยกับอีกหนึ่งแสนมหากัป นี้เป็น ระยะเวลาของพระพุทธเจ้าประเภทปัญญาธิกะ ส่วนพระพุทธเจ้าประเภทสัทธาธิกะคิดในใจ ๑๔ อสงไขย เปล่งวาจา ๑๘ อสงไขย บำเพ็ญบารมีนับแต่ได้รับพุทธพยากรณ์ ๘ อสงไขยแสนมหากัป รวม ๔๐ อสงไขยกับเศษอีกหนึ่งแสนมหากัป พระพุทธเจ้าประเภทวิริยาธิกะคิดในใจ ๒๘ อสงไขย เปล่งวาจา ๓๖ อสงไขย บำเพ็ญบารมีนับแต่ได้รับพุทธพยากรณ์ ๑๖ อสงไขยแสนมหากัป รวม ๘๐ อสงไขยกับเศษอีก หนึ่งแสนมหากัปพอดี ความปรารถนาพุทธภูมิในใจครั้งแรกของพระพุทธเจ้าสมณโคดมเกิดขึ้นในคราว เกิดเป็นคนยากจนอยู่ในเมืองคันธาร มีอาชีพเก็บฟืนและหาของป่าขายเลี้ยงตัวเองและมารดาวันหนึ่งเขา พามารดาลงเรือหมายไปยังเมืองสุวรรณภูมิเพื่อหาทองมาขายแล้วเกิดเรือแตก เขาแบกมารดาว่ายน้ำข้าม มหาสมุทร และถูกพรมดลใจให้ปรารถนาพุทธภูมิว่า “เราตรัสรู้แล้วจะให้ผู้อื่นตรัสรู้ด้วย เราพ้นแล้วจัก ให้ผู้อื่นพ้นด้วย เราข้ามได้แล้วจะให้ผู้อื่นข้ามได้ด้วย”

บารมีในพุทธศาสนาเถรวาท

ตั้งแต่พระพุทธศาสนาประดิษฐานในลังกาทวีปและเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทย จนมีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแบบลังกาเข้าไปในแคว้นลานนาไทยตำนานพระพุทธศาสนา กล่าวถึงพระโพธิสัตว์ว่ามี ๓ ประเภท ได้แก่ พระโพธิสัตว์ปัญญาธิกะ พระโพธิสัตว์สัทธาธิกะ และพระโพธิสัตว์วิริยาธิกะ กำหนดด้วยระยะเวลาในการบำเพ็ญบารมี พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงพระนิพนธ์คำอธิบายบารมีจากจரியปิฎกไว้ใน “ทศกະ” หมวด ๑๐ ดังนี้ ศัพท์ว่า “บารมี” สันนิษฐานว่าออกจากศัพท์ “ปรม” แปลว่า คุณสมบัติหรือปฏิบัติอันยากยิ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ได้ทรงบำเพ็ญมาแต่ครั้งเป็นพระโพธิสัตว์ เมื่อบารมีเหล่านี้เต็มแล้วจึงได้ตรัส

นามพระโพธิสัตว์	ชื่อบารมี
เทมียะ	เนกขัมมบารมี
ชนก	วิริยบารมี
สุวรรณสาม	เมตตาบารมี
เนมิราช	อริชฐานบารมี
มโหสถ	ปัญญาบารมี
ภูริทัตต์	ศีลบารมี
จันทกุมาร	ขันติบารมี
นารทะ	อุเบกขาบารมี
วิจฺจระ	สัจจบารมี
เวสสันดร	ทานบารมี

คำว่า “บารมี” ในพุทธศาสนาเถรวาทมาจากคำว่า “ปรม” ประกอบปัจจัยเป็นปารมี มีความหมายว่าความเป็นเลิศ หรือ ธรรมเครื่องถึงฝั่ง “บารมี” คือ คุณงามความดีที่ประพฤติอย่างยั่งยืนยวด เพื่อบรรลุเป้าหมายอันยิ่งใหญ่ เช่นความเป็นพระพุทธเจ้า และความเป็นมหาสาวก ได้แก่ ทาน ศีล เนกขัมมะ อริชฐาน เมตตา ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อุเบกขา บารมีทั้งหลายมีลักษณะร่วมกันคือการช่วยเหลืออนุเคราะห์กระทำความช่วยเหลือ อุปการะผู้อื่น พระมหากรุณาและ อุบายโกศล ในที่นี้หมายถึง ปัญญา ความฉลาดในการแก้ปัญหาหรือหาหนทาง ทั้งความกรุณาและปัญญาจะต้องประสานกัน กล่าวคือ กรุณาทำให้พระโพธิสัตว์มุ่งปฏิบัติบารมีเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทำให้มีความสำเร็จในพุทธการก ธรรม ส่วนปัญญาทำให้เข้าใจว่าบารมีต่างๆ เป็นภาวะที่นำไปสู่โพธิญาณ ความรู้แจ้ง ทำให้เกิดความสำเร็จแห่งพุทธภาวะ พระโพธิสัตว์ย่อมข้ามฝั่งแห่งสังสารวัฏ ด้วยปัญญาและยอมยั้งผู้อื่นให้ข้ามด้วยความกรุณา ย่อมเข้าใจความทุกข์ของผู้อื่นได้ด้วยปัญญา ย่อมเริ่มต้นดับทุกข์ทั้งปวงของผู้อื่นด้วยความกรุณา ย่อมเข้าใจความทุกข์ของผู้อื่นด้วยปัญญา ย่อมดับทุกข์ของผู้อื่นได้ด้วยปัญญา ด้วยปัญญาพระโพธิสัตว์เป็นผู้มุ่งหน้าสู่นิพพาน ด้วยความกรุณา พระองค์ยอมไม่ถึงนิพพานนั้นเหตุด้วยความกรุณา

พระองค์จึงเป็นผู้มุ่งหน้าสู่สังสารวัฏด้วยปัญญาพระองค์จึงไม่ทรงยินดีในสังสารวัฏนั้นและไม่ติดยึดมั่นในที่
ทั้งปวง

คุณสมบัติการเป็นพระโพธิสัตว์ของพุทธศาสนาเถรวาท

ในคราวพระพุทธองค์สมณโคดมเสด็จลงจากจำพรรษาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ผู้ที่อยู่ใน
เหตุการณ์นั้น ไม่มีใครที่ไม่ปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้า แต่เชื่อว่าผู้ตั้งความปรารถนาพุทธภูมิ คือความ
เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะได้รับการเรียกว่า “พระโพธิสัตว์” ทั้งหมด ต้องเมื่อผู้นั้นได้พบเห็น
พระพุทธเจ้าและได้ใคร่ครวญเงื่อนไขพิเศษ ๘ อย่างเรียกว่า “ธรรมสโมธาน” คือ การประชุมพร้อมของ
ธรรม ๘ ประการ จึงจะเรียกผู้นั้นว่าพระโพธิสัตว์ หรือ “พระนิตยโพธิสัตว์” ผู้เทียบต่อการตรัสรู้ ท่านผู้
ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าในชาตินั้นจะต้องมีอิตถภาพเป็นมนุษย์ เป็นผู้ไม่พิการและมีสติปัญญามาตั้งแต่
ปฏิสนธิ หากไม่ใช่มนุษย์ที่มีคุณสมบัติอย่างนี้ความปรารถนาก็จักไม่สำเร็จ ท่านผู้ปรารถนาพุทธภูมิใน
ชาตินั้นนอกจากต้องมีอิตถภาพเป็นมนุษย์แล้ว ยังจะต้องเป็นบุรุษเพศเท่านั้น ความปรารถนาพุทธภูมิจักไม่
สำเร็จแก่สตรีเพศกระเทย คนไม่มีเพศและคนสองเพศ ท่านผู้ปรารถนาพุทธภูมิ นอกจากจะต้องเป็นเพศ
ชายแล้วยังต้องมีคุณสมบัติคือบารมีสมบูรณ์พร้อมบรรลุประอรหัตเป็นพระอรหันต์ได้ในชาตินั้น กล่าวคือ
ถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยแห่งการบรรลุประอรหัตได้ แต่เกิดความพอใจในพระสัมมาสัมโพธิญาณมากกว่า
ความเป็นพระอรหันตสาวก จะต้องปรารถนาพุทธภูมิในขณะที่พบเห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรารถนาใน
เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้วย่อมไม่สำเร็จ แม้จะปรารถนาในสำนักของพระปัจเจก
พุทธเจ้า หรือพระสาวกของพระพุทธเจ้าก็ไม่สำเร็จ เพราะท่านเหล่านั้นไม่มีญาณรู้ผู้ควรตรัสรู้ ในชาตินั้น
ท่านผู้ปรารถนาพุทธภูมิ นอกจากจะได้พบพระพุทธเจ้าแล้ว ขณะปรารถนาพุทธภูมินั้น จะต้องอยู่ในเพศ
ของนักบวชหรือบรรพชิต โดยอาจบวชเป็นบรรพชิตในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าก็ได้ หรือบวชเป็น
ดาบสหรือปรีชาขอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เป็นนักบวชจำพวกที่มีความเห็นชอบเรื่องกรรมและผลของกรรม
เมื่อยังเป็นคฤหัสถ์ ย่อมไม่อาจสำเร็จได้ ในชาตินั้นท่านผู้ปรารถนาพุทธภูมิซึ่งอยู่ในเพศนักบวชนั้น ยังต้อง
มีคุณสมบัติพิเศษกว่านักบวชทั่วไป คือ ต้องได้สมาบัติ ๘ และอภิญญา ๕ ได้คุณธรรมระดับโลกียธรรม
สูงสุด แต่ไม่บรรลุโลกุตระธรรมใดๆ ท่านผู้ปรารถนาพุทธภูมินั้น แม้จะถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติตามที่กล่าว
มาแล้ว ในชาตินั้นก็ยังทำการอันยิ่งใหญ่เพื่อบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตนได้พบนั้น เช่นที่สุเมธดาบส
บริจาคชีวิตของตนด้วยการนอนบนรอน้ำอันชุ่มด้วยน้ำและโคลน ให้พระพุทธเจ้าที่ปีกร และหมู่สงฆ์
เหยียบเสด็จดำเนินข้ามหากไม่กระทำการยิ่งใหญ่เช่นนี้ ความปรารถนาก็สำเร็จไม่ได้ ผู้ปรารถนาพุทธภูมิ
นั้นแม้จะมีคุณสมบัติถึงพร้อมครบ ๗ ข้อแล้ว ก็ยังจะต้องเป็นผู้มีใจประกอบด้วยฉันทะ คือ ความรักความ
พอใจอย่างแรงกล้า มีความอดุสสาหะ ความพยายามในการแสวงหาพระโพธิญาณอย่างยิ่ง ไม่ย่อท้อต่อ
อุปสรรคเล็กลใหญ่ แม้จักรวาลทั้งหมดจะเต็มไปด้วยน้ำ ก็ไม่หวาดหวั่นที่จะว่ายน้ำจากฝั่งหนึ่งไปยังอีกฝั่ง
หนึ่ง หรือให้อยู่ในนรกนาน ๔ อสงไขยแสนกัป เพื่อแลกกับการได้เป็นพระพุทธเจ้าก็พร้อมจะกระทำ
ครั้นผู้ปรารถนาพุทธภูมิใคร่ครวญแล้วพบว่าตนเองมีคุณสมบัติตามธรรมสโมธาน ๘ ประการนี้แล้ว ก็
มั่นใจได้ว่าตนเองจักได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะไปเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต

และธรรมสโมธาน ๘ ประการนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าขณะนั้นทรงใช้พิจารณาว่าผู้ปรารถนาพุทธภูมิจักสำเร็จสมความปรารถนาหรือไม่ หากทรงเห็นว่าธรรมสโมธานของผู้นั้นเข้มข้นแน่นอน ก็จะทรงพยากรณ์ว่าผู้นั้นจักเป็นพระพุทธเจ้าได้ในระยะเวลาอันเท่าใดในอนาคต หากพบว่าผู้นั้นมีคุณสมบัติไม่พอ ก็จักไม่ทรงพยากรณ์ เมื่อผู้ปรารถนาพุทธภูมิได้รับพยากรณ์แล้ว ผู้นั้นก็ได้รับการเรียกขานว่า “นิตยโพธิสัตว์” หมายถึง สัตว์ผู้จะตรัสรู้อย่างแน่นอน หรือผู้ที่ยังต่อการตรัสรู้ หมายถึงผู้ที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้าในภายภาคหน้าส่วนผู้ปรารถนาพุทธภูมิแล้ว ยังมีธรรมสโมธานไม่ครบองค์ ก็เรียกตรงกันข้ามว่า “อนิตยโพธิสัตว์” หมายถึง สัตว์ผู้ยังไม่แน่ว่าจักตรัสรู้ฐานะที่แน่นอนหลังได้รับพยากรณ์ หลังจากพระโพธิสัตว์ได้รับการพยากรณ์ต่อเบื้องพระพักตร์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าจักตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลแล้วนั้นย่อมมั่นคงเปี่ยมด้วยการทำดีทั้งหลาย ซึ่งจะได้รับผลหรือฐานะที่แตกต่างจากสัตว์ทั่วไป คือ ไม่เข้าถึงฐานะอันไม่ควร หรืออภัพฐานะ ผู้ถึงพร้อมด้วยสโมธาน ๘ ประการนั้น ตลอดกาลในสังสารวัฏน์บร้อยโกฏีกักจะไม่เกิดในอเวจีนรก ไม่เกิดในโลกันต์นรก ไม่เกิดเป็นนิชฌามตณ्हิกเปรตเปรตที่ถูกความอยากแผดเผาอยู่ตลอดเวลา ไม่เกิดเป็นขุปปิปาสิกเปรต เปรตที่กระหายน้ำอยู่ตลอด ไม่เกิดเป็นกาลกัญชีกาสูร อสุรกายมีช่องปากเล็กเท่ารูเข็ม ไม่เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานที่มีขนาดเล็ก แม้เป็นมนุษย์ก็จะเป็นคนตาบอดมาตั้งแต่เกิด ไม่เป็นคนหูหนวกไม่เป็นคนใบ้ ไม่เป็นสตรี ไม่เป็นคนสองเพศ ไม่เป็นกระเทย ไม่กระทำอนันตริยกรรม มีโคจรสะอาดในภพที่ตนเกิด ไม่มีมัจฉาทิฎฐิ ไม่มีความเห็นผิดเรื่องกรรมและผลของกรรม ไม่เกิดในอสังญัญญภาพ คือ ภพที่เกิดของรูปพรหมที่ไม่มีจิตวิญญาณ เป็นภพที่มีอายุยืนและไม่อาจสร้างบารมีได้ ไม่เกิดเป็นพรหมในชั้นสุทธาวาส เพราะเป็นภพที่มีเฉพาะพระอนาคามีและพระอรหันต์เท่านั้นเป็นสัตว์ผู้ไปเนกขัมมะไม่ผูกพันในภพน้อยภพใหญ่ ประพฤติบำเพ็ญแต่โลกัตถจริยา มุ่งบำเพ็ญบารมี บำเพ็ญธรรมอันสำคัญยิ่ง เรียกว่า “พุทธการกธรรม” คือธรรมกระทำให้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หากไม่ปฏิบัติในพุทธการกธรรมก็ไม่สามารถตรัสรู้ ทานพุทธการกธรรม พระโพธิสัตว์มั่นคงในการให้ การสละบริจาคว่าเป็นนิตย โดยเฉพาะการให้ที่เรียกว่า มหาบริจาค ได้แก่ ธนบริจาค สละทรัพย์สมบัติ อังคบริจาค สละอวัยวะ ชีวิตบริจาค สละชีวิต ปุตตบริจาค สละบุตรธิดา และ ทารบริจาค สละภรรยา เรียงลำดับว่า อวัยวะ ชีวิตตน ทรัพย์สมบัติ ภริยา ราชสมบัติ ศีลพุทธการกธรรม บำเพ็ญศีลมั่นคงอย่างไม่เห็นแก่ชีวิต เนกขัมมพุทธการกธรรม มุ่งออกจากกามในทุกๆ ภพชาติที่เกิดไม่ว่าจะเป็นการบวชเป็นดาบสหรือเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ปัญญาพุทธการกธรรม ปัญญามุ่งหน้าเพื่อความสมบูรณ์ของปัญญาเป็นผู้เข้าหาบัณฑิต วิริยพุทธการกธรรม เป็นผู้มีความเพียรมั่นในทุกอิริยาบถ ในทุกๆ ภพที่เกิด ขันติพุทธการกธรรม เป็นผู้อดทนอดกลั้นกระทำการยกย่องนับถือและการดูหมิ่นเหยียดหยามให้เสมอกัน สัจจพุทธการกธรรม เป็นผู้มั่นคงในคำพูด ไม่พูดมุสาวาทด้วยอคติ อธิษฐานพุทธการกธรรม ตั้งใจมั่น ความเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ เป็นผู้ไม่หวั่นไหวในอธิษฐานที่ได้อธิษฐานไว้ เมตตาพุทธการกธรรม เป็นผู้ที่มีจิตใจเป็นอย่างเดียว มีเมตตาจิตปรารถนาดีทั้งในคนและสัตว์ทุกประเภทเสมอกัน อุเบกขาพุทธการกธรรม เป็นผู้ที่มีจิตใจเป็นกลางในความทุกข์และความทุกข์ไม่ยินดีเมื่อได้รับความทุกข์ ไม่ยินร้ายเมื่อได้รับความทุกข์ “พุทธการกธรรม” ธรรมกระทำให้เป็นพระพุทธเจ้า คือมรรคหรือการอบรมพระสัพพัญญุตญาณ หรือเรียกว่า “บารมี” ธรรมที่ทำให้ถึงฝั่งคือพระนิพพาน บารมี ๑๐ เป็นเครื่องบ่มพระโพธิญาณที่

พระโพธิสัตว์ทั้งหลายจะปฏิบัติในทุกๆ อตภาพ จนกว่าจะบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ ไม่มีธรรมเหล่าอื่นที่จะกระทำให้เป็นพระพุทธรูปเจ้าและแม้ว่าบารมีจะมีถึง ๑๐ อย่าง แต่กล่าวรวมกันเป็นหนึ่งเดียว คือ บารมีทั้งหมดนั้น มีการอนุเคราะห์ผู้อื่นเป็นลักษณะมีการทำความอุปการะแก่ผู้อื่นอย่างไม่หวั่นไหว เป็นกิจมีการแสวงหาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์หรือมีความตรัสรู้เป็นผล มีมหากรุณาหรือมีความฉลาดในอุบายของกรุณาเป็นเหตุ

อิทธิพลแนวคิดเรื่องบารมีในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย

มีการใช้คำว่า “บารมี” ในพุทธศาสนาเถรวาทมานานแล้วตั้งแต่ยุคก่อนสมัยสุโขทัย พุทธศาสนาได้เข้ามาประดิษฐานในดินแดนที่เป็นประเทศไทยเป็นเวลานานแล้วดังมีหลักฐานที่พบ คือ โบราณศิลปวัตถุ และโบราณสถานทางพุทธศาสนาหลายสมัย แนวคิดเรื่องบารมีก็เข้าสู่ประเทศไทยในนี้เช่นเดียวกัน สันนิษฐานจากภาพสลัก หรือภาพปั้นที่เล่าเรื่องราว ซึ่งนักโบราณคดีได้สันนิษฐานจากลักษณะทางประติมาณวิทยา ว่าเป็นเรื่องชาดกในพุทธศาสนา ภาพเหล่านี้เชื่อกันว่ามีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๕ ส่วนใหญ่เป็นศิลปะทวารวดี เรื่องชาดกบางเรื่อง que แสดงในภาพสลักเหล่านี้ มาจากคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทแสดงการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ ถ้าภาพสลักเหล่านี้เป็นเรื่องชาดกจริงตามที่นักประติมาณวิทยาได้สันนิษฐานไว้ ก็จะเป็นหลักฐานที่เก่าที่สุดเกี่ยวกับความคิดเรื่องบารมีในประเทศไทย ในสมัยสุโขทัยอันเป็นระยะเวลาที่พระพุทธรูปเจริณรุ่งเรืองเป็นอย่างยิ่ง ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๘ หลักฐานแรกคือศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง กล่าวถึง พระพุทธรูปเถรวาทจากลังกา วงศ์เข้าสู่อาณาจักรสุโขทัย แนวคิดคติเรื่องบารมีในอรรถกถาบาลีของลังกา จึงเข้ามาเผยแพร่ในสุโขทัยด้วย แนวคิดคติเรื่องบารมีในสมัยสุโขทัย เป็นแนวคิดในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท พญาลิไท ทรงรวบรวมเรียบเรียงคติทางพุทธศาสนาจากพระอรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกา รวมทั้งคัมภีร์ต่าง ๆ มากมาย ในไตรภูมิพระร่วงมีอธิบายว่า พระฉัพพรรณรังสีของพระพุทธรูปเจ้าซึ่งปรากฏตอนที่พระพุทธรูปองค์ตรัสรู้ มีสีต่างๆ เช่น แดง เหลือง เป็นต้น เพราะเป็นไปตามผลของการบำเพ็ญชาติที่ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ต่าง ๆ สมัยสุโขทัยได้เกิดคตินิยมเรื่องพระเวสสันดรดังปรากฏในศิลาจารึกนครชุม คติเรื่องบารมีในสมัยอยุธยา มีวิวัฒนาการขยายออกจากสมัยสุโขทัย เรื่องมหาชาติซึ่งมีมาแต่สมัยสุโขทัยได้รับการสืบทอดมาถึงสมัยอยุธยาปรากฏว่าเป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้น มีวรรณคดีมหาชาติคำหลวงซึ่งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตเรียบเรียงแต่งขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๐๒๕ ภาพมหาชาติเป็นส่วนหนึ่งในแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทย หนังสือมหาชาติไม่เป็นเพียงหนังสือสำหรับอ่านเท่านั้นแต่ทำให้คนไทยซาบซึ้งในเรื่องการบำเพ็ญบารมีซึ่งจะแสดงออกในการที่พุทธศาสนิกชนนิยมทำทาน สมัยรัตนโกสินทร์ ความคิดเรื่องบารมีแพร่ขยายออกไปมาก คำว่าบารมีมีใช้อยู่แพร่หลายในหนังสือทางพุทธศาสนา วรรณคดี รวมทั้งจารึกต่าง ๆ ประกอบกับแนวคิดเรื่องบารมีในสมัยสุโขทัยและอยุธยา คตินิยมเรื่องการบำเพ็ญบารมีของพระเวสสันดรในมหาชาติ ยังคงสืบทอดมีธรรมเนียมการสวดและเทศน์มหาชาติ มีการแต่งมหาชาติคำหลวงเพิ่มเติมสำนวนกรุงเก่าที่ขาดหายไป รวมทั้งแต่งรายยาวมหาเวสสันดรชาดกสำหรับการเทศน์มหาชาติ

คุณสมบัติการเป็นพระโพธิสัตว์ของพุทธศาสนมหายาน

แนวคิดเรื่องพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ของพุทธศาสนมหายาน พระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธไปแล้ว เหลือแต่ธรรมของพระองค์ ส่วนพระโพธิสัตว์ทั้งหลายเป็นผู้กำลังทรงบำเพ็ญบารมีอยู่ เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้ไปสู่สุคติภูมิ เรื่องเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์โดยอรรถาธิบายตามศัพท์ว่า “พระโพธิสัตว์” หมายถึงผู้ซึ่งอยู่ในโพธิคือความรู้ ผู้ที่จะเข้าถึงพุทธภาวะ ตรัสรู้เป็นพุทธเจ้าในวันข้างหน้า บุคคลที่สามารถที่จะเป็นพระโพธิสัตว์ได้ด้วยกันทุกคน ไม่ว่าผู้ครองเรือน หรือบรรพชิต หากได้ตั้งปณิธานมุ่งมั่นจะกระทำความดีต่อสรรพสัตว์ ปฏิญญา ของพระโพธิสัตว์มี ๔ อย่างคือ ช่วยเหลือสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นทุกข์ ทำลายกิเลสตัณหาทั้งหลายให้หมดสิ้นไป เข้าถึงซึ่งสัจจะ และสั่งสอนธรรมนั้นให้แก่คนเหล่านี้ นำสัตว์ทั้งหลายให้เข้าสู่พุทธภาวะ พระโพธิสัตว์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ พระโพธิสัตว์มีปฏิญญาเพื่อตัวเอง และอีกประเภทหนึ่ง คือ ผู้ทรงพยายามบำเพ็ญบารมีตามปณิธานเพื่อสรรพสัตว์เหล่านี้ ฝ่ายมหายานสอนให้บุคคลบำเพ็ญธรรมเพื่อความเป็นพระโพธิสัตว์ ประารถนาแบ่งปันความสุขอันเกิดแต่โพธิของตนให้แก่คนทั้งหลายเหล่านี้ ประารถนากำจัดอุปสรรคนานาประการ พระอรหันต์ในพุทธศาสนาเถรวาทกับพระโพธิสัตว์ในมหายานโดยลักษณะแห่งปณิธาน มีความแตกต่างกันคือ พระอรหันต์นั้นมุ่งผลเพื่อความตรัสรู้หรือผลแห่งการล่วงพ้นจากกิเลสของตนเอง ส่วนพระโพธิสัตว์นั้นมุ่งช่วยเหลือสรรพสัตว์มากกว่าตนเอง เพราะฉะนั้นจึงกล่าวว่าพระโพธิสัตว์แม้จะมีทางเข้าสู่นิพพาน ความดับก็ตามแต่ก็ยังมีปฏิเสศเพื่อนิพพานนั้น แล้วยินดีเวียนว่ายอยู่ในโลกเพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์

ในพระอมิตาภะสูตรของลัทธิมหายาน กล่าวถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า พระองค์ได้ตรัสแก่พระสารีบุตรเถระ มีใจความว่าจำเดิมเป็นเวลาล่วงมาถึง ๑๐ กัปแล้ว ได้มีพระพุทธอมิตาภะทรงประทับอยู่ ณ แดนสุขาวดีทางทิศปัจฉิม พระพุทธอักษะชัยทางทิศบูรพา พระพุทธรัตนสมภพทางทิศทักษิณ พระพุทธอโฆสิทธิทางทิศอุดร พระพุทธไวโรจน์อยู่ศูนย์กลางพระโพธิสัตว์ เป็นแนวคิดที่สำคัญมากในทางมหายาน และวัชรยาน แนวคิดนี้นับว่าปฎิวัติความเชื่อเดิมของชาวพุทธที่ยกย่องพระอรหันต์ว่าอยู่สูงสุดทางศาสนา เป้าหมายคำสอนของชาวพุทธคือการบรรลุอรหัตผล หลุดพ้นโดยผ่านทางที่เรียกว่า “สาวกยาน” ด้วยเหตุนี้พระโพธิสัตว์จึงมีจำนวนมากมายดุดจเม็ดทรายในท้องน้ำ ความเชื่อเรื่องพระโพธิสัตว์ได้พัฒนาไปไกลโดยเฉพาะในคำสอนยุคหลัง กลายเป็นกระแสหลักซึ่งคล้ายคลึงกับเรื่องของพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ กระแสความเชื่อเรื่องพระโพธิสัตว์แตกออกไปมากมาย สามารถจัดกลุ่มเป็นสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันทางเนื้อหา อย่างไรก็ตามถือว่าทั้งสองกลุ่มล้วนเป็นแนวคิดความเชื่อที่ผู้คนคล้อยตามมากด้วยกันทั้งคู่ ความเชื่อเกี่ยวกับแนวคิดพระโพธิสัตว์ได้แก่ ความเชื่อที่ว่าพระโพธิสัตว์กำลังบำเพ็ญบารมีเพื่อเป็นพระพุทธเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งในอนาคต ขณะนี้มีพระโพธิสัตว์จำนวนมากที่กำลังทำความเพียรอาจมีชาติกำเนิดเป็นมนุษย์ สัตว์เดรัจฉาน หรืออยู่ในภพภูมิชั้นต่ำหรือสูงก็ได้แล้วแต่ปณิธาน พระโพธิสัตว์อาจกำลังช่วยพระพุทธเจ้าสั่งสอนธรรมส่วนหนึ่งของพระองค์ เพราะพระพุทธเจ้าทรงเต็มเปี่ยมแล้ว การช่วยผู้อื่นทำให้บารมีธรรมพระโพธิสัตว์สูงขึ้น เพื่อที่ว่าจะได้เข้าใกล้การตรัสรู้ไปอีกขั้น พระโพธิสัตว์ยังมีบารมีธรรมไม่เท่ากับพระพุทธเจ้าแนวคิดนี้เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่บางอย่างในทางพระพุทธศาสนา ในแง่ของตัวเองพระโพธิสัตว์มีหน้าที่สั่งสมบารมีเพื่อกลายเป็นพระพุทธเจ้าต่อไป ในแง่ของผู้อื่นพระโพธิสัตว์มี

หน้าที่ช่วยเหลือพวกเขาโดยไม่จำกัด อุปมาในด้านหนึ่งท่านต้องยกตัวเองให้สูง แต่ในอีกด้านหนึ่งท่านต้องลดตัวเองลงมาเพื่อช่วยสัตว์อื่น แนวคิดนี้มีการเปลี่ยนถ่ายอยู่ตลอดเวลา ภาพในมณฑลมักให้พระโพธิสัตว์อยู่รอบนอก เพื่อแสดงถึงพลังที่ขับเคลื่อนเข้าและออกจากมณฑลตลอดเวลา นั่นเอง ความเชื่อแบบแรกพระโพธิสัตว์เน้นในรูปสัมโภคกาย เกิดจากอำนาจมานของพระพุทธเจ้าโดยตรง เป็นภาคบุคคลาธิษฐานแสดงพระกรุณาคุณและปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า แนวคิดนี้พระโพธิสัตว์เป็นเพียงภาคสำแดง มีเนื้อหาความจริงเดียวกับพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ไม่ต้องบำเพ็ญบารมีอะไรอีกเพราะจุดเริ่มต้นของท่านเต็มเปี่ยมอยู่แล้ว การช่วยเหลือของท่านก็คือการทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้านั่นเอง แนวคิดในแบบที่สอง เห็นว่าพระโพธิสัตว์ในรูปสัมโภคกายเกิดจากอำนาจมานของพระชินพุทธะ ซึ่งพระชินพุทธะทั้งสี่ก็เกิดจากรังสีธรรมของพระชินพุทธะองค์ศูนย์กลางคือพระไวโรจนะเหมือนกัน ปัญหาที่เกิดจากแนวคิดแบบที่สองก็คือ ไม่อาจเข้าใจการทำหน้าที่โปรดสัตว์ของพระโพธิสัตว์ได้เพราะพระโพธิสัตว์ไม่จำเป็นต้องสั่งสมบารมีเพื่อบรรลุเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต ในยุคหลังโดยเฉพาะฝ่ายวัชรยาน มีการใช้คำว่าพระโพธิสัตว์ทั้งสองนัย แนวคิดพระโพธิสัตว์แบบที่สองนี้คล้ายกับแนวคิดฮินดูเรื่องการอวตารหรือกลับชาติมาเกิดมาก ถ้าพระโพธิสัตว์เป็นภาคสำแดงของธรรมกาย เนื้อหาของท่านย่อมไม่ต่างจากพระชินพุทธะคือเป็นหนึ่งเดียวกันหมด การทำหน้าที่ของท่านก็คือการทำหน้าที่ของพระชินพุทธะและพระพุทธเจ้าองค์ปฐม ข้อปฏิบัติของพระโพธิสัตว์ฝ่ายมหายาน พุทธมามกะผู้มุ่งพุทธภูมิ จะประกอบด้วยจตุรปณิธาน ๔ ซึ่งเป็นอุปกณ์นำผู้ปฏิบัติสู่จุดหมาย โพธิสัตว์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ เนกขัมมะโพธิสัตว์ผู้ออกบรรพชา เคหโพธิสัตว์ผู้ครองเรือน มหาจตุรปณิธาน ๔ ได้แก่ เราจะละกิเลสทั้งหลายให้หมดสิ้น เราจะตั้งใจศึกษาพระธรรมทั้งหลายให้เจนจบ เราจะโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายให้สิ้น เราจะบำเพ็ญตนให้บรรลุถึงอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ทั้งพระโพธิสัตว์จะต้องมีคุณธรรม ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา แม้ไปในสรรพสัตว์อันหาประมาณมิได้ ไม่เจาะจงหรือจำกัดมนุษย์ชาติใดภาษาไหน แม้สัตว์เดียรฉานไม่ว่าจะเล็กเท่าไรก็มีส่วนได้รับเมตตากรุณาจากคุณธรรมอันสูงนี้ด้วยและพระโพธิสัตว์ยังประกอบด้วยคุณสมบัติยิ่งใหญ่อีก คือ มหาปรัชญา หรือปัญญาอันยิ่งใหญ่ จะต้องเป็นผู้มีสติปัญญารู้แจ้งสรรพสิ่งทั้งมวล ไม่ตกเป็นทาสของอธรรม มหากรุณา จะต้องมิจิตเมตตากรุณาอย่างปราศจากขอบเขต พร้อมทั้งจะเสียสละตนเองเพื่อช่วยสัตว์ให้พ้นทุกข์ มหาอุบาย พระโพธิสัตว์ต้องรู้จักอุบายที่ฉลาดบำเพ็ญน้อยก็มีผลประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลายมาก และแนะนำสั่งสอนสัตว์ทั้งหลายให้เข้าถึงสัจธรรม คุณสมบัติของพระโพธิสัตว์ทั้งสามข้อนี้ นับเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ข้อแรกหมายถึงการบำเพ็ญประโยชน์ของตนให้เปรียบพร้อมสมบูรณ์ ส่วนข้อหลังสองข้อเป็นการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น เมตตาช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์และเป็นการสืบอายุพระศาสนาพร้อมทั้งเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้าให้แพร่หลาย พระโพธิสัตว์ผู้มุ่งปรารถนาพุทธภูมินั้นต้องบำเพ็ญสร้างสมคุณธรรม เป็นเหตุเพียงพอที่จะทำให้สำเร็จพระโพธิญาณ สันสกฤตเรียกว่า “ปารมิตา” แปลว่า คุณธรรมที่ทำให้ข้ามฝั่งนิรวาณ มีด้วยกัน ๑๐ คือ ทศบารมีแต่ฝ่ายมหายานได้ย่นย่อลงมาเหลือบารมี ๖ มี ทาน ศีล ขันติ วิริยะ สมาธิ ปัญญา ทานกับศีลเป็นคู่ปรับทำลายกิเลสคือ โลภะ ขันติกับวิริยะเป็นคู่ปรับทำลายกิเลสคือ โทสะ สมาธิกับปัญญาเป็นคู่ปรับทำลายกิเลสคือ โมหะ บางพระสูตรก็จำแนกออกเป็น ๑๐ ปารมิตา ได้แก่ ทานปารมิต การให้ปันสิ่งของต่างๆ ศีลปารมิต

รักษากายวาจาให้เรียบร้อย ชั้นดีปารมิตความอดทน วิริยะปารมิตความเพียร ฌานปารมิตความตั้งใจมั่น ปัญญาปารมิตความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ อุปายปารมิตรู้จักอุบายที่ฉลาด ปณิธานปารมิตา ความตั้งมั่นเด็ดเดี่ยวเทียบอธิษฐานบารมี พลปารมิตกำลังความเข้าใจในธรรมทั้งหมด ญาณปารมิตความรู้แจ้งสมบูรณ์ทุกอย่าง

พุทธศาสนมหายานเน้นเป็นพิเศษเรื่องพระโพธิสัตว์และทศบารมี การปฏิบัติธรรมนั้นจะต้องประกอบด้วยปัญญาและกรุณาควบคู่กันไปเสมอ จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ พระโพธิสัตว์จะต้องกล้าหาญทนต่อทุกขในวิภวสงสารเปรียบเสมือนเพลิงลูกไฟม้อยู่ตลอดเวลาแม้การเปลื้องทุกข์แทนสรรพสัตว์นั้นตนเองจะต้องตกอยู่ในอบายภูมิเสวยทุกข์นานสักเท่าไรก็ตาม พระโพธิสัตว์องค์สำคัญมีพระนามว่า “พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์” พระองค์ทรงตั้งปณิธานโปรดสัตว์อยู่หลายประการ ข้อหนึ่งที่สำคัญคือตราบไถที่ยังมีสัตว์เสวยทุกข์อยู่ในห้วงทุกข์ ตรานั้นพระองค์ก็ยังไม่บรรลุพระโพธิญาณ พระโพธิสัตว์ต้องช่วยชนสัตว์ทั้งหลายให้ข้ามพ้นจากโอฆสงสารจนหมดสิ้น และพระองค์จะเป็นบุคคลสุดท้ายในการบรรลุถึงพุทธภูมิ พระโพธิสัตว์เป็นผู้บำเพ็ญสุญญตวิโมกข์ ย่อมเป็นผู้รู้ชัดถึงสรรพธรรมทั้งหลายตามเป็นจริง ชั้นภูมิของพระโพธิสัตว์เรียกว่า “ทศภูมิ” คุณธรรมทางจิตของพระโพธิสัตว์จึงมีลำดับสูงต่ำ พระโพธิสัตว์ที่ยังไม่จัดเข้าเกณฑ์ภูมิใดภูมิหนึ่งในทศภูมิ ย่อมสามารถทำดีบ้างชั่วบ้างส่วนพระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญเข้าสู่ทศภูมินับตั้งแต่ปฐมภูมีย่อมมีอาจทำอกุศลกรรมเลย ในคัมภีร์มหาปรัชญาปารมิตาศาสตรได้จัดภูมิพระโพธิสัตว์ไว้ดังนี้ มุทิตาภูมิพระโพธิสัตว์มีความยินดีในความปราศจากทุกข์ของสรรพสัตว์ ยังประโยชน์ตนและประโยชน์ของผู้อื่นให้ถึงพร้อม ภูมินี้บำเพ็ญหนักในทานบารมี เป็นผู้ทรงปราโมทย์ต่อผลแห่งการที่ทรงอุบัติมาเป็นเผ่าพันธุ์ของพระพุทธเจ้าต่อสรรพสัตว์ที่ได้ทรงตั้งปณิธานช่วยเหลือไว้แล้ว วิมลางภูมิปราศจากราคีพระโพธิสัตว์ละเมียดจรรยาทั้งปวงได้เด็ดขาดประพฤตีสารวมแต่ในสัมมาจรรยา ภูมินี้มีศีลบารมีเป็นใหญ่ ประภาคาริภูมิความสว่างพระโพธิสัตว์ทำลายอวิชชาได้ขาดมีความประพฤตียิ่งในความอดกลั้นโดยทุกประการ มีขันติบารมีเป็นใหญ่ อรรถจีสมติภูมิความรุ่งเรืองพระโพธิสัตว์มีความเพียรในการบำเพ็ญธรรมอันวยประโยชน์แก่สรรพสัตว์ มีวิริยะบารมีเป็นใหญ่ ทุรชยาภูมิผู้อื่นชนะยาก มีสมาธิบารมีเป็นใหญ่ อภิมุขิภูมิผินหน้าสู่ทางนิรวาณพระโพธิสัตว์บำเพ็ญอยู่ในปัญญาบารมี รู้แจ้งชัดในปฏิจจสมุပ္บาท มีปัญญาบารมีเป็นใหญ่ ทูริงคมาภูมิไปไกลพระโพธิสัตว์มีอุบายอันชาญฉลาด แม้บำเพ็ญน้อยก็ได้ผลแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายมาก อจลาภูมิแนวแนไม่หวั่นไหว สาธุมติภูมิพระโพธิสัตว์แตกฉานอภิญญาและปฏิสัมภทา ภูมินี้บำเพ็ญหนักในพลบารมีจิตอิสระไม่ติดผูกในรูปธรรมนามธรรมทั้งปวง ธรรมเมฆภูมิ พระโพธิสัตว์บำเพ็ญหนักในญาณบารมี เมื่อพระโพธิสัตว์บำเพ็ญทศภูมิเต็มบริบูรณ์แล้ว ก็มีพระคุณเทียบเท่าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นเอกชาติปราศจากปฏิพัทธ์เกี่ยวข้องกับความเกิดอีก เพียงชาติเดียวก็จักเป็นผู้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ

พระโพธิสัตว์จะต้องบำเพ็ญบารมีโดยลำดับ แบ่งออกเป็นภูมิจึงสามารถเข้าถึงพุทธภาวะและอาจสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าได้ในที่สุด การบำเพ็ญขั้นแรกในขณะที่ตั้งปณิธาน เบื้องต้นทรงรับว่าพระองค์เป็นผู้มีบาปอันประกอบไว้แล้วแต่ภพก่อน และบาปที่สรรพสัตว์ได้สะสมไว้เป็นงานใหญ่ที่พระองค์จะต้องทรงช่วยปลดเปลื้องให้หมดสิ้นไปเป็นภูมิหนึ่งแล้วต่อไปพระองค์ทรงบูชาคุณของพระพุทธเจ้า พระ

โพธิสัตว์ทั้งหลายแต่กาลก่อนทรงมุ่งเพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ตามลำดับแห่งภูมิปฏิบัติดังนี้ ปุณฺณานโมทนา
ทรงบันเทิงพระทัยต่อการตรัสรู้ของพระอรหันต์ ต่อภาวะของพระพุทธเจ้าและต่อพระมหากรุณาปราณี
ของพระโพธิสัตว์ อัมเมสนาทรงอัญเชิญพระพุทธทั้งหลายให้ทรงแสดงพระปาฏิโมกข์ธรรมแก่สรรพสัตว์
เพื่อความหลุดพ้นไปจากโลกอันล้าเคียดนี้ ยาจนาทรงวิงวอนขอมิให้พระพุทธทั้งหลายเสด็จเข้าสู่นิพพาน
เสียโดยกาลรวดเร็วนักขอให้ทรงพระชนม์อยู่เพื่อเป็นนาถะของโลก ปริณามนาทรงตั้งความปรารถนายัง
สรรพสัตว์ผู้วิหิงโยให้ได้กินให้สัตว์ผู้กระหายให้ได้ดื่ม อตตภาวาปริจจาคาทรงตั้งพระทัยเสียสละซึ่งชีวิตตน
ไม่ว่าในกาลใดสมัยใดให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายไม่เลือกหน้า จิตโตปณฺธิทรงตั้งปณฺธิชานแน่วแน่มิแปรผัน
เพื่อที่จะประทานโพธิแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย

สิกขาบทพระโพธิสัตว์แนวคิดพุทธศาสนมหายาน ได้แก่ ครุกาบตี ๑๐ ผู้ฆ่าชีวิตมนุษย์ให้ตาย
ผู้ถือเอาของผู้อื่น ผู้เสพเมถุน ผู้อุตตริมนุษยธรรม ผู้ผลิตสุราเมรัยน้ำเมา ผู้กล่าวร้ายบริษัท ผู้ยกตนข่ม
ท่าน ผู้ตระหนี่เหนียวแน่น ผู้มุกทะลุนเฉียว ผู้ประทุษร้ายต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ กระทำด้วย
ตนเองหรือใช้ผู้อื่นกระทำ ต้องสถานโทษหนัก ลหุกาบตี ผู้ไม่เคารพผู้มีอาวุโสชั้นอาจารย์ของตน ผู้ดื่ม
สุราเมรัย และผู้บริโภคโภชนาอาหารปลาและเนื้อ เป็นต้น ต้องสถานโทษเบา การยังชีวิตให้หลุดพ้นเป็น
ความมุ่งหมายของพุทธศาสนิกชนทุกฝ่าย มนุษย์ตกอยู่ภายใต้ความเป็นทาสแห่งอวิชชาและกรรม การ
หลุดพ้นจากอำนาจแห่งอวิชชาและกรรม คืออิสระแห่งชีวิตซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งในลักษณะ ๔ อย่างของ
นิพพาน คือ ความถาวร ความสุข ความเป็นอิสระแห่งตน และความบริสุทธิ์ การจะหลุดพ้นจากอำนาจ
ของอวิชชาและกรรมนั้นหลักของพุทธศาสนมหายานก็เช่นเดียวกับเถรวาท กำหนดให้ผู้ปรารถนา
บำเพ็ญตามหลักสิกขาทั้งสาม คือ การมีศีล การมีสมาธิ และการมีปัญญา ซึ่งถ้าบำเพ็ญครบบริบูรณ์เต็ม
เปี่ยมแล้ว จะมีปรัชญาอีกชั้นหนึ่งนับเป็นขั้นสุดท้ายแห่งสิกขาทั้งสาม คือการหลุดพ้น หรือการตรัสรู้ ใน
คำอธิบายนี้มียืนยันว่า การปฏิบัติพระวินัยอันเป็นสิกขาอย่างหนึ่ง ย่อมไม่เพียงพอแก่การหลุดพ้นต่อไปได้
เพราะเป็นการบำเพ็ญเพียงทางร่างกายและวาจาเท่านั้น เพราะฉะนั้น จึงต้องมีการบำเพ็ญทางใจอันได้แก่
บำเพ็ญทางสมาธิและบำเพ็ญทางปัญญาอันเป็นการปฏิบัติทางใจด้วย วาทะแห่งการทำให้หลุดพ้น หรือ
การหลุดพ้นโมกษะ โดยตนเองนั้นมีแนวเดียวกับวาทะแห่งการช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ด้วยตนเองแต่วาทะนี้
เป็นไปโดยกิริยาแตกต่างกัน กล่าวคือการหลุดพ้นเป็นกิริยาของพระอรหันต์ แต่การช่วยเหลือผู้อื่นให้หลุด
พ้นเป็นกิริยาของพระโพธิสัตว์ พระอรหันต์เมื่อบำเพ็ญตนจนถึงขั้นหลุดพ้นได้แล้ว หมายความว่าได้
บำเพ็ญสิกขาสามมบูรณ์แล้วก็จะกลายเป็นพระโพธิสัตว์ คือเป็นผู้มีความยินดีและสามารถช่วยผู้อื่นให้
หลุดพ้นได้ด้วย และความยินดีช่วยให้ผู้อื่นหลุดพ้นจากอวิชชาและกรรมไปได้แล้วนี้เอง นับเนื่องเข้าไป
หลักมหากรุณาอันเป็นหลักปณฺธิญาของพระโพธิสัตว์และอยู่ในหลักของนิกายโยโต แหล่งบริสุทธิ์คือ
สุขาวดี และนิกายชินของมหายานได้หลักธรรมสูงสุดในนิกาย นั้นสอนว่าสิ่งซึ่งเรียกว่าดวงจิตของพุทธนั้น
ได้แก่สภาพซึ่งบริบูรณ์ด้วยความรัก คือ มหากรุณาอันมีศรัทธาเป็นอย่างเดียว หากปราศจากศรัทธาเสีย
แล้ว ก็ไม่สามารถจะหลุดพ้นด้วยตนเองและไม่สามารถจะพาสัตว์อื่นข้ามซึ่งความหลุดพ้นได้ บุคคล
สามารถข้ามโอฆสงสารได้ด้วยศรัทธาหลักมหายานในนิกายสุขาวดี มีอธิบายในข้อนี้เพิ่มเติมว่าการหลุด
พ้นส่วนตนนั้น คือทางเริ่มที่จะพาตนไปสู่การช่วยเหลือผู้อื่นให้หลุดพ้นไปตาม หลักนี้ได้มีผู้โต้แย้งกันอยู่

มากกว่ามหานิกายนี้เกินกว่าความเป็นพระพุทธศาสนา แต่พวกมหานิกายยืนยันว่า ผู้ที่ได้แย้งเช่นนี้รู้จักพระพุทธเจ้าแต่เพียงในนามไม่เข้าใจว่าพระพุทธเจ้า ผู้นั้นเป็นบุคคลเช่นไร เช่นเดียวกับผู้ที่ไม่เชื่อว่าศรัทธาธรรมตัวเดียวจะสามารถพาสรรพสัตว์ให้ข้ามจากสังสารทุกข์ได้ หลักแห่งการหลุดพ้นโมกษะด้วยตนเองโดยทางตรัสรู้ หรือหลักการช่วยเหลือผู้อื่นให้หลุดพ้นนั้น มหานิกายถือหลักทั่วไปอีก ๔ อย่าง นอกจากการบำเพ็ญตามสิกขาสามอันเป็นหลักเดียวกับเถรวาท และพยายามปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปในบรรดาพุทธศาสนิกชนมหานิกายคือ หลักแห่งการดำเนินตามมรรค ๘ เช่นเดียวกับสิกขา ๓ ตามแนวพุทธศาสนาเถรวาท หลักแห่งฉานสมาบัติ หลักนิกายเซน เพื่อค้นหาความจริง หลักแห่งการฝึกตนตามลัทธิในนิกายชินงอน ซึ่งมีหลักฉานในเบื้องต้น รวมกับหลักศรัทธาอุทิศตน และหลักเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ หลักแห่งความเชื่อหรือศรัทธาในพรของพระพุทธเจ้า เช่นศรัทธาในพระอมิตาภะ หรือพระอัครโศภณะ ตามหลักนิกายโยโด และนิกายชิน ซึ่งผู้ยอมอุทิศตน โดยอาศัยศรัทธาในพระพุทธเจ้านั้นและมีมหากรุณาแก่สรรพสัตว์เหล่าอื่นจะบรรลู่ซึ่งการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ได้ นิกายใหญ่ๆ ของพุทธศาสนาฝ่ายมหานิกายในประเทศจีนและญี่ปุ่น จึงแบ่งออกเป็น พวกหนึ่งถือหลักเคร่งครัดในการปฏิบัติเชื่อว่าความดีความชั่วเป็นของตัวเอง จะบรรลู่ความดีได้ด้วยอำนาจการบำเพ็ญเพียงของตนเอง พึ่งพาอำนาจภายนอกไม่ได้ เรียกว่า ยีริกิ อำนาจส่วนตัว ได้แก่ นิกายเซน นิจิเรน เทนได ชินงอน ส่วนอีกพวกหนึ่ง ถือหลักสะดวกในการปฏิบัติเห็นแต่เพียงว่ามีศรัทธามั่นคงอยู่ในพรของพระพุทธเจ้าแล้วสาธยายมนต์บูชาอ่อนน้อมต่อพระพุทธเจ้า เช่น พระอมิตาภะ ให้พระองค์ทรงเป็นผู้บันดาลให้เมื่อสาธยายมนต์แล้วสิ้นชีพไปจะได้บังเกิดในสวรรค์ชั้นสุขาวดี อันเป็นสวรรค์ที่สถิตของพระพุทธเจ้า เรียกว่า ทาริกิ อำนาจส่วนผู้อื่น ได้แก่ พวกนิกายโยโด, ชิน (สุขาวดี), ยิวตสุ, เนมบุตสุ และเคงอน

บทสรุป

โดยทั่วไปแล้วบารมีทั้งหลายมีลักษณะร่วมกัน คือ การกระทำความช่วยเหลือ อนุเคราะห์ อนุเคราะห์ผู้อื่น การมุ่งช่วยเหลือผู้อื่นมีพื้นฐาน คือความกรุณาและอุบายโกศล ทานบารมี คือเจตนาที่จะบริจาค โดยมีความกรุณาและอุบายโกศล ปัญญา กำกับอยู่ศีลบารมี คือความประพฤติทางกาย วาจา ที่มีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับอยู่ด้วยการงดเว้นสิ่งที่ไม่ควรกระทำและมีความตั้งใจกระทำสิ่งที่ควรกระทำ เนกขัมมบารมี คือการมีจิตคิดออกจากกามและภพ อันมีการเห็นโทษและภพทั้งหลายก่อน โดยมีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับอยู่บารมี คือความรู้อริยสัจธรรมทั้งปวง โดยมีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับ วิริยบารมี คือการขวนขวายที่จะกระทำประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วยกาย และใจ โดยมีขันติบารมี คือการเกิดของจิต ความตั้งใจ ที่จะอดทนต่อความผิดอันสัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว มีความไม่โกรธเป็นใหญ่ โดยมีความกรุณาและอุบายโกศล สัจจบารมี คือการไม่กล่าวคลาดเคลื่อนจากความจริง มีการเว้นกล่าวบางอย่างเป็นต้น โดยมีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับ อธิษฐานบารมี คือการตั้งมั่นสมาทานอย่างไม่หวั่นไหว คือความตั้งใจมั่นที่เป็นไปในอาการต่าง ๆ อันกำกับด้วยกรุณาและอุบายโกศล เมตตาบารมี คือมีจิตใจไม่ประทุษร้าย มีความปรารถนาที่จะนำประโยชน์สุขมาให้แก่โลก อันมีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับอยู่ อุเบกขาบารมี คือความดำเนินไปสมถะเสมอในความปรุงแต่งของสัตว์ ทั้งที่นำพอใจและไม่นำ

พอใจ ความคล้อยตาม และ ความกระทบตืดขัดโดยมีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับโดยสรุป ทานบารมี มีลักษณะคือ การบริจาค ขจัดโลภะ ความไม่ติดยึด มีพื้นฐานคือวัตถุที่ควรบริจาค ศิลบารมี มีลักษณะ คือ การสมาทาน การตั้งอยู่ มีรส การทำลาย ความทุกข์ ความไม่มีโทษ มีสภาพที่ปรากฏ คือ ความเป็นของสะอาดมีพื้นฐาน คือ หิริและโอตตปปะ เนกขัมมบารมี มีลักษณะคือ การออกจากกามและภพ การอบรมให้เห็นโทษของกามและภพนั้น สภาพที่ปรากฏ คือ การหลุดพ้น มีพื้นฐานคือความสลัดใจในชีวิตประกอบด้วย อนิจจตา ทุกขตา และอนัตตา ปัญญาบารมี มีลักษณะ คือ ความเห็นแจ้งแทงตลอด สภาวะตามความเป็นจริง ปัจจัยของบารมี คือ การแสดงพระกรุณาอันผู้ข้ามแล้ว ฝั่ยังผู้อื่นให้ข้าม ผู้ที่หลุดพ้นแล้วฝั่ยังผู้อื่นให้หลุดพ้น ผู้รู้แล้วฝั่ยังผู้อื่นให้รู้ ผู้บริสุทธิ์แล้วฝั่ยังผู้อื่นให้บริสุทธิ์ ผู้ที่ฝึกตนแล้วฝั่ยังผู้อื่นให้ฝึกตน ผู้สงบแล้วฝั่ยังผู้อื่นให้สงบ ผู้ปรินิพพานแล้ว ฝั่ยังผู้อื่นให้ปรินิพพาน การบำเพ็ญบารมีจะต้องช่วยเหลือและมีความกรุณาต่อทุกสรรพสัตว์ พระมหากรุณาและอุบายโกศล ในที่นี้หมายถึง ปัญญาความฉลาดการแก้ปัญหาหรือหาหนทาง ทั้งสองอย่าง คือทั้งความกรุณาและปัญญา จะต้องประสานกันในการบำเพ็ญบารมีกล่าวคือ กรุณาทำให้พระโพธิสัตว์มุ่งปฏิบัติบารมีเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทำให้มีความสำเร็จในพุทธการกธรรม ส่วนปัญญาทำให้เข้าใจว่าบารมีต่าง ๆ เป็นภาวะที่นำไปสู่โพธิคือ ความรู้แจ้ง ทำให้เกิดความสำเร็จแห่งพุทธภาวะ สรุปได้ว่า พระโพธิสัตว์ย่อมข้ามฝั่แห่งสังสารวัฏด้วยปัญญาและยอมยั้งผู้อื่นให้ข้ามด้วยความกรุณา ย่อมเข้าใจความทุกข์ของผู้อื่นได้ด้วยปัญญา แต่ยอมเริ่มต้นดับทุกข์ทั้งปวงของผู้อื่นด้วยความกรุณา ย่อมเข้าใจความทุกข์ของผู้อื่นด้วยปัญญา แต่ยอมดับทุกข์ของผู้อื่นได้ด้วยปัญญา ด้วยปัญญาพระโพธิสัตว์เป็นผู้มุ่งหน้าสู่นิพพาน ด้วยความกรุณา พระองค์ยอมไม่ถึงนิพพานนั้น เหตุนั้นด้วยความกรุณา พระองค์จึงเป็นผู้มุ่งหน้าสู่สังสารวัฏ ด้วยปัญญาพระองค์จึงไม่ทรยอินดีในสังสารวัฏนั้น และไม่ติดยึดมั่นในที่ทั้งปวงคำอธิบายข้างต้นนี้ โดยเฉพาะที่ว่า พระโพธิสัตว์ดำเนินสู่นิพพานด้วยปัญญา แต่ไม่ถึงนิพพานนั้นด้วยพระกรุณา แสดงคติแนวคิดของพุทธศาสนามหายานโดยแท้ คติเช่นนี้ไม่ปรากฏในคัมภีร์เถรวาทที่พบมาก่อน ๆ ตามคติมหายานนั้นเน้นพระปัญญาและพระกรุณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพระกรุณามีการกล่าวว่าพระโพธิสัตว์จะไม่เข้าสู่นิพพานจนกว่าจะสามารถช่นย้ายสรรพสัตว์ให้หลุดพ้นได้ทั้งหมด

มีอุบายหรือวิธีการที่จะช่วยให้บารมีทั้งหลายที่บำเพ็ญบริสุทธิ์ดีเลิศ คือ การไม่ขาดแคลนเครื่องอุดหนุนที่เกี่ยวข้องกับสัมมาสัมโพธิญาณ เช่น บุญทั้งหมดที่ได้สั่งสมมา การกระทำจริงจัง และเอาใจใส่ มีความเพียรติดต่อไม่หยุด มีความพยายามทำงานให้สำเร็จ แม้ต้องปฏิบัติเป็นเวลานาน ความสมบูรณ์ของบารมีทั้งหลายเกิดขึ้นด้วยการใช้เวลา อย่างเร็วที่สุด ต้องใช้เวลาปฏิบัติถึง ๔ อสงไขยแสนกัป ช่วงขนาดปานกลางก็ต้องใช้เวลาปฏิบัติ ๘ อสงไขยแสนกัป และนานที่สุด ใช้เวลาปฏิบัติ ๑๖ อสงไขยแสนกัป ทั้งนี้แล้วแต่ว่าพระโพธิสัตว์ผู้ปฏิบัตินั้นเป็นผู้มีความเด่นทางปัญญา ศรัทธา หรือวิริยะ เพราะถึงแม้ที่สุดจะถึงวิมุตติเช่นกัน แต่ความฉลาดในธรรมะที่ต่างกัน ก็ทำให้ใช้เวลาปฏิบัติต่างกัน พระโพธิสัตว์มี ๓ ประเภท คือ อุคฆติตัญญู เป็นผู้ฉลาดฉับไวในการเรียนรู้ เมื่อฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ซึ่งอธิบายเป็นคาถา ๔ บาท เพียงแต่บาทที่ ๓ ก็เข้าใจ สามารถบรรลุอรหัตตผลได้ วิปจิตัญญู เป็นผู้ฉลาด แต่ยังต้องเรียนรู้ศึกษาอีกมากกว่าพระโพธิสัตว์ประเภทแรก ฉะนั้นเมื่อฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ซึ่งอธิบายเป็น

คาถา ๔ บทนั้น จะต้องฟังทั้งหมดจบคาถา จึงจะเข้าใจ สามารถบรรลุอรหัตตผล เนยยะ คือผู้ที่หลังจาก ฟังคาถาจบแล้ว นำไปปฏิบัติใคร่ครวญพิจารณา ก็จะสามารถเข้าใจบรรลุอรหัตตผลได้ พระโพธิสัตว์ผู้ ปฏิบัติธรรมมุ่งปรารถนาพุทธภูมินั้น ต้องบำเพ็ญสร้างสมคุณธรรมให้เป็นเหตุเพียงพอกุศลธรรมที่จะทำให้ สำเร็จพระโพธิญาณ สันสกฤตเรียกว่า “ปารมิตา” แปลว่า คุณธรรมที่ทำให้ข้ามฝั่งนิรวาณ มีด้วยกัน ๑๐ คือ ทศบารมีแต่ฝ่ายมหายานได้ย่อลงมาเหลือบารมี ๖ มี ทาน ศีล ขันติ วิริยะ สมาธิ ปัญญา ทานกับ ศีลเป็นคู่ปรับทำลายกิเลสคือ โลภะ ขันติ กับวิริยะเป็นคู่ปรับทำลายกิเลสคือ โทสะ สมาธิกับปัญญาเป็น คู่ปรับทำลายกิเลสคือ โมหะ บางพระสูตรก็จำแนกออกเป็น ๑๐ ปารมิตา ได้แก่ ทานปารมิต การให้ปัน สิ่งของต่างๆ ศีลปารมิต รักษากายวาจาให้เรียบร้อย ขันติปารมิตา ความอดทน วิริยะปารมิต ความเพียร ฌานปารมิต ความตั้งใจมั่น ปัญญาปารมิต ความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ อุปายปารมิต รู้จักอุบายที่ฉลาด ปณิธานปารมิตา ความตั้งมั่นเด็ดเดี่ยวเพียรอธิษฐานบารมี พลปารมิต กำลังความเข้าใจในธรรมทั้งหมด ญาณปารมิต ความรู้แจ้งสมบูรณ์ทุกอย่าง ๔ ปารมิตาหลังสงเคราะห์รวมลงในปัญญาปารมิตาบารมีทั้ง ๖ มี ทาน ศีล ขันติ วิริยะ ฌาน และปัญญา แบบมหายาน เนกขัมมบารมีที่ดูเหมือนว่าขาดหายไป ที่จริง รวมอยู่ศีลบารมี สัจจบารมี รวมอยู่ในศีลบารมี เพราะมีข้อเว้นจากวจีทุจริต อีกส่วนรวมอยู่ในปัญญา บารมี เมตตาทานบารมี จัดรวมอยู่กับฌานบารมี อุเบกขาบารมีรวมอยู่ในฌานบารมีและปัญญาบารมี อธิษฐานบารมีรวมอยู่ในบารมีทุกอย่าง คำอธิบายนี้แสดงถึง ที่จะชี้ให้เห็นถึงความคิดเรื่องบารมีของเถร วาทและมหายานว่ามีพื้นฐานเหมือนกัน

บรรณานุกรม

- เทพพร มังธานี. (2000). พระเจ้าสิบชาติ [Phra Chao Sibachad]. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- เทพรัตน์ราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. (1991). ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท [The Ten Perfections in Theravada Buddhism] (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต [Master of Arts thesis], พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- นวม สงวนทรัพย์. (1999). พระพุทธศาสนาเถรวาท [Mahayana Buddhist Doctrine]. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- บรรจบ บรรณรุจิ. (1992). นิทานชาดกพระเจ้าสิบชาติ [Stories of the Ten Lives of the Lord]. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.
- ปัญญา ใบบางยาง. (2005). พระโพธิสัตว์เป็นมาอย่างไร [How Bodhisattvas Develop]. นครปฐม: รัตติธรรม.
- ปฐมพงษ์ บุชาบุตร. (2022). ศึกษาวิเคราะห์สุนทรียธรรมในทศชาติชาดกของพระโพธิสัตว์ [A Study and Analysis of Aesthetic Virtues in the Ten Lives of Bodhisattvas]. วารสารมหาจุฬาลงกรณ [Mahachulalongkorn University Journal of Academic Studies], 9(2), 64-78. สืบค้น จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/255310>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2014). พุทธธรรมฉบับปรับขยาย [Expanded Version of

Buddhist Teachings] (พิมพ์ครั้งที่ 40). กรุงเทพฯ: ผลิตัมม์.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2018). พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์

[Buddhist Dictionary: Compiled Terms] (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (1986). สารานุกรมพระพุทธศาสนา

[Encyclopedia of Buddhism]. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสฐียรโกเศศ นาคะประทีป. (2003). เรื่องพระโพธิสัตว์ [Stories of Bodhisattvas]. ศูนย์ไทยธิเบต.

เสฐียร พันธรังสี. (2000). พุทธศาสนamahayan [Mahayana Buddhism]. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

อาทิตย์ ชีรวณิชกุล. (2022). ชาดกกับวัฒนธรรมวรรณศิลป์ไทย [Jataka Tales and Thai Literary

Culture]. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาวิเคราะห์การใช้เหตุผลตามแนวพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก

A Comparative Study and Analysis of Reasoning in Buddhist and Western Philosophical Traditions

สุขวสา ชิตะปัญญา

Sukwasa Chitapanya

พระมหามฆวรินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

Corresponding author, e-mail : Maghavin.pur@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ หลังจากได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่า แขนงวิชาที่ว่าด้วยเรื่องเหตุผล มีข้อมูลมากมายตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีทั้งการใช้เหตุผลอันเกิดจากการแก้ไขปัญหาจากทุกสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์และมีทั้งการใช้เหตุผลมาเป็นส่วนประกอบของการดำเนินชีวิตหรือประกอบการเอาตัวรอดในการดำรงชีวิต ทั้งในพุทธศาสนาและในศาสนาอื่น ๆ ทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของโลกที่นักคิดและนักปรัชญาทั้งหลายที่ช่วยกันศึกษาค้นคว้าและรวบรวมไว้ในตำรับตำรา เอกสารงานวิจัยและบทความต่าง ๆ

คำสำคัญ : ศึกษาวิเคราะห์, การใช้เหตุผล, พุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก

Abstracts

After reviewing relevant literature and associated concepts, this article concludes that the field of reasoning encompasses a vast array of information across various contexts. This includes the application of reasoning derived from problem-solving based on experiential events, as well as the integration of reasoning into daily life and survival strategies. Such applications are evident not only within Buddhism but also in other religions, spanning both Eastern and Western regions of the world. Thinkers and philosophers from diverse backgrounds have collaboratively studied, researched, and compiled these insights into textbooks, documents, research papers, and various articles.

Keywords: Study and Analysis, Reasoning, Buddhist Philosophy, Western Philosophy

บทนำ

ความหมายของตรรกศาสตร์ ตรรกะคือความมีเหตุผล ความตรึก ความคิด/ความคิดอย่างใช้เหตุผล (NECTEC Lexitron-2Dictionry (TH-EN) และ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) ตรรกะ แปลว่า การออกแบบวงจรทั้งหลายได้อาศัยหลักการง่ายๆ ทางตรรกะซึ่งเป็นพื้นฐานของพีชคณิต การคิดเชิงตรรกะ (Logic Thinking) คือ การทำความเข้าใจกับภาพรวมของสถานะการณ์ เรื่องราว เหตุการณ์ที่มีทั้งปัญหาและไม่มีปัญหากับการดำรงชีวิต โดยใช้ความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสิ่งที่คิด และมีลำดับขั้นตอนของกระบวนการคิด

ตรรกศาสตร์คือเป็นวิชาการแขนงหนึ่งของปรัชญา พัฒนามาจากการคิด เป็นการแก้ปัญหา เป็น

ตรรกศาสตร์คือเป็นวิชาการแขนงหนึ่งของปรัชญา พัฒนามาจากการคิด เป็นการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเกี่ยวข้องกับการทำงานของสมอง (การคิด) และพฤติกรรมที่ใช้แก้ปัญหา เมื่อมีปัญหาผ่านเข้ามาสู่ระบบ

ปัญหาคือข้อสงสัย, ข้อขัดข้อง, อุปสรรค, ความลำบาก ความท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไข เพื่อการดำรงชีพ ไปต่อได้ โดยไร้ปัญหาอุปสรรค โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหามีเหตุผลในรูปแบบ ตรรกศาสตร์ จะเห็นได้จากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขบวนการวิทยาศาสตร์พัฒนาขึ้นมาก็โดยการคิดแบบอาศัย ประสบการณ์ของตรรกศาสตร์ มนุษย์ต่างได้รับประโยชน์จากวิทยาศาสตร์กันทั่วหน้ากัน หากสังเกตให้ดี วิชาตรรกศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมาตั้งแต่มีชีวิตเยาว์วัย ดูได้ระบบจากการเรียนการสอน ปัจจุบัน มีการสอดแทรกหลักวิชาการใช้ตรรกะกัน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

พระพุทธศาสนากับตรรกศาสตร์

คัมภีร์พระไตรปิฎกบาลี แม้จะไม่มีข้อความตอนใดเลยที่ว่าด้วยทฤษฎีตรรกวิทยาโดยตรง แต่ก็ มีข้อความปรากฏในหลายเล่มที่กล่าวถึงตรรกวิทยาในส่วนที่เป็นบทบาทของนักตรรกวิทยาบ้าง แนวคิดของนักตรรกวิทยาบ้าง หลักปรัชญาจสมุพบาท ที่ถือกันว่าเป็นคำสอนที่เป็นแกนกลางของพระพุทธเจ้า ถือว่าเป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนารูปแบบของตรรกวิทยาเชิงพุทธในยุคต่อมา เพราะได้กล่าวถึงความเป็นเหตุเป็นผลของกันและกันระหว่างสิ่งนี้กับสิ่งนั้น ซึ่งมุ่งเน้นที่กระบวนการเกิดและดับไปแห่งทุกข์โศก นอกจากนี้ถ้าจะพิจารณาเนื้อหาแห่งคัมภีร์พระไตรปิฎก แล้วจัดกรอบตามนัยแห่งเนื้อหาสาระออกมาในรูปตรรก จะพบทฤษฎีเชิงตรรกอยู่มากในคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำว่า “ตรรก, (บาลี-ตักกะ)” แปลว่า ตรึก ใคร่ครวญ ครุ่นคิด เป็นที่ใช้กันแพร่หลายอยู่ในสมัยก่อนพุทธกาล พระพุทธเจ้าเองแม้จะไม่ได้ทรงสนับสนุนแนวคิดเชิงตรรก แต่ก็ทรงใช้คำนี้ในการอธิบายลักษณะธรรม และหลายครั้งที่ตรัสถึงคำนี้ ด้วย “ตักกะ” เป็นภาษาบาลี จึงไม่ต้อง สงสัยเลยว่าทำไมการใช้ตักกะ จึงมีมาแต่สมัยพุทธกาล

สมัยเมื่อแรกตรัสรู้ ทรงลี้เล พระทัยที่จะสั่งสอนหมู่ประชา เพราะทรงพิจารณาเห็นความลึกซึ้งแห่งธรรมที่ตรัสรู้ พระพุทธองค์ทรงใช้คำว่า “ตรรก” ในการอธิบายลักษณะแห่งธรรมที่ตรัสรู้ด้วย

ดังที่ปรากฏในคัมภีร์พระวินัยปิฎก มหาวรรค เล่ม 4 และ พระสูตรตันตปิฎกมัชฌิมนิกาย มูลปณณาสกั ตอนหนึ่งว่า “อริโคโต โข มยาโยธมโม คมภีโร ทุททโส ทุรณนุโพโธ สนโต ปณฺโฑโต อตทกาวโจโร นิบุโณปนฺนิตฺต เวทนีโย...” ธรรมที่เราได้บรรลุแล้วนี้เป็นของลึกซึ้ง เห็นได้ยาก รู้ตามได้ยาก สงบประณีต ไม่เป็นวิสัยแห่ง ตรรก ละเอียด บัณฑิตจึงจะรู้ได้

นอกจากพระพุทธดำริพาดพิงถึงตรรก ที่เกิดขึ้นในสมัยแรกตรัสรู้แล้ว ในคัมภีร์พระสูตรตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสกั ปรากฏบทสนทนาระหว่างพระพุทธเจ้ากับวัจฉโคตตปริพาชก เกี่ยวกับคดีของภิกษุผู้มีจิตหลุดพ้นแล้ว เนื้อหาแห่งบทสนทนานี้ก็เป็นไปในเชิงตรรก และพระพุทธเจ้าก็ตรัสถึงลักษณะแห่งธรรมที่ตรัสรู้อีกครั้งหนึ่ง ดังนี้ “วัจฉโคตต : ท่านพระโคตมผู้เจริญ ภิกษุผู้มีจิตหลุดพ้นแล้วอย่างนี้จะเกิด ณ ที่ไหน

- พระพุทธเจ้า : วัจฉะ คำว่า “เกิด” ก็ใช้ไม่ได้
- วัจฉโคตต : ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่เกิด
- พระพุทธเจ้า : คำว่า “ไม่เกิด” ก็ใช้ไม่ได้
- วัจฉโคตต : ถ้าอย่างนั้น ก็ทั้งเกิดและไม่เกิด
- พระพุทธเจ้า : คำว่า “ทั้งเกิดและไม่เกิด” ก็ใช้ไม่ได้
- วัจฉโคตต : ถ้าอย่างนั้น จะว่าเกิดก็ไม่ใช่ ไม่เกิดก็ไม่ใช่
- พระพุทธเจ้า : คำว่า “จะว่าเกิดก็ไม่ใช่ ไม่เกิดก็ไม่ใช่” ก็ใช้ไม่ได้

เมื่อสนทนากันมาถึงตอนนี้ วัจฉโคตตปริพาชกกราบทูลว่า ตัวเขาเองรู้สึกงุนงงหลงไปหมดทุกอย่าง ความเลื่อมใสที่เริ่มจะมีบ้างแล้วในตอนเริ่มสนทนากันก็ได้หายไปหมด พระพุทธเจ้าจึงตรัสถึงสาเหตุที่ทำให้วัจฉโคตตปริพาชกงุนงงหลงไปว่า “วัจฉะ ควรแล้วที่ท่านจะงุนงง ควรแล้วที่ท่านจะหลงไป เพราะว่าธรรมนี้ลึกซึ้ง เห็นได้ยาก รู้ตามได้ยาก สงบ ประณีต ไม่เป็นวิสัยแห่งตรรก ละเอียด บัณฑิตเท่านั้นจึงจะรู้ได้...”

พระพุทธธรรมนี้ แสดงให้เห็นว่า ตรรกวิทยาเป็นวิชาการให้เหตุผลแม้จะเป็นที่นิยามกันในครั้งพุทธกาลและก็เป็นวิชาการที่ให้บรรลุจุดหมายเพียงระดับโลกียะเท่านั้น และไม่สามารถนำวิชาการนี้ไปแสวงหาความจริงระดับโลกุตตระได้ ซึ่งต่อมา การให้เหตุผลเชิงตรรกวิทยานั้น นักตรรกวิทยายุคหลังจึงนำ เสนอรูปแบบแห่งตรรกบท ทั้งในด้านที่สมเหตุสมผลและไม่สมเหตุไม่สมผล เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ใช้เป็นหลักตัดสินความถูกต้องของเหตุผล เพื่อการชี้ทางในการดำรงชีวิต ไขประกอบการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลคือสามัญสำนึก และข้อเท็จจริงที่ปรากฏใช้กันในปัจจุบัน

อีกหนึ่งตัวอย่าง ในคัมภีร์สูตรนินบาต มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงคำว่า “ตักกะ-ตรรก” ดังนี้ “สงฺขาโย วตฺถุณี ปมาโยพิซฺสิ สิเนหมสฺส นานูปฺปเวจฺเจ ส เว มฺหิ ชาตฺติชยนตฺทสฺสี ตกฺกปฺปาย น อฺเปติ สงฺขิ.” ในคัมภีร์อรรถกถาขุททกนิกาย สูตรนินบาต พระอรรถกถาจารย์ได้กล่าวอธิบายความคำว่า “ตักกะ”ในที่นี้ว่า “ที่เรียก ตักกะ เพราะวิปัสสะจากเบื้องต้นและที่สุต เพราะอรรถว่าพื้นเป็นเกลียว”

ใน คัมภีร์ขุททกนิกาย มหาวรรค กล่าวถึงคำว่า “ตักกะ” 2 ลักษณะ คือเป็นทิวทัศน์ที่คนกลุ่มหนึ่งสร้างขึ้นมาย่อยกตนข่มท่าน “...ตกฺกวิตฺกฺกํสํกปฺปตฺกฺกยิตฺวา วิตฺกฺกยิตฺวา สํกปฺปยิตฺวา ทิวทัศน์คานี ชเนนติ

สยขเนนติ นิพพตเตนติ อภินิพพตเตนติ ทิฏฐิตตานิ ขเนตวา...อภินิพพตเตตวา “มยหังสจัจจตุยหัง มุสา”ติ เอวมาหังสุ...” พวกคนที่ตริกถึงตรรก ปักครุ่นคิดถึงวิตก ปักจิตถึงสังกัปแล้วก็สร้างทิฏฐิ(ทฤษฎี)ขึ้นมา แล้วก็กล่าวอย่างนี้ว่า “ของผมจริง ของท่านเท็จ..” (อุทัย ภูคต /วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด/ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2558/ หน้า375)

1. ประเภทแห่งความครุ่นคิด
2. กามวิตก ความครุ่นคิดถึงกาม
3. พยาบาทวิตก ความครุ่นคิดพยาบาท
4. วิหีสาวิตก ความครุ่นคิดเบียดเบียน
5. ญาตีวิตก ความครุ่นคิดถึงญาติ
6. ขนปทวิตก ความครุ่นเรื่องขนบ
7. อมรวิตก ความครุ่นคิดถึงความไม่ตาย
8. ปราณุทยตาปฏิสัณญุตตวิตก ความครุ่นคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะอนุเคราะห์ผู้อื่น
9. ลาภสกุการสิโลกปฏิสัณญุตตวิตก ความครุ่นคิดเกี่ยวกับเรื่องลาภ สักการะ และชื่อเสียง
10. อนวัณญุตตติปฏิสัณญุตตวิตก ความครุ่นคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะไม่เห็นตาม ?

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีเรื่องที่แสดงถึงความผิดพลาดอันเกิดจากการใช้หลักตรรกะ ในการคาดคะเน สถานการณ์ ก็เป็นได้เช่นกัน เรื่องมีอยู่ว่า สมัยหนึ่ง พ่อค้าเกวียน 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมีบัณฑิตเป็นหัวหน้า อีกกลุ่มหนึ่งมีนักตรรกวิทยาเป็นหัวหน้า ออกเดินทางไปค้าขายยังต่างเมือง แยกหามสัมภาระมีข้าวและ น้ำเป็นต้นการเดินทางไกลกันดาร สร้างความเหน็ดเหนื่อยอยู่นั้น มียักษ์ตนหนึ่งแปลงกายเป็นมนุษย์เดิน สอนทางมา บันดาลให้ตัวเปียกชุ่มด้วยน้ำพลาญกล่าวว่า “พวกท่านจะแบกน้ำไปทำไม ข้างหน้าโน้นเพิ่งมี ฝนตกหนัก มีน้ำเจิ่งนองเต็มไปหมด ตัวข้าเองเปียกปอนด้วยน้ำ พวกท่านไม่เห็นหรือ” ยักษ์ตนนั้น กล่าว คำนี้ แก่พ่อค้าเกวียนทั้ง 2 กลุ่มในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ที่เมื่อพ่อค้าเกวียนทั้ง 2 กลุ่ม ได้ฟังคำของยักษ์นั้นแล้ว ปฏิบัติต่างกัน ในคัมภีร์อรรถกถาชาดก กล่าวไว้ คือ

1. กลุ่มที่มีนักตรรกวิทยาคาดคะเน พวกพ่อค้ากลุ่มที่มีนักตรรกวิทยาเป็นหัวหน้า เชื่อคำของ ยักษ์ที่แปลงร่างเป็นมนุษย์นั้น เพราะเห็นหลักฐานที่ชัดเจนคือร่างกายของยักษ์นั้นเปียกปอนด้วยน้ำ จึงใช้ หลักตรรกวิทยาคาดคะเนเอา คนกลุ่มนี้คงจะวิเคราะห์แล้วคาดคะเนเอาตามหลักการที่ว่า “คุณสมบัติ อย่างหนึ่ง ของน้ำคือทำให้เปียกชุ่ม เพราะฉะนั้น เมื่อมีความเปียกชุ่ม ย่อมมีน้ำ” ดังเช่นตรรกบทที่ว่า ” ภูเขาสูงนั้นมีไฟเพราะมันมีควันทุกสิ่งที่มีควัน ย่อมมีไฟ เช่น ห้องครัวและทุกสิ่งที่ไม่ใช่ไฟ ย่อมไม่มีควัน เช่น ทะเลสาบ”

เมื่อเชื่อคำของยักษ์ ตรรกวิทยาคาดคะเน พ่อค้าเกวียนกลุ่มนี้จึงทิ้งกระบอกน้ำทั้งหมด เพราะหวังน้ำบ่อหน้า เมื่อเดินทางต่อไปก็พบความจริงว่า ไม่มีฝนตก ไม่มี น้ำอย่างที่ยักษ์บอกกล่าว ทั้งหมดจึงเหน็ดเหนื่อยและล้มตายในที่สุดกลายเป็นเหยื่อของยักษ์ ตนนั้น

2. กลุ่มที่มีบัณฑิตวิเคราะห์เหตุ พ่อค้าเกวียนกลุ่มที่มีบัณฑิตเป็นหัวหน้า ไม่เชื่อคำของยักษ์นั้น เพราะพิจารณาเห็นความผิดสังเกตอยู่ 2 ประการ คือ (1) ถ้าหนทางข้างหน้ามีฝนตกจริง ท้องฟ้าจะต้องมี

ก่อนเมฆอยู่บ้าง (2) ร่างกายของยักษ์นั้น เปียกชุ่มด้วยน้ำก็จริง แต่ผมของยักษ์ไม่เปียกเลย ถ้ามีฝนตกจริง ทั่วทุกส่วนของร่างกายต้องเปียกชุ่มน้ำด้วยเช่นกัน บัณฑิตนั้นจึงสั่งให้ผู้ติดตามแบกหามน้ำนั้นต่อไป โดยกล่าวว่า “พวกเราจะต้องทิ้งน้ำ ในที่ที่พวกเราเห็นน้ำ แล้วเท่านั้น” ในคัมภีร์ขุททกนิกาฬ ชาดกนี้ พระพุทธเจ้าตรัสสรรบุรุษและปฏิบัติของคน 2 กลุ่มไว้ ดังนี้ ๑. อดทน อดทนเมฆ อดทนอากาศ อุตสาหะ อุตสาหะ เมธาวิ ตักเคหนยทพณณกั.บัณฑิตบางพวกกล่าวฐานะที่ไม่ผิด ส่วนนักตรรกทั้งหลาย กล่าวฐานะที่ 2 (ฐานะที่ผิด) เมธีชนทราบข้อนั้นแล้ว ฟังถือเอาฐานะที่ไม่ผิดไว้ เปรียบเทียบวิธีคิดแบบ พระพุทธศาสนาและตรรกศาสตร์ ความจริง ทั้งสอง ฝ่ายต่างใช้ตรรกะ แต่อีกฝ่ายขาด ปัญญา และความ ตรีกรตรงที่รอบคอบ จึงเสียการเป็น ตรรกะที่ใช้การไม่ได้ เรียก “ตรรกะป่วย” (อุทัย ภูคต /วารสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด/ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2558/ หน้า375)

2. ตรรกะป่วยคืออะไร ตรรกะป่วย (Logical Fallacies) คือตรรกะหรือการตัดสินใจที่มีความ ผิดพลาดในทางด้านเหตุผลและการเชื่อมโยงข้อมูล หมายถึงตรรกะที่มีข้อบกพร่อง การหลอกลวง หรือ แม้แต่ข้อมูลเป็นเท็จ ตลอดจนการคาดการณ์ที่ผิดพลาดเกิดความเสียหาย

ทุกการตัดสินใจส่วนมากจะผ่านสิ่งที่เรียกว่าการเชื่อมโยงข้อมูล หรือว่าการใช้เหตุผลไม่ว่าทางใดก็ ทางหนึ่ง อาจจะเป็นการตัดสินใจในที่ทำงาน หรือการตัดสินใจในงานวิจัยหรือการศึกษา แน่แน่นอนว่าการ ตัดสินใจบางประเภท อย่าง ‘กินข้าวกลางวันอะไรดี’ หรือ ‘วันหยุดไปเที่ยวไหนดี’ อาจจะเป็นการ ตัดสินใจที่ไม่มีผิดถูก แต่การตัดสินใจบางอย่าง เช่นในการทำธุรกิจ หรือการเข้าสังคม ก็อาจจะต้องพึ่งพา ตรรกะมากเป็นพิเศษ เพราะผลลัพธ์ของการตัดสินใจที่ผิดพลาดอาจจะทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรงได้ ซึ่ง ‘ตรรกะป่วย’ เป็นสิ่งที่เราพบเจอได้ในชีวิตประจำวันมากกว่าที่เราคิด ในบทความนี้เราจะมาดูกันว่า ตัวอย่างของตรรกะป่วยมีอะไรบ้าง 10 รูปแบบ ‘ตรรกะป่วย’ ที่คุณควรเลี่ยง

1) Straw Man หมายถึงการโต้แย้งนอกเรื่องหัวข้อหลักที่กำลังนำเสนออยู่ เป้าหมายก็คือการ ขี้แจงข้อผิดพลาดที่ไม่เกี่ยวข้องเพื่อให้การโต้แย้งของอีกฝ่ายดูอ่อนแอลง ไม่สามารถแยกแยะระหว่าง ‘ความน่าเชื่อถือ ของคนนำเสนอจากตรรกะ’ และ ‘ความถูกต้องของตรรกะนั้น ๆ’ ได้ โดยการโต้แย้ง ตรรกะป่วย แบบ Straw Man จะจงใจเชื่อมโยงข้อโต้แย้งของอีกฝ่ายไปหัวข้อที่ไม่เกี่ยวข้อง ยกตัวอย่าง เช่น การโต้แย้งว่า ‘ประชาชนทุกคนควรจ่ายภาษีให้ถูกต้อง’ ถูกเปลี่ยนหัวข้อเป็น เรื่องของการวิจารณ์ งานบริหารของภาครัฐ หรือเรื่องของการทำคอร์ปชั่น

2) จริงเพราะไม่มีหลักฐานแย้ง หมายถึงการโต้แย้งว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีจริงหรือไม่จริง เพราะ ไม่มีหลักฐานมาตอบโต้แย้ง ตรรกะป่วยแบบนี้สามารถเห็นได้บ่อยในวงการวิทยาศาสตร์ เพราะ คนส่วนมากมักคิดว่าอะไรที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ เท่ากับว่าเจ้าของตรรกะมีสิทธิ์ในการตัดสินใจขึ้นมาเอง ตัวอย่างที่ง่ายที่สุดก็คือ ‘เอเลี่ยน’ ซึ่งคนอาจจะบอกว่าเอเลี่ยนมีอยู่จริงหรือเอเลี่ยนไม่มีอยู่จริงเพียง เพราะ ไม่มีใครเคยค้นพบมาก่อน ซึ่งจริงๆแล้ว คำตอบที่ถูกต้องของตรรกะนี้ก็คือ ‘ยังไม่มีใครรู้’ ‘ยังไม่ มีการถูกค้นพบ’ ไม่ใช่เป็นการนำการไม่มีหลักฐานมาแปลตามความชอบของเจ้าของประกาศ

3) ตัวเลือกสุดโต่ง หมายถึงการโต้แย้งว่าถ้าไม่ใช่ A ก็คือ B ซึ่งเป็นตรรกะความคิดที่เห็นได้บ่อยสำหรับกลุ่มคนที่เชื่อในความคิดใดความคิดหนึ่งเป็นพิเศษ ทั้งที่จริงแล้วตัวเลือกตามความเป็นจริงอาจจะมีมากกว่านี้ได้ ตัวอย่างที่เห็นได้บ่อยก็คือเรื่องของความเชื่อทางการเมืองแล้วก็ตามแล้วก็ตาม จะมีตัวเลือกหลายๆอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความชอบหรือเรื่องการตัดสินใจ นั้นอาจจะมีคำตอบมากกว่า A หรือ B ก็ได้ เพียงแต่ว่าเจ้าของตรรกะไม่สามารถยอมรับได้

4) บทสรุปเกินความจริง (Slippery Slope) หมายถึงการมีตรรกะเชื่อมโยงสถานการณ์หรือการกระทำปัจจุบันไปสู่สถานการณ์หรือการกระทำในอนาคตรูปแบบที่เกินความเป็นจริงหรือสุดโต่ง ตัวอย่างที่เห็นได้บ่อยก็คือ นักเรียนนักศึกษาที่เชื่อว่าหากเราสอบตกบางวิชา เท่ากับว่าเราจะไม่ประสบความสำเร็จเป็นคนที่ไม่มียานทำในอนาคต ‘อย่างแน่นอน’ ตรรกะนี้จะสามารถแก้ได้ง่ายๆหากเราเข้าใจภาพรวมของการตัดสินใจหรือสถานการณ์นั้น ๆ พุดง่าย ๆ ก็คือแก้ไขได้ด้วยประสบการณ์นั่นเอง

5) การเหมารวม (Generalization) การเหมารวมคือตรรกะป่วยที่บอกว่า เพียงเพราะสิ่งใดสิ่งหนึ่งเคยเป็นจริงหรือว่าจะเป็นจริงได้ในบางสถานการณ์ แปลว่าสิ่งนั้น ๆ ต้องเป็นจริงในทุกสถานการณ์ ในความเป็นจริงแล้วเราควรประเมินสถานการณ์นั้นๆตามข้อมูลและปัจจัยต่างๆที่มีอยู่จริง ไม่ใช่เพราะจากข้อมูลในอดีตที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นี้

6) โยนนอกเรื่อง (Red Herring) Red Herring หมายถึงการยกตัวอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ เพื่อสนับสนุนตรรกะหรือการตัดสินใจบางอย่าง ตรรกะป่วยแบบ Red Herring จะต่างกับ Straw Man ตรงที่ Red Herring จะเป็นการยกตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้องมาเพื่อทำให้อีกฝ่ายงงววย และ Straw Man จะเป็นการโยนนอกเรื่องเพื่อโจมตีความน่าเชื่อถือของคนพูด ยกตัวอย่างเช่น คนที่ขับรถเร็วบอกว่าไม่ควรโดนตำรวจจับ เพราะวันนั้นเขารีบจริง ๆ ซึ่งในความเป็นจริงคนที่ทำผิดกฎหมายก็คือผิดกฎหมายอยู่ดี เหตุผลเรื่องสถานการณ์ส่วนตัวไม่สามารถมาโต้แย้งได้

7) ยกตัวอย่างผิดๆ (Appeal to Hypocrisy) Ezoic การยกตัวอย่างแบบผิดๆ คือการยกความย้อนแย้งของคนพูดในอดีตออกมา เพื่อให้ประโยชน์คนนั้นดูมีความน่าเชื่อถือน้อยลง ยกตัวอย่างเช่น สมมุติ มีนักธุรกิจที่เคยถูกจำคุกเพราะฉ้อโกง ออกมาพูดเรื่องชื่อเสียงของการฉ้อโกงบริษัท บางคนก็อาจจะบอกว่าเหตุผลของนักธุรกิจคนนี้ฟังไม่เข้าเรื่องเลย เพราะสุดท้ายแล้วเขาก็เคยฉ้อโกงมาก่อน

ในโลกแห่งความเป็นจริง ถึงแม้ว่าความน่าเชื่อถือของคนพูดจะเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่สุดท้ายแล้วตรรกะที่ดีก็ควรถูกตัดสินด้วยการเชื่อมโยงข้อมูล มากกว่าตัวคนพูดเอง

8) เหตุผลและความสัมพันธ์ (Causation and Correlation) หมายถึงการสรุปข้อมูลออกมาแบบผิดๆ เพราะเข้าใจผิดเรื่องความสัมพันธ์และเหตุผลนั้นๆ ตรรกะป่วยแบบนี้อธิบายได้ยากครับเรา มาดูตัวอย่างกันจะเห็นภาพมากกว่า ‘เนื่องจากว่าพระอาทิตย์ขึ้นหลังโกขึ้นทุกเช้า แปลว่าการที่โกขึ้นทำให้มีพระอาทิตย์ขึ้น’ ของหลายอย่างในโลกนี้มีความสัมพันธ์กัน (correlate) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกของวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามเพียงเพราะว่าสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นพร้อมเพียงกัน ไม่ได้แปลว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นต้นเหตุของสถานการณ์นั้นๆ

9) ผู้มีอำนาจบอกมา (Authority) หมายถึงการให้ความน่าเชื่อถือกับตรรกะบางอย่าง เพียงเพราะว่ามีผู้มีอำนาจแนะนำมาอีกที เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเชื่อฟังหรือเชื่อใจคำแนะนำของคนที่เก่งกว่า ถูกโน้มน้าวให้เชื่อถือด้วยตำแหน่งหน้าที่ ที่เหนือกว่า การแนะนำในครั้งนั้น มีการถูกโน้มน้าวด้วยเงิน หรือการสนับสนุนเพิ่มเติม สุดท้ายแล้ว โดยธรรมชาติของมนุษย์เราก็ต้องเชื่อใจคนที่เก่งกว่าอยู่ดี เพียงแต่ว่าเราก็ต้องหยุดคิดเพื่อพิจารณาคำแนะนำหลายอย่าง (โดยเฉพาะคำแนะนำที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ชีวิตเราโดยตรง) ก่อนมาใช้ในการตัดสินใจจริงด้วยครับ

10) คนอื่นก็ทำกัน (Bandwagon) หมายถึงการบอกว่าการกระทำหรือการตัดสินใจบางอย่าง นั้นมีเหตุผล เพียงเพราะว่าคนอื่นสามารถทำได้หรือว่าก็ทำกันเป็นเรื่องปกติ ยกตัวอย่างเช่น มอเตอร์ไซด์ สามารถขับรบบนทางเดินคนได้ เพียงเพราะว่ามอเตอร์ไซด์คันอื่นก็ทำกัน หรือเพียงเพราะว่าตำรวจไม่ได้ จับ หรือ เราต้องไป

ทั้ง 10 ประเภทนี้ คือการใช้ตรรกะ ในทางที่ผิด ชักจูงโน้มน้าว ให้คนอื่นเชื่อใจ เพื่อประโยชน์ที่แอบแฝงอยู่ ถือว่าเป็นตรรกะใช้การไม่ได้ (10 รูปแบบ 'ตรรกะป่วย' ที่คุณควรเลี่ยง (และคอยสังเกต ตัว เ อ ง) / Thai Winner <https://thaiwinner.com> > Blog // <https://thaiwinner.com/logical-fallacies/>)

3. กาลามสูตรในพระพุทธศาสนา

ของพระพุทธศาสนา ที่บุคคลไม่ควรเชื่อ ซึ่งปรากฏใน กาลามสูตร อันเป็นสูตรที่แสดงถึง เสรีภาพทางความคิดที่ต่างจากศาสนาอื่นในโลก จากพุทธพจน์ที่ตรัสกับชาวกาลามะ ถึงวิธีการขจัดความ สงสัย และปลุกฝังความเชื่อมั่นในตนเองด้วยเหตุและผล อย่างมีหลักการ 10 ประการ คือกาลามสูตร สูตรหนึ่งในคัมภีร์ติกนิบาต อังคุดตรนิกาย พระพุทธเจ้าตรัสสอนชนชาวกาลามะแห่งเกสปุตตนิคมใน แคว้นโกศล ไม่ให้เชื่อถืองมงายไร้เหตุผล ตามหลัก 10 ข้อ คือ การอย่าปลงใจเชื่อด้วยเหตุ ดังนี้

1. ด้วยการฟังตามกันมา, (อนุสสวะ)
2. ด้วยการถือสืบๆ กันมา, (ปรัมปรာ)
3. ด้วยการเล่าลือ โฆษณาชวนเชื่อ, (อิติกิรา)
4. ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์, (ปิฎกสัมปทาน)
5. ด้วยโดยการนึกเดาเอา (ตักกะ - ตรรกวิทยา)
6. ด้วยการอนุমান,การคาดคะเน (นยะ)
7. ด้วยการคิดตรงตามแนวเหตุผล, (อาการปริวิตักกะ)
8. เพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน,หรือเข้ากันได้กับทัศนะของตน (ทิจฐินิฆมานักขันติ)
9. เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าเชื่อ, (ภัพพรูปดา)
10. เพราะนับถือที่ท่านสมณะนี้ เป็นครูอาจารย์ของเรา (สมโณโนครูติ) (พจนานุกรมพุทธ ศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)

เกสปุตตยสูตร หลัก 10 ประการที่ปรากฏในกาลามสูตรนี้ แม้ว่าจะชี้ถึงในแง่ไม่ให้อ่านเชื่อสิ่งใด ๆ แต่ความก็โยงถึงการไม่ด่วนปฏิเสธในทันที เช่นเดียวกัน นั่นคือ พระพุทธเจ้าจะทรงเน้นให้ใช้สติปัญญา และการพิสูจน์ทดลองด้วยตนเอง ดังที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ว่า “ เมื่อพวกเธอรู้อย่างไร เมื่อพวกเธอเข้าใจ ด้วยตนเองว่า อะไรเป็นกุศลเป็นสิ่งที่ดี ไม่มีโทษ ผู้รู้สรรเสริญทำแล้วได้รับประโยชน์และความสุขก็ควรยอมรับ และปฏิบัติตามสิ่งนั้นและสิ่งนั้น คือ ต่อเมื่อใด พิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่า ธรรมเหล่านั้นเป็นอกุศล เป็นกุศล มีโทษ ไม่มีโทษ เป็นต้นแล้ว จึงควรละหรือถือปฏิบัติตามนั้น

ในพระสูตรเดียวกันนี้ (กาลามสูตร) พระพุทธองค์ยังได้ทรงแนะนำวิธีคิดที่จะทำให้ผู้ทำความดีมีความอ่อนใจ หรือมีความมั่นใจในการทำความดีของตน 4 ข้อด้วยกัน คือ (จาก อ.สุเชาว์พลอยชุม)

1. ถ้าโลกหน้ามีจริง ผลการทำดีทำชั่วมีจริงเราทำแต่ความดี เมื่อตายไป เราก็ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์แน่นอน

2. ถ้าโลกหน้าไม่มีจริง ผลการทำดีทำชั่วไม่มีจริงเป็น เราไม่ทำกรรมทำเวรอะไร เราก็ไม่ทุกข์เป็นสุขอยู่ในชาตินี้

3. ถ้าการทำบาปเป็นบาปจริง เราไม่ทำบาปกับใคร โฉนความทุกข์จะมีแต่เราผู้ไม่ทำบาป

4. ถ้าการทำบาปไม่เป็นบาปจริง เรา (ซึ่งทำนะแต่ความดีไม่ทำบาป) ก็บริสุทธิ์ทั้ง 2 ส่วน. (อ.ติก.ไป 20/505/247) พุทธพจน์ดังกล่าวนี้ กล่าวได้ว่าเป็นวิธีคิดหาเหตุผลอีกลักษณะหนึ่ง คือหาเหตุผลหรือข้อสนับสนุนการทำดีไม่ทำชั่วว่า เป็นสิ่งที่ควรทำหรือเป็นการกระทำที่มีคุณค่าต่อชีวิต คือเป็นการกระทำที่ให้ผลดีหรือความสุขแก่ชีวิต โดยการเทียบเคียงกันระหว่างการทำดีกับการทำชั่วว่าสิ่งใดให้ผลดีแก่ชีวิตมากกว่ากันและเมื่อเทียบเคียงกันแล้ว ก็จะพบว่าการทำดีให้ผลดีแก่ชีวิตมากกว่าการทำชั่ว ฉะนั้นวิธีคิดแบบนี้ อาจได้เรียกว่า เหตุผลเชิงเทียบเคียง หรือเหตุผลเชิงคุณค่า

สรุปได้ว่า ในการโต้แย้งหรือการอธิบายบางเรื่องกับบางคน พระพุทธองค์ก็ทรงใช้วิธีการที่เรียกว่า การใช้เหตุผลหรือการแสดงเหตุผล ประกอบการอธิบายอยู่บ่อยครั้ง ลักษณะของเหตุผลที่ทรงใช้นั้นมีหลากหลาย คือ บางครั้งทรงใช้เหตุผลเชิงข้อเท็จจริง บางครั้งทรงใช้เหตุผลเชิงเทียบเคียงหรือเชิงอนุมาน บางครั้งทรงใช้เหตุผลเชิงตรวจสอบหรือเชิงคุณค่า เหตุผลในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจสรุปลงได้เป็น 2 ลักษณะหรือ 2 อย่างสำคัญ คือ เหตุผลเชิงความสอดคล้อง เหตุผลเชิงเทียบเคียงหรือเชิงอนุมาน อาจรวมเรียกได้ว่า เหตุผลเชิงความสอดคล้อง ส่วนเหตุผลเชิงการตรวจสอบหรือเชิงคุณค่านั้นก็คงเรียกว่า เหตุผลเชิงคุณค่า (รศ.สุเชาว์ พลอยชุม/วารสารบัณฑิตศึกษา มจร/หน้า 28./ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2558.)

4. วิเคราะห์การใช้เหตุผลในพระไตรปิฎก

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีคำสอนเกี่ยวกับการใช้เหตุผลกระจายอยู่หลายลักษณะ เช่น การใช้เหตุผล ในการค้นหาความจริง การใช้เหตุผลตอบปัญหาเรื่องกรรมเป็นอนัตตา และมโนกรรมมีโทษมากกว่ากายกรรมและวจีกรรม

1. การใช้เหตุผลในการถามตอบปัญหาเกี่ยวกับขั้น 5 ตกอยู่ในกฎไตรลักษณ์

2. การใช้เหตุผลในกระบวนการปฏิบัติงานสุขภาพตอบปัญหาเรื่องวิญญาณแก่สติภิกษุ การแสดงธรรมตามแนวอริยสัจ 4 ที่มีลักษณะบอกเหตุและผล คือทุกข์เป็นผล สมุทัยเป็นเหตุ นิโรธเป็นผล มรรคเป็นเหตุ และในคัมภีร์กถาวัตถุ มีการตอบปัญหาเรื่องบุคคล ชั้น 5 เป็นต้น ทั้งในแง่สมมติบัญญัติ และปรมาตถ์บัญญัติ คัมภีร์นี้นักวิชาการทางพระพุทธศาสนายอมรับกันว่าเป็นคัมภีร์ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้เหตุผลอีกแบบหนึ่ง

3. การใช้เหตุผลมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) การใช้เหตุผลแบบจำแนกนามรูปจากจุดเล็กขยายไปสู่จุดใหญ่ เช่น การจำแนกองค์ประกอบของชีวิตออกเป็นธาตุ 4 ชั้น 5 เป็นต้น ว่าตกอยู่ในกฎไตรลักษณ์ วิธีการนี้อาจเรียกสั้นๆว่า การใช้เหตุผลแบบวิเศษชาติ วิธีนี้จะมีปฏิบัติงานสุขภาพเป็นฐานรองรับ

2) การใช้เหตุผลในเชิงเปรียบเทียบ คือการอ้างเหตุผลโดยการใช้สื่อประกอบเพื่อเพิ่มความเข้าใจหลักนามธรรม จึงยกอุปมาอุปไมยมาแสดงให้เห็น เช่น การเปรียบเทียบชั้น 5 ว่ารูปเปรียบเหมือนกลุ่มฟองน้ำ เวทนาเปรียบเหมือนฟองน้ำ สัญญาเปรียบเหมือนพยับแดด สังขารเปรียบเหมือนต้นกล้วย และวิญญาณเปรียบเหมือนมายากล

3) การใช้เหตุผลแบบอนุমানตนเองกับผู้อื่น เป็นการใช้ตรรกสำหรับตรวจสอบคุณธรรมของตนและผู้อื่น เช่น การอนุমানว่า บุคคลที่มีความปรารถนาที่เป็นบาป ตกอยู่ในความปรารถนาที่เป็นบาป ย่อมไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของเรา ถ้าเราจะพึงเป็นบุคคลเช่นนั้น เราก็คงไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของคนเหล่าอื่นเช่นเดียวกัน เป็นต้น

4) การใช้เหตุผลแบบสมมติภาพเหตุการณ์ เป็นการใช้เหตุผลอธิบายธรรมโดยยกตัวอย่างหรือนิทาน เรื่องเล่าในอดีตมาประกอบให้เข้าใจคำสอน เช่น ในอุปาสิทวาหุสูตร

5) การใช้เหตุผลแบบขยายธรรมวิจิตร หรือเทศนาวิจิตร เป็นวิธีการอธิบายเรื่องจิต เจตสิก ให้พิสดาร หรือการเล่าประวัติศาสตร์อันยืดยาว วิธีนี้จะใช้กับกลุ่มบุคคลผู้มากด้วยทิฐิมานะว่าตนมีปัญญา มาก ไม่ยอมรับฟังทัศนคติหรือความคิดเห็นของใครง่าย เช่น พระพุทธเจ้าทรงตำราบความถือตัวของ อัมพัฏฐมาณพ ซึ่งถือตัวว่าเป็นคนมีความรู้มาก ในที่สุดเมื่อได้ฟังประวัติเกี่ยวกับชาติกำเนิดของตนจาก พระพุทธองค์ เขาก็ยอมรับเพราะตัวเขาเองก็ยังไม่รู้ชาติกำเนิดของตนทั้งหมด

6) การใช้เหตุผลแบบกลับความหมายของคำ เป็นวิธีการที่พระพุทธเจ้านำคำที่คนในพื้นที่หรือชุมชนใช้พูดหรือเรียกกันซึ่งมีความหมายที่คนในพื้นที่หรือชุมชนนั้นเข้าใจหรือมีความเชื่อตรงกันเช่น คำว่า อรหันต์ พราหมณ์ ภิกษุ อริยะ สภา มาใช้อธิบายให้ความหมายใหม่ที่ให้แก่คิดปรับทัศนคติที่ถูกต้องเป็น สัมมาทิฐิแก่คนในพื้นที่หรือชุมชนนั้น ๆ ไม่ต้องมีความเชื่อผิด ๆ อีกต่อไป

7) การใช้เหตุผลแบบกระบวนการ เป็นวิธีการตอบปัญหาแบบตรรกนัย ประกอบด้วยหลักการ 5 อย่าง คือ

(1) อนุโลมปัญญาจะ การถามตามลำดับ

(2) ปฏิกัมมจตุกกะ การโต้กลับของฝ่ายที่ถูกถาม

(3) นิคคหจตุกกะ การกล่าวชมโดยฝ่ายถูกถาม

(4) อุปนยนจตุกกะ การรับรองวิธีการนิคคหะที่ตนทำคือวิธีการที่ 3 ว่าถูกต้อง และวิธีการของฝ่ายถามคือ อนุโลมปัญจะนั้นผิด

(5) นิคคมจตุกกะ การสรุปการโต้ตอบว่า ฝ่ายถามทำนิคคหะไม่ถูกต้อง ส่วนฝ่ายตนทำถูกต้องทุกกระบวนการ คือทำปฏิกัมมะ นิคคหะ อุปนยนะ และนิคคมะ เมื่อฝ่ายถูกถามทำการโต้กลับทุกประเด็นแล้ว ก็เป็นฝ่ายถามก่อนบ้าง

ขั้นแรกเรียกว่า (1) ปัจจุบันานุโลมะ

ขั้นที่ 2-5 ก็มีชื่อเรียกอย่างเดียวกัน โดยฝ่ายถูกถามโต้กลับและสรุปว่าตนเป็นฝ่ายถูกต้อง การถามและโต้ตอบกันในคัมภีร์กถาว่าตฤทังหมตก็จะดำเนินการด้วยหลัก 5 อย่างนี้ ผลที่เกิดจากการใช้เหตุผลคือ ผลที่เกิดสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ผลที่เกิดขึ้นแก่เหล่าสาวก

2) ผลที่เกิดขึ้นแก่เหล่าเดียรถีย์หรือนักบวชภายนอกพระพุทธศาสนา ผลที่เกิดขึ้นแก่เหล่าสาวก ทำให้พระสาวกเกิดปัญญา รู้แจ้งเห็นจริงในพระธรรม ไม่เคลือบแคลงสงสัยในพระรัตนตรัย และปัญหานี้ๆ จึงเกิดศานตทายาท และทำให้พระสัทธรรมเจริญตั้งมั่น คงทนต่อการพิสูจน์เสมอ สำหรับผลที่เกิดแก่เหล่าเดียรถีย์คือ เดียรถีย์ทั้งหลายเข้าใจหลักพระพุทธศาสนา ไม่กล่าวร้ายพระรัตนตรัย ที่สำคัญสาวกของเจ้าลัทธิต่างพวกประกาศตนเป็นอุบาสกนับถือพระรัตนตรัยตลอดชีวิต (พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร. > การใช้เหตุผลของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก1/มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย./http://gjn.mcu.ac.th > uploads > 2014/12)

5. วิธีคิดตามหลักพุทธวิธี 10 ประการ

ในปัจจุบันได้มีการนำหลักโยนิโสมนสิการมาเรียบเรียงเป็นวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการได้ 10 วิธี ดังนี้

1. วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุผล เป็นการสืบหาสาเหตุของสิ่ง (ผล) ที่เกิดขึ้น เมื่อได้เหตุแล้ว ก็หาสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุ (ผล) นั้นต่อไป จนได้ความสัมพันธ์ของเหตุและผลโดยสมบูรณ์ในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการทดลองและอภิปรายกลุ่ม

2. วิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ มุ่งพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เพื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้น ๆ มีองค์ประกอบย่อยอะไรบ้าง ประกอบกันขึ้นมาได้อย่างไร ในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการคิดเพื่อค้นหา คติวิเคราะห์

3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์หรือไตรลักษณ์เป็นการคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ตามกฎไตรลักษณ์ คือ ทุกข์ (ความไม่อาจคงสภาพอยู่อย่างเดิมได้) อนิจจัง (ความเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่) อนัตตา (ความไม่เป็นตัวตน ไม่ใช่ตัวตน) ในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการคิดเพื่อยอมรับ คติวิพากษ์

4. วิธีคิดแบบอริยสัจ/คิดแบบแก้ปัญหา เป็นการคิดแบบสืบสาวจากผลไปหาเหตุ แล้วพิจารณาวิธีการแก้ไขที่เหตุซึ่งมักเริ่มด้วยการกำหนดปัญหา (ทุกข์) ทำความเข้าใจกับปัญหา สืบหาสาเหตุ

เพื่อเตรียมแก้ไข (สมุทัย) ในขณะเดียวกันก็กำหนดเป้าหมายให้แน่ชัด พร้อมกันนั้นจึงคิดวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหา (มรรค) และดำเนินการแก้ไขปัญหตามแนวทางที่วางไว้ (นิโรธ) ในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการคิดเพื่อแก้ปัญหา

5. วิธีคิดแบบบรรณสัมพันธ์เป็นการคิดตามหลักการ มุ่งหาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการกับความมุ่งหมาย/วิธีการ เมื่อวิเคราะห์จนรู้สภาพของปัญหาแล้ว จึงพิจารณาจุดหมายที่ต้องการและวิธีการที่จะตอบสนองจุดหมายนั้น จนนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง (ธรรมานุธรรมปฏิบัติ) ในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการคิดเพื่อสร้างวิธีการ คิดสังเคราะห์คิดอนาคต

6. วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก เป็นการคิดโดยมองความจริง ยอมรับความจริงตามสิ่งที่เป็นอยู่ เพื่อให้รู้คุณโทษ ข้อดีข้อเสียทุกด้าน แล้วจึงคิดหาทางออกของปัญหา เลือกหนทางที่ดีที่สุดของปัญหาในกรณีต่าง ๆ แล้วจึงนำไปปฏิบัติ ในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการคิดเพื่อเลือกแนวทาง คิดเปรียบเทียบ คิดเชิงกลยุทธ์

7. วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นการคิดที่สกัดหรือบรรเทาตัวตนหาของมนุษย์ โดยพิจารณาด้วย “สติ” และ “ปัญญา” แยกแยะให้ได้ว่าสิ่งนั้นๆ มี “คุณค่าแท้” หรือ “คุณค่าเทียม” ในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการคิดเพื่อประเมินคุณค่า คิดลึกซึ้ง คิดประยุกต์

8. วิธีคิดแบบไร้คุณธรรม เป็นการคิดที่ใช้หลักการที่ว่า “บุคคลเมื่อประสบอารมณ์หรือรับรู้สิ่งใดก็ตาม แม้เป็นของอย่างเดียวกัน แต่การมองเห็นและนึกคิดอาจปรุงแต่งไปคนละอย่างตามโครงสร้างของจิตใจ” ในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการคิดเพื่อเอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดอย่างสร้างสรรค์

9. วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน เป็นการคิดในแนวทางของความรู้ ภายใต้อำนาจของปัญญา ไม่ตกอยู่ในอำนาจของอารมณ์พิจารณา “ความหมายของการเป็นอยู่ในปัจจุบัน หรือมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์” ไม่อาลัยอารมณ์สิ่งที่ผ่านมาไปแล้ว หรืออารมณ์ชอบใจ ไม่ชอบใจ ยึดสมาสติ เป็นสำคัญในชีวิตประจำวันมักใช้ในการคิดเพื่อการไม่ยึดติด คิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ

10. วิธีคิดแบบวิภาษวาท (วิภาษวาท ไม่ใช่วิธีคิดโดยตรง แต่เป็นวิธีพูด แต่การคิดและพูดเป็นกรรมที่ใกล้กันมากที่สุด เพราะสิ่งที่พูดล้วนมาจากการคิด) โดย วิภาษวาท มาจาก 2 คน คือ “วิภัชช” แปลว่า แยกแยะ จำแนก และ “วาท” แปลว่า การพูด การกล่าว ซึ่งเราอาจให้ความหมายของวิภาษวาทได้เป็น การพูดแจกแจง จำแนก แยกแยะ ด้วยการมองและแสดงความจริงโดยแยกแยะออกให้เห็นแต่ละด้านของสิ่งนั้น ๆ ครบทุกแง่มุมในชีวิตประจำวัน มักใช้ในการคิดเพื่อระดมสมอง คิดละเอียด (อุทัย ภูคต /วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด/ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2558/ หน้า372)

ตรรกะแบบปรัชญาตะวันตก

1. มนุษย์กับการใช้เหตุผล

การใช้เหตุผลในเบื้องต้นนี้ ผู้จัดทำบทความ ขอกล่าวถึงการใช้เหตุผลของมนุษย์โดยภาพรวมก่อน มนุษย์เรานั้นเป็นสัตว์หนึ่งในสรรพสัตว์ ที่ได้วิวัฒนาการเคียงคู่กันมากับสัตว์สายพันธุ์อื่น ๆ ตลอด

เส้นทางวิวัฒนาการอันยาวนานนั้น เราได้ปรับตัวหลายอย่างเพื่อความอยู่รอดในโลกที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างที่เราชาร์ลส์ ดาร์วิน บอกว่า “ความอยู่รอดของผู้ที่เหมาะสมที่สุด” (Survival of the fittest) การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดนี้ ทำให้เรามีพฤติกรรมหลายอย่างร่วมกันกับสัตว์อื่น เช่น การกิน การนอน การสืบพันธุ์การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เป็นต้น

พฤติกรรมเหล่านี้อาจจะเรียกว่าเป็นสัญชาตญาณพื้นฐานที่จำเป็นต้องมีเพื่อความอยู่รอดก็ได้ แต่ก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องแปลกพิเศษอะไร เพราะสัตว์สายพันธุ์อื่น ๆ ก็มีเหมือนกับเรา แต่ที่ถือว่าเป็นคุณสมบัติพิเศษที่เรามีแต่สัตว์อื่นไม่มี นั่นก็คือ “ความมีเหตุผล” หรือการรู้จักคิดพิจารณาได้อย่างลับซับซ้อน อย่างที่ อริสโตเติล กล่าวไว้เมื่อสองพันกว่าปี ล่วงมาแล้วว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล” (Man is rational animal) กล่าวได้ว่า ความมีเหตุผลนี้เองเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้มนุษย์มีพัฒนาการก้าวล้ำหน้าสัตว์สายพันธุ์อื่น ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่เราสร้างสรรค์แล้วส่งสมต่อกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นศาสนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น ส่วนใหญ่ก็เป็นผลมาจากความมีเหตุผลของมนุษย์นี้เอง ถ้าขาดคุณสมบัติด้านเหตุผลสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์คงไม่มีอะไรแตกต่างจากสัตว์อื่นมากนัก

การใช้เหตุผลนั้นเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่แล้วในชีวิตประจำวันของเรา แต่เนื่องจากความเคยชินเราอาจไม่ทราบ หรือไม่ได้ตระหนักว่าเรากำลังใช้เหตุผลอยู่

การใช้เหตุผลก็คือกิจกรรมการคิดเชื่อมโยงออกไปจากข้อมูลที่เรามีหรือรู้ไปหาข้อมูลใหม่ที่เรายังไม่รู้นั่นเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐาน และเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เมื่อพูดถึงหลักการใช้ เหตุผลในฐานะเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่เรียกว่า “ตรรกวิทยา” (Logic) นั้น ความจริงแล้วก็มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่รู้จักคิด หรือรู้จักใช้เหตุผลนั่นเอง จากความเชื่อนี้เราจึงสร้างกฎเกณฑ์ และวิธีการที่จะทำให้การใช้เหตุผลนั้น เป็นไปด้วยความรอบคอบมากที่สุด จนกลายเป็นที่มาของศาสตร์แห่งการใช้เหตุผล หรือตรรกวิทยาในปัจจุบัน ในบทความ กล่าวโดยสรุป การใช้เหตุผลก็คือกิจกรรมการคิดเชื่อมโยงออกไปจากข้อมูลที่เรามีหรือรู้ไปหา ข้อมูลใหม่ที่เรายังไม่รู้นั่นเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานและเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เมื่อพูดถึงหลักการใช้ เหตุผลในฐานะเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่เรียกว่า “ตรรกวิทยา” (Logic) นั้น ความจริงแล้วก็มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่รู้จักคิดหรือรู้จักใช้เหตุผลนั่นเอง จากความเชื่อนี้เราจึงสร้างกฎเกณฑ์และวิธีการที่จะทำให้การใช้เหตุผลนั้นเป็นไปด้วยความรอบคอบรัดกุมมากที่สุด จนกลายเป็นที่มาของศาสตร์แห่งการใช้เหตุผล หรือตรรกวิทยาในปัจจุบัน คือ

1) การใช้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive Reasoning)

หมายถึงการใช้ เหตุผลแบบคิดเชื่อมโยงจากเรื่องใหญ่ไปหาเรื่องเล็ก หรือจากเรื่องสากลไปหาเรื่องเฉพาะ (from the universal to the specific) จากตัวอย่างเรื่องความตายที่ยกมาข้างต้น ก็คือการใช้เหตุผลแบบนิรนัย นี้เอง เพราะเราคิดจากหลักการที่ยอมรับกันทั่วไปว่า “มนุษย์ทุกคนต้องตาย” แล้ว

เราก็คิดเชื่อมโยงไปหากรณีเฉพาะคือคนที่อยู่รอบข้างเราว่าพวกเขาก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าคนรอบข้างเราจะต้องตายในอนาคตแน่ ๆ เขียนเป็นประโยคตรรกวิทยาได้ ดังนี้

มนุษย์ทุกคนเป็นสัตว์ที่ต้องตาย คนรอบข้างเราเป็นมนุษย์ดังนั้น คนรอบข้างเราจะต้องตาย จะเห็นว่า สองบรรทัดแรกเป็นข้ออ้างหรือข้อความเรายกขึ้นมาเป็นเหตุผลสนับสนุน ส่วนบรรทัดสุดท้ายเป็นข้อสรุปที่เราถอดออกมาจากข้ออ้างในสองบรรทัดแรก การใช้เหตุผลแบบนี้ ถ้าหากข้ออ้างในสองบรรทัดแรกจริง กล่าวคือ ถ้ามนุษย์ทุกคนต้องตายจริง ๆ และคนที่อยู่รอบข้างเรา เป็นมนุษย์จริง ๆ ด้วย ข้อสรุปในบรรทัดที่สามจะต้องจริงอย่างแน่นอน ไม่มีทางที่เราจะสรุปเป็นอย่างอื่นได้ อย่างไรก็ตาม การใช้เหตุผลแบบนี้ แม้คำตอบจะดีไม่ได้ แต่ก็มักถูกวิจารณ์ว่าไม่ทำให้เกิดความรู้ใหม่ขึ้นมา เพราะเป็นเพียงการดึงเอาความรู้เก่าที่มีอยู่แล้วออกมาพูดทวน เท่านั้นเอง กล่าวคือเรายอมรับตั้งแต่แรกแล้วว่า “มนุษย์ทุกคนต้องตาย” ซึ่งการพูดแบบนี้ก็รวมเอาคนทุกคนไว้ในนั้นอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องคิดเชื่อมโยงไปหาใครอีกแล้วสรุปว่าเขาต้องตายแน่ ๆ ให้เสียเวลาก็ได้

2) การใช้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning)

หมายถึงการใช้ เหตุผลแบบคิดเชื่อมโยงจากเรื่องเล็กๆ หรือกรณีเฉพาะไปหาเรื่องใหญ่หรือหลักการสากล (From the specific to the universal) จากตัวอย่างเรื่องดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกที่ยกมาข้างต้น ก็คือการใช้เหตุผลแบบอุปนัยนั่นเอง กล่าวคือเราคิดเชื่อมโยงจากประสบการณ์การขึ้นทางทิศตะวันออกของดวงอาทิตย์ที่เรามีอยู่จำนวนน้อย การขึ้นของดวงอาทิตย์ในอดีตหลายล้านปี เราก็ไม่เคยเห็น และการขึ้นของดวงอาทิตย์ในอนาคตอีกไม่รู้กี่ล้านปี เราก็ยังไม่เคยเห็นเช่นกัน เราเพียงอาศัยประสบการณ์จำนวนน้อยที่เคยเห็นดวงอาทิตย์ขึ้น ทางทิศตะวันออกแล้วคิดเชื่อมโยงต่อไปว่า วันพรุ่งนี้และวันต่อ ๆ ไปมันจะต้องขึ้นทางทิศตะวันออกอย่างนี้ตลอดไป อีกตัวอย่างหนึ่งเช่นตะกร้าใบหนึ่งมีส้มจำนวน 10 ลูก เราอยากรู้ว่าส้มเหล่านี้ หวานหรือเปรี้ยวจึงสุ่มหยิบส้มขึ้นมาชิมทีละลูกไปเรื่อย ๆ จนครบ 10 ลูก ปรากฏว่าส้มสิบลูกที่เราชิมหวานทั้งหมด เราจึงคิดเชื่อมโยงจากข้อมูลส้มสิบลูกไปหาส้มอีกเก้าสิบลูกที่ยังไม่ได้ชิมว่ามันมีรสหวานทั้งหมด การใช้เหตุผลแบบอุปนัยนี้ไม่จำเป็น ต้องถูกต้องร้อยเปอร์เซ็นต์ เหมือนแบบนิรนัย เป็นเพียงความน่าจะเป็นเท่านั้น (probability) เพราะเป็นเพียงการสรุปจากข้อมูล จำนวนน้อยให้ครอบคลุมข้อมูลจำนวนมากที่ยังไม่มี ความถูกต้องจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูลที่เราใช้เป็นฐานในการคิด การใช้เหตุผลแบบอุปนัยนี้ถือว่าเป็นวิธีการใช้เหตุผลที่ทำให้เกิดความรู้ใหม่ และเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ในวงการวิทยาศาสตร์สมัยใหม่มาตั้งแต่ยุคเริ่มต้น เพราะความรู้ ทางวิทยาศาสตร์ล้วนเกิดมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนหนึ่งผ่านการพิสูจน์และทดสอบแล้วสรุปเป็นหลักการสากลทั่วไป อย่างไรก็ตาม การใช้เหตุผลแบบอุปนัยนี้มักถูกวิจารณ์ว่าเป็นการสรุปเกินหลักฐานที่มีอยู่ในมือ เพราะแทนที่เราจะสรุปว่าส้มสิบลูกที่ได้ชิมมีรสหวาน กลับสรุปคลุมไปถึงส้มอีกเก้าสิบลูกที่ยังไม่ได้ชิมว่ามีรสหวานทั้งหมด ดังนั้น ข้อสรุปของการใช้เหตุผลแบบนี้ จึงมีความแน่นอนในระดับ “ความน่าจะเป็น” เท่านั้น (พระมหาสมบุญ ฐุฑฒิกโร, ดร. การใช้เหตุผลของพระพุทธเจ้าใน

พระไตรปิฎก1/มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.//http://gjn.mcu.ac.th > uploads > 2014/12)

2. การคิดเชิงตรรกะและการแก้ปัญหาเชิงระบบ

หลังจากที่ได้ศึกษาเรื่องตรรกะ/เหตุผล ได้โดยสังเขปแล้ว พบว่าแขนงวิชาที่ว่าด้วยเรื่องเหตุผล มีข้อมูลมากมายตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีทั้งการใช้เหตุผลอันเกิดจากการแก้ไขปัญหาจากทุกสิ่งที่เกิดจากระบบการ และมีการใช้เหตุผลมาเป็นส่วนประกอบของการดำเนินชีวิต หรือประกอบเอาตัวรอดในการดำรงชีวิต ทั้งในพุทธศาสนา และในศาสนาอื่น ๆ ทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของโลก ที่นักคิด และนักปรัชญาทั้งหลายที่ช่วยกันศึกษาค้นคว้า และรวบรวมไว้ในตำรับตำรา เอกสารงานวิจัย บทความต่าง ๆ ที่ปรากฏเผยแพร่ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ รวมทั้งที่ได้บรรจุไว้ในห้องสมุดทั่วโลกมากมาย ซึ่งในบทความฉบับนี้ ไม่สามารถรวบรวมไว้ได้ทั้งหมด

บรรณานุกรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา. (n.d.). Retrieved from <http://kruying.com/admin/lesson/file.pdf>.

ภูคต, อ. (2015). วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 4(1), 375.

10 รูปแบบ 'ตรรกะป่วย' ที่คุณควรเลี่ยง (และคอยสังเกตตัวเอง). (n.d.). Thai Winner. Retrieved from <https://thaiwinner.com/logical-fallacies/>.

พรหมคุณาภรณ์, ป.อ. ปยุตโต. (n.d.). พจนานุกรมพุทธศาสตร์: ฉบับประมวลธรรม.

พลอยชุม, ส. (2015). วารสารบัณฑิตศาสตร์ มจร, 13(1), 28.

สมบุรณ์, พ. วุฑฒิโกโร, ดร. (2014). การใช้เหตุผลของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก1. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. Retrieved from <http://gjn.mcu.ac.th/uploads/2014/12>.

สิรินุตตานนท์, ธ. (n.d.). การคิดเชิงตรรกะและการแก้ปัญหาเชิงระบบ [Logical Thinking and Systematic Problem Solving]. Bananatraining.com. Retrieved from <https://bananatraining.com/B2-21523-9A-logical-thinking-and.html>.

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความรักในความรู้ตามแนวพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก
An Analytical Examination of the Concept of Love in Knowledge
within Buddhist and Western Philosophical Frameworks

อริสา สายศรีโกศล

Arisa Saisrikosol

พระมหามฆวรินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy Program in Buddhism and Philosophy

Mahamakut Buddhist University

1Corresponding author, e-mail : arisa.saisrikosol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ศึกษาการวิเคราะห์ความรักในความรู้ตามแนวพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก ในบทความนี้ได้หยิบยกแนวคิดญาณวิทยาหรือทฤษฎีความรู้ตามแนวคิดของพุทธปรัชญาเถรวาทหรือปรัชญาของพระพุทธเจ้า ศาสนาแห่งพระพุทธศาสนา มาศึกษาวิเคราะห์ไปพร้อมกับญาณวิทยาของนักปรัชญาตะวันตกที่น่าสนใจ เช่น อิมมานูเอล คานต์ ทั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นความสำคัญ วิธีการแสวงหาความรู้ในแนวทางปรัชญาทั้งสองแนวคิด เพื่อจะได้พิจารณาให้ถ่องแท้ รวมถึงประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้หรือเพื่อเข้าถึงความรู้ในปัจจุบัน ตลอดจนคุณูปการที่มีผลต่อการแสวงหาความรู้ในปัจจุบันนี้ด้วย

คำสำคัญ : ความรักในความรู้, พุทธปรัชญา, ปรัชญาตะวันตก

Abstracts

This article undertakes an analytical examination of the concept of the "love of knowledge" within the frameworks of Buddhist philosophy and Western philosophy. It explores epistemological theories as articulated in Theravada Buddhist philosophy—the philosophical doctrine of the Buddha, the founder of Buddhism—and juxtaposes these with the epistemology of prominent Western philosophers, such as Immanuel Kant. The objective is to elucidate the significance and methodologies employed in the pursuit of knowledge within these two philosophical traditions, thereby facilitating a comprehensive understanding of their respective advantages for practical application and the attainment of contemporary knowledge. Additionally, the study evaluates the

contributions of these philosophical perspectives to the modern endeavors in knowledge acquisition.

Keywords: Love of Knowledge, Buddhist Philosophy, Western Philosophy

บทนำ

นับตั้งแต่มนุษย์กำเนิดขึ้นในโลกและเป็นชีวิตหนึ่งในจักรวาลอันกว้างใหญ่ มนุษย์ต่างมีชีวิตอยู่ด้วยความหวังและการแสวงหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาความจริงแท้ของมนุษย์ โลก จักรวาลและสถานะเหนือธรรมชาติด้วยความสงสัยใคร่รู้ ด้วยเหตุแห่งความอยากรู้อย่างแท้จริงจึงเป็นบ่อเกิดของปรัชญา (Philosophy) คือ รักในความรู้ ตามความหมายในภาษาไทยที่พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงบัญญัติขึ้นเมื่อความรักในความรู้หรือปรัชญาเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ปรัชญาจึงเป็นพลังสำคัญต่อร่องรอยความรู้ ความคิดของเราในฐานะที่เป็นมนุษย์ และยังเป็นร่องรอยของอารยธรรมของเผ่าพันธุ์มนุษย์ เพราะปรัชญาไม่ได้เป็นเพียงแค่อุบัติในความคิดเท่านั้น แต่ยังคงถูกสอดแทรกเข้าไปในความเข้าใจและวิถีการดำเนินชีวิต วิชาปรัชญาจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและสิ่งแวดล้อมหรือที่เรียกว่า โลก ปรัชญาได้เกิดขึ้นมาในโลกมาเป็นเวลานานแล้ว ทั้งซีกโลกตะวันออกและตะวันตก อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่ว่าปรัชญาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและสิ่งแวดล้อม ขอบข่ายของปรัชญาจึงครอบคลุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้ปรัชญาสามารถแยกย่อยเป็น 3 สาขาหลัก ได้แก่ 1. อภิปรัชญา (Metaphysics) เป็นสาขาว่าด้วยความจริงแท้ของโลก จักรวาล และสถานะเหนือธรรมชาติ 2. ญาณวิทยา (Epistemology) เป็นสาขาที่ว่าด้วยความรู้ ศึกษาเกี่ยวกับเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้ขึ้น อะไรเป็นบ่อเกิดของความรู้ เป็นต้น 3. คุณวิทยา (Axiology) เป็นสาขาที่ว่าด้วยความประพฤติก่อของมนุษย์ (จริยศาสตร์) ความงาม (สุนทรียศาสตร์) และการใช้เหตุผล (ตรรกศาสตร์)

ในบทความนี้จะกล่าวถึงการศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาหรือความรักในความรู้ตามแนวพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก โดยเน้นในปรัชญาสาขาญาณวิทยามาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องและความแตกต่างกันของวิธีการแสวงหาความรู้ในแนวทางปรัชญาทั้งสองแบบ เพื่อจะได้พิจารณาให้ถ่องแท้ รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้หรือเพื่อเข้าถึงความรู้ในปัจจุบัน ตลอดจนคุณูปการที่มีผลต่อการแสวงหาความรู้ในปัจจุบัน

ความรักในความรู้

ความรักในความรู้แปลความหมายมาจากคำว่า ปรัชญา ในภาษาอังกฤษ คำว่า Philosophy ที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า Philo และ Sophia โดย Philo หมายถึง to love แปลว่า รัก และ Sophia หมายถึง Wisdom แปลว่า ปัญญา ความฉลาด ความปราดเปรื่อง รวมความแล้วหมายถึง Love of Wisdom หรือความรักในความรู้ คำว่า ปรัชญา จึงหมายรวมถึง ความรักในรู้นั้นเอง และตามความหมายในภาษาไทยเป็นคำที่พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (พระครูธรรมธรมะลิ นิกิตติปาโล, 2559) ทรงบัญญัติขึ้นเพื่อใช้แทนคำภาษาอังกฤษว่า Philosophy ซึ่งตรงกับภาษาบาลีว่า ปัญญา หมายถึง ความปราดเปรื่อง ความรู้อย่างลึกซึ้ง และคำว่า ปรัชญา เป็นคำสันสกฤตมาจากรากศัพท์

ว่า พร หมายถึง พิเศษ ประเสริฐ กับคำว่า ชญา หมายถึง รู้ ดังนั้น คำว่า ปรัชญาจึงหมายถึง ความรู้ พิเศษที่ไม่มีจุดสิ้นสุด ไม่มีอวสานแห่งความรู้ในสรรพสิ่งทั่วไป อันเป็นความรู้อันประเสริฐ แต่ความจริง แล้วปรัชญามีความหมายกว้าง ยากที่จะจำกัดความลงไปได้ เพราะเป็นวิชาที่ศึกษาหาความจริงตามหลัก เหตุและผลอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับความจริงของสรรพสิ่ง ซึ่งนักปรัชญาแต่ละคนให้ความหมายของคำว่า ปรัชญา แตกต่างกันไป เช่น โสกราตีส (Socrates) กล่าวว่า ปรัชญา คือ ความรักในความรู้ ส่วนเพลโต (Plato) กล่าวว่า ปรัชญา คือ การศึกษาถึงธรรมชาติที่แท้จริงของสรรพสิ่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อเข้าถึง ความรู้ที่แท้จริงเป็นนิรันดร์ ขณะที่อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า ปรัชญา คือ ทฤษฎีความรู้หรือทฤษฎี คุณค่า เป็นศาสตร์ที่ค้นหาถึงธรรมชาติของสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ด้วยตนเองและคุณสมบัติตามธรรมชาติของ สิ่งนั้น สำหรับคานต์ (Kant) กล่าวว่า ปรัชญา คือ ศาสตร์แห่งความรู้และการวิพากษ์วิจารณ์ความรู้ ก็องต์ (Comte) กล่าวว่า ปรัชญาคือราชาแห่งศาสตร์ทั้งหลาย ปรัชญา คือ ศาสตร์ที่ศึกษาหาความรู้ ความจริง ของมนุษย์ โลก ธรรมชาติ และชีวิต อย่างลึกซึ้งเพื่ออธิบายเหตุการณ์ และสิ่งต่าง ๆ โดยใช้หลักการของ เหตุผลในวิชาตรรกวิทยา เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความจริงหรือความรู้ที่แน่นอน ปรัชญาเป็นความ พยายามที่จะสืบค้นหาความจริงอันติมะ (Ultimate Reality) หรือความจริงสุดท้ายซึ่งไม่มีอะไรจะแท้จริง ไปยิ่งกว่า สืบค้นถึงธรรมชาติของเอกภพ ธรรมชาติของมนุษย์ ธรรมชาติของสิ่งสัมบูรณ์ (The Absolute) ธรรมชาติของสสารและจิต ตลอดถึงความสัมพันธ์กันของสิ่งเหล่านั้น โดยอาศัยหลักการทางตรรกศาสตร์ หรือการคิดหาเหตุผลเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความจริง

ความรักในความรู้ตามแนวพุทธปรัชญา

การศึกษาวิเคราะห์ความรักในความรู้ตามแนวพุทธปรัชญา ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในประเด็น ความรักในความรู้ตามแนวพุทธปรัชญา (Buddhist Philosophy) โดยพุทธปรัชญาในทัศนะตาม หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับความจริง (สัจธรรม) และหลักปฏิบัติ (จริยธรรม) บางประการของ พระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา สามารถนิยาม ความหมายนี้ทำให้ทราบถึงขอบเขตของพุทธปรัชญาว่าจำกัดอยู่ในส่วนที่เป็นศาสนธรรมของพุทธศาสนา เท่านั้น โดยจะไม่รวมไปถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เว้นเสียแต่องค์ประกอบเหล่านี้ จะเกี่ยวโยงกับศาสนธรรม จึงจะศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลเชิงปรัชญาด้วยเท่านั้น

พุทธปรัชญาเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นเมื่อ 2,500 กว่าปีมาแล้ว โดยพระพุทธเจ้ามี พระนามเดิมว่า สิทธัตถะ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา กษัตริย์ ผู้ปกครองแคว้นกบิลพัสดุ์ หลังจากทรงใช้ชีวิตอันสุขสบายกระทั่งมีพระชนม์มายุได้ 29 พรรษา เจ้าชาย สิทธัตถะรู้สึกเบื่อหน่ายต่อโลกและต้องการแสวงหาความสุขอย่างแท้จริง จึงได้สละเกียรติยศชื่อเสียงทุก อย่างแล้วทรงออกผนวช ในระยะแรกของการผนวช เจ้าชายสิทธัตถะได้ศึกษาหาความรู้และปฏิบัติตาม ลัทธิต่าง ๆ ที่มีอยู่หลายสำนัก รวมถึงการบำเพ็ญทุกรกิริยาด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ก็ไม่สามารถค้นพบสัจ ธรรมได้ พระองค์จึงทรงเลิกปฏิบัติและเปลี่ยนมาดำรงชีวิตตามทางสายกลางด้วยการบำเพ็ญเพียรทางจิต หรือการทำสมาธิ กระทั่งถึงในวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 6 (วันเพ็ญในเดือนวิสาขมาส) พระองค์จึงทรงค้นพบ

สัจธรรมความจริงและทางพันทุกข์ อันเป็นจุดกำเนิดของสมณานามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บรมศาสดาแห่งพระพุทธศาสนา ขณะนั้นมีพระชนม์ได้ 35 ปี ต่อจากนั้นได้ทรงออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อชี้ทางดับทุกข์ให้แก่มวลมนุษยชาติเป็นเวลาถึง 45 ปี ก่อนที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพานเมื่อทรงมีพระชนม์อายุได้ 80 พรรษา ในปัจจุบันคำสอนของพระพุทธศาสนาได้แผ่ไพศาลไปในหลายประเทศทั่วโลก กลายเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากในโลกตะวันออก

ตามหลักฐานในพระพุทธศาสนาไม่ปรากฏมีคำนิยามของความรู้ที่ชัดเจน แต่เมื่อได้ศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนาหรือพระสูตรต่าง ๆ ปรากฏว่า พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนถึงที่มาหรือกำเนิดความรู้ของมนุษย์ไว้หลายครั้ง เมื่อมีผู้นำมาศึกษาและรวบรวมไว้เป็นทฤษฎีความรู้ ก็จัดเป็นลักษณะของญาณวิทยาของพระพุทธศาสนาเรียกว่า พุทธปรัชญาที่มีคำศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับความรู้มากมาย สามารถรวบรวมได้ 22 ศัพท์ (บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, 2547) เช่น อี (ปัญญาทรงไว้ซึ่งประโยชน์) ปัญญา (ความรู้ทั่ว) พุทธิ (ปัญญาเครื่องรู้) วิชชา (ความรู้ 3 ประเภท คือ พระเวท ศิลปะศาสตร์ ความรู้ที่เกิดจากสมาธิ และความรู้แบบพุทธ) โยนิ (ความรู้เกิดจากการเข้าถึงสาเหตุ มักใช้ร่วมกับคำว่า มนสิการ รวมเป็นคำว่า โยนิโสมนสิการ) ญาณ (คำนี้รวมกับทัสสนะ หมายถึง รู้ไตรลักษณ์) ปฏิภาณ (ความแตกฉาน) วิปัสสนา (ปัญญาเห็นไตรลักษณ์) สัมมาทิวฐิติ (ความเห็นถูกต้อง) ฯลฯ ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้ล้วนมีความหมายถึง ญาณวิทยาอันเป็นทฤษฎีความรู้ของพุทธปรัชญาในประเภทและระดับต่างกัน

ที่มาของความรู้

ญาณวิทยาในพุทธปรัชญากล่าวไว้ว่า มนุษย์มีความไม่รู้เป็นมูลฐานมาแต่เดิม ต่อเมื่อเริ่มเรียนรู้จึงเข้าใจขึ้นทีละน้อยจนกระทั่งรู้มากขึ้น คือ รู้เท่าทันถึงเหตุและผลของสิ่งทั้งหลาย และสามารถทำให้จิตใจของผู้รู้หลุดพ้นจากกิเลสตัณหาได้ (สมัคร บุราวาศ, 2544) การค้นพบพุทธธรรมของพระพุทธเจ้านั้นพระองค์ได้นำข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้ประสมมารวมเป็นหมวดหมู่ เป็นเหตุเป็นผลไตร่ตรองสร้างหลักขึ้นมา จากนั้นทรงทดลอง ทดสอบหลักฐานจนเห็นว่าถูกต้องใช้ได้ และเกิดเป็นความรู้อันเป็นสัจธรรม เป็นความรู้เท่าทันต่อโลกและชีวิต ซึ่งนำไปสู่นิพพานอันเป็นความหลุดพ้นจากกิเลสตัณหาทั้งปวง พระองค์ทรงใช้วิธีคิดจากสิ่งที่แน่นอนอย่างหนึ่งไปสู่สิ่งที่แน่นอนอีกอย่างหนึ่ง เป็นข้อคิดจากข้อเท็จจริง จากสัจธรรมไปสู่สัจธรรมผ่านการปฏิบัติเป็นขั้น ๆ ไม่ใช่เป็นแค่การนั่งคิดใคร่ครวญเฉย ๆ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าความรู้ในพุทธปรัชญาได้จากข้อเท็จจริงทางประสาทสัมผัส ดังคำสอนในหลักกาลามสูตรหรือเกสปุตตยสูตรที่พระพุทธเจ้าได้ตอบคำถามของชาวเกสปุตตนิคมจำนวนหนึ่งว่า อย่าเพิ่งปลงใจเชื่อใน 10 ประการดังต่อไปนี้

1. อย่าปลงใจเชื่อด้วยฟังตามกันมา
2. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือกันสืบกันมา
3. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือกันมา
4. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์
5. อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ

6. อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุมาน
7. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิดตรงตามแนวเหตุผล
8. อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พินิจแล้ว
9. อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปร่างลักษณะว่าน่าเป็นไปได้
10. อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่าท่านนี้เป็นครูของเรา

พระพุทธเจ้าทรงชี้ว่า อย่าเพิ่งเชื่อในความรู้ที่ได้มาจากแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ ทั้ง 10 ประการดังกล่าว ให้สอบสวนด้วยตนเอง ให้กลั่นกรองและได้รับการยืนยันจากประสบการณ์ตรงก่อนแล้วจึงเชื่อ ดังนั้น ย่อมแปลความได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า ประสบสัมผัสเป็นแหล่งความรู้ที่เชื่อถือได้ และความรู้ในทัศนะของพุทธปรัชญาจึงต้องเริ่มต้นขึ้นจากตัวเราเอง โดยอาศัยทวารหรืออายตนะทั้ง 6 ประการ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทั้งนี้เมื่อจิตกระทบอารมณ์อันได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ ซึ่งผ่านมาจากอายตนะ เมื่อนั้นผัสสะเกิดขึ้น ผัสสะจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการรับรู้ ผัสสะจึงเป็นจุดที่จิตรับข้อมูลจากดลกภายนอก (พระมหาประยูร ธมฺมจิตโต, 2532) ต่อมาภายหลังเกิดผัสสะแล้วก็จะมีความและสัญญาเกิดขึ้น ในที่นี้สัญญาเป็นความจำได้หมายรู้อารมณ์ ถ้าจิตไม่มีกิเลสต้นหาสัญญาจะบริสุทธิ์ คือ รับรู้อารมณ์ตามความเป็นจริง รับรู้สภาวะของสรรพสิ่งตามความเป็นจริง คือ รู้เห็นอนิจจัง ทุกขังและอนัตตา หรือไตรลักษณ์ ซึ่งก่อให้เกิดปัญญาหรือความรู้ ในขณะที่จิตมีกิเลสต้นหาจะปรุงแต่งโลกให้เป็นไปตามแรงผลักดันของตัณหา มานะและทิฏฐิ อันก่อให้เกิดอวิชชาหรือความไม่รู้ตามมา

กระบวนการของความรู้

กระบวนการของความรู้ของพุทธปรัชญาเริ่มต้นจากประสบการณ์ของมนุษย์ โดยมีบ่อเกิดจากประสบการณ์ทางผัสสะ ซึ่งมีลักษณะเดียวกับแนวคิดประสบการณ์นิยม (Empiricism) หรือประจักษ์นิยม แต่ความรู้ระดับผัสสะก็เป็นเพียงความรู้ระดับโลกียญาณเท่านั้น ส่วนความรู้ระดับสูงต้องเกิดจากการฝึกฝนและปฏิบัติ รวมทั้งการพัฒนาปัญญาเพื่อไปสู่ความรู้ระดับโลกุตระอันเป็นความรู้ที่เป็นอริยสัจ กล่าวคือ เป็นความรู้ที่ตรงสภาวะแท้ ๆ ตามเหตุปัจจัย ในส่วนนี้จึงกล่าวได้ว่า พุทธปรัชญามีลักษณะเป็นปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (Logical Positivism) ซึ่งมีเนื้อแท้ของการเรียนรู้อยู่ที่การฝึกฝนและการพัฒนาปัญญาเพื่อนำมาซึ่งความรู้ที่ถูกต้องตรงกับปรากฏการณ์ที่เป็นจริง รวมทั้งเปิดโอกาสให้สามารถแก้ไขได้เมื่อพบว่า มีความผิดพลาดเกิดขึ้น (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545)

โดยทั่วไปความรู้ในทางพุทธปรัชญาแบ่งได้เป็นระดับ 2 ระดับหลัก คือ 1) ความรู้ขั้นสมณะหรือโลกิยะ ซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นไปตามสมมติบัญญัติ หรือเกิดจากความเชื่อของสังคมหรือการพิสูจน์ของนักคิด 2) ความรู้ขั้นวิปัสสนาหรือโลกุตระซึ่งเป็นความรู้สูงสุดเหนือกาลเวลา เป็นความรู้ที่ตรงสภาวะแท้ ๆ ตามเหตุปัจจัย ทั้งนี้ กระบวนการนำไปสู่ความรู้ทั้ง 2 ระดับ ต้องอาศัยสิ่งที่เรียกว่า สัมมาทิฏฐิ หรือการคิดชอบ การคิดเป็น การรู้จักคิด เป็นแกนนำไปสู่การพัฒนาปัญญาหรือการเกิดความรู้ สัมมาทิฏฐิ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. สัมมาทิฏฐิระดับโลกิยะหรือขั้นจริยธรรมซึ่งเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกิดจากการกระทำและผลของการกระทำเพื่อไปสู่ความรู้ที่มีลักษณะเป็นจริยธรรมหรือมโนทัศน์ที่แฝงค่านิยม หรือความเชื่อของนักปรัชญาอยู่ด้วย ความรู้ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นความรู้แบบศาสตร์ซึ่งจัดว่า เป็นความรู้โดยสมมุติ ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปทางโลก แต่เป็นความรู้ที่ตั้งอยู่บนจลศรัทธาอันเป็นความเชื่อที่คลอนแคลนไม่มั่นคง ซึ่งในพุทธปรัชญาไม่ถือว่า เป็นความรู้ที่แท้จริง เพราะอาจล้มเลิกเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

2. สัมมาทิฏฐิในระดับโลกุตระ เป็นความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมันหรือตามที่เป็น ไม่เอนเอียงไปตามความรู้สึกของตน ความรู้ในระดับนี้จึงกล่าวได้ว่า เป็นความรู้ขั้นสัจธรรมอันเป็นความรู้ที่เป็นความจริงแท้ หรือเรียกว่า ความรู้เหนือศาสตร์ (สุรพงษ์ โสณะเสถียร, 2545) จึงเห็นได้ว่า ความรู้ในพุทธปรัชญาจากที่กล่าวมาข้างต้นต้องเริ่มจากที่ตัวเองก่อน และการไปสู่ความรู้ที่แท้จริงอันเป็นความรู้เหนือศาสตร์นั้นต้องอาศัยการฝึกตนเพื่อพัฒนาปัญญาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ต้องมีกระบวนการเตรียมตนเองเพื่อไปสู่คุณภาพในการใช้ความคิดพินิจใคร่ครวญต่อไป จึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการศึกษาตามหลักที่เรียกว่า ไตรสิกขา เสียก่อน คือ

1) การฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจาและอาชีวะ เรียกว่า อธิศีลสิกขา หรือศีล

2) การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพจิตเรียกว่า อธิจิตตสิกขา หรือสมาธิ

3) การฝึกฝนอบรมทางปัญญา ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามเหตุปัจจัย รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์ได้ เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา หรือปัญญา

หลักไตรสิกขาได้มีการจัดวางรูปขึ้นโดยมุ่งให้ผลเกิดตามหลักปฏิบัติแห่งอริยมรรค โดยศีลหมายถึง การสร้างระบบความรู้โดยเริ่มจากการมีระเบียบวินัยในการใช้ถ้อยคำ การแสดงออกในขอบเขตความรู้ สมาธิครอบคลุมความพยายามที่จะพัฒนาความคิด การใช้สติสัมปชัญญะกำกับและความแน่วแน่ในการพิจารณาไตร่ตรอง ส่วนปัญญาหมายถึง การมีระเบียบวิธีให้เหตุผล ไม่ว่าจะมองอย่างวัตถุวิสัยและความคิดที่เป็นอิสระไม่มีอคติยึดมั่นในความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งจนขาดการพิจารณาในมุมมองอื่น (สุรพงษ์ โสณะเสถียร, 2545)

ระดับของความรู้

ความรู้ในพุทธปรัชญาสามารถแบ่งเป็น 6 ระดับ โดยจัดลำดับตั้งแต่ความรู้ในระดับต่ำซึ่งเรียกว่า โลกิยะปัญญาไปสู่ความรู้ในระดับสูงที่เรียกว่า โลกุตระปัญญา มีดังนี้

1) ความรู้ระดับวิญญานหรือการรับรู้ คือ ความรู้แจ้งอารมณ์เป็นความรู้เริ่มแรกเมื่อได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น เป็นต้น ความรู้ระดับวิญญานเกิดจากองค์ประกอบทั้งสามคือ อารมณ์ อายตนะภายใน และจิตสัมผัสกัน

2) ความรู้ระดับสัญญา คือ ความรู้ระดับกำหนดรู้อาการเครื่องหมายลักษณะต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้จำอารมณ์นั้น ๆ ได้ เช่น รู้ลักษณะ อาการ ทรวดทรง สี เป็นต้น ความรู้ขั้นสัญญาที่เกิดขึ้นเพราะอาศัยการเทียบเคียงระหว่างประสบการณ์หรือความรู้เก่ากับประสบการณ์ใหม่หรือความรู้ใหม่ (เดือน คำดี, 2526)

3) ความรู้ระดับทฤษฎีหรือมโนภาพ หมายถึง ความเห็น รวมถึงความเชื่อถือ ความเข้าใจตามนัยเหตุผล ตลอดจนทัศนคติพื้นฐานที่สืบเนื่องจากความเห็นความเข้าใจและความใฝ่นิยม กล่าวได้ว่าความรู้ระดับทฤษฎีนี้เป็นความรู้ทางทฤษฎี เพราะเป็นความรู้ที่เกิดจากการไตร่ตรอง ตรึกตรองเห็นความจริงที่อยู่เบื้องหลังแห่งปรากฏการณ์ ความรู้ระดับทฤษฎีนี้เป็นการเห็นความจริงรวบยอดที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากการคิดแบบวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบแล้วทำการสังเคราะห์สรุปรวบยอดลงอีกทีหนึ่งกลายเป็นทัศนะ มโนภาพหรือการเข้าใจ

4) ความรู้ระดับอภิญญา เป็นความสามารถพิเศษของจิต คือ สามารถรับรู้อารมณ์และคุณลักษณะต่าง ๆ โดยอาศัยพลังจิตโดยตรง ไม่ต้องอาศัยตา หู จมูก ลิ้น กาย หรือสัมผัสใด ๆ

5) ความรู้ระดับญาณ เป็นความหยั่งรู้สภาวะแห่งความจริงรวบยอดที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ทั้งหลายทั้งปวงตามความเป็นจริง สัมพันธ์กับภาคปฏิบัติโดยตรง กล่าวคือ เป็นผลแห่งการปฏิบัติตามไตรสิกขา 3 ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา นั่นเอง

6) ความระดับสัมมาสัมโพธิญาณหรือการตรัสรู้ เป็นความรู้ระดับญาณอันสูงสุดในพุทธปรัชญา คือรู้ว่าตนหลุดพ้นจากสภาวะธรรม ได้บรรลุความเป็นอิสรภาพจากโลกียธรรมโดยสมบูรณ์ กิจอื่นที่พึงจะทำไม่มีอีกต่อไปแล้ว เรียกได้ว่า ได้บรรลุสัมโพธิญาณอันเป็นญาณสูงสุดในพุทธปรัชญา

ความรักในความรู้ตามแนวปรัชญาตะวันตก

ญาณวิทยาหรือทฤษฎีว่าด้วยความรู้ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ตามแนวปรัชญาตะวันตก ซึ่งญาณวิทยาเป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา ฉะนั้น นักปรัชญาที่รักในความรู้จึงมักใช้หลักญาณวิทยาในเข้าถึงความรู้ที่แท้จริง ดังนั้น ตามทัศนะปรัชญาตะวันตก ญาณวิทยาคือ ระบอบของความรู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวการหรือตัวกระทำ โดยอาศัยกระบวนการสืบสวนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการศึกษาระบบชาติของความรู้และคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ของนักปรัชญา ปัญหาสำคัญของญาณวิทยาเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับที่มาของความรู้ รวมทั้งพยายามศึกษาว่าอะไรเป็นความรู้ที่เป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องแท้จริง ดังนั้น ขอบเขตของญาณวิทยาจึงพยายามที่จะตอบปัญหาดังต่อไปนี้ คือ 1. ความรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร 2. จะสร้างความรู้ได้อย่างไร 3. อะไรคือสิ่งที่เรารู้ 4. อะไรคือเงื่อนไขหรือปัจจัยแห่งความรู้ ในบทความนี้จึงยกทัศนะ ความรักในความรู้ตามแนวปรัชญาตะวันตกขึ้นมาวิเคราะห์ใน 3 ประเด็นหลักดังนี้ ที่มาของความรู้ กระบวนการของความรู้ และระดับของความรู้

ที่มาของความรู้

นักปรัชญาตะวันตกให้ทัศนะว่า ความรู้ได้จากเหตุผลและเกิดจากประสบการณ์ จึงเกิดเป็นลัทธิแนวคิดเป็นเหตุผลนิยมกับประจักษ์นิยม โดยทั้งสองแนวคิดนี้มีความขัดแย้งกันทางความคิด โดยเฉพาะแนวคิดของนิวตัน (Newton) กับแนวคิดของศาสนาและศีลธรรม แต่มีนักปรัชญาชื่ออิมมานูเอล คานต์ ต้องการหาทางแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างวิทยาศาสตร์กับศาสนา จึงได้พยายามประนีประนอมความเชื่อในศาสนากับเหตุผล และพยายามแก้ไขปัญหาค้างอยู่ที่ข้างของฝ่ายเหตุผลนิยมและประจักษ์นิยมจนกลายเป็นปรัชญาแนวใหม่เรียกว่า แนวคิดคานต์นิยม (Kantianism)

คานต์เห็นว่า ความรู้ได้มาจากประสบการณ์ แต่ก็ไม่ได้เห็นด้วยทั้งหมด เพราะคานต์มีทัศนะว่า สิ่งที่ไม่ได้มาจากประสบการณ์ก็ได้หมายความว่า สิ่งนั้นไม่มีจริง คานต์กล่าวว่า ความรู้มีที่มาหรือบ่อเกิดจาก 2 แหล่ง คือ 1) ความรู้เกิดจากประสบการณ์ และ 2) ความรู้ที่เกิดจากเหตุผลซึ่งเป็นความรู้ในตนอันมีมาแต่กำเนิด โดยความรู้ทั้งหลายย่อมาจากทั้ง 2 แหล่งรวมกัน คือ มาจากประสบการณ์ผ่านกลไกทางความคิดหรือเหตุผล ทั้งนี้ กฎเกณฑ์ในทางวิชาการต้องเป็นความรู้ที่ไม่ขึ้นกับประสบการณ์เพราะเป็นเรื่องมโนภาพและเป็นสากล ส่วนความรู้ที่ขึ้นกับประสบการณ์ได้จากประสบการณ์ด้วยวิธีอุปนัย ซึ่งให้ความแน่ใจแก่เราอย่างมากแค่ว่าจะเป็นเท่านั้น (กิริติ บุญเจือ, 2545)

ความรู้ในตนหรือความรู้ที่เหตุจากเหตุผล เป็นความรู้เชิงสังเคราะห์ เช่น กรณีของคณิตศาสตร์ ดังตัวอย่างการใช้สูตรเติม ๆ ในการแก้ปัญหาโจทย์เลขในข้อใหม่ ๆ แม้ว่าวิธีการเช่นนี้จะทำให้เกิดคำตอบแต่กระนั้นคานต์ก็เห็นว่า ไม่ใช่แนวทางแสวงหาความจริงของความรู้ เพราะวิธีการของคณิตศาสตร์อาศัยวิธีการพิสูจน์ที่ยังเคลือบแคลงของวิธีการอุปนัยทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นความจริงแต่ยังไม่ใช้การสังเคราะห์ จึงไม่สามารถแสวงหาความรู้ใหม่ได้ หากต้องการแสวงหาความรู้ใหม่และเป็นสิ่งสากลเพียงพอที่จะเรียกว่า เป็นความรู้ทั่วไป จำเป็นต้องอาศัยวิธีการอื่นด้วย

จากแนวความคิดนี้ เพื่อความสมบูรณ์คานต์จึงเห็นว่า ควรแยกที่มาของความรู้ออกเป็นสองส่วนแรกเป็นความรู้เชิงสสาร และส่วนที่สองเป็นความรู้ของจิตหรือความคิด ซึ่งคานต์ได้เสนอว่า ความจริงอุดมมะ (สัจจะ) จะต้องเป็นผลลัพธ์ของความรู้ทั้งสองแบบ กล่าวคือ ความจริงส่วนแรกเป็นตัวตนของเนื้อหาสารหรือวัตถุทางกายภาพที่เป็นสิ่งที่มีในตัวเองและเป็นสาเหตุของผัสสะ อันทำให้เกิดความรู้ในส่วนหลังซึ่งเป็นการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตัวตนของเนื้อหาสาร จึงเป็นข้อมูลทางผัสสะ ซึ่งหากยังไม่เคยประจักษ์มาก่อนก็เป็นความรู้ในตน ฉะนั้น หากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นว่า คานต์ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเป็นจุดเริ่มต้นก่อนความรู้ในตน จึงสรุปได้ว่า ความรู้ของคานต์จึงเริ่มต้นมาจากประสบการณ์ก่อนแล้วก้าวไปสู่การคิดหาเหตุผลจึงเกิดเป็นความรู้ขึ้น

กระบวนการของความรู้

กระบวนการของความรู้สามารถแยกเป็น 2 ชั้น ชั้นแรกเรียกว่า แบบบริสุทธ์ของผัสสะ เป็นความรู้ที่ได้ทางประสาทสัมผัสโดยผ่านอวกาศและเวลาแล้วเกิดเป็นความรู้เฉพาะหน่วย ทั้งนี้กระบวนการของความรู้ในชั้นนี้มีจุดเริ่มต้นจากภายนอก คือ วัตถุ ผ่านรูปแบบของอวกาศและเวลาซึ่งเป็น

กลไกทางความคิดที่เป็นรูปแบบก่อนประสบการณ์หรือเป็นแบบบริสุทธ์ของผัสสะ นักปรัชญาตะวันตก (คานต์) ให้ทัศนะว่า อวกาศและเวลาเป็นสิ่งไม่มีจริงภายนอก หากมีจริงเป็นอย่างไรจะไม่มีทางรู้ แต่ที่รู้เป็นสิ่งที่กลไกสมองของเราปั้นขึ้นมาเองแล้วใส่ให้แก่วัตถุที่จะเข้ามาในประสบการณ์ของเรา อย่างไรก็ตาม ความรู้ที่เกิดจากกระบวนการนี้เป็นเพียงความรู้เฉพาะหน่วยเท่านั้น ขั้นที่สองเรียกว่า แบบบริสุทธ์ของความเข้าใจ คานต์กล่าวว่า หากความรู้เฉพาะหน่วยได้ผ่านแบบแห่งความเข้าใจ ซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้น ชั้นละ 3 แบบรวมทั้งหมด 12 แบบ โดยความรู้เฉพาะหน่วยที่ผ่านแบบแต่ละขั้น ชั้นละ 1 ช่องตามการพิจารณาของกลไกที่แล้วจึงจะเกิดเป็นความรู้สากลได้ อนึ่ง ความรู้ที่เกิดจากขั้นตอนแรกนั้นอาจเรียกว่า ความรู้เชิงสัญชาตญาณ (Perceptual Knowledge) ส่วนความรู้ที่ผ่านกลไกแห่งความเข้าใจ 12 แบบ ซึ่งเป็นความรู้สากลอาจเรียกว่า ความรู้เชิงมโนคติ (Conceptual Knowledge)

อย่างไรก็ตาม ความรู้สี่ประเภทหนึ่งที่อยู่นอกเหนือประสาทสัมผัสและความเข้าใจด้วยเหตุผลบริสุทธ์ ความรู้ชนิดนี้เป็นความรู้เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม ซึ่งไม่ได้ผ่านมาทางประสาทสัมผัสและเหตุผลบริสุทธ์ เป็นความรู้ที่สามารถรู้ได้ด้วยเหตุผลปฏิบัติ ความรู้ทางเหตุผลปฏิบัตินี้เป็นความรู้อีกระดับหนึ่งของสมรรถภาพของจิตสูงกว่าเหตุผลบริสุทธ์เพราะจิตของเราเข้าสัมผัสกับความจริงโดยตรงด้วยอัมตติญาณ (Intuition) โดยไม่ต้องผ่านกลไกทางปัญญาทั้ง 12 แบบดังกล่าวข้างต้น (เด็อน คำดี, 2526) เหตุผลปฏิบัติเกิดจากมโนคติเชิงเหตุผล (Ideas of Reason) ซึ่งเป็นหน่วยความคิดล้วน ๆ ไม่ติดอยู่ในโลกของประสบการณ์ ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอน นักวิชาการบางคนถือว่า เป็นความรู้ด้วยญาณหยั่งรู้ ซึ่งถือเป็นความรู้ประเภทหนึ่ง แต่ในบางตำราเรียกว่า ความรู้แบบแก้งความจริง (Speculative Knowledge) ในขณะที่บางท่านไม่ถือว่า เป็นความหมายของความรู้ แต่เป็นความหมายทางศรัทธามากกว่า ซึ่งเป็นที่มาหรือเป็นพื้นฐานแห่งแนวคิดทางจริยศาสตร์ของคานต์

ระดับของความรู้

การจัดความรู้ตามทัศนะของนักปรัชญาตะวันตกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ความรู้ระดับประสบการณ์ทางผัสสะ เป็นความรู้โดยอาศัยประสบการณ์ทางผัสสะหรือประสาทสัมผัสที่มนุษย์รับรู้เข้ามาตามที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน โดยผ่านกลไกที่เรียกว่าแบบบริสุทธ์ของผัสสะ ความรู้ที่ได้ในระดับนี้เรียกว่า เป็นความรู้เฉพาะหน่วย
2. ความรู้ระดับประสบการณ์ทางจิต เป็นความรู้ที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ซึ่งต้องผ่านกลไกของรูปแบบของความคิด ความรู้ระดับนี้กล่าวได้ว่า เป็นความรู้สากล
3. ความรู้ระดับเหนือประสบการณ์ เป็นความรู้ที่เหนือไปกว่าประสบการณ์ทั้ง 2 ระดับที่กล่าวมาแล้วเป็นการรับรู้ทางความคิดโดยตรงไม่ขึ้นกับประสบการณ์ใด ๆ เป็นเรื่องของศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผลโดยไม่ได้อยู่ในโลกแห่งประสบการณ์ทางสัมผัส ซึ่งความรู้ระดับนี้จะเข้าถึงได้ด้วยการคิดหาเหตุผล โดยนักปรัชญาตะวันตก (คานต์) ได้นำหลักดังกล่าวไปพิสูจน์ใน 3 เรื่อง คือ เรื่องวิญญาณ ซึ่งซ่อนตัวอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมต่าง ๆ เรื่องโลก ในฐานะไม่มีขอบเขต ไม่สิ้นสุด สัมพันธ์เป็นขั้นเดียวกัน และเรื่อง

ปฐมเหตุของโลกวัตถุและดลกแห่งจิต ทั้ง 3 เรื่องดังกล่าวนำไปสู่หลักอิสรภาพ หลักอมฤตภาพของ
วิญญาณ และหลักภาวะมีอยู่ของพระเจ้า อันเป็นส่วนหนึ่งของหลักจริยศาสตร์ของคานต์

บทสรุป

จากการศึกษาความรักในความรู้ตามหลักของญาณวิทยาที่มุ่งสอบสวนถึงธรรมชาติและ
ขอบเขตความรู้ของมนุษย์เป็นการแสวงหาความรู้ถึงที่มา กระบวนการและเงื่อนไขหรือปัจจัยของความรู้
รวมถึงลักษณะประเภทหรือระดับของความรู้ ปรัชญาในหลักคตินิยมญาณวิทยาถือกำเนิดมาในโลกเป็น
เวลานานมาแล้ว ทั้งซีกโลกตะวันตกและตะวันออก แต่ทั้งปรัชญาตะวันออก คือ พุทธปรัชญากับปรัชญา
ตะวันตกมีข้อแตกต่างกันหลายประการ แต่อย่างไรก็ตามก็มีข้อที่สอดคล้องกันไม่น้อยเช่นกัน โดยการ
แสวงหาความรู้ตามแนวพุทธปรัชญานั้นเป็นการแสวงหาคำตอบของชีวิต ที่เป็นความจริงแท้ ตาม
หลักธรรมคำสอนที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเพื่อความรู้เท่าทันต่อโลก ชีวิต ซึ่งนำไปสู่พระนิพพานซึ่งเป็น
ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง

การแสวงหาความรู้ตามแนวปรัชญาตะวันตก เป็นทัศนะที่มุ่งเน้นถึงการสอบสวนถึงธรรมชาติ
บ่อเกิดความสมบูรณ์ ขอบเขตอันเป็นความรู้ของมนุษย์ โดยสอบสวนจากเหตุผล หรือสอบสวนจาก
ประสบการณ์ แล้วนำมาคิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบตามหลักอุปนัย แต่ก็ปรากฏมีนักปรัชญาตะวันตก
อย่างอิมมานูเอล คานต์ ที่นำแนวคิดระหว่างเหตุผลนิยมกับประสบการณ์นิยมมาประสมประสาน เพื่อ
ประโยชน์ในการยุติความขัดแย้งทางความคิด จนเป็นทฤษฎีใหม่ที่มีเหตุผลในยุติความขัดแย้งระหว่าง
แนวคิดทางปรัชญาได้มาจวบจนปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ. (2545). เริ่มรู้จักปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- จุฑาทิพ อุมะวิชนี และคณะ. (2542). รากแก้วมนุษย์: ปรัชญาแห่งสรรพสิ่ง. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ อัฒพันธ์. (2519). ญาณวิทยา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เดือน คำดี. (2526). ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์อักษร.
- บุญมี แทนแก้ว. (2540). พุทธศาสนากับปรัชญา. รวมบทความทางวิชาการพระพุทธศาสนาและปรัชญา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2547). ญาณวิทยาแบบคานท์กับพุทธปรัชญา. วารสารพุทธศาสนศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 11 (3), 66-88.
- พระครูธรรมธะมลิน กิตติปาโล. (2559). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: บริษัทศิลป์สยามบรรจุ
ภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด
- พระมหาประยูร ธมมจิตโต. (2532). พุทธปรัชญาเถรวาท มหาจุฬาฯ วิชาการปรัชญาบูรพทิศ.
กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอกสารโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์)

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 21 มกราคม 2567)

สมัคร บุราราวาศ. (2544). พุทธปรัชญา: มองพุทธศาสนาด้วยทรรศนะทางวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4 .

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). วิทยปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:

ประสิทธิ์ภัณฑ์แอนด์พริ้นติ้ง.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
เขียนข้อเสนอวิจัย (Proposal) ทำได้ง่าย ๆ
Very-easy Research Proposal Writing

ญาณิศา แก้วภา

Yanisa Kaewpa

พระมหาหมวมินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

Corresponding author, e-mail : yanisa.gaw@student.mbu.ac.th

ผู้แต่ง : กองกฤษ โตชัยวัฒน์
สำนักพิมพ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ครั้งที่พิมพ์ : 1
ปีที่พิมพ์ : 2560
จำนวนหน้า : ความหนา 117 หน้า
จำนวน 9 บท
ISBN : 978-974-03-3579-5

บทนำ

หนังสือ ‘เขียนข้อเสนอวิจัย (Proposal) ทำได้ง่าย ๆ’ เล่มนี้ เรียบเรียงโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กองกฤษ โตชัยวัฒน์ โดยมีความน่าสนใจคือเป็นการนำเสนอสิ่งที่จำเป็นในการออกแบบงานวิจัยและการเขียน

ข้อเสนอวิจัย ตั้งแต่เนื้อหาหัวข้องานวิจัย การตั้งชื่องานวิจัย การออกแบบงานวิจัย การเขียนข้อเสนอวิจัยการเตรียมตัว การนำเสนอ จนถึงการแก้ไขข้อเสนอวิจัยตามคำแนะนำของคณะกรรมการพิจารณางานวิจัย เพื่อเป็นคู่มือให้แก่บัณฑิตนักศึกษานักวิจัย อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่สนใจนำไปใช้ในการทำ

วิจัย ในทุกสาขาวิชา โดยพยายามอธิบายอย่างง่าย ๆ ไม่เน้นภาษาทางการหรือภาษาวิชาการมากนัก และเน้นเฉพาะในประเด็นหลัก ๆ ซึ่งผู้ที่จะทำวิจัยจำเป็นต้องรู้เท่านั้น

แรงบันดาลใจของผู้วิจารณ์ในการเลือกหนังสือเล่มนี้มาวิจารณ์ คือ ในทางด้านการวิจัย ผู้วิจารณ์เคยเรียนและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาบ้าง จึงมีความสนใจในเรื่องการเขียนวิจัย ซึ่งในอนาคตผู้วิจารณ์ต้องนำไปใช้อย่างแน่นอนและจะเกิดประโยชน์ในการนำมาพัฒนางานวิจัย ทางวิชาการสืบไป

เหตุผลที่เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ อันดับแรก ความน่าสนใจของ คือ ผู้ออกแบบปก และภาพประกอบ เลือกใช้เทคนิคที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญที่ต้องการสื่อสารอะไรบางอย่างกับผู้อ่าน คือ เครื่องหมายขีดถูกที่คำว่า Pass สื่อให้เห็นว่าถ้าอ่านเล่มนี้การเขียนข้อเสนอวิจัยน่าจะผ่านการพิจารณาเป็นแน่ อีกทั้งปกหนังสือมีพื้นสีขาว ทำให้ชื่อหนังสือดูโดดเด่น น่าสนใจและไม่ได้ใช้ภาษาที่เป็นทางการมากนัก

หนังสือเล่มนี้น่าจะเป็นผลผลิตหนึ่งจากนโยบายการศึกษาวิจัยภาครัฐ ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพให้นิสิตนักศึกษา นักวิจัย อาจารย์ และผู้ที่สนใจการเขียนวิจัย ได้มีการสร้างกรอบความคิดการทำวิจัยด้วยเคล็ดลึกลับง่าย ๆ อย่างเป็นระบบก่อนลงมือทำการวิจัย เพื่อช่วยตัดสินใจหัวข้อวิจัยได้ โดยที่ไม่ต้องเสียเวลาเลือกใหม่

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงมาจากการวิจัยเชิงพัฒนาของผู้เขียนที่พบว่าปัญหาสำคัญของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการเขียนวิจัย มีอยู่ 4 ประเด็นหลัก คือ (1) ไม่สามารถหาหัวข้อวิจัยได้ (2) ทบทวนวรรณกรรมไม่ตรงกับหัวข้องานวิจัย (3) ไม่เข้าใจระเบียบวิธีการวิจัย (4) ไม่สามารถเขียนแต่ละส่วนประกอบของรายงานวิจัยให้สอดคล้อง และสัมพันธ์กับโจทย์การวิจัยและรายงานวิจัยส่วนอื่น ๆ ตลอดทั้งเล่มได้ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนจึงได้ทดลองสอนนักศึกษาที่ตนเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาโดยอธิบายด้วยภาษาง่าย ๆ โดยได้สอนให้นักศึกษานำหลักการออกแบบงานวิจัยจากการพิจารณากรอบตัวแปรและเทคนิคต่าง ๆ อีกหลายอย่างมาใช้ในการออกแบบงานวิจัย และการเขียนข้อเสนอวิจัย พบว่าสามารถช่วยนักศึกษาในการออกแบบงานวิจัย การเขียนข้อเสนอวิจัย และการสอบปกป้องข้อเสนอวิจัยได้เป็นอย่างดี

2. สาระสำคัญของหนังสือ

สาระสำคัญของเนื้อหาที่พบในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น 9 เคล็ดลึกลับ คือ (1) การหาหัวข้อวิจัย (2) การตั้งชื่องานวิจัย (3) การออกแบบกรอบตัวแปรของงานวิจัย (4) การเขียนข้อเสนอวิจัยส่วนบทนำ (บทที่1) (5) การเขียนข้อเสนอวิจัยส่วนการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บทที่2) (6) การเขียนข้อเสนอวิจัยส่วนระเบียบวิธีวิจัย (บทที่3) (7) สถิติควรรู้ในงานวิจัย (8) การเตรียมตัวก่อนนำเสนอข้อเสนอวิจัย (9) การนำเสนอข้อเสนอวิจัย ดังนี้

เคล็ดลึกลับที่ 1 การหาหัวข้อวิจัย

ในเคล็ดลึกลับนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและวิธีการหาหัวข้อวิจัย ซึ่งได้แก่

1.1 หาหัวข้อวิจัยจากไหนดี ? : โดยพิจารณาจากปัญหาที่พบในการทำงาน, การศึกษา ขอบเขตและข้อเสนอแนะของงานวิจัยที่ทำก่อนหน้า, พิจารณาจากหัวข้อวิจัยจากผู้ที่ทุนวิจัยต่าง ๆ, การเปรียบเทียบกับต่างประเทศหรือต่างประเทศ, การสร้างสถิติใหม่

1.2 เทคนิคการเลือกหัวข้อวิจัย : หัวข้อวิจัยใด ๆ จะเป็นหัวข้อที่ควรนำมาทำวิจัยหรือไม่มีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา 5 ประการ ดังนี้

1. ต้องเป็นองค์ความรู้ใหม่ (originality)
2. ต้องมีความเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ผู้อ่านกำลังศึกษาอยู่
3. ต้องมีความเป็นไปได้ในการทำวิจัย คือ ความเป็นไปได้ด้านระยะเวลา ความเป็นไปได้ ด้านงบประมาณ ความเป็นไปได้ในการรวบรวมข้อมูล ความเป็นไปได้ในด้านองค์ความรู้ที่รองรับการวิจัยความเป็นไปได้ด้านกฎหมายและจริยธรรม

4. ต้องมีความเหมาะสมของปริมาณงานที่จะต้องทำ

5. ต้องมีความสามารถในการนำไปใช้ประโยชน์ได้ในกรณีอื่น ๆ

เคล็ดลับที่ 2 การตั้งชื่องานวิจัย

ในเคล็ดลับนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและการตั้งชื่องานวิจัย เนื่องจากงานวิจัยเป็นงานวิชาการไม่จำเป็นและไม่ควรที่จำตั้งชื่อให้หวือหวาเหมือนงานเขียนเชิงพาณิชย์บางประเภท

ข้อควรรู้เกี่ยวกับการตั้งชื่องานวิจัยที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ชื่องานวิจัยควรกระชับ : คำใดที่สามารถตัดได้ก็ควรตัดออกไป

2. ชื่อวิจัยควรตรงกับสิ่งที่ผู้วิจัยทำ : ผู้วิจัยควรตั้งชื่อให้ชัดเจน ตรงไปตรงมา

3. ขอบเขตของงานวิจัย : ขอบเขตพื้นที่ที่ทำวิจัย หรือกรณีศึกษาที่ได้ทำการศึกษา

4. ชื่องานวิจัยภาษาไทยและภาษาต่างประเทศต้องตรงกัน : ผู้วิจัยควรตรวจสอบคำสำคัญที่เขียนในชื่องานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ ว่ามีครบถ้วน ตรงกันหรือไม่

5. ตรวจสอบไวยากรณ์ และการสะกดของคำศัพท์ : ควรตรวจสอบให้ถูกต้อง ซึ่งบางคนอาจจะมองเรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ถ้าเป็นคณะกรรมการพิจารณางานวิจัยแล้วจะเกิดความเสียหายตามมา

6. ตรวจสอบการใช้อักษรตัวใหญ่ (capital letter) ในชื่อภาษาอังกฤษ : ผู้วิจัยต้องทำการตรวจสอบกับรูปแบบของการเขียนงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยกำหนดและปฏิบัติตาม แต่ในกรณีที่ไม่ได้กำหนด ให้ผู้วิจัยใช้อักษรตัวแรกของงานวิจัยเป็นอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ และตัวอักษรแรกของของทุกคำในชื่องานวิจัยต้องเป็นอักษรพิมพ์ใหญ่ด้วยเช่นกัน ยกเว้น

- คำนำหน้านาม (article) ได้แก่ a, an, the

- คำสันธาน (conjunction) เช่น and, or

- คำบุพบท (preposition) เช่น in, on, at

ในทางกลับกัน อักษรตัวอื่น ๆ จะต้องเป็นตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด ยกเว้นคำที่นิยมเขียนด้วยตัวพิมพ์ใหญ่เสมอ เช่น ANOVA, SWOT Analysis, PEST Analysis

7. การใช้คำนามรูปเอกพจน์ (singular) และพหูพจน์ (plural) : ควรสอดคล้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ

8. การใช้คำนำหน้านาม (article) : หลักการใช้คำนามที่สำคัญ ๆ ได้แก่

- The ใช้นำหน้านามที่ชี้เฉพาะซึ่งผู้อ่านจะรู้ได้ว่าหมายถึงคนไหน/ตัวไหน/ชิ้นไหนเช่น The Moon

- A, An ใช้กับคำนามเอกพจน์ที่ไม่ชี้เฉพาะว่าเป็นคนไหน/ตัวไหน/ชิ้นไหน เช่น “A Student of...”

เคล็ดลับที่ 3 การออกแบบกรอบตัวแปรของงานวิจัย

ในเคล็ดลับนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการออกแบบกรอบตัวแปรของงานวิจัยที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดทำข้อเสนอวิจัย เพราะกรอบตัวแปรที่ได้จะใช้ในการออกแบบงานวิจัยในส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อเสนอวิจัยตั้งแต่หน้าปก (ชื่อเรื่อง) จนถึงบรรณานุกรมให้มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกัน นำไปสู่การตอบเจตน์ของคำถามวิจัยที่ตรงประเด็น กล่าวง่าย ๆ ว่า ถ้าสามารถกำหนดกรอบตัวแปรที่ถูกต้องครบถ้วนได้แล้ว การออกแบบงานวิจัยก็ถือว่าเสร็จไปแล้วกว่าครึ่ง

3.1 ตัวแปรของงานวิจัย : คือ กลุ่มของข้อมูลที่เราต้องศึกษาเพื่อที่จะหาคำตอบในโจทย์วิจัยที่เราตั้งไว้ จำแนก “ตัวแปร” ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ตัวแปรต้น หรือ ตัวแปรอิสระ คือ สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา (2) ตัวแปรตาม คือ ตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลมาจากตัวแปรต้น

3.2 กรอบตัวแปรของงานวิจัย : แผนภาพแสดงให้เราทราบว่าในงานวิจัยนั้น ๆ มี ตัวแปร หรือ ข้อมูล อะไรบ้างที่ต้องทำการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผล และตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และผลลัพธ์ของงานวิจัย

3.3 การออกแบบกรอบตัวแปรของงานวิจัย : สามารถเขียนได้ตามขั้นตอนง่าย ๆ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ขั้นตอนที่ 1 เขียนกรอบตัวแปรเปล่าขึ้นมา
- ขั้นตอนที่ 2 ระบุผลลัพธ์ที่ต้องการจากงานวิจัย
- ขั้นตอนที่ 3 กำหนดตัวแปรตามของงานวิจัย
- ขั้นตอนที่ 4 กำหนดตัวแปรต้นของงานวิจัย

3.4 การเขียนข้อเสนอของงานวิจัยจากกรอบตัวแปร : ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการเขียนส่วนประกอบของบทนำ (บทที่ 1) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของงานวิจัย สมมติฐานงานวิจัย ขอบเขตงานวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ, การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บทที่ 2) เช่น นิยาม หลักการที่เกี่ยวข้อง วิธีการวัดค่า, และระเบียบวิธีวิจัย (บทที่ 3) ข้อมูลที่จำเป็นในการรวบรวม เครื่องมือที่จะนำมาใช้รวบรวม และกำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมได้

เคล็ดลับที่ 4 การเขียนข้อเสนอวิจัยส่วนบทนำ (บทที่ 1)

ในเคล็ดลับนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงภาพรวมของงานวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อดังนี้

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหาในการทำวิจัย

2. วัตถุประสงค์
3. ขอบเขตของการวิจัย
4. กรอบตัวแปร
5. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
7. นิยามศัพท์เฉพาะ (ถ้ามี)

เคล็ดลับที่ 5 การเขียนข้อเสนอวิจัยส่วนการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บทที่ 2)

ในเคล็ดลับนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงสิ่งที่ผู้วิจัยควรรู้เกี่ยวกับกระบวนการเขียนข้อเสนอวิจัยส่วนการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

5.1 ประเด็นอะไรบ้างที่ต้องทำการทบทวน : ได้แก่ ที่มาและความสำคัญของปัญหา คำสำคัญ ตัวแปรต้นตัวแปรตาม ผลลัพธ์ของงานวิจัย เทคนิคพิเศษที่นำมาใช้วิจัย งานวิจัยก่อนหน้าที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยที่กำลังจะทำ

5.2 แหล่งข้อมูล : แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัย เช่น หนังสือ บทความในวารสาร วิทยุ เป็นต้น

สิ่งที่ควรทราบในการเลือกแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าหาข้อมูลมีประเด็นที่ควรคำนึง ดังนี้

- ความน่าเชื่อถือของข้อมูล แหล่งข้อมูลที่มีการตรวจสอบมากก็จะมี ความน่าเชื่อถือของข้อมูลมาก

- ความทันสมัยของข้อมูล เนื่องจากข้อมูลไม่หยุดนิ่ง มีการศึกษาต่อยอดอยู่เสมอ ยกเว้นแต่ งานที่เป็นผลงานของเจ้าของทฤษฎีที่ยังมีการนำมาใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย เช่น ตารางจำนวนตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Yamane, 1867)

5.3 การจัดทำฐานข้อมูลในการทบทวนวรรณกรรม : การจดบันทึกข้อมูลที่อาจจะจำเป็นต้องใช้ในการทำวิจัยหรือการอ้างอิง เพื่อช่วยให้สะดวกในการค้นหาในภายหลัง

5.4 การเขียนทบทวนวรรณกรรม : จัดลำดับในการนำเสนอว่าจะแบ่งออกเป็นกี่หัวข้อ และจะนำเสนอหัวข้อไหนก่อน หัวข้อไหนหลัง เมื่อได้โครงสร้างของบทแล้วจึงค่อยเรียบเรียงข้อมูลที่ได้ไปทบทวนวรรณกรรม

5.5 การเขียนสรุปท้ายบท : เพื่อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้รับและจะนำไปใช้ในการทำวิจัยต่อไป

เคล็ดลับที่ 6 การเขียนข้อเสนอวิจัยส่วนระเบียบวิธีวิจัย (บทที่ 3)

ในเคล็ดลับนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงวิธีการออกแบบและวิธีการเขียนข้อเสนอวิจัยในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งมักจะเป็นบทสุดท้าย (บทที่ 3) ของข้อเสนอวิจัย ไม่นับรวมบรรณานุกรมและภาคผนวก

คำว่าระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) เป็นการอธิบายวิธี ที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการวิจัย ซึ่งประเด็นที่ผู้วิจัยจะต้องอธิบาย ประกอบด้วย วิธีการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน

ตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
วิธีการทดสอบคุณภาพ ของเครื่องมือ และวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล

เคล็ดลับที่ 7 สถิติควรรู้ในงานวิจัย

ในเคล็ดลับนี้จะกล่าวถึงสถิติ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติที่ใช้เพื่อ อธิบายลักษณะของข้อมูล เช่น ค่ากลาง (จะใช้ค่าใดเป็นตัวแทนของข้อมูล ทั้งหมด) และการกระจาย (ข้อมูลมีค่าใกล้เคียงกันหรือไม่)

2. สถิติที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งได้แก่ การทดสอบ สมมติฐานต่าง ๆ ที่ได้ตั้งไว้ใน บทที่ 1 นั่นเอง ตัวอย่างของสถิติดังกล่าว เช่น การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) และการหาสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

7.1 ประเภทของข้อมูล : ก่อนที่จะอธิบายถึงสถิติที่นำมาใช้ในงานวิจัย ผู้อ่านจำเป็นต้องทราบถึงประเภทของข้อมูลที่จะนำมาใช้ก่อน ซึ่งเราสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ได้แก่ ประเภท

1. ข้อมูลแบบนามบัญญัติ (Nominal) เป็นข้อมูลที่แสดงกลุ่ม แต่ไม่สามารถนำมาจัดอันดับก่อนหลังได้ เช่น เพศ สีที่ชอบ ศาสนา อาชีพ ภูมิภาค

2. ข้อมูลแบบอันดับ (Ordinal) เป็นข้อมูลแสดงกลุ่มและบอกอันดับก่อนหลังของกลุ่มได้แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าต่างกันมากน้อยเท่าไร เช่น การศึกษา ตำแหน่ง เกรดที่ได้

3. ข้อมูลแบบอันดับ (Interval) เป็นข้อมูลที่วัดจากมาตรวัดที่มีระยะห่างเท่า ๆ กันแต่ไม่มีศูนย์แท้ (คือถ้าได้ศูนย์แสดงว่าไม่มีค่าเลยอุณหภูมิ ระดับสมอง (IQ) คะแนนความพึงพอใจ

4. ข้อมูลแบบอัตราส่วน (Ratio) เป็นข้อมูลที่วัดจากมาตรวัดที่มีระยะห่างเท่า ๆ กัน และมีศูนย์แท้ เช่น คะแนนสอบ รายได้ ส่วนสูง

นอกจากนี้ มีอีกประเด็นที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องทราบคือ ข้อมูลที่มาจากมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ที่ให้ผู้ตอบเลือกระดับความเห็นเป็นระดับต่าง ๆ ได้แก่ 1,2,3, ... สามารถจะอนุโลมให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณได้ (อัจฉรวรรณ งามญาณ, 2554)

7.2 สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในงานวิจัย : เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยควรทำเพื่อสรุปลักษณะของกลุ่มข้อมูลที่ได้รวบรวม

1. การหาค่ากลางสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม

2. การหาค่าการกระจายของข้อมูล ได้แก่ ค่าพิสัย ค่าความแปรปรวน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.3 สถิติสำหรับทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงคุณภาพกับตัวแปรเชิงปริมาณ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงคุณภาพ 2 ตัว ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณกับเชิงปริมาณ

เคล็ดลับที่ 8 การเตรียมตัวก่อนนำเสนอข้อเสนอวิจัย

ในเคล็ดลับนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงแนวทางการเตรียมตัวก่อนที่ผู้วิจัยจะนำเสนอผลงาน เคล็ดลับ
ความรู้ในการเตรียมความพร้อมในการนำเสนอข้อเสนอวิจัย มีดังนี้

1. การนัดหมายวันนำเสนอข้อเสนอวิจัย : ผู้วิจัยควรเลือกวันและเวลาที่คณะกรรมการทุกท่าน
สามารถเดินทางมารับฟังข้อเสนอวิจัยได้สะดวก และควรมีเวลาที่เพียงพอที่จะนำเสนอและตอบข้อ
ซักถามของคณะกรรมการ

2. การส่งข้อเสนอวิจัยให้คณะกรรมการ : ต้องคำนึงถึงความเรียบร้อย และส่งให้วันนำเสนอ
พอสมควร

3. การจัดเตรียมเนื้อหาในการนำเสนอ : การนำเสนอตามหลัก 6W+1H การนำเสนอแบบ
กระชับการเตรียม Back Up ในคำถามที่คาดว่าจะถูกถาม

4. เตรียมไฟล์นำเสนอ : ควรมีการตรวจสอบว่าฟอนต์ (Font) ที่ผู้วิจัยใช้ในไฟล์นำเสนอมีอยู่ใน
เครื่องคอมพิวเตอร์ที่จะใช้หรือไม่ ที่จะใช้หรือไม่, รูปแบบสีพื้นหลังควรใช้สีที่ดูสบายตา เช่น สีขาว หรือสี
โทนอ่อนๆ, จำนวนบรรทัดของข้อความในแต่ละสไลด์ไม่ควรมากเกินไป ควรนำเสนอในรูปแบบให้
น่าสนใจโดยใช้ภาพ Infographic เป็นตัวอธิบาย, ตรวจสอบการสะกดคำ, การแทรกแสงอ้างอิง คือการที่
ทำให้คณะกรรมการเชื่อว่า เรามีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา, ไม่เล่น Effect มากเกินไป

5. การเตรียมเอกสารประกอบการนำเสนอ : คณะกรรมการสามารถดูประกอบเพื่อให้เข้าใจได้
ง่ายขึ้น

6. การเตรียมของว่างและเครื่องดื่ม : ควรเตรียมของว่างไว้สำหรับคณะกรรมการ

7. ตรวจสอบสถานที่และอุปกรณ์การนำเสนอ : ต้องตรวจสอบว่ามีความพร้อมหรือไม่จะได้
แก้ไขได้ทันที

8. การแต่งกาย : การแต่งกายเป็นระเบียบเรียบร้อยจะแสดงว่าเราให้ความสำคัญกับการ
นำเสนองานวิจัย

9. การยืนยันสถานที่และเวลากับกรรมการทุกท่าน : หลังจากนัดหมายแล้ว ผู้นำเสนอควร
ยืนยันวัน และเวลากับคณะกรรมการ 1-2 วัน เพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน

10. การเตรียมไฟล์นำเสนอสำรอง : เตรียมไฟล์สำรองไว้ในอุปกรณ์ซัก 2-3 ชิ้น ถ้าให้ตีควร์ใส่
ลงไป Cloud System เช่น Dropbox หรือ OneDrive

11. การเตรียมไฟล์สนับสนุน : ควรมีไฟล์ต้นฉบับที่มีข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงอย่างละเอียดติด
ตัวมาด้วย

เคล็ดลับที่ 9 การนำเสนอข้อเสนอวิจัย

ในเคล็ดลับนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงแนวทางระหว่างและหลังการนำเสนอข้อเสนอวิจัยว่าอะไรคือ
สิ่งที่ควรทำและให้มีความสำคัญ ซึ่งสำคัญไม่แพ้เคล็ดลับอื่น ๆ เพราะทั้งหมดทั้งหมดที่เราทำมาก็เพื่อให้
คณะกรรมการผู้พิจารณางานวิจัยเข้าใจในสิ่งที่เราต้องการจะทำ และเชื่อว่ากระบวนการวิจัยที่เรา
ออกแบบมานั้นจะสามารถทำจนแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาหรืออยู่ในงบประมาณที่กำหนดไว้จริง

1. จงเตรียมตัวให้พร้อม : กล่าวไปแล้วในเคล็ดลับที่ 8

2. การเตรียมเอกสารผลการนำเสนอ : หลังจากที่ผู้เสนอได้เสนอจนเสร็จสิ้นแล้วนั้น ส่วนมาก คณะกรรมการพิจารณางานวิจัยจะมีข้อแก้ไขและท้วงติงปรับปรุง ดังนั้น ผู้วิจัยควรทำรายการเอกสารสรุปข้อแนะนำการนำเสนองานวิจัยที่ได้รับมาเพื่อเป็นการสรุปและทำความเข้าใจ

3. การนำเสนอด้วยความมั่นใจ : แค่มั่นใจก็ตั้งใจคนฟังไปครึ่ง จุดนี้สำคัญมาก ๆ ผู้วิจัยควรมีความมั่นใจในการนำเสนอข้อเสนองานวิจัย ให้มีความเชื่อมั่นว่าผู้วิจัยสามารถทำได้และทำได้ดี ทั้งลักษณะท่าทาง คำพูดและแนวคิด

4. เทคนิคการนำเสนอ : เทคนิคที่ใช้ในการพูดในที่สาธารณะโดยทั่ว ๆ ไปก็สามารถนำมาใช้ในการนำเสนอข้อเสนองานวิจัยได้ ดังนี้

- การยืน ควรยืนให้มีสง่าราศี เท่ ๆ แต่ไม่เก๊กจนเกินไป (แม้ว่าในใจอาจจะรู้สึกเกร็ง ๆ อยู่บ้าง)
- การใช้เสียงใช้โทนเสียงที่บ่งบอกว่าเรามั่นใจในทุกถ้อยคำที่เปล่งเสียงออกมา และชัดเจน
- การใช้มือ บางครั้งการใช้การแสดงออกความหมายโดยใช้มือช่วยก็เป็นเรื่องที่ดีทำให้คณะกรรมการเห็นภาพ แต่ไม่ควรทำมากเกินไป

- การสบตาผู้ฟัง สายตาไม่เคยโกหกใคร เราควรมองไปที่คณะกรรมการทุก ๆ ท่าน ให้แสดงถึงความตั้งใจ ความมั่นใจ ความของเรา ให้คณะกรรมการได้รับรู้

5. อย่าให้อะไรมาขโมยซีน (Scene) : เราจะต้องให้ผู้ฟังมีสมาธิอยู่กับสารที่เราต้องการสื่อถึงผู้ฟัง ซึ่งสิ่งที่ไม่ควรทำในการนำเสนอ ได้แก่ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีฉูดฉาด วับ ๆ แวม ๆ การเล่น Effect ในการนำเสนอที่มากเกินไป การไม่ส่งเอกสารล่วงหน้า หรือเสิร์ฟของว่างในขณะที่กำลังนำเสนอ

6. การตอบข้อซักถาม : การตอบข้อซักถามไม่จำเป็นต้องถามปุ๊บตอบปั๊บ เพราะไม่มีคะแนนตอบไว แต่ผู้วิจัยควรคิดให้รอบคอบก่อน จัดเรียงเนื้อหาที่จะเพื่ออธิบายออกมาให้เข้าใจง่าย และตรงประเด็น

7. การแก้ไขข้อเสนองานวิจัยตามที่ได้รับคำแนะนำ : เมื่อเราทำแล้วเสร็จ ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการ มีคำแนะนำอย่างไร ควรนำมาสรุปประเด็นที่สำคัญและแนวทางการแก้ไขให้เห็นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม นำไปปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีที่เป็นการวิจัยของนิสิตนักศึกษา) และส่งกลับไปให้ ทางคณะกรรมการรับทราบ

3. บทวิจารณ์หนังสือ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือในจุดเด่นที่ควรแก่การสนับสนุน และส่วนที่เป็นจุดด้อยอันควรแก่การนำไปแก้ไข ดังนี้

จุดเด่นและคุณค่าของหนังสือ

จุดเด่นที่สุดของหนังสือเล่มนี้ คือ ผู้เขียนพยายามใช้การอธิบายอย่างง่าย ๆ ไม่เน้นภาษาที่ไม่เป็นทางการ หรือภาษาวิชาการมากนัก เน้นเฉพาะประเด็นหลัก ๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเสนอหัวข้อเสนองานวิจัยของตนเองไม่มากก็น้อย ดังนั้นผู้เขียนจึงพยายามให้ผู้อ่านเกิดความสุขในการอ่านและได้ความรู้ สามารถนำไปใช้ได้จริง ตามหลักการ “น้อยแต่ได้มาก (Less is More)”

ภาษาและรูปแบบการเขียน

หนังสือเล่มนี้ใช้ภาษาที่ง่ายไม่ซับซ้อน อ่านรอบเดียวก็เข้าใจ มีการเลือกใช้คำที่เป็นกันเอง มีการจบประโยคด้วยคำว่า “ครับ” ให้ความรู้สึกเสมือนว่ามีอาจารย์กำลังสอนเราอยู่ มีการแบ่งหัวข้อ วางโครงสร้างที่ชัดเจน และอธิบายในสิ่งที่จำเป็นต้องรู้

รูปแบบเนื้อหาของหนังสือ

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ทำให้ผู้อ่านเข้าถึงง่าย อ่านแล้วเข้าใจวิธีการเขียนข้อเสนอวิจัยได้อย่างง่าย แม้กระทั่งผู้ที่ไม่เคยศึกษามาก่อน ก็ได้อธิบายในเบื้องต้นไว้ได้อย่างดี อีกทั้งยังมีการยกตัวอย่าง เพื่อประกอบความเข้าใจของผู้อ่านอีกด้วย

เป้าหมาย/ประโยชน์ของหนังสือ

การเขียนข้อเสนอวิจัยเป็นเสมือนบันไดขั้นแรกของผู้อ่านในการที่จะก้าวมาสู่การเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถนำสิ่งต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในงานวิจัยของตนเอง จนนำมาซึ่งความสำเร็จทั้งในการเรียนและในการทำงาน

จุดที่ควรพัฒนาของหนังสือและข้อเสนอแนะ

ในหนังสือเล่มนี้ผู้วิจารณ์เห็นว่า “จุดที่ควรพัฒนาและข้อเสนอแนะ” ที่ควรค่าแก่การแก้ไข ดังนี้

จุดที่ควรพัฒนา

เนื้อหาภายในหนังสือสีสันทึมน่าสนใจ ไม่ดึงดูดผู้อ่าน เนื่องจากเป็นสีชาวดำ ควรเติมสีสันทึมห้วนข้อต่าง ๆ ที่สำคัญ จะทำให้น่าอ่านมากขึ้น ตัวอักษรมีขนาดเล็ก ทำให้มีผลเสียต่อผู้ที่สายตาไม่ดี

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเขียนข้อเสนอวิจัย ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้ว ส่วนการใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ควรใช้ในลักษณะเป็นแนวทางในการเลือกหัวข้อวิจัย หลักการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาการวิจัย

4. บทสรุป

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนเสนอแนะวิธีการออกแบบงานวิจัยและการเขียนข้อเสนอวิจัย ตั้งแต่การหาหัวข้องานวิจัย การตั้งชื่องานวิจัย การออกแบบงานวิจัย การเขียนข้อเสนอวิจัย การเตรียมตัวการนำเสนอ จนถึง การแก้ไขข้อเสนอวิจัยตามคำแนะนำของคณะกรรมการพิจารณางานวิจัย เพื่อให้เป็นข้อมูลให้แก่บัณฑิตนักศึกษา นักวิจัย อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่สนใจนำไปใช้ในการทำวิจัย

ผู้วิจารณ์ถือว่า หนังสือเล่มนี้ทำหน้าที่สมบูรณ์ ในแง่ที่พยายามชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับนิสิตนักศึกษาหรือผู้ที่กำลังเริ่มทำวิจัย และยังได้พยายามเขียนเคล็ดลับแล้วนำมาลองใช้กับลูกศิษย์ของตนเอง และพบว่าสามารถช่วยนักศึกษาในการออกแบบงานวิจัย การเขียนข้อเสนอวิจัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจารณ์ได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วก็ได้สัมผัสถึงความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มมากขึ้นกว่าตอนแรกที่ยังไม่ได้อ่าน และผู้วิจารณ์จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ ทั้งในการเรียนและในการทำงานสืบไป

บรรณานุกรม

เอกสารโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์)

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 21 มกราคม 2567)

ก่องกฤษณ์ โตชัยวัฒน์. (2560). เขียนข้อเสนอวิจัย (Proposal) ทำได้ง่าย ๆ. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

คิดนอกกรอบ สอนและสร้างได้อย่างไร

How to Teach and Cultivate 'Thinking Outside the Box'

ชนกานต์ เชื้อสายสิทธิ์

Chonnakan Chuasaisit

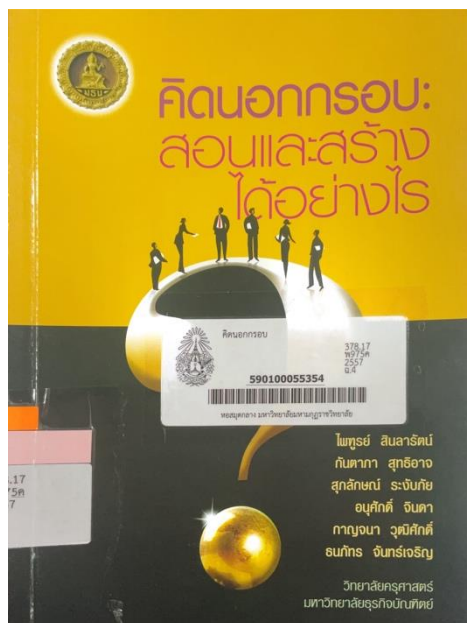
พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

Corresponding author, e-mail : Chonnakan.chu@student.mbu.ac.th

ผู้แต่ง : ไพโรชญ์ สินลาร์ตัน
สำนักพิมพ์ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ครั้งที่พิมพ์ : 1
ปีที่พิมพ์ : 2557
จำนวนหน้า : ความหนา 64 หน้า
จำนวน 6 บท
ISBN 978-616-374-491-3

1บทนำ

หนังสือคิดนอกกรอบ สอนและสร้างได้อย่างไร รูปแบบของการศึกษาที่ประเทศซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายได้ใช้ต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าสังคมโลกจะเปลี่ยนไป สังคมประเทศจะเปลี่ยนไป ตลอดจนสังคมบุคคลก็เปลี่ยนไป แต่สถาบันการศึกษาก็ยังคงอยู่เล่มนี้เรียบเรียงโดย ไพโรชญ์ สินลาร์ตัน

การคิดนอกกรอบ หมายถึง การคิดโดยพิจารณาในสิ่งที่มีโอกาสเป็นไปได้ เป็นการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่ไม่เหมือนใครหรือแนวความคิดใหม่และแตกต่างจากแนวความคิดเดิม เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแนวทางใหม่

แรงบันดาลใจของผู้วิจารณ์ในการเลือกหนังสือเล่มนี้มาจากความสนใจในแนวคิดการคิดนอกกรอบและการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดที่อยู่แค่ในห้องเรียนหรือการคิดในมุมมองของการคิดใหม่ๆหรือการคิดนอกกรอบเป็นหนทางในการพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ได้พยายามนำความรู้ที่มีอยู่หรือความคิดที่มีอยู่ ได้นำเสนอออกมาใช้ประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม

เหตุผลที่เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ หนังสือเล่มนี้ถูกวิจารณ์เพราะเนื้อหาที่กล่าวถึงถึงแนวการคิดนอกกรอบซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งและมีความสำคัญต่อการศึกษาในยุคปัจจุบัน เป็นหนทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ได้นำความรู้ที่มีอยู่หรือความคิดที่มีอยู่ ได้นำเสนอออกมาใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สำหรับผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ คือ ไพโรชญ์ สีนลารัตน์ ศาสตราจารย์ คุณวุฒิ กศบ.กศม.การอุดมศึกษา (หลักสูตร และการสอน)มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการ : คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ผลงานวิชาการ : ความรู้คู่คุณธรรม,ความเป็นผู้นำทางการศึกษาเกียรติคุณดีเด่น : รางวัลผู้เขียนบทความทางการศึกษาดีเด่นโลรางวัลศาสตราจารย์ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา

2. สาระสำคัญของหนังสือ

สาระสำคัญของเนื้อหาที่พบในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 6 บท คือ การคิดนอกกรอบ 5 ประการ, ทำไมต้องคิดนอกกรอบ , คิดนอกกรอบคืออะไร , คิดนอกกรอบเป็นอย่างไร, สอนอย่างไรให้คิดนอกกรอบ , ประเมินผลคิดนอกกรอบอย่างไร โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ และเนื้อหา ดังนี้

บทที่ 1 การคิดนอกกรอบ 4 ประการ

การเรียนรู้ที่มีความหมายในปัจจุบันจึงควรเป็นการได้เรียนรู้จากชีวิตจริง จากการปฏิบัติของผู้เรียนเองหรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติของคนอื่น ๆ ในสังคม สังคมไทยและสังคมโลกดำรงมาอยู่ได้ นับเป็น ร้อยปี พันปี ล้วนมาจากการปฏิบัติในชีวิตจริง อยู่เพื่อไปแก้ไขปัญหาเรียนรู้ตลอดเวลา มีองค์ความรู้อันมหาศาลจากสังคม ชุมชนและบุคคล

รู้วิธีดีกว่าแค่ท่องจำ

การศึกษาอาศัยการท่องจำและการจำเป็นหลัก เนื่องจากเราเน้นแต่ความรู้หรือเนื้อหาวิชา การเรียนการสอนของเราจึงเป็นการ บอก เนื้อหาแต่ไม่ได้ให้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจึงไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักแสวงหา ไม่รู้จักประเมิน และไม่รู้จักประยุกต์ใช้ความรู้กับชีวิตประจำวัน เท่าที่ควร ความเชื่อตามคนอื่น จึงเกิดขึ้นได้ง่าย การคิด การแสวงหา การพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นได้น้อย การบูรณาการความรู้เข้าด้วยกันหรือการบูรณาการความรู้กับวิธีการแสวงหาความรู้และการบูรณาการความรู้กับชีวิตจึงขาดหายไป ต้องเป็นกรอบของนักเรียน

การศึกษาของไทยเราตามปกติ คือ การทำตามกรอบของครู ครูเป็นผู้วางเป้าหมายกฎเกณฑ์ กติกาทั้งหมด ตลอดจนกำหนดไปถึงกรอบความคิดด้วย คือ ให้คิดตามที่ครูบอกทั้งหมดเพราะครูเชื่อว่าครูรู้ดีกว่าเด็ก 3 อย่าง และเมื่อทำตามแล้วเด็กจะประสบความสำเร็จ แต่โดยความเป็นจริงในปัจจุบันและอนาคตครูไม่อาจจะรู้ทุกอย่างได้ เพราะสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงเร็วมาก กรอบทั้งหลายที่ครูวางจึงต้องเปลี่ยนไป กรอบใหม่ที่เกิดขึ้นจะตอบสนองต่อเด็กโดยตรง ดังนั้น การเรียนการสอนนอกกรอบ คือ การปรับตัวของครูให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเด็กให้ได้

ปัจจุบันและอนาคตสำคัญ

การยึดมั่นในตำราหรือวิชาการทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนของไทย สอนแต่เรื่องในอดีตเป็นหลักอย่างน้อยกว่า 80% ของสิ่งที่เราได้เรียน สภาพการณ์ที่ครูผู้สอนยึดมั่นกับเนื้อหาเด่น ๆ ยังมีอยู่ไม่น้อยการเปิดรับความรู้วิชาการใหม่ๆ เกิดขึ้นได้โดยยาก การศึกษาและการเรียนการสอนจึงควรจะเน้นประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในปัจจุบันเป็นหลัก และทำให้ผู้เรียนคาดการณ์ในอนาคตได้บ้าง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสและวางแผนสำหรับชีวิตของตนเองในอนาคต การเรียนเรื่องอดีตหรือประวัติศาสตร์ควรเลือกที่จะเชื่อมโยงกับปัจจุบันและอนาคตเป็นสำคัญ

รับใช้เพื่อนมนุษย์ด้วยตนเอง

สภาพการณ์ของการศึกษาในระบบที่เป็นอยู่ปัจจุบันที่เราเห็นได้ชัดเจนอีก ประการหนึ่งคือเป็นการศึกษา “ระบบคิดออก” นำมาซึ่งระบบการแข่งขันกันอย่างไม่ลืมหูลืมตา สภาพการณ์ของการเข้าเรียนระดับที่สูงขึ้นไปเต็มไปด้วยการเข้าสถานที่เรียน การแข่งขันกันเข้ามามหาวิทยาลัยและการกวาดวิชามีอยู่อย่างเข้มข้นโดยตลอด ทำให้ค่านิยมที่ทำเพื่อตนเองของเด็กเห็นได้ชัดเจนขึ้น หวนกลับดูจิตใจของตนเองการศึกษาที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียน คือ การศึกษาที่รู้จักจิตใจและความดีงามในตนเอง มนุษย์ทุกคนควรรู้จักตนเองก่อนรู้จักคนอื่น ๆ อะไรคือ ความสามารถและความต้องการของตนเอง ความสุข ความทุกข์ของตนเองคืออะไร การรู้จักจิตใจอย่างใคร่ครวญ จึงเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนขึ้นในระบบการศึกษาของไทยเรา

บทที่ 2 ทำไมต้องคิดนอกกรอบ

“Think Outside the Box” เป็นการคิดที่แตกต่าง แหกแนว หรือจากมุมมองใหม่ คิดนอกกรอบ คิดนอกกล่อง วันนี้ใครไม่รู้จัก ไม่เคยได้ยินคงจะเซย เพราะการคิดนอกกรอบเป็นสิ่งที่ทำหาย ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แปลกใหม่หรือโดนใจ ถ้าเป็นธุรกิจถือว่าเป็นจุดขายได้ดี แต่อย่าลืมว่าก่อนที่เราจะคิดออกนอกกล่อง เราต้องรู้เรื่องในกล่องเป็นอย่างดี จะทำให้เรารู้ลึกระหว่างเรื่องในกรอบและนอกกรอบ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นได้ แต่ถ้าหากทุกคนคิดเหมือนกันหมด หรือคิดเหมือนเดิมอยู่ตลอดเวลา โลกคงจะไม่มีอะไรที่น่าตื่นเต้น มีแต่ความจำเจ น่าเบื่อ เราควรจะมีมุมมองที่แตกต่างออกไปจากที่เราเคยมอง การเปลี่ยนวิธีคิด

บทที่ 3 คิดนอกกรอบคืออะไร

“การคิดนอกกรอบ” เป็นวลีที่คุ้นชินและใช้กันแพร่หลายเพื่อกระตุ้นให้บุคคลปรารถนาจะรังสรรค์ความคิดของตนให้แตกต่างจากผู้อื่น โดยหวังผลสำเร็จจากการสื่อความคิดที่แตกต่างนั้นทำให้ผู้อื่นคล้อยตามหรือปฏิบัติตาม อาจกล่าวได้ว่า การคิดนอกกรอบเป็นเพียงการวางกรอบใหม่ขึ้นอีกกรอบหนึ่ง ที่บุคคลในฐานะผู้รับสารต้องพึงพา อาศัยเป็นแนวทางในการคิด การทำความเข้าใจ หรือการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆซึ่งในที่สุดก็จะกลายเป็นกรอบปกติ ที่บุคคลสามารถยึดเป็นแนวทางได้

บทที่ 4 คนคิดนอกกรอบเป็นอย่างไร

การคิดเป็นสิ่งที่วิวัฒนาการมากับมนุษย์ เมื่อมนุษย์ได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและสมองตามวิวัฒนาการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การคิดจึงเป็นเครื่องมือพิจารณาตัดสินในเหตุการณ์ต่างๆ ในการดำรงชีวิตมนุษย์ โดยการคิด คือ การรวบรวมและเชื่อมโยงเอาประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งรอบตัวมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดผลทางความคิดในเรื่องนั้นๆ เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์

ทำไมต้องคิดนอกกรอบ

ในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี มีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้นเสมอ จึงทำให้สังคมและหน่วยงานต่างๆในสังคมต้องเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเพื่อให้ก้าวทันอยู่เสมอ การคิดจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิดปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาและเรียนรู้กับทักษะเทคโนโลยีใหม่ลักษณะของบุคคลที่คิดนอกกรอบ

ความคิดนอกกรอบ หมายถึง แนวความคิดใหม่อย่างสร้างสรรค์ที่แปลกแตกต่างจากความคิดเดิม เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแนวทางใหม่ ลักษณะของบุคคลที่มีแนวทางปฏิบัติพัฒนาความคิดนอกกรอบแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. รักการเรียนรู้
2. ฝึกการสังเกต
3. มองรอบด้าน
4. ตั้งคำถาม
5. ขบถความคิดเดิม
6. ฝึกความสัมพันธ์ทางความคิด
7. คิดแง่บวก

บทที่ 5 สอนอย่างไรให้คิดนอกกรอบ

การคิดนอกกรอบคืออะไร

การสร้างสรรคความคิดใหม่ที่ไม่เหมือนความคิดที่เคยคิดไว้เมื่ออดีต คิดอย่างไรก็ได้แต่ไม่คิดวิธีการเดิมคิดให้มากกว่า คิดสร้างสรรค์ เป็นการต่อยอดความคิดเพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นแก่สังคมโดยที่คนในสังคมต้องมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่แปลกใหม่

สาเหตุของการคิดนอกกรอบ

ทำไมคนจึงต้องคิดนอกกรอบ อาจจะเนื่องมาจาก ความต้องการสิ่งแปลกใหม่ กระตุ้นให้คิดคนอยากคิดก็ คือ ไม่อยากยึดติดของเดิม ๆ พยายามหารูปแบบใหม่ ๆ นักคิดก็คือ ขบถตัวน้อย ไม่มีใครคิดทฤษฎีใหม่ที่ไม่คิดขบถต่อทฤษฎีเดิม ไม่พอใจของเดิมแต่ที่หาได้ดีกว่าจึงจะกล้าคิด

ทำอย่างไรจึงจะคิดนอกกรอบ

การที่เราจะคิดนอกกรอบได้ เราก็ต้องมีความคิดที่จะต้องหลุดจากกรอบความคิดเดิม ๆ เสียก่อนโดยไม่ให้มีเค้าความคิดเดิมอยู่เลยคนๆนั้นจะต้องเป็นคนที่มีมองแบบรอบด้าน ไม่มองอะไรเพียงอย่างเดียวจะต้องลงมือทำตามที่ตนเองมีความคิดความเชื่อที่จะทำและเตรียมใจพร้อมที่จะรับผลจากการกระทำนั้น ๆ คิดนอกกรอบ คือ คิดไม่เหมือนเดิม มี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. คิดเพิ่มจากเดิม เช่น เคยทำงานในมุมมองเดียว ก็เพิ่มมุมมองในการทำงานมากขึ้นจากเดิม
2. เปลี่ยนกรอบคิด เช่น เป้าหมายการศึกษาเดิม คือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเปลี่ยนเป้าหมายเป็น เก่ง ดี มีสุข
3. เปลี่ยนมุมมอง คือ ไม่มองในมุมเดิมๆ เช่น นิทานเรื่องเซลแมนขายรองเท้า

บทที่ 6 ประเมินผลคิดนอกกรอบอย่างไร

การวัดและประเมินผล การคิดนับเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากสำหรับครูและผู้สอนคิดทุกท่าน เพราะหลังจากที่ครูและผู้สอนคิดได้จัดกิจกรรมตามกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้กับผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว สิ่งสำคัญลำดับต่อมา ก็คือ การวัดและการประเมินผลผู้เรียน ทั้งนี้ก็เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและพัฒนาการในการเรียนรู้แต่ละคนว่า มีความรู้ ความสามารถ เกิดทักษะในการคิดเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ผลที่ได้จากการวัดและประเมินผู้เรียนนี้เปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะชี้แนะแนวทางให้กับครูและผู้สอนคิดสำหรับการจัดเตรียมการเรียนการสอนในครั้งถัดไปทั้งในด้านกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องและสิ่งที่เอื้ออำนวยกับผู้เรียนซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ตรงตามความสนใจเฉพาะบุคคล อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะและกระบวนการคิดของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเต็มศักยภาพ ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ครูและผู้สอนคิดจะต้องคำนึงถึงก็คือ ข้อสรุปของการวัดและการประเมินผลการคิดของผู้ปรากฏออกมาในลักษณะใดก็ตาม ครูและผู้สอนคิดก็มีหน้าที่ที่จะต้องนำข้อมูลเหล่านั้น มาแสวงหาวิธีการ หรือแนวทางที่จะส่งเสริมและพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความก้าวหน้าเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง

3. บทวิจารณ์หนังสือ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือในจุดเด่นที่ควรแก่การสนับสนุน และส่วนที่เป็นจุดด้อยอันควรแก่การนำไปแก้ไข ดังนี้

จุดเด่นและคุณค่าของหนังสือ

การเสนอแนวทางการคิดนอกกรอบ หนังสือเล่มนี้มีจุดเด่นที่การนำเสนอแนวทางการคิดนอกกรอบซึ่งเป็นการคิดที่แตกต่าง อย่างไม่เป็นไปตามแผน หรือการคิดเพื่อสร้างมุมมองใหม่ หนังสือได้ฟื้นฟูแนวคิดนี้ให้กลับมาเป็นที่สนใจอีกครั้ง โดยชี้ให้เห็นว่าการคิดนอกกรอบเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาและเรียนรู้กับทักษะเทคโนโลยีใหม่ๆและยังมีบทบาทสำคัญในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี

ความครอบคลุมของเนื้อหา

หนังสือครอบคลุมหลากหลายมิติของการคิดนอกกรอบ ไม่ว่าจะเป็นการคิดนอกกรอบ 5 ประการ ทำไมต้องคิดนอกกรอบ คิดนอกกรอบเป็นอย่างไร และแนวทางการคิดเพื่อหามุมมองใหม่ๆโดยนำเสนอทั้งในด้านการคิดแบบเดิม และพัฒนาการของการคิดนอกกรอบและในสังคมศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในด้านเทคโนโลยี

การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้

หนังสือเน้นการส่งเสริมในด้านการคิดนอกกรอบและแนวทางในการตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจนว่า แนวคิดนั้นๆ มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายมากน้อยเพียงใด และต้องเป็นแนวคิดที่ถูกต้อง ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัย

รูปแบบเนื้อหาของหนังสือ

หนังสือแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทหลัก ครอบคลุมตั้งแต่การนำเสนอแนวทางการคิดในอดีต การคิดเพื่อมุมมองใหม่ แหล่งเรียนรู้ และการคิดนอกกรอบในมิติต่างๆแต่ละบทมีการแยกเนื้อหาออกเป็นสำคัญหลักและประเด็นย่อยอย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

4. บทสรุป

หนังสือเล่มนี้อธิบายถึงการคิดนอกกรอบซึ่งเป็นรูปแบบการคิดที่แตกต่างที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ในอดีตและจนถึงในสังคมปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 การคิดนอกกรอบ เป็นแนวทางเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานชิ้นใหม่ๆ อยู่อย่างตลอดเวลา โดยผสมผสานเข้ากับการคิดนอกกรอบเพื่อหามุมมองใหม่ เพื่อให้มนุษย์สามารถเรียนรู้และไม่คิดที่จะหยุดเรียนรู้ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคอดีตจนกลับมาเป็นที่สนใจในยุคปัจจุบัน เนื่องจากความสามารถในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดนอกกรอบซึ่งเป็นการคิดที่แตกต่าง อย่างไม่เป็นไปตามแผน หรือการคิดเพื่อสร้างมุมมองใหม่ๆ การคิดนอกกรอบนั้นจะสำเร็จหรือไม่นั้น ประการแรกคือกล้า ที่จะเปลี่ยนความคิดจากแนวเดิม ๆ หรือไม่ การประกอบอาชีพว่าสาขาใดก็ตาม ล้วนต้องใช้ความคิดในการพัฒนาองค์กร การเพิ่มคุณค่าให้กับตนเองให้เป็นบุคคลที่มีบทบาททั้งในสังคมและองค์กร เป็นสิ่งสำคัญ

ที่สุด การที่มนุษย์หยุดคิด เท่ากับเป็นการหยุดพัฒนาความก้าวหน้าของตัวเอง ผู้ที่รักความก้าวหน้าในชีวิตย่อมต้องพัฒนาจนถึงขีดความสามารถโดยเริ่มต้นจากพลังความคิด เพราะความคิดเป็นบ่อเกิดของสิ่งดี ๆ สิ่งใหม่ ๆ แก่สังคมโลก

บรรณานุกรม

ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2557). การคิดนอกกรอบสอนและสร้างได้อย่างไร . พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาของโลกยุคใหม่มาแรง

Interest-Based Learning: An Emerging Trend in Modern Education

ชญัญชิตา ละลอบ

Chananchida Lalob

พระมหามชวินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

พูนศักดิ์ กมล

Poonsak kamol

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง

Mahamakut Buddhist University

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Chaiyaphum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail : chananchida.lal@student.mbu.ac.th

ผู้แต่ง : ทวีป อภิลิทธิ

สำนักพิมพ์ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครั้งที่พิมพ์ : 1

ปีที่พิมพ์ : 2554

จำนวนหน้า : ความหนา 105 หน้า

จำนวน 6 บท

ISBN 978-974-03-2774-5

1. บทนำ

หนังสือการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาของโลกยุคใหม่มาแรง เล่มนี้เรียบเรียงโดย ทวีป อภิลิทธิการศึกษาตามอัธยาศัยที่เปรียบเสมือนคลื่นลูกแรกทางการศึกษา เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นก่อนการศึกษาใด ๆ แต่ถูกคลื่นลูกใหม่ที่เกิดขึ้นภายหลังคือ การศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ มา

แรงจูงใจและความตั้งใจของคนอื่น ลูกแรกทำให้ชาวโลกเกือบจะลืมไปว่า ก่อนที่การศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบจะเป็นที่รู้จักของชาวโลกอย่างกว้างขวางเช่นปัจจุบันนี้นั้น มีการศึกษา ตามอัธยาศัย เกิดขึ้นมาก่อน

กาลเวลาล่วงเลยมาถึงยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง ทุกประเทศ ทั่วโลกต่างเร่งฟื้นฟู บูรณะและพัฒนาประเทศของตนให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบกับจำนวนพลเมืองของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น สาเหตุให้เกิดปัญหา ต่าง ๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะปัญหาเรื่องความไม่ทั่วถึงของการจัดการศึกษา ใน ระบบโรงเรียนให้แก่พลเมืองของแต่ละประเทศ รัฐบาลของทุกประเทศและนักการศึกษาทั่วโลกจึงหันมา ให้ความสนใจเรื่องการศึกษาอกระบบอย่างจริงจัง ทำให้การศึกษานอกระบบเริ่มเป็นที่รู้จักและเข้ามา มี บทบาทสำคัญใน การแก้ปัญหาเรื่องการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนได้ไม่ทั่วถึง ให้สามารถจัด การศึกษา ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของชาวโลกได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2507 องค์การสหประชาชาติได้จัดประกายความคิด เรื่องการศึกษา ตลอดชีวิตขึ้นเป็นครั้งแรกในการประชุมนานาชาติเรื่อง "The Third International Committee for Facilitating Adult Education" ต่อจากนั้นรัฐบาลและนักการศึกษาของแต่ละประเทศจึงเริ่มให้ความสนใจ เรื่องการศึกษาตลอดชีวิตมากยิ่งขึ้น มีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง Education" มากขึ้นเรื่อย ๆ ททยอยออกมาให้ความกระจ่างชัดเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต "Lifelong

ประเด็นสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตนั้น ได้ย้ำเน้นให้เห็นถึงความจำเป็นที่มนุษย์ทุกคน จะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย โดยบูรณาการเอาการเรียนรู้ทั้งสามรูปแบบคือ การศึกษาตาม อัธยาศัย การศึกษา ในระบบ และการศึกษานอกระบบเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อใ้มนุษย์สามารถเรียนรู้ และปรับตัวให้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วได้อย่างมีความสุข

การศึกษาตามอัธยาศัยจึงถูกฟื้นฟูให้เข้าสู่ความสนใจของชาวโลกและ นักการศึกษาอีกครั้ง ซึ่ง การกลับมาของการศึกษาตามอัธยาศัยครั้งนี้จะมาแรงและ มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของ พลเมืองโลกทุกคน

ดังนั้น การศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจให้ชัดเจนกับเรื่องการศึกษาตาม อัธยาศัยในทุกมิติ และเตรียมตัวรับคลื่นลูกเก่าที่ใหม่แรงกว่าเดิม ที่มีบทบาท สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคน ทั้งปัจจุบันและในอนาคตไว้แต่เนิ่น ๆ เพื่อให้มีความรู้เท่าทันและใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของเราทุกคนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกยุค โลกาภิวัตน์ได้ อย่างมีความสุขจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำมิใช่หรือ ?

2. สาระสำคัญของหนังสือ

สาระสำคัญของเนื้อหาที่พบในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 6 บท คือ ระบบ การศึกษาที่โลกมีและเป็นที่รู้จัก , การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาที่มีมาก่อน แต่ไม่เป็นที่รู้จัก , การ กำเนิดและพัฒนาการการศึกษาตามอัธยาศัยกับโลกโลกาภิวัตน์ , แหล่งเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัย ,

การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย , การศึกษาตามอัธยาศัยในมิติต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดและเนื้อหา ดังนี้

บทที่ 1 ระบบการศึกษาที่โลกมีและเป็นที่รู้จัก

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะของมนุษย์ ทั้งยังเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตและความเจริญของสังคม ซึ่งการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่

การศึกษาในระบบ (Formal Education)

การศึกษาที่มีรูปแบบและระบบชัดเจน ครอบคลุมการเรียนในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยมีการวัดผลและออกวุฒิบัตรหรือปริญญาบัตรเมื่อสำเร็จการศึกษา

การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education)

การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องจุดมุ่งหมาย วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลา และการประเมินผล เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาระบบได้ เช่น การศึกษาผู้ใหญ่ และการฝึกอบรมอาชีพ

การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education)

การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตของบุคคล โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและศักยภาพจากประสบการณ์ชีวิต สื่อมวลชน ชุมชน และไม่มีหลักสูตรหรือการประเมินผลที่แน่นอน

การศึกษาตลอดชีวิต (Life-Long Education)

แนวคิดที่มุ่งเน้นให้บุคคลสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาระบบหรือนอกระบบ เพื่อปรับตัวและเติบโตตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

บทที่ 2 การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาที่มีมาก่อน แต่ไม่เป็นที่รู้จัก

การศึกษาตามอัธยาศัยแม้จะเกิดมาก่อนพร้อมกับการดำเนินมนุษยโลกแต่ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ เช่น

- 1) การเพิ่มจำนวนประชากรโลกอย่างรวดเร็ว
- 2) ศาสตร์ คือ ความรู้ด้านวิชาการมีมากและหลากหลาย
- 3) ความจำเป็นในการเตรียมตัวเพื่ออาชีพและการมีงานทำ
- 4) ความสะดวกและง่ายต่อการบริหารจัดการของผู้บริหารประเทศ จึงทำให้การศึกษาในระบบ (โรงเรียน) และการศึกษานอกระบบ (โรงเรียน) ที่เกิดภายหลัง พัฒนาอย่างรวดเร็วจนเป็นที่รู้จักของ

ชาวโลกอย่างกว้างขวางปัจจุบัน

บทที่ 3 การกำเนิดและพัฒนาการศึกษาตามอัธยาศัยกับโลกโลกาภิวัตน์

จุดกำเนิดการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ที่เริ่มต้นตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการและความจำเป็น ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ สรุปว่า มนุษย์มีความต้องการชีวิตที่ดีตั้งแต่ ในครรภ์มารดาและดำเนินต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ สุขภาพ และความสงบสุขในสังคม

พัฒนาการของการศึกษาตามอัธยาศัย

บทความของ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดา โดยมีแรงผลักดันให้แสวงหาความรู้เพื่อความอยู่รอดและพัฒนาคุณภาพชีวิต ในประวัติศาสตร์ไทย การศึกษาตามอัธยาศัยเจริญรุ่งเรืองในสมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยบ้าน วัด และวัง เป็นแหล่งการเรียนรู้หลักในด้านชีวิต ภาษา และศีลธรรม

การศึกษาตามอัธยาศัยในยุคโลกาภิวัตน์

การศึกษาในระบบและนอกระบบยังคงไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์ จึงเกิดกระแสส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยที่ตอบสนองความต้องการส่วนตัวในการเรียนรู้ Philip H. Coombs เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเสนอให้บูรณาการทั้งสามรูปแบบ การศึกษาเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

บทที่ 4 แหล่งเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัย

แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นแหล่งที่ช่วยเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้ที่สนใจเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง โดยองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาตามอัธยาศัยคือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตตามธรรมชาติ เช่น การทำงาน การเล่น การพักผ่อน และการปะทะสังสรรค์กับครอบครัวหรือสังคมรอบตัว นอกจากนี้ ยังมีการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ และชุมชน

แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่

1) แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย ประเภทที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ดิน หิน แร่ ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล ซึ่งทุกสิ่งเหล่านี้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อการศึกษาตามอัธยาศัย

2) แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย ประเภทที่มีผู้จัดการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียน ศูนย์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ รวมถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ต่าง ๆ และสื่อมวลชนอย่างวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสังคมออนไลน์

แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยทั้งสองประเภทนี้มีอยู่มากมายในประเทศไทยและทั่วโลก ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่มอายุ

บทที่ 5 การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย

การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยพิจารณาได้เป็นสองส่วนคือในส่วนของผู้เรียนรู้กับในส่วนของผู้จัดกิจกรรมซึ่งยังแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กับแหล่งที่มีผู้จัดทำขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ในส่วนของผู้เรียนรู้ มุ่งเน้นการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจและจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ รวมถึงการจัดทำป้ายข้อมูลประวัติและรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ใช้ได้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2) ในส่วนของผู้จัดกิจกรรม เน้นการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองกลุ่มเป้าหมายทุกเพศทุกวัย โดยต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสนับสนุนสื่อสารมวลชนให้ผลิตสื่อที่มีคุณภาพ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดทำมาตรฐานเพื่อรับรองคุณภาพของแหล่งเรียนรู้พร้อมกับการยกย่องบุคคลที่ทำงานดีเด่นในสังคม

บทที่ 6 การศึกษาตามอัธยาศัยในมิติต่างๆ

การศึกษาตามอัธยาศัยในมิติต่างๆเป็นทักษะหรือข้อคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามอัธยาศัยในด้านต่างๆเช่นด้านกฎหมายด้านการเรียนรู้ตามอัธยาศัยด้านการศึกษาตลอดชีวิตด้านการนำไปสู่การปฏิบัติและด้านแนวทางการ พัฒนาเป็นต้นทักษะข้อคิดเห็นเหล่านี้บางมิติจึงเป็นเพียงข้อคิดเห็นมุมมองและข้อเสนอแนะที่ผู้รู้ผู้อยู่ ในวงการการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและแสดงไว้ซึ่งผู้ปฏิบัติหรือผู้ที่จะนำไปใช้จะต้องใช้ ดุลยพินิจพิจารณาวิเคราะห์และเลือกนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปด้วย

การการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นที่นำไปนำเสนอไว้ในหำมิติดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษาตามอัธยาศัยในมิติของกฎหมาย
- 2) การศึกษาตามอัธยาศัยในมิติของการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
- 3) การศึกษาตามอัธยาศัยและมิติของการศึกษาตลอดชีวิต
- 4) การศึกษาตามอัธยาศัยและมิติของการนำไปปฏิบัติหำการศึกษาตามอัธยาศัยในมิติของแนว

ทางการพัฒนา

3. บทวิจารณ์หนังสือ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือในจุดเด่นที่ควรแก่การสนับสนุน และส่วนที่เป็นจุดด้อยอันควรแก่การนำไปแก้ไข ดังนี้

จุดเด่นและคุณค่าของหนังสือ

การเสนอแนวคิดการศึกษาตามอัธยาศัย หนังสือเล่มนี้มีจุดเด่นที่การนำเสนอแนวคิดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีมาก่อนการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ แต่กลับถูกลืมไปในยุคที่เน้นการศึกษาแบบเป็นระบบ หนังสือได้ฟื้นฟูแนวคิดนี้ให้กลับมาเป็นที่สนใจอีกครั้ง โดยชี้ให้เห็นว่าการศึกษาตามอัธยาศัยยังคงมีบทบาทสำคัญในยุคปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ความครอบคลุมของเนื้อหา

หนังสือครอบคลุมหลากหลายมิติของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต โดยนำเสนอทั้งในด้านประวัติศาสตร์ แนวคิดการศึกษา การกำเนิดและพัฒนาการศึกษาตามอัธยาศัย และบทบาทในยุคโลกาภิวัตน์ การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้

หนังสือเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มีผู้จัดทำขึ้นมา ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัย

ภาษาและรูปแบบการเขียน

ภาษา หนังสือใช้ภาษาที่กระชับและชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย แม้ว่าเนื้อหาบางส่วนอาจมีความซับซ้อน หนังสือสามารถถ่ายทอดแนวคิดและข้อมูลได้อย่างชัดเจน โดยใช้คำอธิบายที่ไม่ยากเกินไป

รูปแบบการเขียน หนังสือเขียนในลักษณะของการบรรยายให้ข้อมูลและแนวคิดในเชิงวิชาการ แต่ยังคงความเป็นมิตรและเข้าถึงผู้อ่านได้ดี รูปแบบการเขียนเป็นไปตามลำดับเหตุการณ์และพัฒนาการของการศึกษา ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามเนื้อหาได้ง่ายและเข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อ

รูปแบบเนื้อหาของหนังสือ

หนังสือแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทหลัก ครอบคลุมตั้งแต่การนำเสนอภาพรวมของระบบการศึกษา การศึกษาตามอัธยาศัย การพัฒนาการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ แหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัยในมิติต่าง ๆ แต่ละบทมีการแยกเนื้อหาออกเป็นประเด็นย่อยอย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

เป้าหมาย/ประโยชน์ของหนังสือ

เป้าหมายหลักของหนังสือคือการฟื้นฟูและยกระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญและบทบาทของการศึกษานี้ในยุคปัจจุบัน หนังสือมุ่งหวังให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของการเรียนรู้

จุดควรพัฒนาของหนังสือ

การใช้ตัวอย่างเพิ่มเติม หนังสือสามารถเพิ่มตัวอย่างการนำการศึกษาตามอัธยาศัยไปปฏิบัติในชีวิตจริง หรือกรณีศึกษาจากประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

การจัดทำแผนภาพหรือแผนภูมิ การใช้แผนภาพหรือแผนภูมิในการอธิบายเนื้อหาบางส่วนจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจข้อมูลที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงโครงสร้างของระบบการศึกษา หรือการเปรียบเทียบการศึกษาตามอัธยาศัยกับรูปแบบอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

การเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยี ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ การเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะในการสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่มีคุณภาพ

การทำคู่มือปฏิบัติ การจัดทำคู่มือปฏิบัติสำหรับผู้อ่านที่สนใจนำแนวคิดการศึกษาตามอรรถศาสตร์ไปใช้จริง เช่น ขั้นตอนการสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน หรือแนวทางการส่งเสริมการศึกษาตามอรรถศาสตร์ในครอบครัว จะทำให้หนังสือมีคุณค่ามากขึ้น

4. บทสรุป

หนังสือเล่มนี้อธิบายถึงการศึกษาตามอรรถศาสตร์ซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาที่เกิดขึ้นมาก่อนการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ แต่ถูกละเลยไปในช่วงที่ผ่านมา ด้วยความเปลี่ยนแปลงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การศึกษาตามอรรถศาสตร์เริ่มกลับมามีบทบาทอีกครั้ง โดยผสมผสานเข้ากับการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้มนุษย์สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ตลอดชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์การศึกษาตามอรรถศาสตร์กลับมาเป็นที่สนใจในยุคปัจจุบัน เนื่องจากความสามารถในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ตลอดชีวิต ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคใหม่

ผู้วิจารณ์ถือว่าหนังสือเล่มนี้มีคุณค่าในการฟื้นฟูความสนใจในเรื่องการศึกษาตามอรรถศาสตร์ โดยเฉพาะในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การเสนอแนวคิดที่ครอบคลุมและชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาตามอรรถศาสตร์ได้อย่างดี แม้ว่าหนังสือจะยังมีส่วนที่สามารถพัฒนาได้ แต่โดยรวมแล้วเป็นหนังสือที่ให้ความรู้และแนวคิดที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตใน ยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม

ทวีป อภิลิทธิ์. (2554). การศึกษาตามอรรถศาสตร์ การศึกษาของโลกยุคใหม่ที่มาแรง . พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น

Introduction to Philosophy of Education

ชูชู

Susu

คณะศึกษาศาสตร์

Faculty of Education

พระมหาหมวิินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

พูนศักดิ์ กมล

Poonsak kamol

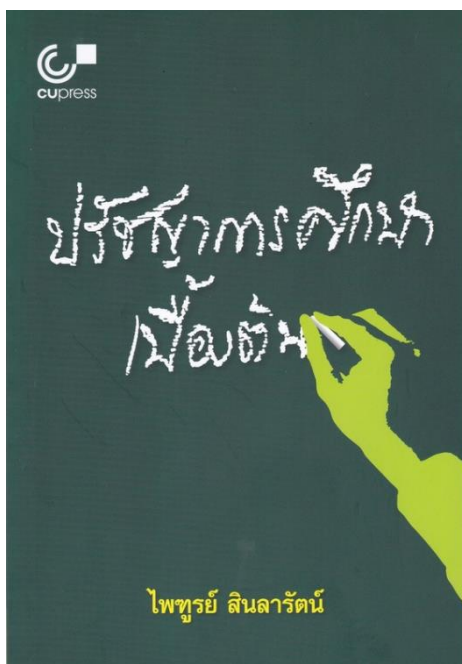
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Chaiyaphum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail : susu.nos@student.mbu.ac.th

ผู้แต่ง : ไพฑูรย์ สีนลารัตน์

สำนักพิมพ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สนพ.แห่ง

ครั้งที่พิมพ์ : 7

ปีที่พิมพ์ : 2555

จำนวนหน้า : ความหนา 192 หน้า

จำนวน 9 บท

ISBN : 978-974-03-3034-9

ขนาด : 146 x 210 x 10 มม.

น้ำหนัก : 225 กรัม

เนื้อในพิมพ์ : ขาวดำ

1. บทนำ

หนังสือ “ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น” เล่มนี้เรียบเรียงโดย ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ โดยมีความน่าสนใจคือในการจัดพิมพ์ในครั้งนี้ 7 นี้ ได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาไทย การวิเคราะห์การศึกษากับสังคมไทย ทั้งยังได้นำเสนอปรัชญาการศึกษาของผู้เขียนที่เรียกว่า “การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ” ไว้ด้วย อันจะทำให้ผู้อ่านเห็นและเข้าใจการศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งคิดว่ายังไม่มีหนังสือปรัชญาการศึกษาเล่มใดได้เสนอในแนวนี้มาก่อน โดยนำเสนอให้เข้าใจง่าย เหมาะกับผู้สนใจการศึกษาทุกระดับก็ยังคงอยู่เหมือนเดิม ผู้สนใจในการศึกษาทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากหนังสือ “ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น” อย่างเต็มอิ่มสมความตั้งใจ

สำหรับผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ คือ ศ. ดร. ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ เกิดเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2489 จบการศึกษาปริญญาตรี ในปี 2510 ครุศาสตรบัณฑิต (มัธยมศึกษา) (เกียรตินิยมอันดับ 1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโท ในปี 2516 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปริญญาเอก ปี 2519 Ph.D. (Higher Education) University of Pittsburgh สหรัฐอเมริกา

ศ. ดร. ไพฑูรย์ เป็นนักเขียนและนักอภิปรายเรื่องทางสังคมและทางการศึกษามาตั้งแต่อายุ น้อย ๆ เป็นนักเขียนลงในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ในช่วงตั้งแต่สมัย 40 ปีก่อน ท่านเคยดำรงตำแหน่งคณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 สมัย ก่อนเกษียณอายุราชการท่านดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ สาขาอุดมศึกษาในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก่อนไปเป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ผลงานเด่นของ ศ. ดร. ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ คือหนังสือ “หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป หลักการและวิธีการ” และผลงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา” “ศ.ดร.ไพฑูรย์ สีนลารัตน์” ได้สร้างคุณูปการให้แก่ การศึกษาไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ ภาควิชา อุดมศึกษา (ปัจจุบันคือ สาขาวิชาอุดมศึกษา) ศาสตราจารย์ด้านการศึกษาทั่วไป โดยท่านได้วางการวางรากฐาน ด้านการศึกษาอีกหลายประการ ได้แก่ 1) การอุทิศตนเพื่อการวิจัยอย่างต่อเนื่อง การวิเคราะห์ทิศทางการศึกษาท่ามกลางบริบทการปฏิรูปการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวงการการศึกษาไทย 2) การได้รับการยอมรับและยกย่องในวงวิชาการในประเทศ ผลงานวิจัยของอาจารย์ได้รับการอ้างอิงในวง การศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะศาสตร์ทางด้านการบริหารการศึกษาและศาสตร์ทางด้านอุดมศึกษา 3) การได้รับการยอมรับและยกย่องในวงวิชาการในต่างประเทศ เคยดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาของ SEAMEO Regional Centre for Higher Education and Development (RIHED) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีชื่อเสียงทางด้านอุดมศึกษา 4) จริยธรรมและการปฏิบัติตนที่น่ายกย่อง ท่านเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส นำ ปัญหาในอดีต มาสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อประโยชน์ในสังคม ก่อนท่านจะถึงแก่กรรมเมื่อเวลา 22.39 น. ของวันเสาร์ที่ 14 พฤษภาคม 2565 ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สิริด้วยอายุ 76 ปี

2. สารสำคัญของหนังสือ

สาระสำคัญของเนื้อหาที่พบในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาของหนังสือได้แบ่งออกเป็นบท ๆ โดยจะเรียบเรียงเนื้อหาจากความหมายเข้าสู่บทเรียน ช่วงแรกของหนังสือว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับปรัชญา ความหมาย แล้วค่อยเข้าสู่ปรัชญาต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญา

คำนิยามของปรัชญานั้นมีมากมายหลายประการ และไม่มีคำนิยามใดที่ถูกต้องเหมาะสมเพียงอย่างเดียว นักปรัชญาแต่ละคนให้นิยามกันไปคนละอย่าง แต่เมื่อพิจารณาคำนิยามเพื่อการศึกษา (Working Definition) แล้วอาจพิจารณาได้ตามรูปศัพท์และโดยความหมายตามอรรถของคำตามรูปศัพท์แล้ว เกี่ยวข้องกับความรู้และความรักในความรู้ แต่โดยเนื้อหาแล้วความรู้ของปรัชญาไม่ใช่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือ ศาสนา แต่เป็นความรู้ที่ใช้ความรู้อื่น ๆ มาประกอบกัน และเป็นความรู้แบบที่ให้ค่าหาความหมายจากความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ ปรัชญาจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการมองหรือวิธีการพิจารณาความรู้ต่าง ๆ นั้นเองปรัชญาไม่มีประโยชน์ในแง่ของการทำมาหากิน แต่ปรัชญาจะช่วยให้การทำมาหากินหรือการปฏิบัติงานต่าง ๆ ชัดเจน เหมาะสมถูกต้องยิ่งขึ้นได้ ความมุ่งหมายอันแท้จริงของปรัชญานั้นคือการตั้งปัญหาและตอบปัญหาให้กับความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์เป็นหลักสำคัญ

บทที่ 2 ความหมายและขอบเขตของการศึกษา

ความหมายของการศึกษาจะพิจารณาได้เป็น 2 แนวทาง คือแนวทางหนึ่งเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมเพื่อให้คนใหม่อยู่ในสังคมได้ดี ซึ่งมักจะเรียกกันว่าเป็นกระบวนการสังคมประภิต อีกแนวทางหนึ่งคือ การศึกษาเป็นสถาบันสังคม ได้แก่โรงเรียนปรัชญาการศึกษาจะใช้กับแนวทางที่สอนนี้เป็นหลักใหญ่

บทที่ 3 ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา

การศึกษาปรัชญามีความสัมพันธ์กันอย่างมาก โดยเนื้อหาปรัชญา ทั่วไปช่วยให้ความกระจ่างแก่การศึกษาได้ และวิธีการทางปรัชญาก็ช่วยให้ การดำเนินทางการศึกษารัดกุมและชัดเจนขึ้น โดยเหตุนี้ ปรัชญาการศึกษา จึงเป็นความพยายามที่จะวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และพิจารณา ดูการศึกษา อย่างละเอียดลึกซึ้ง ทุกแง่ทุกมุม ให้เข้าใจถึงแก่น ถึงเหตุผล ความสำคัญ และความสัมพันธ์ต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีความต่อเนื่องและมีความหมายต่อ มนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อมการศึกษาปรัชญาการศึกษา อาจพิจารณาโดยอาศัยปรัชญา ทั่วไปเป็นแม่บท และปรัชญาการศึกษาเดินตามปรัชญาแม่บทนั้น แต่อีกแนวทางหนึ่งถือว่า เมื่อมีการศึกษาจึงมีปรัชญาการศึกษาเกิดขึ้น การศึกษาใน แนวหลังจึงมุ่งเน้นไปที่การทำ ความเข้าใจกับจุดมุ่งหมายและวิธีการทางการศึกษา (Ends and Means) เป็นหลักสำคัญ โดยพิจารณา องค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ในปัจจุบันแนวคิดที่สองนี้เริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นนอกจากนั้น การศึกษาทางปรัชญาการศึกษายังอาจศึกษาเป็น แนวคิดคน เป็นหัวข้อ หรือเป็นกลุ่มความคิดแต่ละกลุ่มก็ได้ ซึ่งทุก

แบบจะ มีคุณค่าในเชิงของการตั้งคำถาม ทำให้เกิดความเข้าใจ ชัดความไม่สอดคล้อง หากภาพรวมและหาแนวคิดกิจกรรมใหม่ ๆ ให้กับวงการศึกษ

บทที่ 4 ปรัชญาพื้นฐาน

ปรัชญาพื้นฐานหรืออาจเรียกได้อีกอย่างว่าปรัชญาทั่วไปนั้น เมื่อพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแล้ว เราจะพิจารณาได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือปรัชญาจิตนิยม ปรัชญาวัตถุนิยม ปรัชญาประสบการณ์นิยม และปรัชญาอัตถิภาวนิยม แต่ละกลุ่มได้พิจารณาในด้านของอภิปรัชญา ทฤษฎีความรู้ และคุณวิทยา พอเป็นความเข้าใจเบื้องต้นนอกจากนั้นในบทนี้เมื่อพูดถึงปรัชญาแต่ละกลุ่มแล้วก็ได้กล่าวถึง การศึกษาตามแนวคิดของปรัชญาแต่ละกลุ่มด้วย ซึ่งเราจะเห็นได้ชัดเจนว่าปรัชญาแต่ละกลุ่มก็มีแนวคิดแตกต่างกันออกไป แต่ละปรัชญาก็มีข้อบกพร่องในแต่ละกลุ่มอยู่ด้วยกันทางที่ดีที่สุดก็คือการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมกับการศึกษาแต่ละกลุ่ม แต่ละชนิด แต่ละสังคมอันเป็นหลักการสำคัญของปรัชญาการศึกษาที่ยึดถือกันในปัจจุบัน

บทที่ 5 ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มอนุรักษนิยม

ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มอนุรักษนิยมนี้มีลักษณะที่เด่นคือ การเน้นเนื้อหาหนัก เน้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและค่านิยมมาก เน้นระเบียบวินัยมาก เน้นแบบแผนประเพณีมาก โดยเฉพาะปรัชญานิรันตรนิยมนั้น คือไม่จะมีลักษณะดังกล่าวอยู่บ้างแต่ไม่เน้นมาก แต่ไปเน้นเรื่องของเหตุผล สติปัญญาความเป็นพิเศษเมื่อจุดมุ่งหมายเป็นไปดังกล่าวกระบวนการของการศึกษาจึงมี ลักษณะทำนองเดียวกับจุดมุ่งหมาย คือ ปรัชญาสารัตถนิยมเน้นการบรรยาย อธิบายชี้แจงให้เข้าใจในขณะที่นิรันตรนิยมเน้นการอภิปรายถกเถียง เพื่อหาเหตุผลและฝึกฝนสติปัญญาส่วนการบริหารในแนวของสารัตถนิยมเป็นการบริหารแบบสั่งงาน ยึดตัวบทกฎหมาย แต่ในขณะที่นิรันตรนิยมเน้นการใช้กฎหมาย ระเบียบ ปฏิบัติอย่างมีเหตุผลแต่ถึงแม้ปรัชญาทั้ง 2 สาขานี้จะมีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่พื้นฐานก็เป็นไปในแนวเดียวกัน

บทที่ 6 ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มเสรีนิยม

ปรัชญาในกลุ่มเสรีนิยม (Liberal View) นี้พุ่งความสนใจไปที่ตัวบุคคลและสังคมมากยิ่งขึ้น เป้าหมายของการศึกษาคงจะเน้นที่ความเจริญทุกด้านของบุคคล (พิพัฒนานิยม) และการพัฒนาทุกด้านของสังคม (ปฏิรูปนิยม) ลักษณะของการเรียนการสอนจึงหันมาเน้นที่เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น วิธีการใหม่ ๆ เช่น การสอนแบบโครงการ การสอนแบบแก้ปัญหา การพาผู้เรียนให้ไปรู้จักของจริง สภาพจริงและปัญหาที่แท้จริง จึงเป็นสิ่งสำคัญปรัชญาในกลุ่มนี้มีบทบาทต่อสังคมมากยิ่งขึ้น ลักษณะของการบริหารมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น บทบาทของครู นักเรียน และ ผู้ปกครองมีมากขึ้นอย่างไรก็ตาม

แม้ปรัชญาของกลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไปจาก กลุ่มอนุรักษนิยมอยู่บ้าง แต่บางส่วนก็ยังมีลักษณะซ้ำซ้อนกันอยู่

บทที่ 7 ปรัชญาการศึกษาไทย

แม้ปรัชญาการศึกษาไทยจะมีหลายแบบ แต่ในทางปฏิบัติแล้วการจัดการศึกษาของไทยเอง หรือของประเทศอื่น ๆ ก็ไม่ได้เน้นที่ปรัชญาใด ปรัชญาหนึ่งแต่เพียงโดด ๆ เพียงแต่จะเน้นปรัชญาใดเป็นตัวนำ แล้วปรัชญาอื่น ๆ จะไปเสริมได้อย่างใดบ้าง ในทางปฏิบัติของการศึกษาไทยปัจจุบันเห็นได้ชัดเจนว่า เป้าหมายจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม การศึกษาไทยเน้นไปที่ปรัชญาปฏิบัตินิยมค่อนข้างมาก คือ เน้นย้ำให้การศึกษาเป็นไปเพื่อสนองต่อตลาดเป็นหลักใหญ่ โดยเฉพาะถ้าผู้นำประเทศให้น้ำหนักของการพัฒนาไปในทางเศรษฐกิจสูง ก็จะกระตุ้น ผลักดัน และเรียกร้องให้การศึกษาสนองต่อความต้องการดังกล่าว โดยที่ปรัชญาแนวอื่น ๆ ลดความสำคัญลงไป ดังนั้นการนำปรัชญาไปใช้ในทางปฏิบัติจึงควรจะต้องมองให้กว้างกว่าการใช้ ประโยชน์จากปรัชญาใดปรัชญาหนึ่งเท่านั้น แต่ควรเป็นการมองภาพรวมของประเทศ ทิศทางที่ควรจะต้องเน้นคนที่เหมาะสมสำหรับอนาคตแล้วจึงกำหนดทิศทางหรือปรัชญาให้สอดคล้องและสมดุล

บทที่ 8 การศึกษากับสังคมไทย

จากสภาพสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นยุคของเทคโนโลยี ยุคของเครือข่าย ยุคของสังคมไร้ศาสนา และเป็นนานาชาติดังกล่าวมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมาก โรงเรียนซึ่งเคยเป็นแหล่ง การศึกษาที่ทันสมัยก็เริ่มล้าสมัยในบางโรงเรียนเพราะไม่มีเทคโนโลยี หรือมีก็ยังไม่ทันสมัย การศึกษาอื่น ความรู้ที่อยู่ในโรงเรียนซึ่งเคยทันสมัยและใช้ประโยชน์ได้ดีที่สุดก็ลดลง บ้านของนักเรียนบางคนมีเทคโนโลยีทันสมัยกว่า หากความรู้ได้มากและเร็วกว่าโรงเรียนก็เกิดขึ้นมาก สถานประกอบการจำนวนไม่น้อยมีความทันสมัยกว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยบางแห่งเสียอีก นอกจากนั้นเทคโนโลยีที่ใช้กับการศึกษาก็เกิดขึ้นและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้คนเรียนรู้อะไรได้ทุกแห่ง และอย่างรวดเร็วตามความสะดวก บทบาทของโรงเรียนจึงน้อยลง ลดคุณค่าลงด้วยการเติบโตของเทคโนโลยีข่าวสารในยุคของนานาชาติเป็นหลักสำคัญ นอกจากการศึกษาจะเกิดขึ้นได้เร็ว ได้ทุกแห่ง ได้ทุกสถานที่แล้วแต่ก็ยังมีสิ่งที่เกิดตามมาคือการเรียนรู้สาระของการศึกษาจะเป็นของ ต่างประเทศเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ความรู้ที่เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นก็ลดน้อยลงไปด้วย

บทที่ 9 การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ

จุดเริ่มต้นแรกของการศึกษาจึงต้องพัฒนาปัญญาของผู้เรียนเป็นตัวตั้งให้เขารู้จักคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ สร้างผลงาน และมีความรับผิดชอบ แนวทางดังกล่าวนี้จะต้องเน้นให้มีผลงานเกิดขึ้นจาก

ผู้เรียนไม่ว่าผลงานนั้นจะเป็นผลงานวิชาการ ผลงานประดิษฐ์ ผลงานสร้างสรรค์ ต่าง ๆ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการสอนภาษาก็ต้องมีงานผลงานทางภาษา ถ้าสอนคณิตศาสตร์ก็ต้องมีผลงานทางคณิตศาสตร์ ถ้าเป็นงานศิลปะก็ต้องมี ศิลปะออกมาเช่นกัน ถ้าเป็นงานทางเกษตรก็ต้องมีผลงานเกษตรชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนวิชาใดเรื่องใด เป้าหมายจะต้องมีผลผลิตออกมาโดยชัดเจนนอกจากนั้น ผลผลิตที่ออกมาจะต้องเป็นผลผลิตที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ด้วยพร้อมกันไป ไม่ใช่เพียงแต่ลอกเลียนคนอื่นมาเท่านั้น ในขณะที่รู้จักคิดสร้างสรรค์และมีผลงานแล้วนั้นก็จะต้องมีความรับผิดชอบด้วย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการใช้ชีวิตและพัฒนาสังคม ควบคู่กันไปในนั้นก็คือ การศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อการคิดวิเคราะห์และการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้กับตัวผู้เรียนให้กับสังคมอยู่ตลอดเวลา กระบวนการของการศึกษาจึงต้องเน้นไปที่การสร้างและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และสร้างสรรค์อย่างมีความรับผิดชอบต่ออยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะศูนย์กลางของการศึกษาจะอยู่ที่ใดก็ตามโลกได้เปลี่ยนไปแล้ว สังคมได้เปลี่ยนไปแล้ว เราต้องเปลี่ยนกระแสนของการศึกษาใหม่ เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือของการสร้าง และสร้างอย่างสร้างสรรค์แท้จริง

3. บทวิจารณ์หนังสือ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือในจุดเด่นที่ควรแก่การสนับสนุน และส่วนที่เป็นจุดด้อยอันควรแก่การนำไปแก้ไข ดังนี้

จุดเด่นและคุณค่าของหนังสือ

จุดเด่นที่สุดของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่เนื้อหา ในการมาเรียบเรียงเนื้อหาที่มีใจความสาระมากมาย ซึ่งมาอธิบายบรรยายให้เข้าใจง่าย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจปรัชญาการศึกษาเบื้องต้นอย่างสมบูรณ์ โดยไม่ต้องศึกษาจากที่อื่นเพิ่มเติม รวมไปถึงความเหมาะสมในการเลือกวิธีการนำเสนอ เพราะการที่ผู้เขียนจัดทำนำเสนอด้วยวิธีที่เข้าใจง่าย ทำให้มีผู้อ่านสนใจการศึกษาทุกระดับได้ และเนื้อหาที่นำมาเรียบเรียงนั้นมีความสมบูรณ์ มีการอธิบายถึงปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับในเบื้องต้น รวมไปถึงปรัชญาการศึกษาทั้งสังคมไทย หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์แก่นำมาศึกษาเพื่อการศึกษาไทย

ภาษาและรูปแบบการเขียน

หนังสือเล่มนี้ ใช้ภาษาที่ไม่ซับซ้อนแต่มีศัพท์ทางการศึกษาที่ต้องใช้การวิเคราะห์ที่อยู่ ทำให้ต้องอ่านและทำความเข้าใจหลาย ๆ รอบ มีการเลือกใช้คำพูดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านทั้งของนักวิชาการต่างประเทศ และนักวิชาการไทย มีทั้งเลือกใช้เพื่ออธิบายความหมายของคำศัพท์ อ้างอิงเพื่อส่งเสริมประโยชน์ข้างต้นที่ตนกล่าวมา แต่ก็ถือว่ามีให้นำประโยคจากหนังสือที่มีประโยชน์และคุณค่าแก่การนำไปค้นหาเพื่อศึกษาต่อ

รูปแบบเนื้อหาของหนังสือ

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ มีการเขียนเนื้อหาเชิงบทเรียน มีการเรียบเรียงให้ว่าควรศึกษาบทเรียนแรก ๆ ก่อนเพื่อที่ศึกษาบทต่อ ๆ ไปที่ได้เรียบเรียงไว้ ทำให้ผู้อ่านทำความเข้าใจต่อการอ่านบทถัด ๆ ไป เข้าใจกระบวนการคิด และง่ายต่อการคิดวิเคราะห์ มีการอธิบายและวิเคราะห์ถึงการศึกษาตามปรัชญานั้น ๆ นำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย ด้วยภาษาและถ้อยคำที่เข้าใจง่าย รวมไปถึงได้

สอดแทรกทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ปรัชญา และมีการวางเนื้อหาแบบเชื่อมโยงถึงการศึกษาในสังคมไทย รวมถึงรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ ที่มีอยู่และควรมี เป้าหมาย/ประโยชน์ของหนังสือ

ปรัชญาและทฤษฎีเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา มีทฤษฎีและปรัชญาที่หลากหลายที่นำมาใช้ในการศึกษา เพื่อความก้าวหน้าและประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาในสังคมไทยให้อยู่ระดับสากล เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้ประโยชน์ เกิดความอยากเรียนรู้ เข้าใจในการศึกษาในสังคมไทยมากขึ้น และรู้หลักคิดเกี่ยวกับการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ซึ่งจะเป็แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับสังคมไทยขึ้นอีกด้วย

จุดควรพัฒนาของหนังสือ และข้อเสนอแนะ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์เห็นว่ามี “จุดควรพัฒนาและข้อเสนอแนะ” ที่ควรแก่การแก้ไข ดังนี้
จุดควรพัฒนา

การออกแบบปกหนังสือมีความเรียบง่ายเกินไป และการออกแบบภายในหนังสือมีความจำเจ ไม่มีอะไรน่าตื่นต่น เนื่องจากมีความหมายไปทางวิชาการ ควรออกแบบให้ดึงดูดผู้อ่าน เนื้อหาออกแบบให้เป็นแต่ละบทและมีหลายบท ทำให้ผู้อ่านในแง่มุมต่างๆ เกิดความรู้สึกวิชาการและคล้ายวิชาเรียนมากเกินไป อาจทำให้รู้สึกเบื่อในการอ่าน การที่มีคำถามที่ควรอภิปรายในแต่ละบท ในมุมมองของผู้วิจารณ์ทำให้หนังสือมีความน่าสนใจน้อยลง เนื่องจากทำให้เกิดความรู้สึกเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องทำ ทำให้ขาดความสนุกในการอ่าน

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้ว ส่วนการใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ ควรใช้ในลักษณะเป็นความรู้เบื้องต้นในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในสังคมไทย แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์และครอบคลุม แต่บางครั้งอาจมีการอธิบายที่ลึกซึ้งเกินไป ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานทางปรัชญามาก่อนรู้สึกสับสนได้ ควรหาความรู้เพิ่มเติมเนื่องจากเนื้อหาในหนังสือเป็นเพียงความรู้เบื้องต้น

4. บทสรุป

หนังสือ "ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น" ของไพฑูรย์ สินลารัตน์ ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปี 2555 เป็นครั้งที่ 7 นี้ เราจะได้สัมผัสกับการสำรวจและการทำความเข้าใจปรัชญาการศึกษาในลักษณะที่ลึกซึ้งและละเอียดอ่อน เป็นการนำเสนอที่ไม่เพียงแต่เน้นไปที่หลักการและแนวคิดเบื้องต้น แต่ยังรวมถึงการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจปรัชญาต่างๆ ได้ในบริบทที่กว้างขวางและหลากหลาย หนังสือเล่มนี้เริ่มต้นด้วยการแนะนำความหมายและความสำคัญของปรัชญาการศึกษา ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของปรัชญาในการกำหนดทิศทางและวิธีการในการศึกษา โดยอธิบายว่า ปรัชญาการศึกษาไม่ใช่แค่ชุดความคิดที่เป็นนามธรรม แต่เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติในการศึกษาอย่างแท้จริง การศึกษาไม่ได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและ

การเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคลและสังคม ผู้เขียนได้แบ่งปันแนวคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์แนวคิดหลายๆ ที่มีอิทธิพลต่อระบบการศึกษา เช่น ปรัชญาที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่ๆ ผ่านการเรียนรู้แบบทฤษฎี และปรัชญาที่เน้นการฝึกทักษะและการพัฒนาความสามารถเฉพาะทาง นอกจากนี้ ยังมีการพูดถึงปรัชญาที่มองว่าการศึกษาคควรเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์สังคมและส่งเสริมค่านิยมทางสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ การนำเสนอของหนังสือเล่มนี้มีความโดดเด่นในการใช้ตัวอย่างและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพชัดเจนของการนำแนวคิดต่างๆ ไปใช้ในบริบทที่จริงจัง นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์และวิพากษ์แนวคิดแต่ละประเภท ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านไม่เพียงแค่อ่านเข้าใจในด้านทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังสามารถประเมินและเลือกใช้แนวคิดที่เหมาะสมตามบริบทและความต้องการเฉพาะได้ หนังสือเล่มนี้ยังได้มีการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านคิดและพิจารณาถึงบทบาทของการศึกษาในสังคมสมัยใหม่ ว่าการศึกษาคควรมีบทบาทอย่างไรในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความท้าทายใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ข้อเสนอแนะในการวิพากษ์นี้เป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านได้สะท้อนความคิดและมองลึกเข้าไปถึงพื้นฐานของการศึกษาในบริบทที่กว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ในการนำเสนอเนื้อหาบางครั้งอาจมีความลึกซึ้งและซับซ้อน ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานทางปรัชญารู้สึกท้อหรือสับสน การมีบทสรุปย่อหรือการสรุปเนื้อหาในแต่ละบทเพิ่มเติมอาจช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเข้าใจง่ายขึ้น โดยรวมแล้ว "ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น" เป็นหนังสือที่มีคุณค่ามากในการทำความเข้าใจพื้นฐานของปรัชญาการศึกษา ด้วยการจัดทำเนื้อหาอย่างชัดเจนและการวิเคราะห์ที่ละเอียด หนังสือเล่มนี้จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญสำหรับนักศึกษา นักการศึกษา หรือผู้ที่สนใจในการศึกษาปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในด้านนี้ โดยมีเป้าหมายในการทำให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการศึกษาและการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

พระมหาวิรุฬหจิต นริสสรุ. (2566). บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต. สืบค้น. 29 สิงหาคม 2567.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2555). ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สนพ.แห่ง.

อลงกรณ์ พลอยแก้ว. (2564). การเขียนวิเคราะห์ วิจัย และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้ง จากสื่อต่างๆ. สืบค้น. 29 สิงหาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/5KZ2H>.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

อุดมศึกษาไทย

Higher Education in Thailand

พระครูสมุห์พรณัฐวัชร นิลโนรี

Phrakhru smuh Phonnattawat Ninnoree

คณะศึกษาศาสตร์

Faculty of Education

พระมหาหมวิรินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

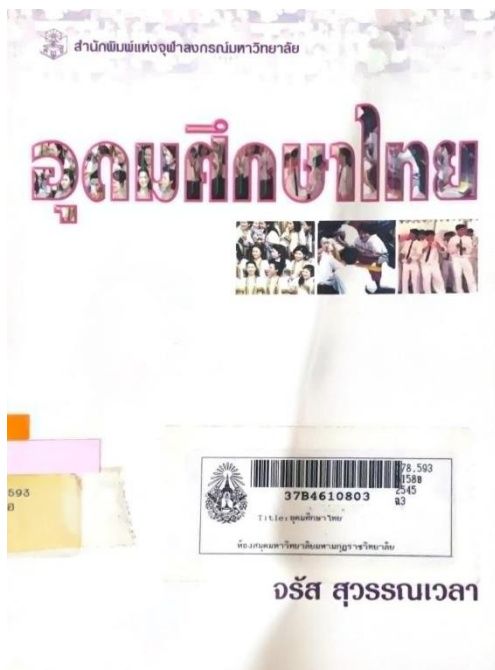
บัณฑิตวิทยาลัย

Graduate School

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

1Corresponding author, e-mail : patomporn.1999.11@gmail.com

ผู้แต่ง : จรัส สุวรรณเวลา

สำนักพิมพ์: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครั้งที่พิมพ์: 1

ปีที่พิมพ์: 2545

จำนวนหน้า : ความหนา 126 หน้า

จำนวน 7 บท

ISBN 974-13-1763-8

1. บทนำ

หนังสืออุดมศึกษาไทย เล่มนี้เรียบเรียงโดย จรัส สุวรรณเวลา โดยมีความน่าสนใจคือ อุดมศึกษาไทยกำลังอยู่ในวิกฤติ เนื่องจากสภาพที่เป็นสืบเนื่องกัน และหนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวม บทความที่ได้บรรยายในการประชุมต่าง ๆ ทั้งของทบวงมหาวิทยาลัย ของที่ประชุมอธิการบดี ของที่

ประชุมสภาอาจารย์ทั่วประเทศ และของกิจการเฉพาะบางด้านในมหาวิทยาลัยที่ผู้เขียนได้รับเชิญไปบรรยาย

แรงบันดาลใจของผู้เขียนในการเขียนหนังสือเรื่องอุดมศึกษาไทย ผู้เขียนได้รับแรงบันดาลใจจากสถานการณ์วิกฤติในระบบอุดมศึกษาของประเทศไทย และความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ จึงเขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบอุดมศึกษาไทยให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล

เหตุผลที่ผู้วิจารณ์เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้เพราะเห็นว่าหนังสือนำเสนอประเด็นสำคัญเกี่ยวกับวิกฤติและการพัฒนาระบบอุดมศึกษาในประเทศไทยอย่างครอบคลุม โดยมีการเปรียบเทียบกับระบบอุดมศึกษาต่างประเทศ ซึ่งสามารถนำไปใช้วางแผนและปรับปรุงการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาได้จริง อีกทั้งเนื้อหายังมีความเกี่ยวข้องกับแนวโน้มการศึกษาที่สำคัญในอนาคต

สำหรับผู้เขียนนี้ คือ จรัส สุวรรณเวลา เป็นชาวจังหวัดตรัง สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวิเชียรมาตุ จังหวัดตรัง และชั้นเตรียมอุดมศึกษาจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สำเร็จเตรียมแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับเหรียญทองแดงคะแนนเยี่ยมปีที่ 1 และ 2 และปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) จากคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ปัจจุบันคือคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ผลงานของ จรัส สุวรรณเวลา เป็นศาสตราจารย์ ภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย คณบดี คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งเป็นประสาทศัลยแพทย์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

2. สาระสำคัญของหนังสือ

สาระสำคัญของเนื้อหาที่พบในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 7 บท ได้แก่ วิกฤติอุดมศึกษาไทย, อุดมศึกษาไทยในอนาคต, บัณฑิตที่พึงประสงค์, ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย, การศึกษาทั่วไปกับการรักษาความเป็นไทยในกระแสนานาชาติ, การสอบเพื่อวัดคุณภาพการศึกษา, บทบาทการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาโดยมีเนื้อหาและรายละเอียด ดังนี้

บทที่ 1 วิกฤติอุดมศึกษาไทย

“วิกฤติอุดมศึกษาไทย” นำเสนอถึงสถานการณ์วิกฤติที่กำลังเกิดขึ้นในระบบการอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งมีการกล่าวถึงปัญหาหลักๆ 4 ด้าน ได้แก่ วิกฤติด้านคุณภาพ ความตรงเป้าหมาย วิกฤติความเสมอภาค ในโอกาสตามศักยภาพ ความสามารถในการแข่งขันในสังคมนานาชาติ

1) วิกฤติคุณภาพ (Quality) บัณฑิตไทยยังขาดความสามารถเชิงคิดวิพากษ์และการสร้างสรรค์ เน้นการท่องจำมากกว่าการพัฒนาความรู้ใหม่ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านที่พัฒนาการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว เช่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน และสิงคโปร์

2) ความตรงเป้าหมาย (Pertinence) ระบบอุดมศึกษาไทยยังไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม เนื่องจากนำระบบการศึกษาจากต่างประเทศมาใช้โดยไม่ปรับให้เข้ากับบริบทของไทย ทำให้ไม่ตรงกับ ความต้องการที่แท้จริงของเศรษฐกิจและสังคม

3) วิกฤติความเสมอภาคในโอกาสตามศักยภาพ (Equity based on merit) บทความกล่าวถึงความจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาต้องมีความหลากหลาย เพื่อที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกัน ของชุมชนและภาคส่วนต่างๆ ของสังคม

4) ความสามารถในการแข่งขันในสังคมนานาชาติ (Competitiveness) ระบบอุดมศึกษาที่ไม่มีประสิทธิภาพจะไม่สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่การศึกษามีการแข่งขันสูง เสนอว่าการเปิดเสรีในการจัดการอุดมศึกษาอาจเป็นทางออกเพื่อเพิ่มคุณภาพและความสามารถในการแข่งขัน

สรุปว่า วิกฤติในระบบอุดมศึกษาไทยมีรากฐานที่ลึกและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขในทุกๆระดับ ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบและการบริหารจัดการ หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ ประเทศไทยจะไม่สามารถฟื้นตัว จากวิกฤติเศรษฐกิจและสังคม และจะไม่สามารถแข่งขันในเวทีโลกต่อไปได้

บทที่ 2 อุดมศึกษาไทยในอนาคต

อนาคตของอุดมศึกษาในประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เนื่องจากผลกระทบจากเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป โดยมีแนวโน้มที่สำคัญดังนี้

1) แนวโน้มกระบวนการหรือกลไกของความรู้ การสร้างและการจัดการความรู้จะเน้นการทำงานร่วมกันข้ามสาขาวิชา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเข้าถึงและประเมินค่าความรู้จะเป็นสิ่งสำคัญ ความรู้จะถูกปรับใช้ตามสถานการณ์และผู้ใช้มากขึ้น

2) คุณภาพด้านอุดมศึกษา อุดมศึกษาจะเน้นคุณภาพของเนื้อหาและกระบวนการการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของสังคม เพื่อสร้างสมรรถนะในการจัดการความรู้ของผู้เรียน

3) แนวโน้มการขยายตัวของอุดมศึกษา อุดมศึกษาจะเปิดกว้างสำหรับทุกกลุ่มประชาชน โดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความรู้

4) แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรมอุดมศึกษา การศึกษาอาจกลายเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันในตลาดเสรี สถาบันการศึกษาจะต้องมีการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ

5) แนวโน้มการเงินเพื่ออุดมศึกษา การลงทุนของรัฐยังคงสำคัญ แต่จะต้องมีแหล่งทุนที่หลากหลาย มากขึ้น เพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น

6) แนวโน้มเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศจะเป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย การเข้าถึงเทคโนโลยีจะสร้างความแตกต่างระหว่างผู้ที่เข้าถึงได้และไม่ได้ชัดเจน

บทที่ 3 บัณฑิตที่พึงประสงค์

บัณฑิตที่พึงประสงค์กล่าวถึงคุณลักษณะและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของบัณฑิต โดยพิจารณาจากประวัติศาสตร์วิวัฒนาการของการศึกษาและความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน รวมถึงวิสัยทัศน์สำหรับอนาคต สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ความสำคัญของการศึกษาตามหลักธรรม ศึกษาเปรียบเทียบอนุปาฏิหาริย์ที่สาม (อนุศาสนี ปาฏิหาริย์) ที่สามารถฝึกฝนและเปลี่ยนแปลงบุคคลได้
- 2) วิวัฒนาการของการศึกษา การศึกษาในแต่ละยุคสมัยและแต่ละวัฒนธรรม เช่น พระพุทธเจ้า ขงจื้อ กรีกโบราณ จนถึงยุโรปในยุคกลาง
- 3) การเน้นด้านวิชาการและคุณธรรม คุณลักษณะของบัณฑิตไม่ใช่แค่ความรู้แต่รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพและการมีคุณธรรม
- 4) การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและการศึกษาในยุคข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงเร็ว ส่งผลให้คุณลักษณะใหม่ ๆ เช่น ความสามารถในการติดตามความรู้ใหม่และวิจารณ์ญาณในการปรับความคิดใหม่เป็นสิ่งจำเป็น

สรุปว่า บัณฑิตในยุคปัจจุบันควรมีคุณสมบัติหลากหลายด้าน เช่น ความรู้ ความสามารถในการวิจัย จริยธรรม ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ และการตอบแทนสังคม รวมทั้งการรักษาความเสมอภาคและความยุติธรรม ในสังคม

บทที่ 4 ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย

ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย เป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากล เพื่อให้สามารถแข่งขันและเข้าร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกได้อย่างเท่าเทียม โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ขอบเขตแนวความคิด การพัฒนาความคิดของนิสิตนักศึกษาให้กว้างไกลเกินกว่าขอบเขตของประเทศไทย เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นประชากรของโลกและสามารถเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจความเป็นสากล (internationalization) โดยเฉพาะในระดับภูมิภาคอย่าง ASEAN หรือเอเชียแปซิฟิก ที่จะช่วยสร้างความมั่นคงและการร่วมมือกันในภูมิภาค
- 2) การอยู่ร่วมในชุมชนอุดมศึกษาของโลก มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาและเข้าร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา ทั่วโลกเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอุดมศึกษานานาชาติ ซึ่งไม่เพียงแต่จะเป็นการรับความรู้เท่านั้น แต่ยังต้องมีการแลกเปลี่ยนและให้สิ่งที่เรามีแก่ผู้อื่นด้วย เช่น ภูมิปัญญาไทยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในระดับโลก
- 3) ความสามารถในการแข่งขันในสังคมโลก มหาวิทยาลัยต้องเตรียมบัณฑิตให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ทั้งในแง่ของคุณภาพการศึกษา ความโปร่งใส และประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

นอกจากนี้ การปรับตัวให้เข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) โดยการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และติดต่อสื่อสารจะมีความสำคัญยิ่ง

สรุป การพัฒนาสู่ความเป็นนานาชาตินี้ จำเป็นต้องมีการวางแผนและดำเนินการในหลายด้าน เช่น การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

บทที่ 5 การศึกษาทั่วไปกับการรักษาความเป็นไทยในกระแสนานาชาติ

ในกระบวนการทางการศึกษา การสอบหรือการวัดผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยประเมินผลสัมฤทธิ์และคุณภาพการเรียนรู้ แม้ว่าในยุคปัจจุบันมักเน้นการให้การศึกษาและการเรียนรู้มากกว่าการสอบ แต่การสอบยังคงมีบทบาทสำคัญในการประเมินและรักษาคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1) ประวัติและความสำคัญของการสอบ พระบรมราชโองการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเน้นการสอบเป็นหน้าที่สำคัญ แยกจากการให้การศึกษา ระบบการสอบของจีนโบราณแสดงถึงความสำคัญของการสอบในการคัดเลือกขุนนางผู้มีความรู้ระบบอุดมศึกษายุโรปและประเทศไทยเน้นการสอบความสามารถทางวิชาชีพ

2) บทบาทของการสอบในปัจจุบัน การสอบไม่เพียงแต่วัดผลสัมฤทธิ์สุดท้าย (summative evaluation) แต่ยังเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการเรียนการสอน (formative evaluation) การสอบมีบทบาทในการกำกับพฤติกรรมผู้เรียน เช่น การแพทย์ที่ปรับการสอบให้เน้นการปฏิบัติจริงมากขึ้น

3) ความท้าทายในระบบการสอบ

- ระดับการวัดผลที่สูงขึ้น ต้องพัฒนาการสอบให้สามารถวัดความคิดวิจารณ์ญาณ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ มากกว่าการท่องจำ

- การปรับตัวให้ทันกับสังคมความรู้ การสอบต้องตอบสนองต่อการเพิ่มขึ้นของข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การสอบแบบเปิดหนังสือ การสอบผ่านคอมพิวเตอร์

- การแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ การสอบต้องรักษามาตรฐานและคุณภาพเพื่อแข่งขันในตลาดเสรี ทั้งในระดับสถาบันและระหว่างประเทศ

4) องค์ประกอบคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน

- เน้นการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เช่น การเข้าถึงความรู้ การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และการประเมินคุณค่าของความรู้

- การปรับความรู้ให้เหมาะสมสำหรับการใช้งานจริง (Knowledge Optimization) และการกระจายความรู้ให้เข้าถึงได้ง่าย (Knowledge Dissemination)

- การใช้ความรู้ในการตัดสินใจและการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Knowledge Utilization)

5) แนวทางและอนาคตของการสอบ

การพัฒนาเทคนิคการสอบให้ทันสมัยและถูกต้อง โดยมีองค์กรที่เป็นกลางเข้ามามีบทบาทการเปิดเผยคุณภาพของสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและรักษามาตรฐานการแข่งขันในตลาดการสอบและการรักษาคุณภาพเพื่อสร้างความเชื่อถือและความน่าเชื่อถือ

สรุป การสอบยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวัดและรักษาคุณภาพการศึกษา แต่ต้องมีการพัฒนาและปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นการวัดผลที่ครอบคลุมทั้งความรู้และคุณลักษณะอื่น ๆ ของบัณฑิต รวมถึงการจัดการความรู้และการประเมินคุณภาพอย่างเป็นระบบและเป็นกลาง

บทที่ 6 การสอบเพื่อวัดคุณภาพการศึกษา

การสอบเป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่ราชสำนักจีนและยุโรป จนถึงระบบการสอบในประเทศไทยที่พัฒนามาเพื่อประเมินและปรับปรุงการเรียนการสอน การสอบไม่ควรวัดเพียงความรู้ แต่ควรวัดความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพวิชาการปัจจุบันและอนาคต การจัดการความรู้จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการสอบให้ เป็นเครื่องมือ ที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

บทที่ 7 บทบาทการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา

บทบาทของการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยประเทศต่าง ๆ เน้นบทบาทของมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน เช่น อังกฤษเน้นฝึกฝนจิตใจ ฝรั่งเศส เน้นสร้างความสามารถในวิชาชีพ และเยอรมนีมุ่งเน้นการวิจัยเชิงลึก

ในประเทศไทย การวิจัยเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นหลังการสัมมนาเรื่องวิกฤตอุดมศึกษาไทยในปี พ.ศ. 2512 ที่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเพิ่มบทบาทการวิจัยในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

กระบวนการตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์ที่เน้นการใช้ข้อมูลและเหตุผล ทำให้เกิดการปรับแก้ไขเพื่อให้ได้ผลที่ดีที่สุด การศึกษาและการวิจัยจึงควรผสมผสานในการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษามี วิจารณ์ญาณและสามารถสร้างนวัตกรรมได้

ในปัจจุบัน การวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์พื้นฐานและความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญในการแข่งขัน ระดับโลก

สรุปได้ว่า การวิจัยมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจและพัฒนาการศึกษาไทยให้ทันสมัยและเป็นสากล สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเน้นการวิจัยเชิงลึกเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. บทวิจารณ์หนังสือ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือในจุดเด่นที่ควรแก่การสนับสนุน และส่วนที่เป็นจุดด้อยอันควรแก่การนำไปแก้ไข ดังนี้

จุดเด่นและคุณค่าของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้นำเสนอปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบอุดมศึกษาในประเทศไทยอย่างครอบคลุม โดยเปรียบเทียบกับระบบอุดมศึกษาจากต่างประเทศเพื่อปรับใช้ในบริบทไทย คุณค่าของหนังสืออยู่ที่การให้ข้อมูลและแนวคิดที่นำไปใช้วางแผนและปรับปรุงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้จริง

ภาษาและรูปแบบการเขียน

ภาษาที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้ชัดเจนและกระชับ เหมาะกับการนำเสนอเนื้อหาทางวิชาการ โดยมีการใช้ศัพท์เฉพาะที่เข้าใจง่ายสำหรับผู้อ่านที่มีพื้นฐานด้านการศึกษาและการวิจัย

รูปแบบเนื้อหาของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาเป็น 7 บท ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับระบบอุดมศึกษาไทย ตั้งแต่วิกฤติปัจจุบัน แนวโน้มอนาคต ไปจนถึงบทบาทของการวิจัย การจัดลำดับเนื้อหาเหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเข้าใจภาพรวมของปัญหาและการพัฒนาอุดมศึกษาได้อย่างชัดเจน

เป้าหมาย/ประโยชน์ของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้มีเป้าหมายในการเสนอแนวทางพัฒนาระบบอุดมศึกษาไทย โดยเน้นปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ ผู้อ่าน จะได้เข้าใจปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสถาบันหรือองค์กรของตน

จุดควรพัฒนาของหนังสือ และข้อเสนอแนะ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์เห็นว่า “จุดควรพัฒนาและข้อเสนอแนะ” ที่ควรแก้การแก้ไข ดังนี้
จุดควรพัฒนา

หนังสือเล่มนี้ครอบคลุมและละเอียด แต่ยังสามารถพัฒนาได้ด้วยการเพิ่มกรณีศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในไทยและความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอและภาษาที่เป็นมิตรกับผู้อ่านมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้เขียนควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีความหลากหลายและเน้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ เช่น โมเดลการพัฒนา รวมถึงเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มการศึกษาในอนาคต เช่น การใช้เทคโนโลยีและการศึกษาออนไลน์ เพื่อให้หนังสือมีความทันสมัยและเป็นประโยชน์มากขึ้นในยุคดิจิทัล

4. บทสรุป

หนังสือที่เรียบเรียงโดยศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์ จรัส สุวรรณเวลา นำเสนอการวิเคราะห์และแนวทางการพัฒนาระบบอุดมศึกษาไทยที่กำลังประสบวิกฤติ เนื้อหาครอบคลุมปัญหาหลักในระบบอุดมศึกษาไทย เช่น วิกฤติคุณภาพ, ความตรงเป้าหมาย, ความเสมอภาค, และความสามารถใน

การแข่งขัน รวมถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น การใช้เทคโนโลยี, การศึกษาทั่วไป, การสอบ และบทบาทการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา

ผู้วิจารณ์เห็นคุณค่าในหนังสือที่นำเสนอปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบอุดมศึกษาไทยอย่างครอบคลุม โดยเปรียบเทียบกับระบบอุดมศึกษาต่างประเทศและให้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงได้จริง ภาษาและรูปแบบการเขียนชัดเจนและเหมาะสม แต่ข้อเสนอแนะรวมถึงการเพิ่มกรณีศึกษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มการศึกษาในอนาคต เพื่อให้หนังสือทันสมัยและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

จรัส สุวรรณเวลา.(2545). อุดมศึกษา . พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ

Development of Digital Technology Skills for the Elderly

มนัสวี ศรีนนท์

Manatsawee Srinont

สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

Institute for Innovative learning, Mahidol University

Corresponding author, e-mail : b_av7@hotmail.com

บทคัดย่อ

จากการศึกษาวิเคราะห์ตามกรอบเนื้อหาในบทความเรื่องนี้ จึงสรุปได้ว่า เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้หลายประเทศให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งทำให้ตระหนักถึงการให้ความสำคัญของกลุ่มผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องปรับตัว เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ต้องสอดคล้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงควรที่จะได้มีทักษะการเรียนรู้ การเข้าใจ การใช้สื่อเทคโนโลยี และการจัดการข้อมูลสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ : เทคโนโลยีดิจิทัล, ผู้สูงอายุ, การจัดการข้อมูลสารสนเทศ

Abstracts

Through a comprehensive and meticulous analysis conducted within the framework of this study, it is incontrovertibly established that digital technology plays an exceptionally critical role in the daily lives of individuals across all genders and age demographics, with particular emphasis on the elderly population, which continues to experience a sustained and significant growth trajectory. This demographic shift has compelled numerous nations to prioritize the enhancement of the quality of life for senior citizens by implementing and promoting digital literacy programs. Moreover, it highlights the paramount importance of addressing the needs of the elderly demographic, who must adapt to ensure a high quality of life and remain adept at navigating societal transformations necessitated by the pervasive integration of digital technologies. Consequently, it is imperative for the elderly to develop and hone competencies in digital literacy, comprehensive understanding, effective utilization of technological media, and proficient information management to achieve optimal

efficiency. Additionally, they must possess the ability to adapt dynamically to the evolving social contexts and the rapidly changing technological environment to maintain their well-being and sustain active participation within society.

Keywords: digital technology, the elderly population, information management

บทนำ

ศ.เกียรติคุณ นพ.ประเวศ กล่าวว่า “ผู้สูงอายุในสังคมสมัยใหม่ หรือโลกดิจิทัล จะตกอยู่ในสังคมทอดทิ้งกัน ทุกคนมีความเครียดสูง เครื่องจักรจะทำให้คนตกงานเป็นจำนวนมาก ขาดความเป็นชุมชน แต่มีข้อดีคือ จะทำให้คนสนใจการเจริญสติมากขึ้น สำหรับทางออกของปัญหาผู้สูงอายุในอนาคต ชุมชนจะต้องมีความเข้มแข็ง มีความคิดริเริ่มนำนวัตกรรมมาใช้ให้สามารถดูแลผู้สูงอายุทั้งหมดได้ และจะต้องพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล(Digital literacy)... ที่สำคัญจะต้องไปสู่สังคมสูงวัยที่ก้าวไปด้วยกันด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ที่เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์” (ศ.เกียรติคุณ นพ.ประเวศ(2561). วันที่สืบค้น 1 ธันวาคม 2566. เวทีเสวนาสาธารณะ เรื่อง “สังคมสูงวัย: ก้าวไปด้วยกัน” ครั้งที่ 2. สืบค้นจาก <http://www.cydcenter.com/hot-issue/สังคมสูงวัยกับโลกดิจิทัล/>) [1]

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอย่างต่อเนื่อง เด็กเกิดใหม่แต่ละปี มีแนวโน้มลดลง ประชากรในวัยศึกษาเล่าเรียนมีแนวโน้มลดลง และประชากรที่มีอายุมากเพิ่มเร็วขึ้น (ปีต่อมา ว่าพัฒนางค์ และปราโมทย์ ประสาทกุล, ม.ป.ป.) เป็นที่คาดการณ์ว่า ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ คือมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งประชากรวัยแรงงานอายุ 15-59 ปีจะลดลง ครอบครัวไทยในยุคเกิดน้อยอายุ ยืนจะมีขนาดเล็กลง แต่มีรูปแบบครอบครัวที่หลากหลายมากขึ้น (สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ม.ป.ป.) การเตรียมพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงอายุเริ่มปรากฏให้เห็นมาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ในแผนยุทธศาสตร์ชาติได้ระบุว่า “ต้องเตรียมความพร้อมในทุกมิติ ทั้งมิติ เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม...ส่งเสริมการสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรม...ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำต่อเนื่องทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ รวมทั้งคงไว้ซึ่งบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนา สังคม...สร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนมีการจ้างงานผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับวัยวุฒิ ประสบการณ์ และ สมรรถนะ ส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาและประสบการณ์และร่วมสร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน เพื่อ เพิ่มคุณค่าของผู้สูงอายุ” (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2561, น. 49)

จากแผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าวนั้นจะเห็นได้ว่าการระบุถึงบทบาทของเทคโนโลยีที่มี ส่วนทำให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมในการขับเคลื่อนเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็น ของ ศ. นพ.ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่า “ทางออกของปัญหาผู้สูงอายุในอนาคต ชุมชนจะต้องมีความ เข้มแข็ง มีความคิดริเริ่มนำนวัตกรรมมาใช้ให้สามารถดูแลผู้สูงอายุทั้งหมดได้ และจะต้องพัฒนา ศักยภาพผู้สูงอายุให้มีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล...เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน

อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการอยู่ร่วมกัน ที่สำคัญจะต้องไปสู่ สังคมสูงวัยที่ก้าวไปด้วยกัน ด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ที่เคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์” (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2561) เห็นได้ว่าเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุได้ (Parra, 2013; Tyler, Simic, & De George-Walker, 2018) ตลอดจนความเห็นของ Svobodová, & Hedvičáková (2017) ที่มีมุมมองว่าเทคโนโลยีถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการผสมผสานชีวิตประจำวัน เข้ากับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเป็นผู้สูงอายุที่มีพลังและคุณภาพ (Active Aging) เนื่องจากผู้สูงอายุนั้น สามารถอ่านข่าว หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต หาข้อมูลด้านสินค้าและการ บริการ การท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลสุขภาพ และข้อมูลอื่น ๆ ผ่านเครือข่ายสังคม ออนไลน์ ทั้งนี้แนวคิดของการเป็นผู้สูงอายุที่มีพลังและคุณภาพทางหนึ่งคือ การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาตอบสนองเวลาและกิจกรรมของการเป็นผู้สูงอายุที่มีพลังและคุณภาพ และยังช่วยแก้ปัญหาทาง กายภาพไปได้ด้วย โดยในปัจจุบันเราจะเริ่มเห็นกิจกรรมของผู้สูงอายุที่เชื่อมโยงกับโลกดิจิทัล (“active aging,” 2562) จะเห็นได้ว่า ตัวเทคโนโลยีเข้ามาเชื่อมโยงในการเสริมสร้างขับเคลื่อน เศรษฐกิจสังคม และกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ รวมทั้งการใช้ทักษะความสามารถ เพื่อประโยชน์แก่ ตนเอง ผู้อื่นและสังคม อาทิ เทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนในด้านสังคม ซึ่งจะเป็นตัวกลางในการ สื่อสารในการสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นจริงในชุมชนเสมือน รวมทั้งการติดต่อทางสังคม การสนับสนุน และช่วยเหลือกัน ผู้สูงอายุสามารถสร้างความรู้สึกรัก ความใกล้ชิดที่มากขึ้น ด้วยการแบ่งปันโดยเขามีการใช้โทรศัพท์เพื่อเป็นตัวเลือกในการสนับสนุนด้านการติดต่ออย่างต่อเนื่อง (Kanayama, 2003; QuanHaase, Mo, & Wellman, 2017) และเทคโนโลยียังช่วยสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ในกลุ่มผู้สูงอายุ โดย ที่เทคโนโลยีสามารถสร้างกลุ่มกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่ของผู้สูงอายุด้วยกันเอง ดังข้อสรุปของพนม คลี ฉายา (2561) ซึ่งอธิบายว่าผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีหาข้อมูลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การหาเนื้อ เพลงในการออกกำลังกาย หรือเทคนิควิธีความรู้ในเรื่องของการเกษตร รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการ สร้างกลุ่มชุมชนออนไลน์ในการสร้างคุณประโยชน์ โดยเขาจะใช้เทคโนโลยี แอปพลิเคชันไลน์ในการ รวมกลุ่ม (Group line) ติดต่อสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันกับลูกบ้านตนเองในการทำกิจกรรม อาสาสมัคร (อสม.) เป็นต้น (รศ.ดร. พนม คลีฉายา(2563). วันที่สืบค้น 2 ธันวาคม 2566. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลัดพลังของผู้สูงอายุไทย. สืบค้นจาก https://thainhf.org/wp-content/uploads/2020/11/finalreport_Dr.Phnom_.pdf) [2]

การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital literacy หมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และ

การทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

ทักษะดังกล่าวครอบคลุมความสามารถ 4 มิติ ได้แก่ การใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) การสร้าง (create) เข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงาน ก.พ.(ม.ป.ป.). วันที่ สี่ บ ค ้น 3 ธ ัน ว า ค ม 2566. Digital literacy คือ อ อ ะ ไ ร . สี่ บ ค ้น จ า ก <https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>) [3]

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

Digital Literacy คือ ความสามารถในการเข้าใจ เข้าถึง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ทุกคนควรมี เพราะทักษะนี้เป็นตัวช่วยในการต่อยอดไปสู่ทักษะอื่น ๆ ที่เฉพาะเจาะจงกับสายอาชีพมากขึ้นพุดง่าย ๆ ก็คือ การเข้าใจเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานที่ต้องใช้ในองค์กร และทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้โปรแกรมนำเสนอ การใช้ Zoom เพื่อทำงาน หรือประชุมออนไลน์ รวมถึงการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อความปลอดภัยของข้อมูล เพราะเมื่อองค์กรปรับการทำงาน และนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเต็มรูปแบบเมื่อใด แต่พนักงานไม่เรียนรู้ และปรับตัวก็จะทำให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้ยากหรือถ้าเป็นสายงานที่ต้องการทักษะเฉพาะทางขึ้นไปอีก เช่น Digital Marketing ก็ควรรู้ Tools พื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน เช่น การเก็บข้อมูลผู้เข้าชมเว็บไซต์ผ่าน Google Analytics การทำ SEM (Search Engine Marketing) ผ่าน Google Ads หรือมีความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละแพลตฟอร์ม เพื่อสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก หรือวางกลยุทธ์ต่อได้และเมื่อพนักงานขาดทักษะ Digital Literacy ก็อาจส่งผลให้การทำงานติดขัด การประสานงานยากขึ้น จนสุดท้ายผลงานที่ออกมาหรือตัวองค์กรนั้นยังมีความ “ช้า” อยู่ แม้จะนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้แล้วก็ตาม และถ้าองค์กรไม่เตรียมความพร้อมให้พนักงานตั้งแต่เนิ่น ๆ ก็อาจทำให้พวกเขาประสบกับความยากลำบากที่ต้องมาทำความเข้าใจเทคโนโลยีภายหลัง จนนำไปสู่ภาวะหมดไฟในการทำงาน ที่สุดท้ายอาจส่งผลร้ายแรงถึงขั้นที่พนักงานตัดสินใจลาออกได้จึงเป็นคำตอบว่าทำไม Digital Literacy ถึงเป็นหนึ่งในทักษะที่ทุกคนในยุคนี้ควรมี โดยเฉพาะคนทำงาน ที่เป็นกำลังสำคัญของการขับเคลื่อน และปรับองค์กรให้เข้ากับดิจิทัลได้ แล้วองค์กรจะช่วยพัฒนาทักษะนี้ให้พนักงานได้อย่างไร? จึงได้สรุป 4 คำแนะนำที่น่าสนใจจาก BuiltIn ดังนี้

1. มีเป้าหมายที่ชัดเจน

ก่อนที่องค์กรจะผลักดันให้พนักงานพัฒนาทักษะ Digital Literacy ทั้งจากการสอนงาน การฝึกอบรม หรือไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่ควรทำเป็นอันดับแรก คือ “การมีเป้าหมายที่ชัดเจน” เพื่อให้พนักงานรู้ว่ากำลังทำอะไรหรือทำไปเพื่ออะไร เช่น ทักษะนี้มีความสำคัญต่อองค์กรอย่างไร? องค์กรคาดหวังให้พนักงานพัฒนาในทิศทางไหน? รวมถึงอาจเพิ่มแรงจูงใจให้พนักงานในรูปแบบรางวัลหรือโบนัสก็ได้

2. วางกลยุทธ์อย่างเหมาะสม

หลายองค์กรมักจะส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาทักษะก็ต่อเมื่อมีโปรเจกต์ใหญ่ ๆ เข้ามา มีเทคโนโลยีเกิดใหม่ หรือต้องร่วมงานกับพันธมิตรทางธุรกิจ ทำให้ทุกกระบวนการเรียนรู้ต้องเร่งรีบไปหมด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการพัฒนาที่ดีไม่อาจเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาสั้น ๆ เพราะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องค่อยเป็นค่อยไป ผสานกับการลงมือทำจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น องค์กรจำเป็นต้องวางแผนการพัฒนาทักษะอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่มาเร่งเมื่อจำเป็นทีเดียว

3. ปรับการเรียนรู้ให้หลากหลาย

การพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้ในปัจจุบันมีช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การอ่านหนังสือ การเรียนออนไลน์ การเรียนแบบตัวต่อตัว หรือการเรียนผ่านเทคโนโลยี VR ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า โดยองค์กรสามารถนำประโยชน์ของเทคโนโลยีเหล่านี้มาออกแบบและ พัฒนาการเรียน เพื่อให้พนักงานมีทางเลือกในการพัฒนาตัวเองที่หลากหลาย เพราะบางคนชอบเรียนด้วยตัวเอง ส่วนบางคนชอบเรียนกับผู้สอนโดยตรง หากมีทางเลือกที่หลากหลายก็จะทำให้พนักงานสนุกกับการเรียนมากขึ้น

4. ประเมินผลการเรียนรู้

เมื่อพูดถึงการประเมินที่ไร เชื่อว่าหลายคนคงเหนื่อยหน่ายไปตาม ๆ กัน แต่ก็ต้องบอกว่าการวัดผลนั้นสำคัญมากทีเดียว เพราะทำให้รู้ว่าการพัฒนาทักษะดิจิทัลเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ สามารถนำมาใช้ได้จริงตามวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหน อย่างไรก็ตาม ไม่ควรประเมินทันทีหลังการเรียน หรือฝึกอบรมจบ เพราะพนักงานอาจยังไม่ได้นำทักษะดิจิทัลมาปรับใช้กับการทำงานได้อย่างเต็มที่ อาจประเมินโดยอิงจากรอบไตรมาสหรือตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในอนาคตของการทำงานต่อไปนี้จะก้าวสู่โลกดิจิทัลอย่างรวดเร็ว “Digital Literacy” จึงเป็นอีกหนึ่งทักษะที่ไม่ควรมองข้ามเลย แม้หลายคนอาจคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่เมื่อใดก็ตามที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ แล้วพบว่าพนักงานส่วนใหญ่ยังคงขาดทักษะพื้นฐานทางดิจิทัลอยู่ ก็จะทำให้ยากที่จะปรับตัวให้ทัน รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานในภาพรวมขององค์กรอีกด้วย (รวีศ หาญอุตสาหะ(ม.ป.ป.). วันที่สืบค้น 5 ธันวาคม 2566. รู้จัก “ Digital Literacy” ทักษะนี้คืออะไร ในวันที่ทุกคนต้องรู้. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/know-skill-digital-literacy>) [4] Digital Literacy กับสังคมผู้สูงอายุ

การสูงวัยของประชากรเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นในโลกช่วงที่ผ่านมา เป็นสิ่งที่เป็นผลพวงมาจากผลสำเร็จทางด้านสาธารณสุข ในการรักษาความเป็นอยู่ของมนุษย์ด้านสุขภาพจากโรคร้าย ความเจ็บป่วย ความตาย อัตราการเกิดและอัตราการตายลดลง รวมไปถึงมีอายุขัยที่มีมากขึ้นไปด้วย ทำให้จำนวนประชากรมีอายุมากขึ้นและปริมาณมากขึ้น ซึ่งกฎหมายในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้ให้คำนิยาม “ผู้สูงอายุ คือ

ผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป” ไม่ได้ให้ความหมายในเรื่องของสังคมผู้สูงอายุในตัวพระราชบัญญัติ แต่อย่างไรก็ตามตามเกณฑ์ของสหประชาชาติ (2562) ได้นิยามเกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุไว้ว่า สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นอัตราส่วน 10% หรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีอัตราส่วนเกิน 7% จากประชากรทั่วประเทศ สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เป็นสังคมที่มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั่วประเทศหรือประชากรที่มีอายุ 65 ปีมีอัตราส่วนเกิน 14% และสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super Aged Society) เป็นสังคมประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 28% ของประชากรทั้งหมดหรือประชากรที่มีอายุ 65 ปี มากกว่า 20% ของประชากรทั้งหมด สถานการณ์ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยสมบูรณ์แล้ว

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา จำนวนสัดส่วนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี และหากอิงตามโครงสร้างประชากรของประเทศไทย คาดการณ์ว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ. 2566 อ้างอิงจากข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และกรมการปกครองถึงจำนวนผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีผู้สูงอายุประมาณ 10.67 ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วนผู้สูงอายุร้อยละ 16.46 และในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนผู้สูงอายุ 11.13 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.73 จากจำนวนประชากรของประเทศไทยทั้งหมด ในอนาคตอันใกล้เมื่อเราไปสถานที่ใดก็ตาม จะเห็นผู้สูงอายุมีจำนวนเยอะกว่าวัยเด็ก หรือวัยรุ่น

วัยผู้ใหญ่ เพราะสัดส่วนผู้สูงอายุสูงขึ้นในแต่ละปีซึ่งเป็นผลมาจากจำนวนการเกิดและการตายลดลง ดังนั้นการก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอดของไทยกำลังจะมาถึงในอีกไม่ช้า แน่แน่นอนว่าเราต้องเตรียมตัวให้พร้อม ถึงแม้ว่าทางภาครัฐได้เตรียมการไว้ล่วงหน้าไว้ระดับหนึ่งแล้ว ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสวัสดิการทางการคลังในอนาคต ภาวะการทำงานของผู้สูงอายุ สุขอนามัย รวมไปถึงเรื่องอื่น ๆ ที่จะตามมา ในขณะที่เดียวกันเราต้องยอมรับว่าวิถีชีวิตในประจำวันของมนุษย์เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทุก ๆ วัน และเมื่อผู้สูงอายุออกจากตลาดแรงงานแล้ว โดยส่วนใหญ่จะไม่มีแผนในการใช้ชีวิตหลังเกษียณ ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะกลับมาอยู่บ้านเฉย ๆ ประกอบกับลูกหลานก็ไม่ได้อยู่ที่บ้านเนื่องจากต้องไปทำงาน ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเบื่อหน่าย ความเหงา สิ่งทีพอจะเป็นที่พึ่งพิงให้แก่ผู้สูงอายุได้ ก็คงจะมีเพียงเทคโนโลยี จึงจะเห็นได้ว่าบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตมากขึ้นในปัจจุบัน ด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การเข้ามามีบทบาทของอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้ทุกคนล้วนแต่ต้องปรับตัวเพื่อก้าวทันยุคที่พัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ซึ่งการเรียนรู้ทักษะทางด้านดิจิทัล (Digital Skill) เป็นสิ่งสำคัญกับมนุษย์ทุกคนรวมถึงผู้สูงอายุด้วย เพราะทำให้เรารู้เท่าทัน มีความรอบคอบ ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลลงในสื่อสาธารณะ การรักษาความปลอดภัยของตนเองเมื่ออยู่ในระหว่างการใช้งานสื่อออนไลน์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในทักษะและความรู้ ความคิดที่เรียกว่า ความรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อให้เข้าใจโลกอีกใบหนึ่งที่เรากำลังต้องได้แค่ตัวอุปกรณ์ไว้สำหรับสื่อสาร วิธีการใช้งานของมัน เพื่อปกป้องและใช้ประโยชน์จากข้อมูลในโลกเสมือนจริงนี้ได้อย่างสร้างสรรค์ หนึ่งตัวอย่างของการใช้ประโยชน์จากใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์เริ่มต้นจากการการ

พัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อพูดคุยกันได้อย่างง่ายดาย แม้ว่าตัวผู้สนทนานั้นจะอยู่ห่างไกลกัน และนับเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่ขยับจากกิจกรรมทั่วไปที่เราคุ้นชินกันกับการทักทายด้วยการสวัสดีกัน มาสู่เทคโนโลยีใหม่แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้เป็นที่มองเห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดรอบตัวเรา หนึ่งในกรณขยับตัวของผู้ใช้งานที่เป็นผู้สูงอายุที่น่าสนใจคือ การส่งรูปสวัสดีตอนเช้าในวันต่าง ๆ มีภาพพื้นหลังเป็นรูปดอกไม้ต่าง ๆ สีสันสวยงามตามวันนั้น เช่น สวัสดีวันจันทร์แล้วมีภาพพื้นหลังเป็นรูปดอกทานตะวันหรือดอกดาวเรืองบานหรือดอกไม้สีเหลืองเพื่อสื่อถึงสีเหลืองของวันจันทร์ มีคำคม คำอวยพร เป็นต้น เราอาจมองได้ว่าจากเมื่อก่อนที่ผู้ใหญ่ (ใน 10-20 ปีที่แล้วซึ่งโตมาเป็นผู้สูงอายุในวันนี้) ไปตลาดทักทายกัน

นอกเหนือจากการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นในการทักทายกันแล้วนั้น หนึ่งในกิจกรรมที่ผู้สูงอายุ มักจะทำกันอย่างเป็นประจำคือการแชร์ข่าวในกลุ่มที่มีจำนวนมาก ทำให้ข่าวนั้นแพร่ออกไปโดยที่ไม่ได้ถูกคัดกรอง ซึ่งทำให้เกิดข่าวที่ไม่มีความน่าเชื่อถือขึ้นมา เพื่อหวังผลในการควบคุมคนให้เชื่อในสิ่งเดียวกัน เช่น ข่าวมะนาวโซดาร์รักษามะเร็ง ซึ่งเมื่อก่อนเราจะพบเจอข่าวอะไรแบบนี้บ่อย ๆ ในอีเมล (e-mail) ต่อมาเมื่อมีคนใช้งานสื่อออนไลน์มากขึ้นข่าวจำพวกนี้ก็เกิดขึ้นมาถี่ขึ้น จนกระทั่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องออกมาแจ้งให้ทราบถึงข้อมูลที่ถูกต้อง รวมไปถึงข่าวที่มีความอ่อนไหวง่ายอย่างข่าวใส่ร้ายทางการเมือง ซึ่งเป็นการแพร่กระจายออกไปทำให้คนที่มีความเชื่ออะไรคล้าย ๆ กันสามารถคล้อยตามในประเด็นที่ผู้กระทำการให้เป็นที่ไปได้ ซึ่งหากขาดวิจาร์ณญาณในการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนั้น ก็อาจตกเป็นเหยื่อของขบวนการเหล่านี้ได้ไม่ยาก

สถานการณ์ภาพรวมของประเทศไทยในเรื่องของ Digital Literacy จากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) นั้นอยู่ในเกณฑ์ระดับพื้นฐาน ดูในช่วงของกลุ่ม Baby Boomer ที่วัยอายุที่มากกว่า 54 ปี ผู้ทำแบบสอบถามจำนวน 2,675 คน อยู่ในระดับปรับปรุงอยู่ 1,136 คน คิดเป็น 42% ในวัยเดียวกันและผลการสำรวจการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อวัน ผลการใช้งานเฉลี่ยอยู่ที่ 10 ชม. 22 นาที ในวัย Baby Boomer ใช้เวลาไปถึง 10 ชม. ต่อวันในการใช้อินเทอร์เน็ต ในขณะที่วัยเดียวกันในทุก ๆ ปี สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้น เป็นการใช้ Social Media และชำระสินค้าและบริการที่ 91.2% และ 60.6% ตามลำดับ โดยช่องทางติดต่อสื่อสารผ่านแอปพลิเคชัน LINE มากถึง 98.5% จากตัวเลขสถิติดังกล่าว ดังนั้นการเตรียมพร้อมรับมือสังคมสูงอายุผ่านนโยบายของรัฐจึงควรกำหนดหมายหลักที่ให้ความสำคัญกับสถานการณ์ในปัจจุบันให้รองรับยุคดิจิทัล เช่น

1. การส่งเสริมผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถอยู่อย่างลำพังได้อย่างเป็นสุข อันเนื่องมาจากแนวโน้มการเป็นโสด การย้ายถิ่นทำงาน รวมไปถึงการแยกครอบครัวจากพ่อแม่ ทำให้ผู้สูงอายุ ออกจากครอบครัวมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ใกล้ชิดกับครอบครัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของกรมกิจการผู้สูงอายุ ทั้งในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) มียุทธศาสตร์ที่บูรณาการการใช้ดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุแบบนโยบายผู้สูงอายุในแง่ของข้อมูล โดยให้มีการจัดเก็บฐานข้อมูลให้ทันสมัย ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและสืบค้นได้ง่าย ในขณะเดียวกัน

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกับ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ สมาคมเฮลท์เทคโนโลยี

2.จัดทำ e-Health Open Data Platform หรือ ศูนย์รวมข้อมูลสุขภาพจากสถานพยาบาล และผู้ป่วย เพื่อให้ข้อมูลมีความเชื่อมโยงกันในฐานะข้อมูลของการให้บริการทางการแพทย์ให้เป็นไปในทางเดียวกัน มีมาตรฐานความปลอดภัยของข้อมูล เป็นต้น

3.ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center Thailand) ที่ประสานและตรวจสอบข่าวปลอม ข่าวลวง วาทกรรมต่าง ๆ ที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐตรวจสอบข่าวที่อยู่ในโลกออนไลน์ รวมไปถึงเรื่องราวที่ประชาชนต้องการหาความเป็นจริงเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับรู้มานั้นก่อนที่จะเชื่อ เมื่อข่าวนั้นเข้าสู่กระบวนการของศูนย์ฯ จะประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเพื่อสอบถามความจริงและประกาศบนหน้าเว็บให้เป็นที่เข้าใจร่วมกันในสังคมถึงความถูกต้องของข่าว เพื่อไม่ให้คนที่เข้าใจผิดยังคงเข้าใจผิดต่อไป

ในโลกยุคใหม่มีพัฒนาการที่รวดเร็วตั้งการหมุนของโลกที่ไม่เคยหยุดนิ่ง การพัฒนาเรียนรู้ให้ตามทันโลกก็เป็นสิ่งหนึ่งจำเป็นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะในเรื่องเทคโนโลยี สังคม ความรู้ความสามารถต้องทัดเทียมกัน ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด วัยเด็ก หนุ่มสาว ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักอย่างระมัดระวังคือการโดนหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของทรัพย์สิน เงินทอง ความรู้ ข่าวสาร ที่เป็นเรื่องสำคัญในชีวิต จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ แต่หากเรานำมาใช้ด้วยความไม่พอดี ไม่รู้จักความพอเพียงในการใช้งาน สิ่งที่เป็นประโยชน์กลับจะกลายเป็นทำให้เกิดโทษและเกิดผลเสียต่อการดำเนินชีวิตได้ เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญคือการรู้เท่าทัน รู้จักใช้ และใช้เทคโนโลยีอย่างพอดีและมีสติจึงจะเป็นหนทางที่ดีและเกิดประโยชน์มากที่สุด (จิราเมธ ประเสริฐสุข(ม.ป.ป.). วันที่สืบค้น 7 ธันวาคม 2566. Digital Literacy กับ สังคมผู้สูงอายุ. สืบค้นจาก <https://www.depa.or.th/en/article-view/digital-literacy>) [5]

ความต้องการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ในปัจจุบันและอนาคตซึ่งบุคคลทุกช่วงวัยย่อมต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ กำลังมีจำนวนประชากรสูงขึ้นในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรผู้สูงอายุในประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ต้องให้ความสนใจและความสำคัญถึงความต้องการเรียนรู้ของผู้สูงอายุหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุนั้น เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความพร้อมและมีภูมิคุ้มกันที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านั้นได้ อย่างเท่าทันและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม โดยการให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ทักษะ และเจตคติ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การฝึกอบรม การสัมมนา

หรือการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเช่น สหรัฐอเมริกาได้อนุญาตให้ประชาชนที่เกษียณอายุเข้าเรียนในหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยหรือไม่เสียค่าใช้จ่ายเลย ประเทศเกาหลีใต้จัดโครงการการศึกษาไอซีทีสำหรับผู้สูงอายุโดยร่วมมือกับภาคเอกชนวิทยาลัย ศูนย์สวัสดิการสังคม และศูนย์สวัสดิการผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณ เพื่อฝึกอบรมทักษะไอซีทีแก่ผู้สูงอายุเป็นเวลา 20 - 30 ชั่วโมง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) สำหรับประเทศไทยได้ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุโดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานในสังกัด ดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับภารกิจหลักและอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งการจัดบริการข้อมูลข่าวสาร การจัดการบริการการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับผู้สูงอายุในการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงอุดมศึกษา การสนับสนุนสื่อ การส่งเสริมให้หน่วยงานสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแก่ผู้สูงอายุการคุ้มครองการผลิตสื่อความรู้และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้สูงอายุ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตงานวิจัยเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2553) ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เป็นมาตรการหนึ่งในการส่งเสริมผู้สูงอายุ ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง ความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การดูแลสุขภาพร่างกาย การเสริมสร้างกำลังใจ สิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ รวมถึงทั้งนี้เมื่อพิจารณาการเข้าถึงข้อมูล การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นในครัวเรือนและนอกครัวเรือนได้หรือแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้สูงอายุได้รับ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2557 พบว่าส่วนใหญ่มาจากบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ญาติหรือเพื่อน ฯลฯ (ร้อยละ 71.8) รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการดูโทรทัศน์ (ร้อยละ 57.6) จากหอกระจายข่าว (ร้อยละ 45.0) จากวิทยุ (ร้อยละ 28.1) จากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร (ร้อยละ 12.2) และมีผู้สูงอายุ ร้อยละ 1.9 ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการใช้อินเทอร์เน็ต/คอมพิวเตอร์ ความต้องการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ สามารถจำแนกออกได้ดังนี้ (ศรีศักดิ์ จามรมาน, 2552)

1. ความต้องการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ข้อมูลสุขภาพอนามัยสำหรับผู้สูงวัย ได้แก่ ความแก่ อัลไซเมอร์ สมรรถภาพทางกาย สุขภาพและยารักษาโรค ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและผลวิจัยทางการแพทย์ โภชนาการและวิตามิน เป็นต้น
2. ความต้องการเรียนรู้ด้านการเพิ่มทักษะทางอาชีพหรือด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้อมูลการจ้างงานผู้สูงอายุ ข้อมูลการฝึกทักษะวิชาชีพสำหรับผู้สูงอายุ
3. ความต้องการเรียนรู้ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การค้นหาและติดต่อกับเพื่อนใหม่ ๆ หรือสมาชิกในครอบครัว การติดต่อหรือเข้ากลุ่มกับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันหรืออาจจะสร้างกลุ่มเองก็ได้ การแบ่งปันประสบการณ์ชีวิต เช่น แบ่งปันรูปถ่ายหรือวิดีโอ กับเพื่อนหรือครอบครัว

4. ความต้องการเรียนรู้ด้านกฎหมายและสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ข้อมูลการฉ้อโกงเกี่ยวกับการประกันสุขภาพ ข้อมูลการฉ้อโกงทางอินเทอร์เน็ต และข้อมูลการฉ้อโกงทางการค้าบนอินเทอร์เน็ต ข้อมูลสาธารณสุขและค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ

5. ความต้องการเรียนรู้ด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ ได้แก่ การให้ข่าวสารข้อมูล ความรู้แก่ผู้สูงอายุเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการปกป้องตนเองจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

การเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารโทรคมนาคม และเครือข่ายการสื่อสารไร้สายในปัจจุบัน ทำให้การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ในสังคมมนุษย์เป็นไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งถึง และมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เข้าถึงความรู้และเพิ่มพูนความรู้อันมหาศาลได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านพื้นที่ ระยะทาง หรือกาลเวลา ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นวงจรที่ไม่หยุดนิ่ง และมีพลังต่อการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง United Nations Development Program (UNDP) ได้กำหนดให้การเข้าถึงความรู้และการศึกษาของประชากร เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีชี้วัดการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index) ของประเทศต่างๆทั่วโลกซึ่งการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยเฉพาะเว็บไซต์ได้ทำให้พรมแดนในการเข้าถึงความรู้และการศึกษาหายไป การส่งเสริมให้ประชากรเข้าถึงความรู้และการศึกษา จึงเป็นหนึ่งในความจำเป็นของภาครัฐที่จะต้องดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ Information Literacy ที่องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) (2008, Towards Information Literacy Indicators: Conceptual Framework Paper) ได้นิยามว่า เป็นความสามารถของปัจเจกชนในการ

- (1) ตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตนเอง
- (2) รู้ถึงวิธีการในการสืบค้นเพื่อหาข้อมูล/สารสนเทศที่ต้องการ รวมถึงต้องสามารถประเมินคุณภาพของสารสนเทศที่สามารถหามาได้
- (3) รู้จักวิธีการจัดเก็บและเรียกข้อมูล/สารสนเทศมาใช้เมื่อต้องการ
- (4) สามารถใช้ข้อมูล/สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม
- (5) สามารถประยุกต์ใช้สารสนเทศเพื่อสร้างและสื่อสารความรู้ (ทศพนธ์ นรทัศน์, 2552) ยุคหลอมรวมเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับทุกคน และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของคนทุกเพศทุกวัย จำเป็นอย่างยิ่งผู้สูงอายุควรสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือสื่อใหม่ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยีตามศักยภาพและความเหมาะสม โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และโทรคมนาคม เป็นเครื่องมือเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และดึงศักยภาพภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุ มาใช้ในการพัฒนาประเทศ (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558) ซึ่งการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการพัฒนาองค์ความรู้และจัดให้มีการสื่อสารองค์ความรู้เหล่านั้นผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆ ที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงได้ในแต่ละชุมชน การดำเนินงานเป็นลักษณะของการโปรยหว่านที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ การผลิตรายการ การเตรียมความพร้อม

ของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะมีตั้งแต่ความพร้อมในด้านการสื่อสาร คือ การอ่านออกเขียนได้ ความสามารถในการสืบค้นข้อมูลและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความพร้อมในด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร หรือการส่งผ่านความรู้ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการที่จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยมีคุณภาพชีวิตที่ดี และลดการเป็นภาระของผู้ที่เกี่ยวข้องให้น้อยลง (มูลนิธิสถาบัน วิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555 : 74)

อาจมีความเหมาะสม การใช้คอมพิวเตอร์ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้และมีความพร้อมเท่านั้นส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ห่างไกลยังมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการสื่อสารความรู้ผ่านสื่ออื่นๆ เช่น สื่อวิทยุ และโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลและเผยแพร่ข่าวสาร ส่งเสริมให้มีการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการแสวงหาความรู้ทั้งในซึ่งปัจจุบัน ด้านการฝึกทักษะและความพร้อมด้านคอมพิวเตอร์เพื่อสะดวกในการแสวงหาความรู้ผู้สูงอายุสามารถใช้ช่องทางในการแสวงหาความรู้ผ่านคอมพิวเตอร์ทั้งจากที่บ้านของตนเอง บ้านเพื่อน บ้านญาติ ที่ทำงาน สถานศึกษา ร้านอินเทอร์เน็ต และศูนย์บริการสารสนเทศเพื่อชุมชน ICT ทำให้การดำเนินวิถีชีวิตของผู้สูงอายุมีคุณภาพที่ดี ตัวอย่างเช่น การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าได้สัมผัสกับโลกกว้างมากขึ้น ได้ติดต่อกับโลกภายนอกและเห็นมุมมองใหม่ๆ และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตช่วยในการทำธุรกรรมต่างๆ ในแต่ละวัน เช่น การซื้อของออนไลน์ การชำระบิลออนไลน์ และการตรวจสอบสถานะบัญชีธนาคารออนไลน์ เหล่านี้เป็นปัจจัยหลากหลายที่ทำให้ผู้สูงอายุรับรู้ถึงความสะดวกสบายจากคอมพิวเตอร์ การได้รับความรู้และทักษะจากการใช้คอมพิวเตอร์ และมีความไว้วางใจในการทำธุรกรรมออนไลน์ (Kenneth & Jane, 2010 : 149) สำหรับวัตถุประสงค์การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุนั้นจะแตกต่างกัน ได้แก่ เพื่อติดต่อสื่อสารกับครอบครัวญาติพี่น้อง และเพื่อนด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ ที่สนใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับหุ้น สภาพภูมิอากาศ การเดินทางท่องเที่ยว การดูแลสุขภาพ การแพทย์ และสมุนไพร เป็นต้น เพื่อซื้อสินค้าออนไลน์และการประมูลสินค้าเพื่อความบันเทิง เช่น เล่นเกม ดูหนัง ดูละครย้อนหลัง เป็นต้น เพื่อการพิมพ์งานเอกสาร เพื่อจัดการด้านการเงิน เช่น บันทึกรายรับ รายจ่ายของครอบครัว ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในด้านทางสังคม เช่น การทำงานอาสาสมัครให้กับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ (สมาน ลอยฟ้า, 2554 : 58) นอกจากนี้การเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีสำหรับสังคมผู้สูงอายุยังมีอีกหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพช่วยในการเพิ่มผลผลิตภาพการทำงานของผู้สูงอายุ และการดำรงชีวิตจากรายงานสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนเมื่อปี พ.ศ.2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า การเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ใช้คอมพิวเตอร์ 344,400 คน (ร้อยละ 3.36) ไม่ใช้ 9,913,682 คน (ร้อยละ 96.64) ใช้อินเทอร์เน็ต 403,057 คน (ร้อยละ 3.93) ไม่ใช้ 9,855,025 คน (ร้อยละ 96.07) ใช้โทรศัพท์มือถือ 5,816,966 คน (ร้อยละ 56.70) ไม่ใช้ 4,441,116 คน (ร้อยละ 43.30) เมื่อพิจารณาถึงสถานที่ใช้คอมพิวเตอร์ พบว่า ในจำนวนผู้สูงอายุที่มีการใช้คอมพิวเตอร์ 476,632 คน ใช้คอมพิวเตอร์จากที่บ้านจำนวน 296,692 คน

(ร้อยละ 68.24) ใช้ที่ทำงาน 82,169 คน (ร้อยละ 17.24) ใช้ที่สถานศึกษา 3,329 คน (ร้อยละ 0.70) ใช้ที่ร้านอินเทอร์เน็ต 1,962 คน (ร้อยละ 0.41) ใช้ที่ศูนย์บริการสารสนเทศเพื่อประชาชน/ห้องสมุด/ศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน 19,967 คน (ร้อยละ 4.19) ใช้ที่บ้านเพื่อน/คนรู้จัก/ญาติ 28,811 คน (ร้อยละ 6.04) ใช้ที่สถานที่ให้บริการอื่นๆ เช่น วัด สถานีนามัย อบต. ฯลฯ 5,499 คน (ร้อยละ 1.15) ใช้ตามสถานที่ต่างๆ ผ่านคอมพิวเตอร์พกพา 36,370 คน (ร้อยละ 7.63) และอื่นๆ ไม่ทราบ 1,833 คน (ร้อยละ 0.38) นอกจากนี้ยังมีการสำรวจของสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พ.ศ. 2558 จากจำนวนผู้สูงอายุ 315 คน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อใหม่ผ่านโทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต ร้อยละ 50.79 และร้อยละ 13.33 ไม่มีอุปกรณ์ดังกล่าวการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ผ่านคอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) มีร้อยละ 33.65 และร้อยละ 29.84 ระบุว่าไม่มีเข้าถึงสื่อใหม่ผ่านคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ร้อยละ 33.97 และร้อยละ 34.60 ระบุว่าไม่มีรวมทั้งผู้สูงอายุเข้าถึงสื่อใหม่ผ่านสมาร์ททีวี ร้อยละ 19.05 และร้อยละ 31.43 ระบุว่าไม่มี ส่วนการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.29 เชื่อมต่อผ่านเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ใช้งานอยู่ ส่วนอีกร้อยละ 33.01 ใช้อินเทอร์เน็ตที่ติดตั้งที่บ้าน และร้อยละ 32.28 ใช้บริการอินเทอร์เน็ตฟรีที่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่าง ๆ จัดให้บริการ ผู้สูงอายุมีการใช้งานแอปพลิเคชันต่างๆ ตามลำดับดังนี้ ไลน์ (Line), ซอฟต์แวร์/แอปพลิเคชันในการค้นหาข้อมูล เช่น Google/Bing ฯลฯ, Youtube, Facebook และ กูเกิลพลัส (Google+) คิดเป็นร้อยละ 43.84, 27.17, 26.91, 24.28 และ 13.04 ตามลำดับปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึง ICT ของผู้สูงอายุจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึง ICT ของผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง ICT โดย สุรศักดิ์ มั่งสิงห์ และจรรุวรรณ มณฑิราช (2555 : 17) ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาสรุปไว้ดังนี้

1. การขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการเข้าถึง ICT ของผู้สูงอายุ
2. การขาดความสามารถและทักษะในการใช้งานด้าน ICT ของผู้สูงอายุ
3. การใช้งาน ICT มีความยุ่งยากซับซ้อนสำหรับผู้สูงอายุ
4. การขาดความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุในการเข้าถึง ICT ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การขาดงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้บริการอินเทอร์เน็ต
6. ความเกรงกลัวที่จะใช้งานด้าน ICT ของผู้สูงอายุ
7. ผู้สูงอายุไม่มีเวลาในการเข้าใช้งานด้าน ICT
8. ผู้สูงอายุยังไม่เห็นความสำคัญและทราบถึงประโยชน์ของ ICT
9. ผู้สูงอายุไม่ทราบถึงแหล่งที่ตั้งหรือหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการด้าน ICT
10. แหล่งให้บริการ ICT อยู่ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทางไปใช้บริการ
11. สุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่เสื่อมถอยของผู้สูงอายุทำให้เกิดความล่าช้า

แนวทางดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี โดยสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2558) ได้สรุปแนวทางไว้ดังนี้

แนวทางที่ 1 การพัฒนากลไกกำกับดูแลกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ กิจการโทรคมนาคม ไอที สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อใหม่ต่าง ๆ ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น มาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ บริการ ในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ให้เอื้อต่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีของผู้สูงอายุให้มากขึ้น เป็นต้น

แนวทางที่ 2 การจัดบริการและกระจายบริการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม อย่างทั่วถึง อย่างเช่น จัดให้มีบริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงโดยไม่มีค่าใช้จ่าย และ/หรือมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำสำหรับผู้สูงอายุโดยการลงทะเบียนเข้าใช้งานที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลการจดทะเบียนบุคคลดังกล่าว เพื่อยืนยันว่าผู้ใช้งานเป็นผู้สูงอายุ เป็นต้น

แนวทางที่ 3 การส่งเสริมชุมชนและสนับสนุนผู้ประกอบการบริการชุมชนในการพัฒนาผู้สูงอายุ ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยีตัวอย่างเช่น ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนในกิจการวิทยุกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม จัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) เพิ่มมูลค่าในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การอบรมให้ความรู้และการรู้เท่าทันในการใช้สื่อเทคโนโลยีในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี เป็นต้น

แนวทางที่ 4 การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรสื่อสาร การกำกับดูแลมาตรฐานด้านฮาร์ดแวร์ การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงฮาร์ดแวร์ การวิจัยและพัฒนาด้านกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม อุตสาหกรรมโทรคมนาคม และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อผู้สูงอายุ ตัวอย่างเช่น พิจารณาจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและโทรคมนาคม สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอในการจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ฯลฯ ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนนี้ ให้สามารถซื้ออุปกรณ์ได้ในราคาถูก แล้วแต่กรณี โดยพิจารณาถึงความจำเป็นในการใช้งาน และฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลนั้น เป็นรายกรณี

แนวทางที่ 5 การพัฒนาซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ ตัวอย่างเช่น จัดให้มีการให้ความรู้ ความเข้าใจผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญในการเข้าถึง รู้เท่าทัน และใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ และจัดการศึกษา/ฝึกอบรมให้ผู้สูงอายุ

แนวทางที่ 6 การพัฒนาและคุ้มครองผู้บริโภคในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี ตัวอย่างเช่น พัฒนาและคุ้มครองผู้บริโภค ด้านไอที/สื่ออิเล็กทรอนิกส์/สื่อใหม่ต่างๆ (ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชันและบริการ) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟนคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต โทรทัศน์ดิจิทัล การทำธุรกรรมต่าง ๆ ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ การซื้อ-ขายสินค้าผ่านเว็บไซต์ และการใช้บริการต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

ปัจจัยความต้องการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยี

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี TMB (Technology acceptance model) ตามทฤษฎีของ Davis Bagozze และ Warshaw (1989 อ้างถึงใน สิงหะ ฉวีสุข และ สุนันทา วงศ์จตุรภัทร, 2012) เป็นทฤษฎีที่มีการยอมรับและมีชื่อเสียงในการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยีซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ประเด็น ได้แก่

1) ตัวแปรภายนอก เช่น ข้อมูลประชากร และประสบการณ์ เป็นต้น มีอิทธิพลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน

2) การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ คือปัจจัยที่กำหนดการรับรู้ใน แต่ละบุคคลว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้อย่างไร และเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมการใช้ด้วย

3) การรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งาน คือ ปัจจัยที่กำหนดในแง่ปริมาณหรือความสำเร็จที่ได้รับว่า ตรงกับความต้องการหรือที่คาดหวังไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย

4) ทศนคติที่มีต่อการใช้งาน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ และการรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน ในขณะที่ความตั้งใจแสดงพฤติกรรมการใช้งานได้รับอิทธิพลจากทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการยอมรับการใช้งานจริงในที่สุดสมาน ลอยฟ้า (2554) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการใช้สื่อเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ไว้ดังต่อไปนี้

1) ด้านคุณภาพชีวิตและสุขภาพ

- ช่วยปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและช่วยแก้ปัญหา โดยจะช่วยให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้รวดเร็วและได้ง่ายยิ่งขึ้น อาทิ สารสนเทศด้านการดูแลสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจะไม่ได้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่แก่กับผู้ที่มีโอกาสใช้ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึก ว่า ตนเองมีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้พึ่งพาผู้อื่นน้อยลง และการที่ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเองอยู่ที่บ้าน นอกจากจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวและรัฐในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอีกด้วย

- ช่วยให้ผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย ได้ทำกิจกรรม ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น การสื่อสาร การใช้บริการต่าง ๆ ของรัฐ กิจกรรมพานิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ความบันเทิงและบริการอื่น ๆ เป็นต้น

- ช่วยในการฟื้นฟูสมรรถนะของผู้สูงอายุโดยการเคลื่อนไหวมือในขณะที่ทำงานกับแป้นพิมพ์และเมาส์

- ช่วยให้ผู้สูงอายุยังคงรักษารูปแบบการดำรงชีวิตที่เป็นอิสระทั้งภายในจิตใจ ทางร่างกาย และทางสังคม อย่างไม่เป็นภาระแก่ผู้ใด
- เป็นเครื่องมือช่วยป้องกันการเสื่อมของสมอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ช่วยพัฒนาความกระตือรือร้น ฝึกฝนความจำ ช่วยในการมองเห็น การได้ยิน การทำงานของสมอง การเพิ่มความไวของสมองให้แก่ผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพได้

2) ด้านการเรียนรู้

- ช่วยกระตุ้นความสามารถในการคิด การเรียนรู้ การอ่านและการทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน ความจำ และชะลออาการภาวะสมองเสื่อม
- ช่วยให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นการขยายโอกาสในการศึกษา และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ช่วยให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์

3) ด้านการติดต่อสื่อสารและสังคม

- ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร สามารถติดต่อสัมพันธ์กับครอบครัวญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ ที่อยู่ห่างไกลได้สะดวกและดีขึ้น เช่น โดยการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการที่ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยมีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกใหม่อีกครั้งนั้น ช่วยให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน และยังเป็นวิธีการเชื่อมช่องว่างระหว่างวัยอีกด้วย
- ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าต่อสังคม เพิ่มระดับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ความเกี่ยวข้องกับชุมชน และความเป็นพลเมืองที่ดี

4) ด้านจิตวิทยาและสุขภาพจิต

- ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจตนเองและสังคม
- ช่วยลดความรู้สึกเหงา หดหู่ และอาการซึมเศร้าลง และเพิ่มความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เนื่องจากมีเพื่อนและติดต่อกับเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อนบนอินเทอร์เน็ต จะช่วยให้มีจิตใจกระปรี้กระเปร่าขึ้น ซึ่งอาจทำให้ลืมความเจ็บปวดจากการป่วยไข้ และรวมถึงการคิดฆ่าตัวตายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจส่งเสริมความมีอำนาจ และความเป็นตัวของตัวเองจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความต้องการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีของผู้สูงอายุสามารถนำมาสรุปเป็นปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ด้านการยอมรับสื่อเทคโนโลยีและปัจจัยด้านการได้รับสนับสนุนสื่อเทคโนโลยี ดังนี้

ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ

ลักษณะประชากรหรือคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับรายได้ โครงสร้างของครอบครัว อาชีพก่อนเกษียณ อาชีพในปัจจุบัน และภูมิหลังความเกี่ยวข้องกับ

คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาของนักวิชาการต่างประเทศ พบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงมีความลังเลในการใช้อินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุชาวอเมริกันที่เป็นคนผิวดำ มีการศึกษาดี และมีรายได้สูง จะเป็นผู้เข้าใช้ระบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ และ ผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่จะไม่หลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยี เพียงแต่จะมีความรู้สึกว่าการใช้งานมีความสะดวกน้อยกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่าการศึกษา ผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สรุปได้ดังนี้ เป็นผู้สูงอายุที่แต่งงานแล้ว เป็นผู้มีการศึกษาสูง เป็นผู้ที่มีรายได้สูงหลังการเกษียณอายุ เป็นผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และผู้สูงอายุเพศชายใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศหญิง (สมาน ลอยฟ้า, 2554)

ปัจจัยด้านการยอมรับสื่อเทคโนโลยี

Davis (1989) and Brown & Venkatesh (2005) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญ คือ

1. การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) หมายถึง ระดับความเชื่อถือของบุคคลที่มีต่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน และช่วยยกระดับคุณภาพการดำเนินชีวิต อย่างเช่น เมื่อมีการนำสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์มาให้บริการเพื่อการซื้อขายสินค้าและบริการ ทำให้เกิดความสะดวกรวดสบาย ลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาและการเดินทางสามารถใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมงนอกจากนี้การที่บุคคลเกิดการยอมรับสื่อเทคโนโลยียังมีอีกหลากหลายประเด็นด้วยกัน ที่มีผลมาจากการได้รับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่ง Charness and Boot (2009) ได้กล่าวไว้ว่า ความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาไอซีที ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญของการทำงาน การศึกษา การดูแลสุขภาพ การติดต่อสื่อสาร และ ความบันเทิง เหล่านี้เป็นเหตุผลของการยอมรับเทคโนโลยีตัวอย่างเช่น ประโยชน์ด้านการดูแลสุขภาพทั้งการเลือกซื้อเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และยาสมุนไพร ที่อาจเป็นคุณและโทษต่อสุขภาพร่างกายได้ และกลุ่มผู้สูงอายุยังรับรู้ถึงประโยชน์โดยตรงจากการใช้คอมพิวเตอร์ ก็คือการกระตุ้นให้นิ้วมือเคลื่อนไหวและสมองได้คิดและจดจำ ด้านความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลผ่านอีเมลและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งการรับรู้ถึงการสามารถใช้เชื่อมต่อหาเพื่อนใหม่หรือกลุ่มใหม่ที่ตนเองให้ความสนใจ เป็นต้น

2. การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) หมายถึง ระดับความเชื่อถือในความสามารถของบุคคลต่อสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ว่าสื่อต่าง ๆ เหล่านี้มีความง่ายต่อการใช้งาน ง่ายต่อการเข้าถึง และง่ายต่อการเรียนรู้ อย่างเช่น Reisenwitz, Iyer, Kuhlmeier, & Eastman (2007 อ้างถึงในสมาน ลอยฟ้า, 2554) ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 40.0 ไม่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อทำธุรกรรมทางธุรกิจ และผู้สูงอายุผู้หญิงมีความมั่นใจน้อยกว่าผู้ชาย และยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่าจะมีความสงสัยเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง บ่อยกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยกว่า

ดังนั้นเมื่อบุคคลรับรู้ถึงประโยชน์และรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานสื่อเทคโนโลยีแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่หลากหลายประเภท ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพ เพิ่มประสิทธิผล ประโยชน์ต่อตนเองให้มากที่สุด

3. ทักษะที่มีต่อการใช้สื่อเทคโนโลยี หมายถึง ปฏิบัติทางความรู้โดยรวมของแต่ละบุคคลที่มีต่อการใช้งาน ซึ่งปัจจัยที่อยู่ในกลุ่มนี้ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัดคือ

1) ทักษะที่มีต่อพฤติกรรมนำมาใช้วัดระดับ ความดี-ไม่ดี ความเป็นที่พอใจ-ไม่เป็นที่พอใจ และความชอบ-ไม่ชอบ

2) แรงจูงใจภายใน นำมาใช้วัดระดับสามารถสร้างความสนุกสนาน ความพอใจ และความสนุก

3) ผลของการใช้งาน ถูกนำไปใช้วัดระดับความน่าสนใจ และความถี่ในการใช้งาน และ

4) ผลที่เกิดขึ้นจากการแสดงพฤติกรรม ใช้วัดระดับความชอบ ความรู้สึกผิดหวัง และความรู้สึกเบื่อ (สิงหะ ฉวีสุข และ สุนันทา วงศ์จตุรภัทร, 2555) อย่างเช่น ผู้สูงอายุหลายคนที่เคยใช้คอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจความสนใจ และรับรู้ประโยชน์จากการใช้งานคอมพิวเตอร์ (Slewn, 2004) ฉะนั้นทักษะที่มีต่อการใช้งานสื่อเทคโนโลยีของบุคคลก็นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลยอมรับการใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ได้

4. แรงจูงใจด้านความบันเทิง หมายถึง ความสนุกหรือความพึงพอใจที่ได้รับจากการใช้สื่อเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการยอมรับการใช้สื่อเทคโนโลยีโดยตรง

5. มูลค่าราคา หมายถึง ความรู้และทักษะการคิดเปรียบเทียบเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับ และค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้ประโยชน์นั้น ว่าคุ้มค่าต่อการลงทุนที่จะซื้อมาใช้หรือไม่อย่างไร

6. อิทธิพลของสังคม หมายถึง การรับรู้ของแต่ละบุคคลที่เชื่อว่าตนเองควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ จะทำให้เป็นการยอมรับของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นอิทธิพลจากบุคคลรอบข้าง เช่น เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน กลุ่มเพื่อนที่สัมพันธ์กันหรือทำธุรกิจร่วมกัน เป็นต้น

ปัจจัยด้านการสนับสนุนสื่อเทคโนโลยี

โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีจะช่วยส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวกให้บุคคลเกิดการใช้งานสื่อเทคโนโลยีได้ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสถานที่ตั้งของโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ สถาบัน หรือแหล่งค้นคว้า ข้อมูลความรู้ที่ทันสมัยในชุมชนมีการให้บริการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และใช้อินเทอร์เน็ตโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย จัดตั้งห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ โดยรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย การดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ หรือทรัพยากรอื่น ๆ และให้มีหน่วยงานการศึกษาในระดับชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด จัดโครงการฝึกอบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืน ควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยต้น (60-74 ปี) (สุรเดช สำราญจิตต์, 2548 ; อารีย์ มัยยพงษ์, 2556) (อารีย์ มัยยพงษ์, เกื้อกุล ตาเย็น (2559). วันที่สืบค้น 8 ธันวาคม 2566. ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ความต้องการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี. สืบค้นจาก https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/2193/BUS_60_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y [6]

บทสรุป

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคม ได้มีการพัฒนาให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง หรือเรียกกันในปัจจุบันว่า "เทคโนโลยีดิจิทัล" (Digital Technology) ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกวัยในสังคมหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน และแม้แต่วัยชราหรือวัยผู้สูงอายุก็จำเป็นต้องมีการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลด้วยเช่นกัน เพื่อใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมผู้สูงอายุให้ดีขึ้นและเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีของบุคคลทุกเพศทุกวัยในหลายประเทศซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กล่าวถึงสถานการณ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของเกือบทุกประเทศในโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากการที่อัตราการเกิดของประเทศต่างๆ ได้ลดต่ำลง ในขณะที่ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น รวมทั้งโครงสร้างประชากรของประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุเช่นเดียวกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ประชากรผู้สูงอายุไทยเพิ่มในอัตราที่สูงขึ้นตลอดมา โดยเพิ่มจากร้อยละ 5.0 ในปี พ.ศ. 2493 เป็นร้อยละ 10.1 ในปี 2543 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่า และในปี พ.ศ. 2552 ประชากรไทย 63.4 ล้านคนเป็นประชากรผู้สูงอายุ 7.2 ล้านคนหรือร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งประเทศ คาดว่าในปี พ.ศ. 2558 จะมีสัดส่วนผู้สูงอายुर้อยละ 15.6 พ.ศ. 2568 ร้อยละ 21.5 และ พ.ศ. 2576 มีร้อยละ 25 ของประชากรทั้งประเทศ (ทศพนธ์ นรทัตต์, 2552) หลายประเทศได้วางนโยบายเพื่อการดูแลผู้สูงอายุรวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุขในยุคของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการตอบสนองการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุมากขึ้นเช่นเดียวกับบุคคลในวัยอื่นๆ อาทิ เช่น สหภาพยุโรปที่คาดว่าจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 40 จาก พ.ศ. 2553-2573 จึงต้องการที่จะให้อินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้มากขึ้นและจะฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตแก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถติดต่อสื่อสารกับสังคมได้อย่างสะดวก (ศรีศักดิ์ จามรมาน, 2552) หรืออย่างประเทศเกาหลีใต้ กระทรวงสารสนเทศและการสื่อสารของเกาหลีใต้ (Ministry of Information and Communication : MIC) ได้จัดโครงการการศึกษาไอซีทีสำหรับผู้สูงอายุ (ICT Education for the Elderly) โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ศูนย์สวัสดิการสังคม และศูนย์สวัสดิการผู้สูงอายุในวัยเกษียณเพื่ออบรมทักษะไอซีทีแก่ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นเวลา 20 - 30 ชั่วโมง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุและมีแผนรองรับการพัฒนาไอซีทีให้กับผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน ทั้งนี้จากแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2 ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเรียนรู้ไอซีทีให้แก่ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยจัดทำและเผยแพร่

อุปกรณ์ไอซีทีทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้ เนื้อหาสาระดิจิทัลเพื่อสร้างโอกาสแก่กลุ่มบุคคลดังกล่าวให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งการฝึกอบรมการเรียนรู้ด้านไอซีทีให้แก่ผู้สูงอายุ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552) นอกจากนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนาไอซีทีภายใต้กรอบแนวทางของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 3) ของประเทศไทย พ.ศ. 2557-2561 ได้กำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับผู้ด้อยโอกาสผู้สูงอายุและผู้พิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการของรัฐทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างเสมอภาค ดังนั้นการที่ยุทธศาสตร์ในแผนแม่บทไอซีทีดังกล่าวจะบรรลุเป้าหมายได้นั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ผู้สูงอายุควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยี ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยี และคุณลักษณะส่วนบุคคล เพราะจะทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้อย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกับบุคคลในวัยอื่นเมื่อพิจารณาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2558 จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ 3.1 ของประชากรทั้งหมด และใช้อินเทอร์เน็ตประมาณร้อยละ 20 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุเป็นประชากร กลุ่มที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตน้อยที่สุดแม้ว่าแนวโน้มการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้นตามสภาพสังคมของยุคเทคโนโลยีดิจิทัล อย่างไรก็ตามยังมีประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากที่ควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่าภาคอื่นๆ ของประเทศ จำเป็นต้องเร่งส่งเสริมให้มีความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากสภาพสังคมเมืองของประชากรในกรุงเทพมหานครนั้น ถือว่าได้รับอิทธิพลจากการเข้าถึงและใช้สื่อเทคโนโลยีได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จากการศึกษาข้อมูลและการทบทวนวรรณกรรมจากบทความวิชาการและงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้สูงอายุจำนวนมากได้ให้ความสนใจที่ต้องการจะเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แต่ยังมีขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้งาน ฉะนั้นจึงต้องการให้หน่วยงานภาครัฐหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการจัดฝึกอบรมและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุเนื่องจากผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่าคุณภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสุขมากขึ้นได้ อีกทั้งคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตยังเป็นช่องทางและเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมต่อโลกข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว (วัฑนี จันทรโอบกุล, 2552 ; พิษณุพงษ์ จิระโกคานนท์, 2553 ; สุรศักดิ์ มั่งสิงห์, 2555; อารีย์ มัยงพงษ์, 2556) หากหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีการเรียนรู้ และเห็นถึงประโยชน์ของการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์อย่างถูกต้องและถูกวิธีแล้ว จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะข้อมูลที่นำมาใช้ส่งเสริมการดูแลสุขภาพด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นการช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของประชากรต่างวัยได้ ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้หรือทักษะการใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ นับว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน(สมาน ลอยฟ้า, 2554)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้หลายประเทศให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งปัจจุบันจากการเติบโตและวิวัฒนาการของสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบและการใช้งานที่หลากหลาย ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องปรับตัว เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ต้องสอดรับกับเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้น จึงต้องทำการศึกษารูปแบบสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีทักษะการรู้ การเข้าใจ การใช้สื่อเทคโนโลยี และการจัดการข้อมูลสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อไป (อารีย์ มยังพงษ์(2561). วันที่สืบค้น 10 ธันวาคม 2566. รูปแบบสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในเขต ก รุง เท พ ม ห า น ค ร . สื่ บ ค้ น จ า ก https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/3175/BUS_62_06.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [7]

บรรณานุกรม

- ศ.เกียรติคุณ นพ.ประเวศ. (2561). เวทีเสวนาสาธารณะ เรื่อง “สังคมสูงวัย: ก้าวไปด้วยกัน” ครั้งที่ 2. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566, จาก <http://www.cydcenter.com/hot-issue/สังคมสูงวัยกับโลกดิจิทัล/>.
- รศ.ดร. พนม คลีฉายา. (2563). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลัมพลังของผู้สูงอายุไทย. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2566, จาก https://thainhf.org/wp-content/uploads/2020/11/finalreport_Dr.Phom_.pdf.
- สำนักงาน ก.พ. (n.d.). Digital literacy คืออะไร. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>.
- รวีศ หาญอุตสาหะ. (n.d.). รู้จัก “Digital Literacy” ทักษะนี้คืออะไร ในวันที่ทุกคนต้องมี. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/know-skill-digital-literacy>.
- จิรเมธ ประเสริฐสุข. (n.d.). Digital Literacy กับสังคมผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.depa.or.th/en/article-view/digital-literacy>.
- อารีย์ มยังพงษ์, & เกื้อกุล ตาเย็น. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี. สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2566, จาก

https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/2193/BUS_60_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

อารีย์ มัยงพงษ์. (2561). รูปแบบสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในเขต
กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2566, จาก

https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/3175/BUS_62_06.pdf?sequence=1&isAllowed=y

พระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรมณ์ เตชธมฺโม) : พระผู้มีปณิธานเพื่อส่งธรรมสู่สังคม

Phraviriyavajrayan Vi. (Buram Techatammo)

: A venerable monk committed to spreading the Dharma to society

พระมหามหาชินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

พระมหาสิงขร ปรียติเมธี

Phramaha Singkhon Pariyattimethi

สมเจต หลวงกัน

Somjet Luangkan

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

Suphanburi Srisuvarnabhumi Buddhist College.

Corresponding author, e-mail : maghavin9@yahoo.com siharach.ccu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติของ พระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรมณ์ เตชธมฺโม) เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลเถาบุญญนนทวิหาร ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในพระเถระผู้ใหญ่ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความเพียรพยายามในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตตามหลักพระธรรมวินัยและการปฏิบัติสมณเพศที่เคร่งครัด ท่านได้อุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่พระศาสนาและสังคมไทยมาอย่างยาวนานกว่า 63 พรรษา ในช่วงวัยเยาว์ ท่านมีคุณลักษณะเด่นในด้านความใฝ่รู้ ความกตัญญูทวดที่ต่อครอบครัวและความมุ่งมั่นที่จะเป็นผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ส่วนช่วงเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ที่เปลี่ยนแปลงชีวิตท่านให้มุ่งมั่นอุทิศตนในสมณเพศ รวมถึงการศึกษาหลักพระธรรมวินัยและการพัฒนาตนเองจนสามารถเป็นทั้งผู้สอนธรรมและผู้ปกครองคณะสงฆ์ ท่านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาต่อยอดวัดธรรมมงคลเถาบุญญนนทวิหารให้เป็นศูนย์กลางแห่งการปฏิบัติธรรม การศึกษาพระพุทธศาสนา และการพัฒนาจิตใจของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างเจดีย์ ศูนย์สมาธิ หรือการจัดตั้งสถาบันพลังจิตตานุภาพ ที่มุ่งเน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับสากล นอกจากนี้ ท่านยังมีคุณูปการต่อการส่งคมไทยในหลากหลายมิติ ทั้งด้านการศึกษา การเผยแผ่ธรรมะ และการสร้างความสงบสุขให้แก่ชุมชน ดังนั้น ท่านจึงเป็นพระสงฆ์ต้นแบบที่สำคัญของพระภิกษุสามเณร รวมถึงพุทธศาสนิกชนทั่วไปในการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ทั้งในด้านศีล สมาธิ และปัญญา

คำสำคัญ : พระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรมณ์ เตชธมโม), ธรรมสู่สังคม, ศิล สมาธิ และปัญญา

Abstracts

This academic article aims to examine the history of Phraviriyavajrayan Vi. (Buram Techatammo), the abbot of Wat Thammamangkholtthaobunyanonthawiharn, who is esteemed as one of the senior monks renowned for his virtue and perseverance in the propagation of Buddhism. He serves as a model in living according to the principles of the Vinaya and maintaining strict adherence to the celibate monastic life. He has devoted himself to the benefit of the Buddhist religion and Thai society for over 63 years. During his youth, he demonstrated notable characteristics in his pursuit of knowledge, gratitude and devotion to his family, and a commitment to the serious study and practice of the Dhamma. Upon ordaining as a fully ordained monk, a transition that transformed his life towards dedicated monasticism, he engaged in the study of the Vinaya and personal development, enabling him to become both a Dhamma teacher and a leader of the monastic community. Phraviriyavajrayan Vi. (Buram Techatammo) played a pivotal role in developing Wat Thammamangkholtthaobunyanonthawiharn into a hub for Dhamma practice, Buddhist studies, and the spiritual development of the populace. His contributions include the construction of stupas, meditation centers, and the establishment of a psychic power institute aimed at propagating Buddhism on an international scale. Additionally, he has made significant contributions to Thai society in various aspects, including education, Dhamma dissemination, and fostering peace within communities. Consequently, he represents an important exemplary monk for fully ordained monks, novice monks, and the general Buddhist community in living a life aligned with Buddhist teachings, encompassing ethics, concentration, and wisdom.

Keywords: Phraviriyavajrayan Vi. (Buram Techatammo), the Dharma to society, ethics, concentration and wisdom

บทนำ

ในการพรรณานี้เนื้อหาต่อไปนี้จะเป็นการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติของหลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลรูปปัจจุบัน ได้แก่ พระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรมณ์ เตชธมโม) อายุ 87 ปี พรรษา 63 เป็นพ่อแม่ครูบาอาจารย์ของวัดธรรมมงคล ซึ่งเป็นวัดที่ใครๆ ก็รู้จักมักคุ้นในชื่อเรียกว่า วัดธรรมมงคลเถาบุญญนนทวิหาร เป็นวัดในสังกัดธรรมยุติกนิกาย ตั้งอยู่ที่แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2506 เดิมเป็นป่าสะแก ซึ่งท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิรินธ

โร) ใช้เป็นที่พักจุดคงคิในระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร โดยมีนายเถา-นางบุญมา อยู่ประเทศ มอบ
ถวายที่และสร้างเป็นวัดขึ้น มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 32 ไร่ มีพระภิกษุสามเณรอยู่อาศัยราว 300 กว่ารูป หลวงพ่อ
เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลเป็นเถระผู้ใหญ่ที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อม เป็นผู้บำเพ็ญบญชถือเป็นพระสงฆ์ที่มี
คุณูปการต่อพระภิกษุสามเณร วัด พระศาสนา และประเทศชาติบ้านเมือง ท่านเป็นพระสงฆ์ผู้ประพฤติดี
ปฏิบัติชอบ เป็นพระสงฆ์ที่พุทธศาสนิกชนควรที่จะได้มากราบไหว้ เป็นพระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบแห่ง
การศึกษาเล่าเรียน การประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา จนทำให้พระภิกษุสามเณร
ทั้งในวัดและนอกวัดได้ถือเป็นแบบแผนในการดำเนินตามรอยชีวิต ในวันนี้หากเราทุกคนได้ตั้งจิตอธิษฐาน
เพื่อสร้างเสริมบุญบารมี พร้อมด้วยมีความศรัทธาที่จะแสวงหาความรู้ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า
และต้องการแนวปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิตตั้งแต่เป็นต้นมา จะสามารถศึกษาเรียนรู้จาก
ปฏิปทาของหลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลได้ กล่าวเฉพาะเมื่อพูดถึงพระภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว
พระพุทธองค์ได้สั่งสอนไว้ว่า บุคคลที่จะเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์นั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนใน
พระพุทธศาสนาที่จะทำให้เป็นพระภิกษุที่สมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติ เรียกว่า สังฆคุณ 9 (ม.ม. 12/95/67,
อง.ฉก. 22/281/318) ประกอบด้วยคุณลักษณะแห่งความเป็นพระสงฆ์ที่ดีดังต่อไปนี้

1. สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสังโฆ (พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้ปฏิบัติดี)
2. อชฺฐปฏิปันโน (เป็นผู้ปฏิบัติตรง)
3. ญายปฏิปันโน (เป็นผู้ปฏิบัติถูกทาง)
4. สามจีปฏิปันโน (เป็นผู้ปฏิบัติสมควร)
5. อาหุเนยโย (เป็นผู้ควรแก่ของค่านับคือควรรับของที่เขานำมาถวาย)
6. ปาหุเนยโย (เป็นผู้ควรแก่การต้อนรับ)
7. ทักขิเนยโย (เป็นผู้ควรแก่ทักษิณาหรือควรแก่ของทำบุญ)
8. อัญชลีกรรมิโย (เป็นผู้ควรแก่การทำอัญชลีหรือควรแก่การกราบไหว้) และ
9. อนุตตรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสสะ (เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลกหรือเป็นแหล่งปลูกฝัง

และเผยแพร่ความดีที่ยอดเยี่ยมของโลก

ดังนั้น ความหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งนับว่าเป็นสาวก
ของพระพุทธองค์นั้นเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบปฏิบัติตามหลักคำสอนจนเป็นที่ปรากฏในคุณลักษณะทั้ง
9 ประการดังกล่าว ทั้งนี้ ความเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนานั้น ท่านเรียกว่าแก้วอันประเสริฐ ๑ ใน ๓
ประการ ซึ่งภาษาบาลีเรียกว่า พระรัตนตรัย ประกอบด้วยพระพุทธรัตน พระธรรมรัตน และพระสังฆ
รัตน โดยพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นแก้วอันประเสริฐประการที่ 1 มีพระคุณอยู่ 9 ประการ พระธรรมรัตน
แก้วอันประเสริฐประการที่ 2 มีพระคุณอันประเสริฐอยู่ 6 ประการ ส่วนพระสังฆรัตน แก้วอันประเสริฐ
ประการที่ 3 มีพระคุณอันประเสริฐอยู่ 9 ประการ

สำหรับพระสงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในรัตนสาม เรียกว่า สังฆรัตน นั้น เป็นเพราะว่าท่านเป็นผู้
ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย หรือปฏิบัติตามหลักคำสอนที่
ปรากฏในพระไตรปิฎก โดยหลักคำสอนที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนั้นมีจำนวนมากถึง 84,000 พระ

ธรรมชั้นร์ แบ่งเป็น พระสุตตันตปิฎก หมายถึง หมวดหมุ่คำสอนที่ว่าด้วยเรื่องหลักธรรมต่าง ๆ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ที่สาวก สาวิกา ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนแล้วเกิดการบรรลุธรรม ส่วน พระวินัยปิฎก หมายถึง หมวดหมุ่คำสอนซึ่งเป็นเรื่องศีล เป็นเรื่องข้อวัตรปฏิบัติที่พระภิกษุ ภิกษุณี เป็นต้น ควรได้ศึกษาและนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ประการสุดท้าย ได้แก่ พระอภิธรรมปิฎก หมายถึง หลักคำสอนซึ่งเป็นความจริงขั้นสูงสุด เป็นความจริงขั้นปรมาตม์ที่ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญๆ จิต เจตสิก รูป และนิพพาน (วินย. 8/826/224) ดังนั้น เมื่อทุกท่านได้ทราบถึงเนื้อหาเกี่ยวกับพระสังฆคณทั้ง 9 ประการ พระรัตนตรัยทั้ง 3 ประการ ตลอดถึงพระไตรปิฎกทั้ง 3 หมวดหมุ่แล้ว คงเห็นได้ชัดว่า ตามหลักการทั้ง 3 ส่วนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนหรือการดำเนินชีวิตของพระภิกษุสงฆ์นั้นย่อมทำให้เป็นผู้ที่น่าเคารพนับถือกราบไหว้บูชาและควรแก่การต้อนรับ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะได้นำพระธรรมคำสอนที่หลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล ได้บอกกล่าวสั่งสอนไว้ในสถานที่ต่างๆ มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ตลอดถึงเรื่องแนวคำสอนเกี่ยวกับการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ซึ่งท่านได้ทำไว้เป็นแบบอย่างตั้งแต่เยาว์วัยและการใช้ชีวิตในช่วงก่อนเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์ และการดำรงตนหลังเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์แล้ว ท่านก็ได้ประพฤติตนอย่างมีหลักการและทฤษฎี มีแนวคิดที่เหมาะสมที่สาธุชนชาวพุทธทั้งหลายควรจะได้นำมาเป็นวิถีทาง ดังคำกล่าวสอนและวิถีชีวิตที่หลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล ที่พระเถรานุเถระ พระภิกษุสามเณรในวัดธรรมมงคลและนอกวัด ตลอดจนฆราวาสญาติโยมทั้งหลายที่รู้จักมักคุ้นกับท่านได้เห็นเป็นประจักษ์ชัดแล้ว

ชีวิตในช่วงวัยเยาว์

เป็นที่ทราบกันดีว่า หลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลในช่วงวัยเด็ก หรือก่อนที่จะเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์นั้น ครอบครัวหรือคุณพ่คุณแม่ (นายสอนและนางสร) ของหลวงพ่อนั้น เป็นผู้มีความพอสมควร มีฐานะพอมีอยู่มีกิน ฐานะพอใช้ ไม่ลำบากยากแค้นอะไร ท่านมีพี่น้องทั้งหมด 7 คน โดยท่านเป็นบุตรคนที่ 5 โดยในปัจจุบันเหลือพี่น้องอยู่ 3 คน เสียชีวิตไปแล้ว 4 คน และในบรรดาพี่น้องทั้งหมดมีเพียงหลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลรูปเดียวเท่านั้นที่เข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์ เมื่ออายุได้ 22 ปี จึงเข้าสู่อุปสมบท ในเบื้องต้นท่านคิดว่าจะบวชเพียงแค่ชั่วคราว คราว โดยไม่ได้คิดจะบวชเป็นระยะเวลายาว ๆ แต่หลังจากเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์แล้ว ท่านก็ได้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระอุปัชฌาย์ ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย จนเกิดความซาบซึ้งในพระธรรมคำสอนจนในปัจจุบันท่านอยู่ในเพศบรรพชิตยาวนานถึง 63 พรรษา

สำหรับประวัติก่อนที่ท่านจะบวชนั้น ท่านได้อาศัยอยู่กับพ่แม่ตามปกติวิสัยชีวิตฆราวาสโดยทั่วไป และได้เรียนหนังสือจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยในขณะเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาอยู่นั้น ผู้บริหารโรงเรียน คุณครู และเพื่อนนักเรียนด้วยกันต่างรักใคร่ท่านมาก ท่านเป็นผู้มีอัธยาศัยดีงาม และท่านได้รับการยกย่องในเรื่องการเอาใจใส่ต่อการเรียน ขยันเรียนเป็นอย่างมาก เรียกว่าไม่ขาดเรียนเลย จนเป็นที่กล่าวขานกันในโรงเรียนและหมู่บ้านถึงความเอาใจใส่ต่อการเรียนเป็นอย่างยิ่งและทุกคนก็คาดหวังว่าเมื่อท่านเรียนจบแล้วก็คงได้เข้าศึกษาเล่าเรียนในชั้นที่สูงๆ ขึ้นไป แต่ด้วยความไม่แน่นอนใน

ชีวิตนั่นเอง เมื่อท่านจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ท่านก็ไม่ได้เรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ท่านจึงได้ออกมาช่วยพ่อแม่ทำกรงาน ช่วยครอบครัวทำมาหากิน โดยเฉพาะเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้านั้นท่านมีความชำนาญเป็นพิเศษจนเป็นที่ยอมรับกันในหมู่ชาวบ้านกันมานานแล้ว

จากการที่ท่านไม่ได้เรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น จึงเป็นที่น่าเสียดายโอกาสเป็นอย่างยิ่ง เพราะด้วยกำลังสติปัญญา ความรู้ความฉลาดของท่านแล้ว สามารถที่จะเรียนในชั้นสูงๆ ได้เลย ดังจะเห็นได้จากเรื่องราวเกี่ยวกับท่านตามที่คุณครูที่เคยสอน ผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้พากันกล่าวขานไว้ว่า “ท่านเป็นผู้ที่ใครต่อการศึกษา เป็นผู้สนใจในการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อการเอาใจใส่ในการเรียนในฐานะเป็นลูกศิษย์ของคุณครู เป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี ขยันเอาใจใส่ในการเรียนเป็นอย่างมาก” เมื่อไม่ได้ศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ท่านก็ได้ช่วยพ่อแม่ทำมาหากินตามสภาพ จนดำเนินชีวิตมาได้สักระยะหนึ่ง ท่านก็ได้เห็นสภาพบ้านเมืองที่เกิดความทุกข์ยากลำบาก บ้านเมืองเกิดความยากหมากแพง ประชาชนทุกหมู่เหล่าเกิดความทุกข์ยากแสนสาหัสสาครรจ์ ส่วนครอบครัวของหลวงพ่ोज้าอาวาสวัดธรรมมงคลนั้นไม่ค่อยจะลำบากมาก ด้วยความเป็นครอบครัวมีฐานะดีนั่นเอง ท่านจึงได้เล่าให้ฟังว่า “สมัยก่อนที่จะบวชนั้น ผมตั้งใจเรียนหนังสือมาก อยากจะเรียนให้จบชั้นสูงๆ อยากมีความรู้เยอะๆ และอยากจะเรียนให้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามที่รุ่นพี่หลายคนเรียนจบไปแล้ว สำหรับที่บ้านของผมนั้นค่อนข้างจะมีฐานะดี มีควายถึง 15 ตัว มีวัวประมาณ 50 ตัว ต่อไปก็น่าจะได้เรียนหนังสือจบสูงๆ ได้” แต่ด้วยความไม่แน่นอนในชีวิต หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ท่านก็ไม่ได้เรียนต่อตามที่ปรารถนาไว้ จึงได้แต่ทำอะไรทำนาทำสวนตามความต้องการของพ่อแม่และถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ที่เลี้ยงดูมาด้วย นับว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ ซึ่งในเรื่องนี้ หากมองตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่สะท้อนให้เห็นถึงหลักแห่งการดำเนินชีวิตที่ดี กล่าวคือไม่ว่าจะอยู่ในเพศหรือสถานะไหน หากได้รู้จักบุญคุณของผู้คนที่ทำไว้กับตนแล้วตอบแทนนั้นนับว่าเป็นเรื่องใหญ่และเป็นเรื่องดีที่สุดในชีวิตมนุษย์เรา ดังที่พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ในหลักคำสอนเรื่องบุคคลหาได้ยาก 2 ประเภท (อง.ทก. 20/364/108) ได้แก่

1. บุพพการี (ผู้ทำความดีหรือทำประโยชน์ให้แต่ต้นโดยไม่ต้องคอยคิดถึงผลตอบแทน)
2. กตัญญูกตเวทิตี (ผู้รู้อุปการะที่เขาทำแล้วและตอบแทน หรือผู้รู้จักคุณค่าแห่งการกระทำดีของผู้อื่น และแสดงออกเพื่อบูชาความดีนั้น)

เมื่อกล่าวมาถึงตรงนี้ จะเห็นได้ว่า สถานการณ์บ้านเมืองนั้นเกิดความลำบากในการทำมาหากินก็ตาม บรรยากาศหลายๆ หมู่บ้านก็เกิดความทุกข์ยาก แต่ด้วยความที่ครอบครัวของท่านอยู่ในฐานะค่อนข้างดี จึงไม่เกิดความลำบากเหมือนครอบครัวอื่นมากนัก แต่เรื่องราวเช่นนี้ก็ทำให้เกิดปรัชญาชีวิตขึ้นกับท่าน จนทำให้เกิดสังขธรรมขึ้นในใจและได้มีความประสงค์ที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากพระพุทธศาสนา ท่านจึงปรารถนาที่จะบวชเพื่อแสวงหาความจริงของชีวิตผ่านการบวช ดังนั้น ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ท่านก็เริ่มศึกษาหาความรู้ผ่านเอกสารตำราในพระพุทธศาสนาและสถานการณ์ทางสังคมไทยในขณะนั้น อะไรๆ มักจะยึดโยงกับหลักทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการศึกษา การใช้ชีวิต และการทำงานในยุคสมัยนั้น สิ่งต่างๆ ย่อมสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา

ด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจารีตประเพณี การศึกษาเล่าเรียน การดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ การทำบุญ ย่อมผสมปนเปไปตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเสมอ

ดังนั้น เมื่อหลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลเห็นสภาพบ้านเมืองเป็นเช่นนั้นแล้ว ท่านก็ยังมี อหิชาศัยที่จะเรียนหนังสือเพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากเดิมที่สนใจเรียนอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากที่ท่าน เล่าให้ฟังว่า “ผมอยากจะเรียนหนังสือมาก ผมเป็นคนที่ตั้งใจเรียนหนังสือเสมอ แม้คุณครูที่เคยสอนก็ อยากจะให้ผมเรียนหนังสือต่อ เพราะเห็นว่าผมตั้งใจเรียน มีนิสัยรักการอ่านการเรียน มีระเบียบวินัย นิสัย ดี อารมณ์ดี จึงควรที่จะได้เรียนหนังสือต่อ” และท่านก็เล่าให้ฟังอีกว่า “เมื่อคุณครูได้ให้คำแนะนำไปอย่าง นั้นแล้ว ท่านก็ได้ไปขอหรือไปปรึกษากับพ่อแม่ แต่ว่าตอนนั้นพ่อแม่ก็อยากให้ช่วยทำการทำงานช่วยเหลือ ครอบครัวทำมาหากินมากกว่า” หลังจากนั้น ท่านก็ได้ช่วยพ่อแม่ทำงานต่อไปเรื่อยๆ แต่ท่านก็ยังไม่ละทิ้ง ความตั้งใจ ความปรารถนา หรือความต้องการเดิมที่ประสงค์จะเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์เพื่อแสวงหาคำตอบใน ชีวิต ตลอดจนแสวงหาสัจธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ชาวบ้านในสมัยนั้นมีค่านิยมกัน

ชีวิตในช่วงเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์

เมื่อเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์แล้ว หลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลก็ได้ยึดถือวัตรปฏิบัติตามคำสั่ง สอนของพระอุปัชฌาย์ ครูบาอาจารย์ เรียกว่าท่านได้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัยอย่าง เคร่งครัด โดยในขณะเดียวกัน ท่านก็ได้ช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรภายในวัดตัดเย็บสบงจีวรเครื่องนุ่งห่ม จนได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นทีพึ่งพอใจ จนทุกฝ่ายต่างพร้อมใจกันยกย่อง ให้เกียรติ ไว้เนื้อเชื่อใจท่าน เป็นอย่างมาก จึงเป็นการฉายแววแห่งการเป็นผู้นำหมู่คณะได้ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

การอุปสมบทของท่านนั้น มีพระครูสุนทรนวกิจ วัดศรีภูเวียง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น เป็นพระอุปัชฌาย์ และมีหลวงพ่บุญจันทร์ วัดสันติการาม (หมู่ที่ 7 ตำบลสงเปือย อำเภอกุเวียง จังหวัด ขอนแก่น) เป็นพระกรรมวาจาจารย์

โดยเมื่อบวชแล้วก็อาศัยศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยและปฏิบัติธรรมอยู่กับหลวงพ่บุญ จันทร์เรื่อยมา จนเมื่อบวชได้ 3 พรรษา ก็มีผู้มานิมนต์ให้ไปเป็นเจ้าอาวาสของวัดบริบูรณ์วราราม (วัด ประจำบ้านท่าเสี้ยว หมู่ที่ 2 ตำบลสงเปือย อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น) จึงได้ไปเป็นเจ้าอาวาสอยู่นั้น ยาวนานถึง 5 ปีด้วยกัน โดยในขณะที่ไปเป็นเจ้าอาวาสอยู่ที่นั่น ท่านก็เล่าให้ฟังว่า “การได้ไปเป็นเจ้า อาวาสวัดบริบูรณ์วรารามนั้นได้ทำให้ได้ประสบการณ์เป็นอย่างมาก ทั้งแง่การสอน การปฏิบัติธรรม การ เผยแผ่ การทำงาน ตลอดถึงการปกครองพระภิกษุสามเณรได้เป็นอย่างดีทีเดียว” ในเรื่องราวนี้ จึงทำให้ เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ในการทำงานในคณะสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในฐานะเจ้าอาวาสหรือเป็น พระสังฆาธิการในตำแหน่งก็ตาม ก็ล้วนจะต้องบริหารจัดการองค์การทางพระพุทธศาสนาหรือวัดวาอาราม ใน 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการปกครอง หมายถึง การปกครองคณะสงฆ์ มีแบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติในการ ปกครองคณะสงฆ์ มี 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนหลัก ได้แก่ แบบแผนกำหนดหน่วยงาน เขตปกครอง ผู้ปกครอง

หรือผู้รับมอบงาน หรือคณะผู้รับมอบงาน และส่วนย่อย ได้แก่ แบบแผน กำหนดอำนาจหน้าที่ การควบคุมบังคับบัญชาการประสานงาน ผู้รักษาการแทน และวิธีปฏิบัติอื่นๆ

2. ด้านการศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาทั้งของบรรพชิตและคฤหัสถ์หรือการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติสัทธรรม โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แผนกหลักคือแผนกบาลีและแผนกธรรม รวมถึงการศึกษาธรรมศึกษาและการจัดให้มีการเรียนพระธรรมวินัยเป็นส่วนเสริมอีกด้วย

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล และการช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษา หรือสถาบันการศึกษาอื่น นอกจากการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และโรงเรียนอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ทั้งนี้ การตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนเป็นงานหนึ่งของคณะสงฆ์ จัดอยู่ในการศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นงานของคณะสงฆ์ ดำเนินการโดยคณะสงฆ์เพื่อประชาชน

4. ด้านการเผยแผ่ หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศ มีผู้ศรัทธาเลื่อมใส เคารพในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติในการเผยแผ่การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีทั้งเชิงรับและเชิงรุก

5. ด้านการสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน การอื่นเกี่ยวกับการวัดคือการสร้างการตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง กิจการอื่นๆ ของวัด เช่น การจัดงานวัด การเรียไร และการศาสนสมบัติของวัด (ศบว.)

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง คณะสงฆ์ให้ความสำคัญต่อการสาธารณสงเคราะห์ของศาสนาที่จัด กิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ที่พระสงฆ์หรือวัดต่างๆ ทำอยู่ในปัจจุบันแบ่งเป็นการดำเนินกิจการเอง การเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น การเกื้อกูลสาธารณสมบัติ และการเกื้อกูลประชาชนและสรรพสัตว์

ฉะนั้น การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นอาวาสที่วัดบริบูรณ์วรารามจึงเป็นทำงานรับใช้พระศาสนา และเป็นการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ไปด้วย จนเกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ว่าท่านได้ทำหน้าที่ดังกล่าวให้ทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ บริหารจัดการวัดให้เป็นสถานที่เหมาะสมต่อปฏิบัติธรรม เรียกว่าทำวัดได้เป็นอาวาสสัปปายะเอื้อต่อการประพฤติปฏิบัติธรรมสำหรับผู้ต้องการความสงบสันติ ทำวัดให้เป็นสถานที่ที่สะดวกต่อการบำเพ็ญบารมีธรรม ตามหลักการเรื่องสัปปายะ (วิสุทฺธิ. 1/161, วินย.อ. 1/524, ม.อ. 3/570) ในพระพุทธศาสนา ดังนี้

1. อาวาสสัปปายะ (ที่อยู่ซึ่งเหมาะสมกัน)
2. โคจรสัปปายะ (ที่หาอาหาร ที่เที่ยวบิณฑบาตที่เหมาะสมดี)
3. ภัตสัปปายะ (การพุดคุยที่เหมาะสมกัน)
4. บุคคลสัปปายะ (บุคคลที่ถูกกันเหมาะสมกัน)

5. โภชนสัปปายะ (อาหารที่เหมาะสม)
6. อุตสัปปายะ (ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม)
7. อิริยาปถสัปปายะ (อิริยาบถที่เหมาะสม)

ต่อมาอีกไม่นาน หลวงพ่อบุญจันทร์ก็ได้บอกให้ท่านกลับวัดสันติการามเพื่อให้มาทำหน้าที่สอนหนังสือหรือสอนนักเรียนและธรรมศึกษานั้นเอง เพราะก่อนที่ท่านจะไปเป็นเจ้าอาวาสวัดบริบูรณ์วราราม นั้น ท่านได้เรียนจบนักเรียนชั้นเอกแล้ว และท่านก็มีประสบการณ์หรือมีความเชี่ยวชาญในการสอนนักเรียนตามหลักสูตรของสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นอย่างมาก เรียกว่าก่อนหน้านี้ใครๆ ก็ยอมรับในฝีมือการสอนของท่านเป็นอย่างมาก ท่านสอนเข้าใจง่าย สอนสนุก มีเรื่องราวใหม่ๆ มาเล่าให้ฟังอยู่เรื่อย จนนักเรียนชอบฟังท่านสอนและก็มีผู้ที่ท่านสอนสอบผ่านนักเรียนเป็นจำนวนมาก ต่อมาก็ไปสอนหนังสืออยู่ที่วัดศรีสะอาด (หมู่ที่ 1 ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น) เป็นระยะเวลาถึง 5 ปี ในเวลาเดียวกันนี้ ท่านก็เดินทางไปสอนยังวัดที่เคยอยู่เป็นประจำ โดยในวันหนึ่งๆ ท่านเดินทางไปกลับไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร และท่านก็ยังรักษาวัตรปฏิบัติในความเป็นพระภิกษุที่ต้งาม จัดให้มีการเทศนาธรรม การส่งเสริมการฟังธรรม การสวดมนต์ การสนับสนุนให้เยาวชนคนรุ่นใหม่สนใจมาร่วมขับทำนองสรภัญญะ ท่านตั้งใจเรียบเรียงหนังสือธรรมะเพื่อให้ชาวบ้านหันมาสนใจเรียนรู้อรรถ ภูมิปัญญา และเข้าวัดในทุกวันพระ โดยเฉพาะการแต่งบทกลอนสรภัญญะนั้นได้รับความสนใจจากชาวบ้านทุกเพศ ทุกวัยเป็นอย่างมาก จนปรากฏว่าคนหนุ่มสาวสนใจเข้าวัด สวดสรภัญญะ และฟังพระธรรมเทศนาจนเป็นกระแสสร้างความสนใจในพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

ในขณะที่หลวงพ่ोज้าอาวาสวัดธรรมมงคลได้ช่วยงานเผยแผ่ศาสนาของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านดังกล่าว กิตติศัพท์ชื่อเสียงเรื่องการทำงานรับใช้พระศาสนาผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันสวดสรภัญญะของประชาชน ก็ได้ทำให้ท่านเป็นที่เคารพนับถือและยกย่องในหมู่คณะสงฆ์และชาวบ้านโดยถ้วนหน้า ดังคำมุทิตาจิตชื่นชมของหลวงพ่อบุญจันทร์คุณครูสุนทรนวกิจ วัดศรีภูเวียง ที่เป็นพระอุปัชฌาย์ของท่านได้กล่าวไว้ดังนี้ “หลวงพ่ोज้าอาวาสวัดธรรมมงคลนี้เป็นผู้ทำงานอย่างมีอิทธิบาทธรรม มีความตั้งใจดี มีความเพียรพยายามสูง เอาใจใส่ในการงานดีมาก และมีปัญญารอบคอบในการทำงาน จนทำให้การทำงานที่ได้มอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี” ฉะนั้น ในขณะที่ท่านทำงานอยู่นั้น ด้วยความที่ท่านจริงจังกับหน้าที่การงานเพื่อพระศาสนามากจนบางครั้งทำให้ท่านลืมนอนหลับพักผ่อนไป เช่น บางวันทำงานมากเสียจนลืมนอนหลับพักผ่อน เรียกว่าท่านทำงานมุ่งมั่นจริงๆ อย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ในแต่ละวันท่านตื่นตั้งแต่ตีห้า แล้วเริ่มลงมือปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิจิตภาวนา ทำวัตรสวดมนต์ บิณฑบาตเป็นกิจวัตร จึงทำให้เห็นถึงเป็นสมณะผู้สมบูรณ์พร้อม เป็นผู้มุ่งสร้างบารมีธรรม ทำประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านให้สำเร็จจนเป็นที่ยอมรับของศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย

จากที่ท่านได้ทำงานรับใช้พระศาสนาและบำเพ็ญสร้างเสริมบารมีธรรมมาเป็นระยะเวลา ยาวนาน ได้ทำให้ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาส เป็นพระอาจารย์สอนธรรมในวัดที่ท่านดูแลและวัดอื่นๆ ด้วย ดังจะเห็นได้จากก่อนที่ท่านจะอุปสมบทนั้น ท่านได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลายๆ เรื่อง เช่น เรื่องการตัดเย็บผ้า ท่านก็ได้ทำอยู่เป็นประจำก่อนบวชแล้ว แต่พอเข้ามาบวชในบวรพระพุทธศาสนา

แล้ว ท่านก็ได้ใช้ความรู้ความสามารถนั้นมาช่วยในการตัดเย็บผ้าสบงจีวรถวายพระภิกษุสามเณรภายในวัดและวัดอื่นๆ อีกด้วย ตลอดถึงเรื่องการศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอกและอื่น ๆ ที่ทางวัดหรือทางเจ้าอาวาส พระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ผู้สอนได้ให้ท่านเรียนจนจบหลักสูตร ท่านก็เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีผลการเรียนที่โดดเด่นจนเป็นที่ยอมรับของครูบาอาจารย์และเพื่อนสหธรรมิกทั้งหลาย ต่อมาท่านก็ได้รับมอบหมายให้จัดการสอนธรรมแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะสอนธรรมแก่พระภิกษุสามเณร ก็ได้ทำให้ทุกรูปเกิดความรู้ความเข้าใจและสอบผ่านหลักสูตรนักธรรมได้สำหรับหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอกที่หลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลสอบผ่านนั้น หลายท่านที่ไม่ได้อยู่ในวงการการศึกษาธรรมะและภาษาบาลีในพระพุทธศาสนานั้นอาจจะเกิดความสงสัยได้ เพราะหลักสูตรนี้หากไม่ได้เป็นพระภิกษุสามเณรหรือเป็นฆราวาสที่สนใจในการเรียนทางธรรมหน่อย ก็อาจจะไม่ค่อยทราบ สำหรับหลักสูตรหรือการเรียนการสอนทางธรรมที่หลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลสอบผ่านทั้ง 3 ชั้นนั้น ได้แก่ การเรียนวิชาวินัยมุข ซึ่งเป็นการเรียนเกี่ยวกับพระวินัยปิฎก เป็นการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับศีลที่ภิกษุและภิกษุณีในพระพุทธศาสนานั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ส่วนอีก 3 วิชานั้น ประกอบด้วยวิชาธรรมวิภาคหรือธรรมวิจารณ์ คือการเรียนเกี่ยวกับพระสูตรต้นตอปิฎกนั่นเอง เป็นการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมที่เหล่าพระสาวก พระสาวิกา ของพระพุทธเจ้าผู้ฟังคำสั่งสอนของพระองค์ แล้วประพฤติปฏิบัติตามจนเกิดมรรคผล วิชาพุทธประวัติ อนุพุทธประวัติ หรือพุทธานุพุทธประวัติ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาล สมัยพุทธกาล และหลังสมัยพุทธกาล โดยเฉพาะประวัติของพระองค์ ตลอดถึงประวัติของเหล่าภิกษุภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกาในพุทธศาสนา โดยเมื่อเหล่าสาวกทั้งหลายได้ศึกษาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วได้นำไปประพฤติปฏิบัติจนบรรลุเป็นพระอรหันต์ผลและได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้เลิศ ซึ่งเรียกเป็นภาษาบาลีว่า เอตทัคคะ พร้อมทั้งเมื่อเรียนวิชาพุทธประวัตินี้ก็ยิ่งต้องเรียนเกี่ยวกับศาสนพิธี ได้แก่ พิธีกรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วยบุญพิธี วิธีทำบุญ ทานพิธี วิธีทำทาน กุศลพิธี วิธีทำกุศล และปกิณณกพิธี วิธีทำบุญหรือกุศลเล็กๆ น้อยๆ ส่วนอีกหนึ่งวิชาคือวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม หรือเรียกว่า วิชาเรียงความ นั่นเอง การเรียนวิชานี้เป็นการเรียนเกี่ยวกับการนำพุทธศาสนสุภาษิตมาอธิบายขยายความให้เป็นไปตามประกาศของสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความรู้ความสามารถตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก ที่หลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลสอบผ่านแล้วนำมาใช้ในการสอนธรรมนั้นสามารถเป็นเครื่องมือช่วยเผยแพร่ความรู้ให้กับพระภิกษุสามเณรและสอนธรรมศึกษาให้กับฆราวาสญาติโยมให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าจนสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องดีงามจนทำให้ท่านได้รับการยกย่องในเรื่องการสอนพระปริยัติธรรมจากพระอุปัชฌาย์ พ่อแม่ครูบาอาจารย์ และจากฆราวาสญาติโยมทั้งหลายที่มาศึกษาเล่าเรียนธรรม มาปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งเป็นธรรมทานมอบแก่ผู้มีความสงสัยในประเด็นต่างๆ แล้วมาสอบถามจนได้รับคำตอบที่กระจ่างชัดกลับไป

จากที่กล่าวมาถึงชีวิตหลังจากเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์ของหลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลนี้ ทำให้เห็นได้ว่า ท่านเป็นพระสงฆ์ที่เป็นแบบอย่างแก่พระภิกษุสามเณรในพระบวรพุทธศาสนาในหลายๆ เรื่อง มีเรื่องความสนใจในการศึกษาเล่าเรียนหลังจากเข้ามาบวชใหม่ๆ เรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าอาวาส เรื่องเทคนิคสอนธรรมแก่พระภิกษุสามเณรและฆราวาสที่โดดเด่น จนได้รับการยอมรับ เรื่องการเผยแพร่ธรรมผ่านวิธีการต่างๆ มีการแต่งบทสวดสรภัญญะ การทำวัตรสวดมนต์ การทำสมณกิจวัตรอย่างเสมอต้นเสมอปลาย จนเป็นที่ยกย่องของหมู่พระภิกษุสงฆ์และชาวบ้าน เรื่องการให้ความสำคัญกับคนรุ่นใหม่หรือเยาวชนผ่านกิจกรรมที่วัดดำเนินการ และเรื่องการเทศนาธรรม จนสร้างความพึงพอใจแก่พระภิกษุสามเณรและฆราวาสทุกเพศวัย

ชีวิตในช่วงมาอยู่วัดธรรมมงคล

หลวงพ่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล เมื่อท่านเข้ามาบวชได้ 3 พรรษา ก็มีญาติโยมมานิมนต์ท่านไปเป็นเจ้าอาวาสวัดบริบูรณ์วราราม (วัดบ้านท่าเสี้ยว) ซึ่งเป็นวัดใกล้ๆ กับวัดสันติการาม (วัดบ้านโคกไร่) โดยท่านได้ไปเป็นเจ้าอาวาสอยู่วัดนั้นเป็นเวลา 5 ปี ต่อมา หลวงพ่บุญจันทร์ พระกรรมวาจาจารย์ของท่านก็ได้นิมนต์ท่านกลับมายังวัดสันติการามอีกครั้ง และได้มอบหมายให้ท่านทำหน้าที่สอนธรรมแก่พระภิกษุสามเณร ตลอดถึงเผยแพร่ธรรมแก่สาธุชนทั้งหลาย จนต่อมา ท่านก็ได้ไปสอนธรรมที่วัดศรีสะอาดด้วย โดยได้ไปเป็นผู้นำพระภิกษุสามเณรและฆราวาสญาติโยมศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะในช่วงเข้าพรรษา ท่านก็จะนำพาพระภิกษุสามเณรและญาติโยมสวดมนต์ ทำวัตรเช้าและเย็น จัดเทศนาธรรม ชักชวนให้ชาวบ้านมาฟังธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้าร่วมสวดสรภัญญะ มีการแต่งบทสวดสรภัญญะ และจัดให้มีการแข่งสวดสรภัญญะด้วย

ต่อมา เมื่อปีราว พ.ศ. 2012 ซึ่งเป็นช่วงที่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลมีพรรษา 10 สมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) (เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลในขณะนั้น) ได้สร้างโรงเรียนขึ้นที่กำแพงแสน และท่านก็ประสงค์ที่จะให้เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลมาช่วยสอนหนังสือแก่พระภิกษุสามเณรและทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมแก่ฆราวาสญาติโยมทั้งหลาย โดยเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลได้เล่าเหตุการณ์ในช่วงนั้นให้ฟังว่า “โรงเรียนที่กำแพงแสน แต่ก่อนมีชื่อเสียงมาก ใครๆ ก็รู้จัก และหลายคนก็อยากไปอยู่เรียนที่นั่น ช่วงเวลากลางคืนในวันที่จะมากำแพงแสน ก็ได้ไปถามอาจารย์ แต่พอมาถึงที่กำแพงแสน ท่านจึงให้ไปกางป่า อยู่ท่าถนนรอบ ๆ วัดก่อนเลย ต่อมาจึงได้ทำหน้าที่อื่นๆ ที่ท่านมอบหมาย”

เมื่อท่านมาถึงที่กำแพงแสน ก็เห็นข้อความที่จัดรับสมัครนักเรียนเพื่อเข้าโรงเรียน ท่านก็เข้าไปกราบ สมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) (เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลในขณะนั้น) พร้อมทั้งขอมอบอยู่อาศัยปฏิบัติธรรมในโรงเรียนด้วย ท่านก็เลยให้อยู่ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยในระยะแรกๆ ท่านมอบหมายให้ทำหน้าที่สอนหนังสือแก่พระภิกษุสามเณร พร้อมทั้งสอนธรรมแก่ฆราวาสญาติโยมที่มาวัด จนในระยะเวลาต่อมา ทางวัดก็ได้สร้างเจดีย์ ท่านก็ได้รับมอบหมายจากสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) ให้ช่วยดูแลการก่อสร้างทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน การบัญชี ตลอดจนงานเอกสารต่างๆ ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ท่านดังนี้ “การสร้างเจดีย์ แต่ก่อนยังไม่มี ก็ได้มาช่วยทำทุกสิ่งทุกอย่าง หลวงพ่วิริยงค์เห็นว่าผมเป็นคนเอาใจใส่ทุกสิ่งทุกอย่าง ท่านก็เลยมอบหมายให้ผมทำทุกอย่าง เรียกว่า

ตั้งแต่ตื่นเข้ามา ผมก็ต้องมาเปิดประตู หรือแม้แต่การเฉลิมฉลองที่มีรถเป็นร้อยๆ คัน มาร่วมขบวนแห่ ท่านก็มอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ตอนนั้นทุกคนที่มาร่วมงานตื่นตื่นมาก เพราะไม่เคยเห็นบรรยากาศแบบนี้มาก่อน ซึ่งอยู่ราว พ.ศ. 2517-2518”

จากที่ท่านได้มาอยู่วัดธรรมมงคลและช่วยงานสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) ท่านได้รับผิดชอบงานหลายอย่างตามที่ได้รับมอบหมาย เรียกว่าได้รับรู้ตามความรู้ความสามารถที่มีจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ดังจะเห็นได้จากก่อนพรรษาที่ 10 นั้น เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลได้สั่งสมบารมีธรรมในทุกเรื่อง ทั้งเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน ดังคำสอนที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสแสดงไว้ในเรื่องอิตถะ 3 (ขุ.จ. 30/673/333, 755/389) ดังนี้

1. อิตตัตถะ (ประโยชน์ตน)
2. ปรีตถะ (ประโยชน์ผู้อื่น)
3. อุภยัตถะ (ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย)

การทำหน้าที่ต่างๆ ที่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลทำก่อนมาอยู่ที่วัดธรรมมงคลหรือมาอยู่ช่วยงานสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) ในหลายๆ เรื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2012 หลังจากมีการสร้างวัดธรรมมงคลได้ 6 ปี (วัดธรรมมงคลเริ่มสร้าง พ.ศ. 2506) ได้มีเรื่องสอนหนังสือ เรื่องการจัดการเอกสาร การก่อสร้างเจดีย์ เรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณแก่คนงานก่อสร้าง ตลอดจนเรื่องการทำงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ก็ได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ดังการร่วมดำเนินการงาน ภายในวัดธรรมมงคลเกี่ยวกับสิ่งสำคัญต่างๆ ที่ควรแก่การกราบไหว้บูชา ดังนี้

1. พระวิริยะมงคลมหาเจดีย์ เป็นเจดีย์ที่สูงที่สุดในวัด สูงถึง 94.78 เมตร มีทั้งหมด 14 ชั้น โดยชั้นบนสุดบรรจุพระเกศา พระอัฐิธาตุ และพระบรมสารีริกธาตุ ที่ได้รับจากประเทศบังกลาเทศ ฐานของเจดีย์เป็นทรงสี่เหลี่ยม ภายในประกอบด้วยพิพิธภัณฑสถาน หอสมุด หอคอมพิวเตอร์ และส่วนฐานเจดีย์มีโรงเรียนครูสอนสมาธิที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่รองรับนักศึกษาครั้งละประมาณ 500 คน รวมถึงห้องเดินจงกรม ห้องนั่งสมาธิ และถ้ำวิปัสสนา

2. อุโบสถ เป็นอาคารขนาดใหญ่ 2 ชั้น ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อทดแทนอุโบสถเดิมที่มีขนาดเล็ก ชั้นล่างเป็นห้องอเนกประสงค์ ส่วนชั้นบนเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน "พระพุทธสุโขทัย" ที่เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญและมีความศักดิ์สิทธิ์สูง

3. พระหยกเขียว เป็นพระพุทธรูปหยกเขียวที่ใหญ่ที่สุดในโลก ชื่อ "พระพุทธรูปมงคลธรรมศรีไทย" ซึ่งถูกค้นพบที่ใต้ทะเลสาบน้ำแข็งในประเทศแคนาดา พระพุทธรูปนี้ได้รับการประดิษฐานในศาลาที่มีหลังคาโดมแก้ว ภายในบริเวณนี้ยังมีกิจกรรมทางศาสนาให้ผู้มาเยือนได้ปฏิบัติธรรมและกราบไหว้

4. ถ้ำวิปัสสนา เป็นสถานที่ที่จำลองบรรยากาศการปฏิบัติธรรมในป่าและถ้ำ โดยมีพื้นที่ประมาณ 4 ไร่ ภายในถ้ำนี้สามารถรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้มากกว่า 200 คน ในบรรยากาศร่มรื่นที่เต็มไปด้วยต้นไม้ดอกไม้ สระน้ำและเนินเขาเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถนั่งสมาธิและฟังธรรมได้โดยปราศจากความวุ่นวาย

5. ศูนย์สมาธิวิริยานุภาพ ตั้งอยู่ในบริเวณด้านข้างของวัด ในหมู่บ้านรังสียา เป็นสถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับผู้ปฏิบัติธรรมจากภายนอก โดยมีห้องพักแบบโรงแรมจำนวน 80 ห้อง รองรับผู้มาเข้ารับการอบรมสมาธิได้ประมาณ 180 คน ภายในศูนย์มีห้องนั่งสมาธิ ห้องเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้ผู้มาปฏิบัติธรรมสามารถพักค้างคืนและฝึกปฏิบัติธรรมได้สะดวก

6. สถาบันพลังจิตตานุภาพ เป็นสถานที่สอนการฝึกสมาธิให้แก่บุคคลทั่วไป โดยจะเริ่มจากการฝึกสมาธิพื้นฐานไปจนถึงสมาธิขั้นสูง มีการฝึกปฏิบัติตามคำสอนของพระอาจารย์ใหญ่ทางวิปัสสนาอย่างพระอาจารย์มั่นและพระอาจารย์กงมา รวมถึงประสบการณ์ชีวิตในการปฏิบัติสมาธิของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิรินธโร) เอง ที่มีอายุกว่า 60 ปี ซึ่งนักเรียนจะสามารถนำไปสอนสมาธิแก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

ส่วนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทางวัดธรรมมงคลดำเนินการอยู่เรื่อยๆ ตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มจากสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิรินธโร) ผู้ก่อตั้งและเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ท่านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัดและกิจกรรมต่างๆ ของวัดมีดังนี้

1. การเผยแพร่ธรรมะและการก่อตั้งสถาบันพลังจิตตานุภาพ ท่านได้ริเริ่มก่อตั้งสถาบันพลังจิตตานุภาพเมื่อปี พ.ศ. 2527 โดยมีเป้าหมายเพื่อสอนการทำสมาธิและพัฒนาจิตใจให้กับบุคคลทั่วไป โดยไม่จำกัดเชื้อชาติหรือศาสนา ปัจจุบันมีสาขาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา และออสเตรเลีย

2. การส่งเสริมสมาธิในระดับสากล ท่านมีบทบาทสำคัญในการนำหลักสมาธิของพระพุทธศาสนาไปเผยแพร่ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศตะวันตก ท่านเชื่อว่าการฝึกสมาธิเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาจิตใจและสุขภาพของมนุษย์

3. การสร้างและพัฒนาวัด ท่านเป็นผู้ริเริ่มการสร้างวัดหลายแห่ง เช่น วัดธรรมมงคลเถาบุญญนนทวิหาร กรุงเทพมหานคร วัดพระใหญ่ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธมิ่งมงคลเอกนาคคีรี (พระใหญ่)

4. การอนุรักษ์พระพุทธศาสนา ท่านให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติธรรมและสมาธิ รวมถึงการสร้างพระพุทธรูปและสถูปเจดีย์เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ปี พ.ศ. 2563-2565 พระพรหมวชิรรังษี (จิรพล อธิจิตโต) เป็นรักษาการเจ้าอาวาส และในปัจจุบัน พระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรณณ์ เตชธมโม) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาส โดยท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสก่อน จนในที่สุดท่านก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสเมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2565 ส่วนสมณศักดิ์ชั้นก่อนๆ ที่ท่านได้รับการแต่งตั้ง มีเป็น “พระครูปลัดบุรณณ์ เตชธมโม” และเป็น “พระครูปลัดสัมพัฒน์วิริยาจารย์” โดยท่านมีบทบาทสำคัญในการสืบสานการพัฒนาและเสริมสร้างวัดธรรมมงคลให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมีการพัฒนาสถานที่ปฏิบัติธรรมและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งทางด้านการศึกษา การฝึกปฏิบัติธรรม การสร้างความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาและการสนับสนุนสังคมในด้านต่างๆ สำหรับกิจกรรมที่สำคัญและเป็นที่ยึดเหนี่ยวมากที่สุดของวัดธรรมมงคลคือการฝึกอบรมสมาธิ โดยเฉพาะการสอนสมาธิแบบวิปัสสนา (การ

เห็นแจ้งในสภาพของสภาวะธรรม) ตามหลักคำสอนของพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต และพระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโญ

นอกจากการฝึกสมาธิผ่านหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้นภายในวัดหรือศูนย์สมาธิวิริยานุภาพ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมสมาธิตามเทศกาลหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา และวันเข้าพรรษา ที่ผู้ปฏิบัติสามารถร่วมปฏิบัติธรรมได้ มีกิจกรรมสนับสนุนสังคมและชุมชนรอบข้าง โดยการเปิดกิจกรรมธรรมะและสอนวิธีการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตามหลักธรรม เช่น การสอนการเจริญภาวนาในชีวิตประจำวัน การฝึกอบรมจิตใจให้สามารถรับมือกับความเครียดและปัญหาต่างๆ ในชีวิต และการส่งเสริมให้ผู้คนมีคุณธรรมและจิตใจที่ดี ผ่านการปฏิบัติธรรมอย่างตั้งมั่น

ดังนั้น บทบาทและหน้าที่ที่ พระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรมณ์ เตชธมฺโม) บำเพ็ญมาตั้งแต่เข้าสู่เพศบรรพชิตจนได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลนั้น ทำให้เกิดความซาบซึ้งใจได้ว่า การดำรงตนผ่านการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นเป็นเพราะการศึกษาเล่าเรียนและการตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างยิ่งยวด โดยมีปัจจัยหนุนเสริมคือพระอุปัชฌาย์ ครูบาอาจารย์ ตลอดเพื่อนสหธรรมิกในพระบวรพุทธศาสนาด้วย อนึ่ง ความรู้ความเชี่ยวชาญในพระพุทธศาสนาก็มีส่วนสำคัญต่อการเผยแผ่พระธรรมคำสอนไปยังพระภิกษุสามเณรและฆราวาสญาติโยมทั้งหลายที่สนใจใคร่รู้ในสังขารของชีวิต ดังจะเห็นจากเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลคือเรื่องการได้รับมอบหมายให้ดูแลการก่อสร้างเจดีย์ การบริหารจัดการการเงินและบัญชีของวัด การควบคุมคนงานเพื่อก่อสร้างเจดีย์ งานจัดงานเฉลิมฉลองเจดีย์ (ฉลอง 7 ปี 7 เดือน 7 วัน) การดูแลความเรียบร้อยภายในวัดคือเป็นหูเป็นตาให้กับสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) นั่นเอง เรียกว่าท่านได้เสียสละเพื่อวัดเป็นอย่างยิ่งและเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า “มาอยู่กับหลวงพ่อก่อนท่านเสีย 50 กว่าปี อยู่กับพ่อกับแม่ของตนเองเพียง 20 ปีเท่านั้น เพียงเท่านี้ก็เห็นถึงความมุ่งมั่น การมีปรัชญาปณิธานแห่งการดำรงตนอยู่ในพระพุทธศาสนาและสังคม” เพียงเท่านี้ก็เห็นถึงความตั้งใจจริงของท่านอย่างชัดเจนแล้ว นอกจากนี้ ท่านยังมีการให้ความสำคัญกับทุกงานที่สมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) มอบหมายและดำเนินการ โดยเฉพาะเรื่องการสอนสมาธิภาวนาตามสถาบันพลังจิตตานุภาพ ดังที่เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลกล่าวไว้อย่างภาคภูมิใจว่า “หลวงพ่อก็เป็นรุ่นแรกๆ ซึ่งเป็นรุ่นที่มีพระภิกษุสามเณรเรียนกันเยอะมาก มีญาติโยมที่มาร่วมเรียนด้วยไม่กี่คน การเรียนรุ่นแรกๆ หลวงพ่อวิริยงค์ท่านเป็นผู้ดำเนินการ ท่านสอนกรรมฐานหรือสมถกรรมฐานตามสถาบันพลังจิตตานุภาพเอง ผมเรียนหมดและเป็นพระภิกษุรูปแรกที่ได้รับประกาศนียบัตร "หลักสูตรครูสมาธิ" Meditation Instructure จากสถาบันพลังจิตตานุภาพ ในฐานะนักศึกษาครูสมาธิ สำหรับรุ่นแรกนี้ผมได้ใบประกาศรูปเดียว หลวงพ่อก็ไม่ให้ใบประกาศกับท่านใดทั้งนั้น ถ้ายังไม่ได้ไปภูเขาหรือไปจุดดั่ง ซึ่งเมื่อก่อนมีแต่ญาติโยมไป ส่วนพระสงฆ์ไม่ไป ตอนนั้นซึ่งมีท่านเจ้าคุณชุมพล เป็นผู้ดูแลแทนหลวงพ่อก็ได้ไป โดยหลวงพ่อก็แต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ใหญ่ ต่อมาประมาณ 2-3 ปีแล้ว ท่านไม่ค่อยอยู่ หลวงพ่อก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนไปขึ้นภูเขา ที่ผ่านมา หลวงพ่อก็ขึ้นไปภูเขาหลายครั้งแล้ว ขึ้นมา 3 ปี 6 ครั้ง ปีละ 2 ครั้ง ตามที่ทราบโดยทั่วกันนั่นแหละ”

ส่วนเรื่องการปกครองพระภิกษุสามเณรภายในวัดธรรมมงคลในปัจจุบัน ท่านได้กล่าวไว้ว่า “อยากจะทำให้พัฒนาขึ้นกว่าที่เป็นอยู่และพยายามตั้งกฎกติกาเพื่อให้ทุกรูปอยู่ในศีลาจารวัตร โดยจะมีการใช้ทั้งพระเดชและพระคุณในการอยู่ร่วมกัน” ในปัจจุบันนี้ วัดมีพระภิกษุสามเณรอยู่ประมาณ 300 รูป เป็นวัดที่ถือว่า มีพระภิกษุสามเณรอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากทีเดียว จึงต้องมีการวางกฎระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน โดยรูปแบบในการอยู่ร่วมกัน เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลก็ยังคงดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัดเหมือนระบบพ่อปกครองลูก พร้อมทั้งให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรทุกรูปเรียนจบสูงๆ เพื่อจะได้มาเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของวัด ให้มาช่วยกันพัฒนาการศึกษาธรรมของวัด และมาช่วยกันพัฒนาพระภิกษุสามเณรภายในวัดให้ได้รับความรู้ความเข้าใจตามหลักพระธรรมวินัยและศาสตร์สมัยใหม่ด้วย ในขณะเดียวกัน ทางวัดก็มีสวัสดิการดูแลอย่างทั่วถึงให้กับครูบาอาจารย์และนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่อาศัยศึกษาอย่างมีความสุข พร้อมทั้งมีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบอื่นๆ ด้วย นอกจากส่งเสริมการศึกษาในบริบทของคณะสงฆ์ และยังมีเรื่องสนับสนุนสถาบันการศึกษาด้านการออกแบบแฟชั่นที่เป็นการต่อยอดความคิดของสมเด็จพระญาณวิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) มีการดำเนินการอย่างมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเผยแพร่การปฏิบัติกรรมฐาน โดยได้พยายามต่อยอดให้มีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น พัฒนาคนให้มีความเมตตาต่อกันและกัน มีการช่วยเหลือกันและกัน มีการฝึกฝนการอยู่ร่วมกันอย่างใจกว้าง และประการสุดท้ายคือการส่งเสริมโรงเรียนปริยัติธรรมวัดธรรมมงคลให้เป็นโรงเรียนที่มีพระภิกษุสามเณรมาเรียนกันเยอะๆ เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีคุณภาพ มีทุนการศึกษา มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนผู้มีผลการเรียนดี และทำโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการในระดับชาติและนานาชาติ

บทสรุป

กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับประวัติของพระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรมณ์ เตชธมโม) เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลรูปปัจจุบัน ซึ่งเป็นพระมหาเถระผู้ทรงคุณธรรมและเป็นทีเคารพอย่างสูงในวงการทางพระพุทธศาสนา ท่านได้อุทิศตนเพื่อสืบทอดและเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เป็นผู้เต็มไปด้วยสายธารแห่งบารมีธรรมตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์ ดังต่อไปนี้

1. วัยเยาว์และการศึกษา ตั้งแต่ยังเยาว์ ท่านมีความสนใจในธรรมะและการศึกษาเป็นอย่างมาก ท่านได้เริ่มต้นชีวิตด้วยความมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียนทั้งในด้านสามัญศึกษาและธรรมศึกษา เรียกว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทางพระพุทธศาสนาอย่างมาก มีความมั่นคง และก่อนที่จะเข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์ ท่านก็มีแนวคิดและปณิธานที่จะอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา

2. การบวชและการดำเนินชีวิตในสมณเพศ หลังจากอุปสมบทแล้ว ท่านได้ปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดตามหลักพระธรรมวินัย ตลอดจนการฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนา ท่านมีความโดดเด่นในด้านวิปัสณากรรมฐาน ซึ่งช่วยพัฒนาจิตใจของตนและเป็นต้นแบบให้แก่พระภิกษุสามเณรในวัด

3. การพัฒนาวัฒนธรรมมงคล การพัฒนาวัดต่อยอดจากสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร) ภายใต้การนำของท่านได้เกิดความเจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านโครงสร้างและจิตวิญญาณ ท่านได้ร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ ยังได้มีการสนับสนุนให้มีโครงการปฏิบัติธรรมที่เปิดกว้างสำหรับฆราวาส เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

4. การประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอน ท่านให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเน้นเรื่องการปฏิบัติในศีล สมาธิ และปัญญา ท่านสอนให้ศิษยานุศิษย์มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมทั้งเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ

5. การมีคุณูปการต่อสังคม ท่านได้ทำหิตานุหิตประโยชน์ต่อสังคมหลายอย่าง คือ 1. การเผยแพร่พระพุทธศาสนา ท่านได้เดินทางไปเผยแพร่ธรรมะยังพื้นที่ต่างๆ เพื่อสานต่อปณิธานของพระพุทธศาสนา 2. การสร้างความสงบสุขในชุมชน ท่านมีบทบาทสำคัญในการประสานความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และฆราวาส เพื่อสร้างความสามัคคีและสันติสุขในชุมชน 3. การเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ท่านเป็นหลักให้ผู้คนยึดถือในยามทุกข์ยากได้ โดยเฉพาะในช่วงที่สังคมประสบภาวะวิกฤต 6. มรดกธรรม ท่านเป็นพระสงฆ์ที่พุทธศาสนิกชนควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต แนวคำสอน และการปฏิบัติ 7. บทบาทและความสำคัญ ท่านมีความเมตตาและความเสียสละเป็นอย่างยิ่งจนได้รับความเคารพนับถืออย่างกว้างขวาง ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ควรแก่การกราบไหว้บูชาและท่านมีปณิธานในการเผยแผ่ธรรมะและสร้างประโยชน์ต่อสังคมจนเป็นที่ประจักษ์ชัดและทำให้เกิดความซาบซึ้งใจของศิษยานุศิษย์ตลอดมา

บรรณานุกรม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

บทสัมภาษณ์ พระวิริยวัชรญาณ วิ. (บุรมณ์ เตชธมโม) เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล. วันที่ 28 พฤศจิกายน

พ.ศ. 2567.

ข้อมูลจากยูทูบ

เปิดประวัติเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลรูปใหม่ พระครูปลัดบุรมณ์ เตชธมโม ตอนที่ 1. ข้อมูลจาก

<https://www.youtube.com/watch?v=Stlo33vAOwk>

พิธีฉลองรับตราตั้งเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล (พระครูปลัดบุรมณ์ เตชธมโม). ข้อมูลจาก

<https://www.youtube.com/watch?v=dZ07BLB0Dxo>

เปิดความในใจเจ้าอาวาสวัดธรรมมงคลรูปใหม่ พระครูปลัดบุรมณ์ เตชธมโม ตอนจบ น้ำตาอาลัย. ข้อมูล

จาก<https://www.youtube.com/watch?v=KZvPTfKvTPM>

พระครูปลัดสัมพัฒน์วิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล งานสวดทักษิ์ หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร 8 มค

66. ข้อมูลจาก <https://www.youtube.com/watch?v=tgYL5fMeqL4>.

**การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหา
อัลกอริทึม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์
จังหวัดชัยภูมิ**

The developing algorithmic problem-solving skills with Coding Game from
kidlocoding on algorithmic problem solving for prathomsuksa 4 students
at Ban Khon Sawan School, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province

จีรวัดน์ สิงห์งาม

Jeerawat Singngam

ทักษิณา นพคุณวงศ์

Thanksina Noppakhunwong

ปัทมพร ทันจิตร

Pattamaporn Thunjit

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

Rajabhat Chaiyaphum University, Thailand.

jeerawat300643@gmail.com, thaksina@cpru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) สื่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนกับหลังเรียนใช้ทดสอบค่า t แบบเป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ ที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $E_1/E_2 = 83.56/89.00$ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม มีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52)

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะ, Coding Game, อัลกอริทึม

Abstract

The developing algorithmic problem solving skills with Coding Game on algorithmic problem solving for prathomsuksa 4 students at Sri Ban Khon Sawan School, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province” The purpose is to 1) To create and find out the effectiveness of activities to develop algorithmic problem solving skills with Coding Game on the subject of algorithmic problem solving. of prathomsuksa 4 students at Ban Khon Sawan School. Effective according to the standard criteria 80/80 2) To compare academic achievement with activities to develop algorithmic problem-solving skills with Coding Game on the subject of algorithmic problem solving. of prathomsuksa 4 students at Ban Khon Sawan School. and 3) To study student satisfaction with the activity to develop algorithmic problem-solving skills with Coding on the subject of algorithmic problem solving. of prathomsuksa 4 students at Sri Ban Khon Sawan School. The sample group used in the research is prathomsuksa 4 students at Ban Khon Sawan School, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province a total of 40 people. The tools used in this research consisted of 1) a learning management plan combine media, develop skills, use Kidlocoding coding game to solve algorithm problems, and solve algorithm problems. 2) a media for developing algorithmic problem-solving skills with Coding Game from kidlocoding on solving algorithmic problems. 3) an academic achievement test on the solving algorithmic problems. and 4) a measure of student satisfaction with developing algorithmic problem-solving skills with Coding Game on solving algorithmic problems. The basic statistics used in research include mean, percentage, standard

deviation. Statistics used to compare pre-test and post-test scores were t-tests independent.

The research results found that

1. The results of creating and determining the effectiveness of developing algorithmic problem-solving skills with Coding Game on solving algorithmic problems for prathomsuksa 4 students at Ban Khon Sawan School. It was found that the web lessons created had an average of $E_1/E_2 = 83.56/89.00$, it meets the set standard of 80/80.2. A comparing the academic achievement of prathomsuksa 4 students at Ban Khon Sawan School. with developing algorithmic problem-solving skills with Coding Game on solving algorithmic problems. It was found that the test scores after studying were significantly higher than before studying. Level .05

3. A study on satisfaction of prathomsuksa 4 students at Ban Khon Sawan School, Khon Sawan District, Chaiyaphum Province Learned with developing algorithmic problem-solving skills with Coding Game on solving algorithmic problems. It was found that overall students were at the highest level of satisfaction ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52)

Keyword: the skill development, Coding, Algorithm

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โดยเพิ่มสาระเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบและเทคโนโลยี และวิทยาการคำนวณ เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี กับกระบวนการเชิงวิศวกรรม ทั้งนี้เป้าหมายของการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด มุ่งให้สถานศึกษาได้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งนโยบายในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560a) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตรวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมทักษะขั้นพื้นฐานในการนำเทคโนโลยีไปสร้างนวัตกรรมอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อโมเดลประเทศไทย 4.0 ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการก้าวไปสู่ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน จึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารไปสู่หลักสูตรวิทยาการคำนวณ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ มีทักษะการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำทักษะนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,

2562)

การคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเป็นพื้นฐานของการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (ผนวกเดช สุวรรณทัต, 2560) ได้กล่าวว่า ทักษะการคิดเชิงคำนวณ คือทักษะพื้นฐานด้านวิธีการหรือกระบวนการคิดแก้ปัญหา ที่ใช้ความสามารถของเทคโนโลยีหรือซอฟต์แวร์มาช่วยแก้ปัญหาได้ กระบวนการของการคิดเชิงคำนวณ ประกอบไปด้วย 1) Decomposition (การย่อยปัญหา) หมายถึงการย่อยปัญหาหรือระบบที่ซับซ้อนออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการและแก้ปัญหา 2) Pattern Recognition (การจัดรูปแบบ) คือ การหารูปแบบหรือลักษณะที่เหมือนกันของปัญหาเล็ก ๆ ที่ถูกย่อยออกมา 3) Abstraction (การคิดด้านนามธรรม) คือ การมุ่งความคิดไปที่ข้อมูลสำคัญ และคัดกรองส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป เพื่อให้จดจำเฉพาะสิ่งที่เราต้องการจะทำ และ 4) Algorithm (อัลกอริทึม) คือ การพัฒนาแนวทางแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน หรือสร้างหลักเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อดำเนินตามทีละขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา ผู้ที่มีทักษะการคิดเชิงคำนวณ จะแก้ปัญหาและสามารถเผชิญกับสภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง รวมทั้ง (Wing et al., 2006) ได้กล่าวว่าการคิดเชิงคำนวณเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา การออกแบบระบบ และความเข้าใจในการทำงาน โดยใช้กรอบแนวคิดพื้นฐานทางวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับองค์การทางการศึกษา (Barefoot et al., 2014) ในประเทศอังกฤษที่นำเสนอว่าการคิดเชิงคำนวณเป็นวิธีการคิดที่ช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจใช้คอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น การคิดเชิงคำนวณจึงเป็นกระบวนการคิดแก้ปัญหาที่สามารถพัฒนาต่อยอดไปถึงทักษะการคิดขั้นสูง และเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างมาก

การโค้ดดิ้ง (Coding) หรือการเขียนโปรแกรม ช่วยให้เราสามารถสร้างซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์รวมทั้งแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้ เทคโนโลยีมากมายที่เราใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นโซเชียลมีเดีย แอปบนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตต่างก็อาศัยโค้ดทั้งสิ้น โดยเราเรียกศาสตร์นี้ว่า วิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรูปแบบ STEM โดยเป็นการบูรณาการศาสตร์ของคณิตศาสตร์ (M: Mathematic) และเทคโนโลยีนวัตกรรม (T: Technology) รวมไปถึงวิศวกรรมศาสตร์ (E: Engineer) ซึ่งเป็นสาขาวิชาหลักในการเรียนรู้ในหลักสูตร STEM ศึกษา

ทักษะโค้ดดิ้ง เป็นทักษะใหม่ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 และเป็นนโยบายของชาติที่ต้องมุ่งสู่การปฏิบัติ แต่ปัจจุบันยังขาดผู้มีความรู้ความเข้าใจในทักษะโค้ดดิ้ง และยังมีสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ที่ชัดเจนเพื่อทำให้เกิดแนวทางการเตรียมความพร้อมหรือการพัฒนาทักษะโค้ดดิ้ง สำหรับเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา รวมถึงยังไม่มีแนวทางการประเมินทักษะโค้ดดิ้ง จากข้อมูลสำรวจความรู้ความเข้าใจในระดับประถมศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโครงการการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้โค้ดดิ้งในโรงเรียน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2563) พบว่าการประกาศหลักสูตรใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ครูทุกระดับชั้นส่วนใหญ่สอนวิชาวิทยาการคำนวณไม่ครบทุกเนื้อหา ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและ ตัวชี้วัด รวมทั้งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาวิทยาการคำนวณ ทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่จึงยัง ไม่ได้สอนวิชาวิทยาการคำนวณและโค้ดดิ้ง ดังนั้นเพื่อเป็น

การขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้โค้ดดิ้งใน โรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ จึงต้องสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนการศึกษา เพื่อดำเนินโครงการ ร่วมกันในการพัฒนาครูให้มีขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้โค้ดดิ้ง ให้เป็นผู้นำทางการศึกษาด้านโค้ดดิ้ง และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการ นิเทศติดตาม และส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โค้ดดิ้งในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยยกระดับการศึกษาของประเทศ และพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ในขณะเดียวกันนั้น Coding ยังถือได้ว่าเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทางรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาสำหรับเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยเป็นต้นไป ซึ่งเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อีกรูปแบบหนึ่งสำหรับผู้เรียน

ผู้วิจัยจึงมีความต้องการในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ Coding Game ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมถึงเป็นการฝึกกระบวนการคิดเชิงคำนวณที่สามารถต่อยอดและพัฒนาเป็นการคิดขั้นสูงต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ ตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 40 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ ตำบล คอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ

เขต 1 ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ขั้นตอนวิธีการแก้ปัญหา จำนวน 8 ชั่วโมง

1. อัลกอริทึมเบื้องต้น (1 ชั่วโมง)
2. รูปแบบการเขียนอัลกอริทึม (1 ชั่วโมง)
3. การเขียนอัลกอริทึมแบบลำดับ (2 ชั่วโมง)
4. การเขียนอัลกอริทึมแบบทางเลือก1 (2 ชั่วโมง)
5. การเขียนอัลกอริทึมแบบทางเลือก2 (2 ชั่วโมง)

ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดสอบไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน 8 ชั่วโมง
2. สื่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม จำนวน 10 ข้อ

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi - Experimental Design) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแบบแผนการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pre-test – Post-test

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เมื่อนักเรียนศึกษาจบจนครบทั้ง 5 เรื่อง แล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
5. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ประเภทการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ
ทดสอบระหว่างเรียน (E ₁)	40	40	33.91	1.45	84.78
ทดสอบหลังเรียน (E ₂)	40	30	25.85	1.57	86.18

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้าน

คอนสวอร์ค ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกระบวนการ (E_1) การจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 84.78 และมีคะแนนเฉลี่ยของผลลัพธ์ (E_2) ในการจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 86.18 แสดงว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวอร์ค ที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ $E_1/E_2 = 84.78/86.18$ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวอร์ค อำเภอคอนสวอร์ค จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวอร์ค อำเภอคอนสวอร์ค จังหวัดชัยภูมิ

คะแนนทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	Sig**
ก่อนเรียน	40	17.02	1.22	39	18.77	.000**
หลังเรียน		25.32	2.06			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวอร์ค อำเภอคอนสวอร์ค จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 25.32$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 17.02$) ก่อนเรียน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวอร์ค อำเภอคอนสวอร์ค จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวอร์ค อำเภอคอนสวอร์ค จังหวัดชัยภูมิ

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. เนื้อหามีการเรียงลำดับ ง่ายต่อการเรียน	4.75	0.54	มากที่สุด
2. มีเนื้อหาที่พอเพียงสำหรับการทำความเข้าใจ	4.60	0.58	มากที่สุด
3. เนื้อหาที่มีความกะทัดรัด ชัดเจน	4.85	0.36	มากที่สุด

4. กิจกรรมมีความน่าสนใจและเหมาะสม	4.88	0.40	มากที่สุด
5. การมอบหมายงาน มีความเหมาะสม	4.65	0.61	มากที่สุด
6. มีการนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ร่วมกับการเรียนการสอน	4.60	0.58	มากที่สุด
7. มีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.93	0.26	มากที่สุด
8. สามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง	4.58	0.54	มากที่สุด
9. สามารถติดตามทบทวนเนื้อหาได้	4.30	0.75	มาก
10. สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้	4.68	0.57	มากที่สุด
รวม	4.68	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีความพึงพอใจมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.26) รองลงมาได้แก่ กิจกรรมมีความน่าสนใจและเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.40) และเนื้อหาที่มีความกะทัดรัด ชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ ส่วนข้อที่สามารถติดตามทบทวนเนื้อหาได้ มีความพึงพอใจน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.75)

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอัลกอริทึมด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ พบว่า กิจกรรมการพัฒนาทักษะที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $E_1/E_2 = 83.56/89.00$ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศักดิ์ศรี สืบสิงห์, 2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ CODING สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ CODING ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมี ประสิทธิภาพ 93.40/83.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปิยธิดา ณ อุบล, 2564) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged Coding ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged Coding มีการคิดเชิงคำนวณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณรงค์ฤทธิ์ สายสุวรรณ, เกตุมณี มากมี, วีระศักดิ์ ชมภูคำ, 2563) ได้วิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาทักษะ Coding สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเชิงดอยโดยใช้ชุดกิจกรรม Coding ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพอใจในการใช้ชุดกิจกรรม Coding สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเชิงดอย(ดอยสะเก็ดศึกษา)มีค่าเฉลี่ยตามข้อมากที่สุด คือ 5.00 และค่าเฉลี่ยตามข้อน้อยที่สุด คือ 4.95 และค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.979 อยู่ในระดับ มีความพึงพอใจมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อัลกอริทึม (Algorithm) เป็น กระบวนการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มีลำดับการทำงานเป็นขั้นเป็นตอนชัดเจน และปฏิบัติตามขั้นตอนแล้วได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง ซึ่งในการเริ่มต้นในการเขียนโปรแกรม อัลกอริทึมมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะ เป็นการจัดลำดับขั้นตอนวิธีการแก้ปัญหาหรือจัดการความคิดให้เป็นขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาในขั้นตอนการเขียนโปรแกรมที่สอดคล้องกรรมวิธีแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ การเขียนอัลกอริทึมจึงเป็นการแสดงลำดับการทำงานตามคุณสมบัติด้านการประมวลผลของคอมพิวเตอร์ ที่พร้อมจะนำไปแปลงเป็นลำดับคำสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงาน การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาที่เหมาะสม เพื่อสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามอัลกอริทึมที่กำหนดไว้ และการเขียนอัลกอริทึมออกมาให้ตรวจสอบความถูกต้องได้ครบถ้วนขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนควรพิจารณาความเหมาะสมด้านเวลาเพื่อให้นักเรียนและครูผู้สอนได้เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่เพราะการเรียนรู้วิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำเป็นต้องให้นักเรียนมีเวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มเติม
2. ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือสื่อการเรียนการสอนและลักษณะของการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบเนื้อหาต่าง ๆ ของวิชาวิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดให้กับผู้เรียนและพัฒนาประสิทธิภาพการสอน

2. ควรมีการศึกษาการใช้สื่อการสอนประเภทอื่น ๆ เช่น บทเรียนออนไลน์ บทเรียนผ่านเว็บ เพื่อเปรียบเทียบกับการใช้สื่อการสอนด้วย Coding Game เรื่อง การแก้ปัญหาอัลกอริทึม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศักดิ์ศรี สืบสิงห์. (2564). *การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ CODING สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่*
การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ปิยธิดา ณ อุบล. (2564). *การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged Coding ที่มีต่อการคิดเชิง*
คำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรงค์ฤทธิ์ สายสุวรรณ,เกตุมณี มากมี,วีระศักดิ์ ชมภูคำ. (2563). *ผลการพัฒนาทักษะ Coding สำหรับ*
นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเชิงดอยโดยใช้ชุดกิจกรรม Coding. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

การพัฒนานวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ

The Developing Innovation with Google SketchUp About work design For
Mathayom 2 students Huay Ton Pittaykom School
Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province.

สุธิชัย จันนา

Suthichai Janna

ลักขณา สุกใส

Luckhana Suksai

อรพรรณ คงม่วงหมู่

Orapan kongmungmu

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

Rajabhat Chaiyaphum University, Thailand.

Suthichai720@gmail.com , luckhana.su@cpru.ac.th , krupookie.orapan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนานวัตกรรมด้วยการโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้งานโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 24 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ออกแบบกันก่อน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน จำนวน 30 ข้อ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้ใช้งานโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน จำนวน 10 ข้อ สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนกับหลังเรียนใช้การทดสอบ ค่า T-test independent

คำสำคัญ : การพัฒนานวัตกรรม , กูเกิ้ล สเก็ทอัป

Abstracts

The research on "The Developing Innovation with Google SketchUp SketchUp About work design For Mathayom 2 students Huay Ton Pittaykom School Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province" the objectives were 1) To develop innovation by using the Google SketchUp program on work design. of Mathayom 2 students to have efficiency according to the standard criteria of 80/80 2) To compare the academic achievement before and after studying of students with the Google SketchUp program on the subject of work design. of Mathayom 2 students and 3) To study the satisfaction of students using the Google SketchUp program on work design. Mathayom 2 students Target groups used in research Mathayom 2 students Huay Ton Pittaykom School Mueang Chaiyaphum District. Number of 24 people, semester 1, academic year 2023 The tools used in this research consisted of 1) Lesson plan: Design first Mathayom 2, 4 plans, spending a total of 8 hours organizing learning activities. 2) A test to measure academic achievement before and after class on the subject of work design, totaling 30 questions. 3) Satisfaction assessment of students who have used the Google SketchUp program on the topic of product design, 10 items. The basic statistical data used in the study include mean, percentage, and standard deviation. Independent T-tests are used to compare the statistical data of exam scores before and after the course.

Keywords: The Developing Innovation , Google SketchUp

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนา คนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญ ในการพัฒนาทักษะคุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิต ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลาง กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญ ด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด และเนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ขึ้นเพื่อวางกรอบ เป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคน สามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มี

สมรรถนะในการทำงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า ก)

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการยกระดับคุณภาพของประชากรของประเทศให้สูงขึ้นและเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สถานศึกษาจะต้องจัดทำ รายละเอียดหลักสูตรเพื่อเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ ให้เป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานและสนองความต้องการของชุมชนตลอดจนความถนัด ความสนใจ และ ความสามารถของผู้เรียน ให้เกิดการพัฒนาเต็มศักยภาพ เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็น 2 ระบบมี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสุนทรียภาพช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทยและเป็นพล โลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และ ทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อ การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดย มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตาม ศักยภาพ โดยการปัจจุบันได้นำการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามาใช้ในการเสริมกระบวนการเรียนรู้ ยั่งยืน

ปัจจัยเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตของเรามากขึ้น เพราะมนุษย์รักความสะดวกสบายจึงนำ เทคโนโลยีต่างๆมาใช้ในการทำงานเพื่อความสะดวก สะดวกรวดเร็วในการทำงานและการ ประหยัดเวลามากยิ่งขึ้นเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จึงถูกนำมาใช้และมีบทบาททางด้านการเรียนการศึกษา ในรูปแบบต่างๆในปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งนักเรียนได้เห็นตัวอย่างในการใช้สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบ แตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นบทเรียนสำเร็จรูป การนำเสนอผลงาน หรือในรูปของสื่อเพื่อการบันเทิงจนกระทั่ง การใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ในการออกแบบเช่นโปรแกรม Auto CAD, Microsoft Visio, Google sketch up8 เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ นักเรียน เรียนเกี่ยวกับรายวิชาคอมพิวเตอร์ตามที่หลักสูตรแกนกลางกระทรวงการศึกษาขั้นพื้นฐานปี พุทธศักราช ที่ 2551 มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้าง สิ่งของ เครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยี ในทาง สร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วม ในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนั้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจัดว่าสำคัญอย่างยิ่งในการจัด การศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยแนวคิดมุ่งเน้นใน เรื่องการคิดและแก้ปัญหาเป็น และผู้เรียนสามารถถ่ายโยงความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้(ปรัชนันท์ นิลสุข, 2545: 19) แนวโน้ม ทางการศึกษาของไทยในอนาคตจะเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือใน การแสวงหาความรู้ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) การเรียนรู้ที่ ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมีการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง

การวางแผนการเรียน การตั้งเป้าหมายในการ แสวงหาแหล่งการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (คำพิเยร ปราณีราช, 2542: 65-67)

ปัจจุบันโปรแกรมที่ช่วยในการเขียนภาพสามมิตินั้นมีหลายโปรแกรมให้เลือก เพื่อให้สามารถนำเสนองานออกแบบได้อย่างสมจริง โดยเฉพาะงานทางด้านสถาปัตยกรรมที่จำเป็นต้องใช้ทัศนียภาพเพื่อสร้างความเข้าใจจากงานแบบสองมิติไปสู่งานสามมิติ ปัจจุบันโปรแกรมทางด้าน สามมิติหลายโปรแกรมให้ผู้ใช้งานได้เลือกใช้ตามความเหมาะสมและความต้องการ โดยบาง โปรแกรมสามารถใช้ได้ยากซึ่งโปรแกรม Google SketchUp เป็นโปรแกรมสามมิติที่แตกต่างจาก โปรแกรมอื่น เนื่องจากการใช้งานไม่มีความซับซ้อนมากนัก สามารถเข้าใจได้ง่ายเหมาะกับการเริ่มต้นพื้นฐานการเขียนภาพสามมิติ ไม่ว่าจะ เป็นงานแผนผัง งานสถาปัตยกรรม งานออกแบบ ตกแต่งภายใน และงานรายละเอียดโครงสร้างอาคาร เป็นต้น ซึ่งโปรแกรม Google SketchUp สามารถสร้างรูปทรงขึ้นจากพื้นผิวและขอบเขตที่สร้างขึ้น โดยขอบเขตที่สร้างขึ้นจากเส้นตรง รวมทั้งพื้นผิวรูปทรงสองมิติที่สร้างจากระนาบหรือแกน x แล $1 \times$ และ y เช่น การสร้างรูปทรงสี่เหลี่ยมและ ขึ้นเป็นรูปทรงกล่องจากสี่เหลี่ยมนั้น นอกจากความสามารถในการสร้างโมเดล 3 มิติแล้ว ใน Google SketchUp ยังมีความสามารถอื่นๆที่น่าสนใจสำหรับนำไปใช้ในการทำงานได้อีกมากมาย เช่น โมเดลแบบต่างๆ การกำหนดรายละเอียดให้โมเดล การทำ Present ด้วย Google SketchUp สามารถทำได้ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว การสร้างโมเดล 3 มิติจากภาพถ่าย การ สร้างโมเดลลงไปในพื้นที่ของ Google Earth เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้น การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรม Google SketchUp เข้ามาช่วยเป็นการจัดการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นถึงความสำคัญของตัวผู้เรียนจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน จดจำแล้วนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ การสอนโดยใช้โปรแกรม Google SketchUp เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนเป็นการกระตุ้นให้นักเรียน พัฒนาศักยภาพของตน ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะพัฒนานวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผลการศึกษจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาซึ่ง 3 สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กำหนดไว้ รวมทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อันจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และมีทักษะกระบวนการทางการออกแบบรวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้งานด้วยโปรแกรม SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ปีการศึกษา 2566 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 100 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ปีการศึกษา 2566 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 24 คน จาก 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้ด้วยตัวช่วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ทำความรู้จักกับ Google Sketch up
2. การสร้างรูปทรงเรขาคณิต
3. ออกแบบโมเดลโต๊ะด้วยโปรแกรม Google Sketch up
4. ออกแบบผลิตภัณฑ์ของตนเอง ด้วยโปรแกรม Google Sketch up

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดสอบไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน ด้วยโปรแกรม Google SketchUp สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาจาก นวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เมื่อนักเรียนศึกษาจบจนครบทั้ง 4 เรื่อง แล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน โดยใช้โปรแกรม Google SketchUp สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) ที่ได้จากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ประเภทการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ
ทดสอบระหว่างเรียน (E ₁)	24	40	33.08	1.64	82.71
ทดสอบหลังเรียน (E ₂)	24	30	25.04	1.40	83.47

จากตารางที่ 1 พบว่า นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ด้วยการโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกระบวนการ (E₁) การจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 82.71 และมีคะแนนเฉลี่ยของผลลัพธ์ (E₂) ในจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 83.47 ดังนั้น แสดงว่า นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ด้วยการโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ (E₁/E₂) เท่ากับ 82.71/83.47 เป็นไปเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน

คะแนนทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	df	t	Sig**
ก่อนเรียน	24	14.79	1.28	23	27.30	.000**
หลังเรียน		25.42	1.38			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (\bar{x} = 25.42) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{x} = 14.79) ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยด่อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ได้รับความรู้เรื่องการใช้งานโปรแกรม Google SketchUp เพิ่มมากขึ้น	4.50	0.50	มาก
2. เนื้อหาความรู้ในวิชาที่ได้เรียนได้ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา	4.55	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาความรู้ในรายวิชาที่เรียนมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต	4.50	0.65	มาก
4. การจัดวิชาให้เรียนตามหลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียน	4.59	0.49	มากที่สุด
5. เนื้อหาความรู้ที่เรียนทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ทางเทคโนโลยีและวิทยาการที่ทันสมัย	4.45	0.50	มาก
6. เนื้อหาวิชาที่เรียนสามารถเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อได้	4.68	0.47	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนสนุกและน่าสนใจ	4.59	0.49	มากที่สุด
8. วิธีสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่าย	4.41	0.57	มาก
9. ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	4.50	0.58	มาก
10. ผู้สอนตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม	4.64	0.47	มากที่สุด
รวม	4.63	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับตามข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

เนื้อหาวิชาที่เรียนสามารถเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อได้ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47) ผู้สอนตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.47) การจัดวิชาให้เรียนตามหลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) กิจกรรมการเรียนสนุกและน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) เนื้อหาความรู้ในวิชาที่ได้เรียนได้ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.43) ได้รับความรู้เรื่องการใช้งานโปรแกรม Google SketchUp เพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50) ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.58) เนื้อหาความรู้ที่เรียนทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ทางเทคโนโลยีและวิทยาการที่ทันสมัย ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) และวิธีสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่าย ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.57)

นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ต่อการเรียนด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ โดยข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6 เนื้อหาวิชาที่เรียนสามารถเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อได้เพิ่มมากขึ้น
($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47)

รองลงมา คือ ข้อ 10 ผู้สอนตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียน
ในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.47) และ อันดับที่ 3 คือ ข้อ 4 การจัดวิชาให้เรียนตาม
หลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมีความพึงพอใจ
อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 5 ข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ วิธีสอนทำให้ผู้เรียน
เข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ง่าย ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.43)

อภิปรายผล

การพัฒนานวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของการใช้โปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกระบวนการ
(E_1) การจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 82.71 และมีคะแนนเฉลี่ยของผลลัพธ์ (E_2) ในจัดการเรียนการสอน
เท่ากับ 83.47 แสดงว่า การพัฒนานวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบ
ชิ้นงาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ $E_1/E_2 = 82.71/83.47$ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์
มาตรฐาน $E_1/E_2 = 80/80$ ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย
ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ หลักสูตร จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา ค้นคว้าเนื้อหาสาระของรายวิชาที่จัดทำและ
จัดวางโครงสร้าง ตามรายละเอียดเนื้อหาที่กำหนดไว้ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ การปฏิบัติเจตคติ
และค่านิยมที่ พึงประสงค์ แล้วจัดทำแผนผังแนวคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google
SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 เพื่อกำหนดเรื่องราวและ
จัดลำดับขั้นตอนที่จะนำเสนอให้เกิดความกระชับชัดเจนและมีความต่อเนื่องในกระบวนการสร้างและ
พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียได้กระทำตามขั้นตอนของหลักวิชาการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไป
หายาก ยึดนักเรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การทดลองใช้และตรวจสอบ
คุณภาพของ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากระทำตามขั้นตอนที่ถูกต้องเป็นระบบตามหลักวิชาการ ก่อน
นำไปใช้ใน การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน ดำเนินการภายใต้การตรวจสอบดูแลเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการทดลองใช้
อย่างเป็นระบบเพื่อให้ถูกต้องด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้บทเรียนผ่านเว็บมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่
กำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยสุตา ตันเลิศ, พรชัย พรหม บุตร, ดุษฎี แสนแผน, และมานะ
โสภณ (2559) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนามัลติมีเดีย เรื่อง หลักการทำงานเบื้องต้นของ คอมพิวเตอร์
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า บทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้การ์ตูนมัลติมีเดียมีประสิทธิภาพเท่ากับ
87.60/90.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากการออกแบบอย่าง มีระบบ และได้ผ่านการตรวจสอบ
ในทุกขั้นตอนของ กระบวนการจัดทำและผู้วิจัยได้แก้ไขตามคำแนะนำ

2. จากผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 25.42$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 14.79$) ก่อนเรียน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนที่สูงขึ้นและการกระจายของคะแนนสอบหลังเรียนต่ำกว่าก่อนเรียน แสดงว่า หลังจากใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้วนักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ดีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อนมีคะแนนเกาะกลุ่มกันดีเป็นเครื่อง ชี้ชัดว่านวัตกรรมได้แก่ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นใช้ได้เหมาะสมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ สอดคล้องกับ ไพศาล ดาแร่, ทศวรรษ จันทรทอง, ญัฐพงษ์ สมภักดี, และศรuti อัสวเรืองสุข (2559) ทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนามัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่าย เพราะนักเรียนได้สัมผัสและมี ปฏิสัมพันธ์กับคอมพิวเตอร์ตลอดเวลา มัลติมีเดียทำให้ผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเองตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และ สอดคล้องกับ ทศพล เกษะสมบัติ (2560) ได้วิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสร้างภาพสามมิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้ชุดสื่อประสม ผ่านช่องทาง Facebook live สำหรับนักศึกษาระดับชั้น ปวส. 2 สาขา คอมพิวเตอร์กราฟิก พบว่า ผู้เรียนทำคะแนนสอบได้คะแนนดีขึ้น แสดงว่าสื่อประสมนี้สามารถพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนผ่านนวัตกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีขึ้น

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.46) เนื่องจากการนวัตกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเน้นให้นักเรียนได้มีความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งนักเรียนมีอิสระในการเรียน จากการทำงาน การปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุรักษ์ พันธุ์ทองดีและอัญญาปารย์ ศิลปะนิลมาลัย (2559) ทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย เรื่อง การนำเสนองานด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เพาเวอร์พอยท์ 2010 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากบทเรียนมัลติมีเดียมีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อความ รูปภาพ และเสียงบรรยาย ผู้เรียนสามารถทราบผลความก้าวหน้าของตนเองได้ทันทีเมื่อตอบคำถาม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรศึกษารายละเอียดในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้ดี เพื่อจัดเวลาในการเรียนแต่ละขั้นได้ เหมาะสมและสามารถยืดหยุ่นเวลา ในการเรียนแต่ละขั้นได้ตามความเหมาะสม
2. ครูผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีความพร้อมที่จะเรียนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ตลอดจนฝึกฝนให้ นักเรียนท่านเป็นหมู่คณะ กล้าแสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นแต่ ผู้สอนควรฝึกฝนเป็นประจำเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ผู้สอนสามารถสร้างสิ่งเหล่านี้ได้แล้ว ย่อมสามารถนำพานักเรียนทั้งหลาย กระบวนการเรียนที่เป็นเป้าหมายได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาจากการวิจัยพบว่าการพัฒนานวัตกรรมด้วยโปรแกรม Google SketchUp เรื่อง การออกแบบชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ออกแบบให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการสร้างชิ้นงานของบุคคลแต่ละคนด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนได้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเองความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นโดยนักเรียนเอง เป็นประสบการณ์ตรงที่นักเรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทั้งการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ผลงานที่จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ.สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2552). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง ประเทศไทย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *เอกสารประกอบ หลักสูตรสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2562. (ฉบับที่ 4) กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยสุดา ตันเลิศ, พรชัย พรหมบุตร, ดุษฎี แสนแผน, และมานะ โสภาก. (2559). *การพัฒนา มัลติมีเดีย เรื่อง หลักการทำงานเบื้องต้นของคอมพิวเตอร์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ในการประชุมวิชาการ

ระดับชาติ การจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมครั้งที่ 2 (น.62-67), คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ไพศาล ดาแร่, ทศวรรษ จันทร์ทอง, ณัฐพงษ์ สมภักดี, และศรุต อัครเรืองสุข. (2559). *การพัฒนา มัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. ในการประชุม วิชาการระดับชาติการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมครั้งที่ 2, (น. 131-137), คณะเทคโนโลยี สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม

อนุรักษ์ พันธุ์ทองดีและอัญญาปารย์ ศิลปะนิลมาลย์ (2559). *การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย เรื่อง การ นำเสนองานด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เพาเวอร์พอยท์ 2010*.ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ การจัดการเทคโนโลยีและ นวัตกรรมครั้งที่ 2, (น.94-102), คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

การพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

The development of 2D cartoon animation media on the usage and maintenance of basic computer equipment for grade 2 students at Sunthornwattana School, Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province

ธิดารัตน์ วงศ์แก้ว

Tidarut Wongkaew

ศิริภัสสร อินทรพานิชย์

Sirapat Intarapanit

อมรรัตน์ หาญวิชาชัย

Amonrat Hanwichachai

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

Rajabhat Chaiyaphum University, Thailand

Mojiifiinz2001@gmail.com, Sirapat.in@cpru.ac.th, Amonrat@swcpm1.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสุนทรวัฒนา จังหวัดชัยภูมิ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์ 2) สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบ ก่อนกับหลังเรียนใช้การทดสอบค่า t ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิภาพของสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ มีค่าเฉลี่ย $E_1/E_2 = 81.35 / 82.11$ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.40)

คำสำคัญ : การ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ, วิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

Abstracts

Research on “Development of 2D animated cartoon media regarding use and methods of maintaining equipment basic computer For Grade 2 students at Sunthornwattana School, Mueang District, Chaiyaphum Province” with the objectives: 1) to create and develop 2D animated cartoon media on the basic use and maintenance of computer equipment for Grade 2 students To be effective according to the standard criteria of 80/80 2) To compare the learning achievements learned with the media of 2D animated cartoons on the use and methods of maintaining basic computer equipment. for 2nd grade students 3) to study student satisfaction with Learning with the media of 2 D animated cartoons on the use and basic maintenance methods of computer equipment. The sample group included students at Sunthornwattana School. Chaiyaphum Province Who are studying in the 1st semester of academic year 2023, Grade 2 level, 30 people by using a simple random sampling method. By means of drawing lots The tools used in the research consisted of 1) a learning management plan. Computer subjects 2) 2D animated cartoon media on basic use and maintenance of computer equipment, 3) academic achievement test, and 4) satisfaction questionnaire. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research results found that:

1. The results of creating and determining the efficiency of 2D animated cartoon media on basic use and maintenance of computer equipment for Grade 2 students found that the created 2D animated cartoon media had an average of $E1/E2. = 81.35 / 82.11$

meets the set standard 80/80.2. The results of comparing the academic achievement of Grade 2 students who learned with the media of 2D animated cartoons on the basic use and maintenance of computer equipment found that the test scores after studying were significantly higher than before studying. Statistically at the .05 level³. A study of the satisfaction of 2 nd grade students at Sunthornwattana School, Mueang District, Chaiyaphum Province. Learning with the media of 2D animated cartoons on the basic use and maintenance of computer equipment. It was found that overall, students were at the highest level of satisfaction ($\bar{X} = 4.69$, $SD = 0.40$)

Keywords: 2D animation, equipment maintenance methods Basic Computers

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก การจัดการเรียนรู้ได้จัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และได้กล่าวถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นผู้ที่มี ความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำ ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การมาใช้ประโยชน์ ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง และมีความสุข โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ แต่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมา เราเน้นการเรียนแบบท่องจำขาดการฝึกปฏิบัติและประเมินผลส่วนใหญ่ด้วยการทดสอบด้านความจำไม่สอดคล้องกับชีวิต ทำให้ผู้เรียนคิดไม่เป็นจำเป็นอย่างไรที่จะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีในทางปฏิบัติ อย่างมีคุณภาพ ให้มีความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็ม ตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิดและจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ปลูกฝัง คุณธรรมในทุกวิชา มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่าง แท้จริง ดังนั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีจำนวน 8

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และ ภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

คอมพิวเตอร์เป็นวิชาที่ผู้เรียนจะต้องมีการเรียนแบบปฏิบัติซึ่งผู้เรียนทุกคนจะต้องใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนภาคปฏิบัติ แต่คอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องจะต้องใช้งานร่วมกันหลายห้องเรียน ฉะนั้นผู้เรียนจะต้องมี ทักษะความรู้พื้นฐานรู้จักวิธีการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์และเป็นการดูแลรักษาคอมพิวเตอร์ซึ่งต้องใช้ร่วมกัน แต่ก่อนที่ผู้เรียนจะเริ่มใช้งานคอมพิวเตอร์นั้น ผู้เรียนควรที่จะรู้จักวิธีการในการใช้งานคอมพิวเตอร์อย่างถูกต้องเสียก่อน ผู้เรียนบางคน ใช้คอมพิวเตอร์ได้แต่ใช้ไม่เป็น ต้องยอมรับว่าพวกเขาสามารถเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพราะตั้งแต่พวกเขาเกิดมาจนรู้ความ พวกเขาอยู่ท่ามกลางเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งหมด ตั้งแต่เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์รุ่นใหม่ ให้พวกเขาจับใช้อะไรก็สามารถจะเรียนรู้และใช้ได้อย่างรวดเร็ว แต่ประเด็นปัญหาอยู่ที่พวกเขาสามารถใช้ได้ แต่น้อยคนที่จะมีคุณสมบัติทั้งใช้ได้และใช้เป็น ถ้าพูดในความหมายรวม ๆ แล้วก็มีความคล้ายคลึงกัน แต่คุณสมบัติของคำว่าใช้ได้ในที่นี้ คนนั้นอาจจะสามารถใช้ของชิ้นนั้น ๆ ได้ แต่เพียงแค่นี้เท่านั้น ส่วนคุณสมบัติของคำว่าใช้เป็นในที่นี้จะมีความหมายครอบคลุมทั้งได้และเป็น เรียกว่า คนใช้ของเป็นจะมีคุณสมบัติดีกว่าคนที่เพียงใช้ของนั้น ๆ ได้ (ณรงค์ นันทวิจิตร, 2554)

แต่เนื่องด้วยการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์โดยทั่วไปแล้วจะจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายการยกตัวอย่างและการสาธิตแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตามซึ่งบางครั้งอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่สนใจในเรื่องที่ครูกำลังสอน ไม่เห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่ครูมอบให้ อยากที่จะเล่นคอมพิวเตอร์อย่างเดียว จากที่ครูสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนมีเด็กนักเรียนหลายคนชอบเล่นกันคุยกัน ขณะที่ครูกำลังสอนจากการทำสอบปฏิบัติและการสอบถามความรู้เบื้องต้นผู้เรียนส่วนมากยังไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์แต่ก็มีผู้เรียนบางส่วนที่ใช้คอมพิวเตอร์ได้ถูกวิธีและผู้เรียนยังไม่เข้าใจถึงการปฏิบัติตัวในการใช้ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ อาทิเช่น ทำไมครูถึงต้องห้ามวิ่งในห้องเรียนทำไมครูห้ามไม่ให้เอาอาหารเข้ามาในห้องเรียน ผู้เรียนคิดว่าการที่เขาปฏิบัติตัวเช่นนี้ ไม่ได้ส่งผลอะไรกับการใช้ห้องคอมพิวเตอร์ผู้เรียนคิดว่าเป็นสิ่งที่ไกลตัวเขามาก เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว ครูจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรมให้ได้มากที่สุด ควรสอนให้นักเรียนเกิดทักษะโดยผู้สอนต้องสร้างสื่อการสอนอย่างมีกระบวนการ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน ต้องสอนให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน เพื่อดึงดูดความสนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ครูควรประยุกต์ใช้สิ่งที่เด็กสนใจมาประกอบการสอน เช่น ชื่อตัวละครในการ์ตูน นิทาน ดารา นักร้อง หรือแม้กระทั่งชื่อเพื่อน (ศุภญพัฒน์ พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

ดังที่ วิเชียร เกษประทุม (2550) กล่าวว่า นิทาน นับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ ครูสามารถสอดแทรกเนื้อหาและความรู้ที่ต้องการสอนลงไปนิทานตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้ เพราะนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชื่นชอบ

ชอบ มีความสุขกับการฟังนิทานอย่างไรไม่รู้เมื่อ นิทานจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความเพลิดเพลิน และเรียนรู้ไปด้วยอย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ ดนัย ม่วงแก้ว (2552) ได้อธิบายว่า ผลของการใช้การ์ตูนแอนิเมชันเป็นสื่อช่วยสอน วิชาวิทยาศาสตร์พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชันสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมมีนักเรียน 109 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 โรงเรียนสุนทรวัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 30 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

แปรต้น คือ การเรียนโดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาเรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ดังนี้

เรื่องที่ 1 การเปิด – ปิดเครื่อง

เรื่องที่ 2 การใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้น

เรื่องที่ 3 ข้อควรปฏิบัติในการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์

เรื่องที่ 4 วิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi - Experimental Design) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแบบแผนการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pre-test – Post-test Design คือ การจัดการเรียนรู้โดยให้มีการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) จากนั้นให้ผู้เรียน เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ค่าเฉลี่ย
กระบวนการระหว่างเรียน (E_1)	30	20	16.27	1.11	81.35
ผลลัพธ์ (E_2)	30	30	24.63	2.39	82.11

จากตารางที่ 1 สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกระบวนการ (E_1) การจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 81.35 และมีคะแนนเฉลี่ยของผลลัพธ์ (E_2)

ในการจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 82.11 แสดงว่า ผู้เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งาน และวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ $E_1/E_2 = 81.33 / 82.11$ ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน $E_1/E_2 = 80/80$ ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

คะแนนทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	df	t	Sig**
ก่อนเรียน	30	11.40	0.67	29	26.24	.000**
หลังเรียน		24.63	2.39			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 24.63$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 11.40$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.90	0.30	มากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
2. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ทำให้ฉันสนุกสนานและทำให้ฉันเรียนรู้ได้เร็ว	4.76	0.42	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ทำให้ฉันเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง	4.83	0.37	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ทำให้ฉันอยากเรียนมากยิ่งขึ้น	4.63	0.55	มากที่สุด
5. นักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ	4.66	0.47	มากที่สุด
6. นักเรียนคิดว่าการเรียนโดยใช้ สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ไปใช้สอนในเนื้อหาอื่นด้วย	4.60	0.55	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ มีความน่าสนใจกว่าการเรียนในรูปแบบปกติ	4.70	0.46	มากที่สุด
8. ได้รับความรู้เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น เพิ่มมากขึ้น	4.56	0.50	มากที่สุด
9. เวลาในการกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.50	0.56	มาก
10. อยากให้ครูจัดกิจกรรมแบบนี้บ่อย ๆ	4.76	0.41	มากที่สุด
รวม	4.69	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วย สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากความพึงพอใจมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ช่วยให้ฉันเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.30) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ทำให้ฉันเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.37) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ทำให้ฉันสนุกสนานและทำให้ฉันเรียนรู้ได้เร็ว ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.42) อยากให้ครูจัดกิจกรรมแบบนี้บ่อย ๆ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.41) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ มีความน่าสนใจกว่าการเรียนในรูปแบบปกติ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) นักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.47) นักเรียนคิดว่าการเรียนโดยใช้ สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ไปใช้สอนในเนื้อหาอื่นด้วย ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) ได้รับความรู้เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้นเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.50)

สามารถรับความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมไปใช้ในชีวิตจริงได้ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.49) และเวลาในการกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนาสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุนทรวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกระบวนการ (E_1) การจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 81.35 และมีคะแนนเฉลี่ยของผลลัพธ์ (E_2) ในจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 32.11 แสดงว่า สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้กล่าวคือ E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ 81.35/32.11 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน $E_1/E_2 = 80/80$ ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านคุณภาพของสื่อ นำผลข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ทำให้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น เพราะเนื้อเรื่องเป็นการจำลองสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถจดจำ และลงมือปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธิกา สารสุวรรณ (2562) การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้ตัวละครในนิทานพื้นบ้านไทยที่ส่งผลต่อทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีคุณภาพเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และมีคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 และมีประสิทธิภาพ 81.20/83.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรินทร์ ฉ่ำมาก (2561) การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การ์ตูนแอนิเมชันวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ KW-CAI ตามเกณฑ์เท่ากับ 80.80 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์สุตา ไพรงาม (2565) การพัฒนาบทเรียนการ์ตูนแอนิเมชันโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักการ พัฒนาสมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนการ์ตูนแอนิเมชันโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนา สมองเป็นฐาน พัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี ประสิทธิภาพ 81.26/93.20 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.06 และหลังจากเรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ทำแบบทดสอบหลังเรียนพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 17.48 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธิภา สารสุวรรณ (2562) การพัฒนากา์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้ตัวละครในนิทานพื้นบ้านไทยที่ส่งผลต่อทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.91/18.52 และการวิเคราะห์ค่าทีระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรินทร์ ฉำมาก (2561) การพัฒนากา์ตูนแอนิเมชัน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์สุตา ไพรงาม (2565) การพัฒนาบทเรียนการ์ตูนแอนิเมชันโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์โดยใช้บทเรียนการ์ตูนแอนิเมชันโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองเป็นฐาน พัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.40) ซึ่งนักเรียนมีอิสระในการเรียน จากการทำงานกลุ่ม การปฏิบัติจริง การศึกษาค้นคว้า และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสันติภาพ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง (2558) การพัฒนากา์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง สายเกิน ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง สายเกินจากนักศึกษานักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดียและแอนิเมชัน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.69) และสอดคล้องกับสุรินทร์ ฉำมาก (2561) การพัฒนากา์ตูนแอนิเมชัน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า มีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการ์ตูนแอนิเมชันวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยทิพย์สุตา ไพรงาม (2565) การพัฒนาบทเรียนการ์ตูนแอนิเมชันโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักการ พัฒนาสมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า มีความพึงพอใจของนักเรียนมีต่อบทเรียนการ์ตูน แอนิเมชันโดย

ใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถด้าน การอ่านสะกดคำ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.14)

จากผลการวิจัยพบระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนเกิดความสนใจและให้ความร่วมมือในการเรียน มีความตื่นตัวและตั้งใจเรียนรู้ นักเรียนรู้สึกสนุกกับการเรียน และนักเรียนสามารถจดจำเนื้อหา และหลักการได้เป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินเรื่องของตัวละครในการ์ตูนแอนิเมชัน เป็นวิธีการส่งเสริมความคิดในการแก้ปัญหาและวิธีการปฏิบัติตัวในการใช้งานคอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาจากผลการวิจัยระหว่างการจัดการเรียนการสอนพบโดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่องการใช้งานและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนเกิดความสนใจและให้ความร่วมมือในการเรียน มีความตื่นตัวและตั้งใจเรียนรู้ นักเรียนรู้สึกสนุกกับการเรียน และนักเรียนสามารถจดจำเนื้อหา และหลักการได้เป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินเรื่องของตัวละครในการ์ตูนแอนิเมชัน เป็นวิธีการส่งเสริมความคิดในการแก้ปัญหาและวิธีการปฏิบัติตัวในการใช้งานคอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนควรจัดเตรียมอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมจินตนาการของผู้เรียน
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติผู้สอนควรปรับเวลาให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) จากประสิทธิภาพของสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรมีการศึกษาวิจัยในตัวแปรตามอื่น ความรู้ด้านคอมพิวเตอร์อื่น หรือตลอดจนรายวิชาอื่น
- 2) สืบเนื่องจากประสิทธิภาพของการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ควรมีการทดลองใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณรงค์ นันทวิจิตร. (2554). *การเรียนรู้เท่าทันโลกเทคโนโลยี และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้เต็มศักยภาพ. รายงานการวิจัย*. โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์.

दनัย ม่วงแก้ว. (2552). *สร้างการ์ตูนแอนิเมชันสวย ๆ ด้วย Flash*. นนทบุรี: ไอดีซี อินโฟ ดิสทริบิวเตอร์ เซ็นเตอร์.

ทิพย์สุดา ไพรงาม. (2565). *การพัฒนาบทเรียนการ์ตูนแอนิเมชันโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พันธิภา สารสุวรรณ. (2562). *การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้ตัวละครในนิทานพื้นบ้านไทยที่ส่งผลต่อ ทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วิเชียร เกษประทุม. (2550). *นิทานพื้นบ้าน เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษาศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แนวทางการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา 4 H.: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2559.*

สันติภาพ โพธิ์ทอง. (2558). *การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง สายเกิน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีมัลติมีเดียและแอนิเมชัน คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุรินทร์ ฉ่ำมาก. (2561). *การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชันวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วย GOOGLE CLASSROOM เรื่องการใช้โปรแกรม
SCRATCH เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล
Developing online evolution with GOOGLE CLASSROOM on using the
SCRATCH program. Basic advice for Mathayom 3 students. Chaiyaphum
Orchumphon School

ธนพล ประณีตพลกรัง
Tanapol Praneetpolkrang1
ทักษิณา นพคุณวงศ์2
Taksina Noppakunwong2
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ,ประเทศไทย
Rajabhat Chaiyaphum University, Thailand.
tanapol1781@gmail.com,luckhana.su@cp.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ที่สร้างด้วย google classroom เรื่อง scratch สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่สร้างด้วย google classroom เรื่อง scratch สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ บทเรียนออนไลน์ที่สร้างด้วย google classroom เรื่อง scratch สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยบทเรียนออนไลน์ google sites เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษามีต่อการสอนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการใช้ โปรแกรม Scratch ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ กลุ่มสาระการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการใช้โปรแกรม Scratch ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ บทเรียนออนไลน์ที่สร้างด้วย google classroom เรื่อง scratch สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล

คำสำคัญ : บทเรียนออนไลน์,โปรแกรม Scratch, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

Abstracts

The aims of this research study are: 1) Directions for developing and finding attractive online experiences with Google Classroom on Scratch for Mathayom 3 students. Chaiyaphum All Chumphon School gives efficiency based on height 80/80 2) to compare results. Academic achievement before school and after school with online lessons that consume food with Google Classroom on scratch for middle school students with Google Classroom on scratch for Mathayom 3 students. Chaiyaphum Phakdee Chumphon School, a sample sample of Mathayom 3 students at Chaiyaphum Phakdee Chumphon School, semester 1, academic year 2023, numbering 38 people, which will be examined by means of content-specific sampling. Research on online views, google sites, interesting stories about the Scratch program for Mathayom 3 and student selection exams towards teachers with online lessons. Interesting topic: Scratch program, Mathayom 3, exploring survey data Keywords : online Learning / Scratchprogram / Achievement / satisfaction

The research results found that

1)Development results and efficiency of online lessons Science subject group Using the Scratch program, Mathayom 3, Chaiyaphum Phakdi Chumphon School 2) Comparative results of academic achievement before studying and after studying with online lessons. Science subject group About using the Scratch program, Mathayom 3, Chaiyaphum Phakdi Chumphon School 3) To study the satisfaction of students studying with online lessons. Online lessons created with Google Classroom from scratch for Mathayom 3 students at Chaiyaphum Phakdi Chumphon School.

Keywords: online Learning, Scratchprogram, Achievement, satisfaction

บทนำ

เว็บเพจได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทางการศึกษา และกลายเป็นคลังแห่งความรู้ที่ไร้พรมแดนซึ่งครูได้ใช้เป็นทางเลือกใหม่ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเปิดประตูการศึกษาจากห้องเรียนไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้อันกว้างใหญ่รวมทั้งการนำการศึกษาไปสู่ผู้ที่ขาดโอกาสด้วย ข้อจำกัดทางด้านเวลา และสถานที่ทำให้กระบวนการเรียนการสอนผ่านเว็บกลายเป็นสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ การเรียนรู้ในทัศนะของแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาการทางสติปัญญาที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ของตนเอง กระบวนการสร้างความรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงจาก

การใช้ประสาทสัมผัส การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้เกิดจากความพยายามเชื่อมโยงข้อมูลใหม่เข้ากับความรู้เดิม ด้วยการอธิบายให้เหตุผลโดยการเปรียบเทียบ หรือตรวจสอบความขัดแย้งข้อมูลใหม่กับความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกลายเป็นโครงสร้างทางสติปัญญาที่มีความซับซ้อน และมีความคงทนยิ่งขึ้น การที่ผู้เรียนพยายามประยุกต์ใช้โครงสร้างความรู้เดิมกับสถานการณ์ใหม่ จะทำให้ ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้เรียนจะต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่และโครงสร้างความรู้เดิม แล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ ความพยายามในการค้นหาคำตอบ เพื่อลดความเครียดทางปัญญาจะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมในการสืบสอบ และแรงจูงใจในการสืบสอบจะเกิดขึ้น เมื่อมีสถานการณ์ใหม่ มีบางส่วนคล้ายกับโครงสร้างความรู้เดิม เพราะผู้เรียนจะใช้ความรู้เดิมเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอน จึงต้องพยายามให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งใหม่เข้ากับความรู้เดิมและ ประสบการณ์เดิม จึงจะเป็นการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ (Martin ; et al. 1994: 44 ; Ormdo. 1995: 35 ; Abruscato. 1996: 30 : & Shepardson. 1997: 873)

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตและสอบถามความคิดเห็นของคณะครูในโรงเรียน พบว่า ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้เรียนไม่สนใจและไม่กระตือรือร้นในการเรียน ผู้เรียนชอบทำหนังสือเรียนหาย ทำให้นักเรียนบางคนเรียนไม่ทันเพื่อน และนักเรียนไม่เข้าใจบทเรียนที่เรียนมากนัก จากการสอบถามความคิดเห็นของคณะครูในโรงเรียน พบว่าควรมีสื่อเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจเรียนมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาเว็บเพจเพื่อการศึกษา รายวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อดิศักดิ์ คันธโรรส (2559) พบว่า การใช้เว็บเพจเพื่อการศึกษาสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา งานวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนเว็บกับการเรียนแบบปกติ เรื่อง การสร้างเว็บเพจ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3สยาม นามสน, ไชยยศ เรื่องสุวรรณ และนิคม ชมภูหลง (2558) พบว่า สื่อบทเรียนบนเว็บมีความสวยงาม น่าสนใจ ผู้เรียนจึงเรียนรู้อย่างสนุกและเพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถกลับมาทบทวนบทเรียนเดิมได้ตลอดเวลา งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บ เรื่อง ผลกระทบของอากาศพลศาสตร์ต่อยานยนต์ ด้วยโปรแกรม Google Site อานนท์ ศรีดอกบัว และ ชัยยศ ดารงกิจโกศล (2563) พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้เกิดความน่าสนใจ และการมีแบบทดสอบหลังเรียนในแต่ละเรื่องให้ผู้เรียนเกิดแรงเสริมในการตั้งใจศึกษาเนื้อหา และทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเว็บเพจเพื่อการศึกษา โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล เพื่อดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการใช้สื่อประสม และมีปฏิสัมพันธ์โดยสามารถโต้ตอบหรือสื่อสารกับบทเรียนระหว่างผู้เรียนกับเว็บเพจได้ และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้ โดยครูจะเป็นผู้คอยชี้แนะและมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและทบทวนเนื้อหาได้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียน

ด้วยตนเอง ตามหลักแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการพัฒนาเว็บเพจเพื่อการศึกษา และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ที่สร้างด้วย google classroom เรื่อง scratch สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่สร้างด้วย google classroom เรื่อง scratch สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ บทเรียนออนไลน์ที่สร้างด้วย google classroom เรื่องscratch สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ตำบลในเมือง อำเภอ เมือง จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ปีการศึกษา 2566 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 38 คน จาก 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การเรียนโดยใช้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโปรแกรม SCRATCH
2. การสร้างเกม
3. การทำตัวอักษรเคลื่อนไหว
4. การทำสตอรี่บอร์ด
5. การออกแบบโปรแกรมอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. บทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi - Experimental Design) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแบบแผนการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pre-test – Post-test Design

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับชั้น ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของเว็บเพจเพื่อการศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วย GOOGLE CLASSROOM เรื่องการใช้โปรแกรมSCRATCH เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล
2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 ที่เรียนด้วยเว็บเพจเพื่อการศึกษาก่อนเรียน และหลังเรียน
3. ผลการวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยเว็บเพจเพื่อการศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วย GOOGLE CLASSROOM เรื่องการใช้โปรแกรมSCRATCHเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ สถิติการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สถิติการหาค่าความยากง่าย สถิติการหาค่าอำนาจจำแนก และสถิติการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งฉบับ
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. สถิติที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนกับหลังเรียนใช้การทดสอบค่า t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดี อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ประเภทการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ
ทดสอบระหว่างเรียน (E ₁)	38	40	33.27	2.36	83.22
ทดสอบหลังเรียน (E ₂)	38	30	28.13	4.63	84.04

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรมscratchเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกระบวนการ (E1) การจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 81.01 และมีคะแนนเฉลี่ยของผลลัพธ์ (E2) ในจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 84.78 แสดงว่า บทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ $E1/E2 = 82.50/83.76$ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน $E1/E2 = 80/80$ ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน

ชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratchเบื้องต้น

คะแนนทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	df	t	Sig**
ก่อนเรียน	38	17.16	1.28	37	27.18	.000**
หลังเรียน		28.13	4.63			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x} = 25.05$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 15.88$) ก่อนเรียน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroomเรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. บทเรียนออนไลน์ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.52	0.50	มากที่สุด
2. บทเรียนออนไลน์ทำให้มีโอกาสทบทวนได้หลายๆ ครั้งมากกว่าการเรียนในชั้นเรียน	4.30	0.73	มาก
3. บทเรียนออนไลน์ใช้ภาษาที่ช่วยให้เข้าใจบทเรียน ได้ง่ายขึ้น	4.38	0.49	มากที่สุด
4. บทเรียนออนไลน์มีวิธีการเรียนรู้ที่ไม่ยุ่งยาก ทำให้ เรียนรู้ได้ ด้วยตนเอง	4.30	0.52	มากที่สุด
5. บทเรียนออนไลน์ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน สนุกสนานและ ทำให้เรียนรู้ได้รวดเร็ว	4.61	0.49	มาก
6. มีความสนุกกับการทำกิจกรรมในบทเรียนออนไลน์	4.47	0.50	มาก
7. การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ทำให้เรียนรู้ได้ อย่างอิสระตามความสามารถของนักเรียน	4.30	0.46	มากที่สุด
8. การทำกิจกรรมในบทเรียนออนไลน์ ทำให้มีผลการเรียนวิชา วิทยาการคำนวณ ดีขึ้น	4.38	0.49	มาก
9. การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ช่วยให้รู้คำตอบ ว่าถูกหรือผิดได้ทันที	4.44	0.50	มาก
10. กิจกรรมในบทเรียนออนไลน์ ทำให้ได้ทราบความสามารถที่แท้จริงของตนเอง	4.47	0.50	มากที่สุด
รวม	4.42	0.52	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratchเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับตามข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

บทเรียนออนไลน์ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน สนุกสนานและ ทำให้เรียนรู้ได้รวดเร็ว ($\bar{X} = 4.61$ S.D. = 0.49) บทเรียนออนไลน์ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ($\bar{X} = 4.52$ S.D. = 0.50) มีความสนุกกับการทำกิจกรรมในบทเรียนออนไลน์ ($\bar{X} = 4.47$ S.D. = 0.50) กิจกรรมในบทเรียนออนไลน์ ทำให้ได้ทราบความสามารถที่แท้จริงของตนเอง($\bar{X} = 4.47$ S.D. = 0.50) การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ช่วยให้รู้คำตอบ ว่าถูกหรือผิดได้ทันที ($\bar{X} = 4.44$ S.D. = 0.50) การทำกิจกรรมในบทเรียนออนไลน์ ทำให้มีผลการเรียนวิชา วิทยาการคำนวณ ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.49) บทเรียนออนไลน์ใช้ภาษาที่ช่วยให้เข้าใจ

บทเรียน ได้ง่ายขึ้น ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.49) การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ทำให้เรียนรู้ได้ อย่างอิสระ ตามความสามารถของนักเรียน ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.46) บทเรียนออนไลน์มีวิธีการเรียนรู้ที่ไม่ยุ่งยาก ทำให้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.52)

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ฉันได้รับความรู้เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratch เพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.47) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 บทเรียนออนไลน์ ทำให้ฉันชอบการเรียนวิชา วิทยาการคำนวณ มากขึ้น ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.90)

อภิปรายผล

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกระบวนการ (E_1) การจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 82.50 และมีคะแนนเฉลี่ยของผลลัพธ์ (E_2) ในจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 83.76 แสดงว่า บทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratch ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ $E_1/E_2 = 82.50/83.76$ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ หลักสูตร จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา ค้นคว้าเนื้อหาสาระของรายวิชาที่จัดทำและจัดวางโครงสร้าง ตามรายละเอียดเนื้อหาที่กำหนดไว้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ การปฏิบัติเจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ แล้วจัดทำแผนผังของบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อกำหนดเรื่องราวและจัดลำดับขั้นตอนที่จะนำเสนอให้เกิดความกระชับชัดเจนและมีความต่อเนื่องในกระบวนการสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียได้กระทำตามขั้นตอนของหลักวิชาการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก ยึดนักเรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากระทำตามขั้นตอนที่ถูกต้องเป็นระบบตามหลักวิชาการ ก่อนนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดำเนินการภายใต้การตรวจสอบดูแลเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการทดลองใช้ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ถูกต้อง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้บทเรียนผ่านเว็บมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของสมรักษ์ นันตา , เมธิ มธุรส และ กิตติยาภรณ์ ป้อมคา (2564) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องการใช้งานโปรแกรม Scratch วิชา การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครไตรตรึงษ์ ผลการวิจัย พบว่า บทเรียนออนไลน์ เรื่อง เรื่องการใช้โปรแกรม Scratch วิชา การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครไตรตรึงษ์ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 82.23/84.87 สูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ ใจสบาย(2563) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ โดยใช้ Google Classroom รายวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนออนไลน์ประสิทธิภาพนี้คือ 80.25 / 84.88 ซึ่งสูงกว่าชุดมาตรฐาน 80/80

2. จากผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า บทเรียนออนไลน์ผ่าน Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนที่สูงขึ้นและการกระจายของคะแนนสอบหลังเรียนต่ำกว่าก่อนเรียน แสดงว่าหลังจากใช้บทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วนักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ดีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อนมีคะแนนเกาะกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นใช้ได้เหมาะสม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีคะแนนของกลุ่มนักเรียนที่ใกล้เคียงกันและอาจเป็นเพราะการใช้บทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch ระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้จัดทำขึ้นมีเนื้อหาและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิด เกิดการเรียนรู้และเข้าใจที่แท้จริง และมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถค้นพบหลักการ ความคิดรวบยอดและสามารถสรุปผลได้ด้วยตนเองหรือด้วยความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อน นอกจากนั้นในกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการประเมินผลก่อนเรียน ทำให้ทราบความรู้พื้นฐานและแนวทางในการเลือกกิจกรรมการเรียนหลังจากจบบทเรียนแล้วก็มีการประเมินผลการเรียน เพื่อตรวจสอบนักเรียนว่ามีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากเรียนจบในบทนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนในบทต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมรักษ์ นันทา , เมธี มธูรส และ กิตติยาภรณ์ ป้อมคา (2564) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องการใช้โปรแกรม Scratch วิชา การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครไตรตรึงษ์ ผลการวิจัย พบว่า บทเรียนออนไลน์ เรื่อง เรื่องการใช้โปรแกรม Scratch วิชา การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครไตรตรึงษ์ที่พัฒนาขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ ใจสบาย(2563) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ โดยใช้ Google Classroom รายวิชา

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ย ของนักเรียนอยู่ที่ 37.80 และ 41.10 ตามลำดับ เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน คะแนนสอบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 05

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch เบื้องต้นระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) เนื่องจากบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นเพื่อเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งนักเรียนมีอิสระในการเรียน จากการทำงานกลุ่ม การปฏิบัติจริง การศึกษาค้นคว้า และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย สมรักษ์ นันทา , เมธี มธุรส และ กิตติยาภรณ์ ป้อมคา (2564) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องการใช้โปรแกรม Scratch วิชา การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครไตรตรึงษ์ ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนออนไลน์ เรื่อง เรื่องการใช้โปรแกรม Scratch วิชา การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครไตรตรึงษ์ที่พัฒนาขึ้น นักศึกษามีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก ($X = 4.33$)นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ ใจสบาย(2563) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ โดยใช้ Google Classroom รายวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ผลการสำรวจความพึงพอใจพบว่าคะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 0.27

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratch สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลวิทยา อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม scratchนอกจากผู้วิจัยจะออกแบบบทเรียนให้มีความน่าสนใจแล้ว ผู้วิจัยยังได้ใช้จิตวิทยาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยในฐานะผู้สอนต้องคำนึงถึง ความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียน ผู้วิจัยไม่ได้คาดหวังในผลงานของนักเรียนมากจนเกินไปแต่ได้ให้กำลังใจและชี้แนะแนวทางให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเกิดกำลังใจ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การนำบทเรียนออนไลน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การใช้โปรแกรม Scratch เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่3 โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ ควรได้ทำการศึกษาธรรมชาติของบทเรียน และ ควรได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ผู้บริหาร อาจารย์ประจำ รายวิชา นักเทคโนโลยีการศึกษา นักวัดผล และหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกัระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ เพื่อให้บทเรียนที่ทำ การพัฒนาขึ้นมีคุณภาพและสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ก่อนที่จะเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ควรให้นักศึกษา ศึกษาคู่มือแนะนำการใช้บทเรียน ตลอดจนทำความเข้าใจกับสัญลักษณ์และปุ่มคำสั่งต่างๆ เพื่อให้การเรียนเป็นไปด้วยความราบรื่น

3. การเรียนออนไลน์ อาจารย์ยังคงมีบทบาทสำคัญ โดยเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในกรณีที่คอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมมีปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยพัฒนาบทเรียนออนไลน์ โดยศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เช่น การ ออกแบบ หน้าจอ การใช้ภาพเคลื่อนไหว และใช้เครื่องมือในส่วนต่าง ๆ ของบทเรียน เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัยเรื่องความคงทนในการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทราบว่าบทเรียนออนไลน์สามารถสร้าง ความเข้าใจให้กับผู้เรียนมากน้อยเพียงไร ผู้เรียนสามารถเก็บประสบการณ์จากการเรียนรู้บทเรียนผ่านเว็บ ได้หรือไม่

บรรณานุกรม

อดิศักดิ์ คันธโรรส. (2559). การพัฒนาเว็บเพจเพื่อการศึกษารายวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง การใช้งาน

คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย.

พระมหาอุปราชกับปัญหาการสืบราชสันตติวงศ์ในพระราชสำนักสยาม .. สยาม นามสน Sayam

Namson1, ไชยยศ เรื่องสุวรรณ2 Chaiyot Ruangsuwan2, นิคม ชมภูหลง3 Nikom .

อานนท์ ศรดอกบัว , และ ชัยยศ ดำรงกิจโกศล. (2563). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บ

เรื่อง ผลกระทบของอากาศพลศาสตร์ต่อยานยนต์ ด้วยโปรแกรม Google Site

สมรักษ์ นันทา เมธี มธูรส และกิตติยาภรณ์ ปุ้มคำ. (2564). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การใช้

โปรแกรม scratch วิชาการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนไตรตรึงษ์ . การประชุมวิชาการระดับชาติสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กำแพงเพชร ครั้งที่1 (หน้า 90-99).กำแพงเพชร

จุฑามาศ ใจสบาย. วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม. บทคัดย่อ. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

เพื่อ 1) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

Martin ; et al. 1994: 44 ; Ormdo. 1995: 35 ; Abruscato. 1996: 30 : & Shepardson.
1997: 873

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต
จังหวัดชัยภูมิ

The Developing an online Google Site lesson on infographic design with
Canva for Mathayom 3 students at Pong Nok Pracha Samakkhi School,
Thep Sathit District, Chaiyaphum Province.

อังคณา เพชรหงส์

Oangkha Phetrhong

ลักขณา สุขใส

Luckhana Suksai2

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

Rajabhat Chaiyaphum University, Thailand.

E-mail apetchhong212@gmail.com, luckhana.su@cpau.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ” การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวน 19 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน 2) บทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva 3) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนกับหลังเรียนใช้การทดสอบค่า t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี มีประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 80.26/85.26$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.69)

คำสำคัญ : การพัฒนาบทเรียนออนไลน์, กูเกิ้ล ไซต์, แคนวา

Abstracts

Research on "Development of Google Site Online Lesson on Infographic Design with Canva for Mathayom Suksa 3 Students, Pongnok Pracha Samakkee School, Thep Sathit District, Chaiyaphum Province" The objectives of this research were 1) to develop an online Google Site lesson on infographic design with Canva for Mathayom Suksa 3 students at Pongnok Pracha Samakkhi School to meet the 80/80 benchmark, 2) to compare students' achievement on infographic design with Canva for Mathayom Suksa 3 students at Pongnok Pracha Samakkee School with pre-class and post-class tests, and 3) study their satisfaction with learning management using the Google Site online lesson on infographic design with Canva for Mathayom Suksa 3 students at Pongnok Pracha Samakkhi School. There are 19 students in the first semester of the academic year 2023. The tools used in this research consisted of 1) a number of learning management plans, 2) an online lesson with Google Site program on infographic design with Canva, 3) a pre- and post-study test of students, and 4) an assessment of satisfaction with online lessons. Designing Infographics with Canva Basic statistics used in the research are average, percentage, standard deviation. Statistics used to compare pre-test scores with post-class use independent t-test tests .

The results of the research were as follows:

1. Google Site online lesson on infographic design with Canva for students in Mathayom Suksa 3, Pongnokpracha Samakkee School has an efficiency of $E_1/E_2 = 83.88/85.17$, which meets the specified 80/80 criteria. 2. Comparison of student achievement using online lessons Google Site on Infographic Design with Canva For students in Grade 3, Pongnokprachasamakkee School, the score of the post-school test

was statistically significantly higher than before school at .05.3. Students' satisfaction with the Google Site online lesson on infographic design with Canva of students in Mathayom Suksa 3 at Pongnok Pracha Samakkee School was the highest overall ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.28).

Keywords: online lesson development, Google Site, Canvas

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกก้าวเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารหรือไอที (IT) ทำให้การเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตในสังคมปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เป็นจำนวนมากยิ่งเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้นเท่าใดยิ่งทำให้มีนวัตกรรมรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้นทุกสังคมต้องปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในแวดวงการศึกษาการนำเอานวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาคุณภาพและศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (วรรณพร จิตรสังวรรณ, 2562: 92-104) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้นำโปรแกรมสำเร็จรูปโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การเรียนการสอนทางไกลและการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายออนไลน์ (ทศนา เขมมณี, 2556: 149-155) เข้ามาเป็นสื่อช่วยในการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โปรแกรม Google Site เป็นโปรแกรมออนไลน์หนึ่งซึ่งช่วยในการเรียนการสอนของครู โดยสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบไฟล์ เสียง วิดีโอ ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย และไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน เวลาใด ก็สามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (วิชุดา ทองสถิตถุ, เมธี มธุรส และจิระณาฏ ฉวีพัฒน์, 2564: 2269-2279) บทเรียนออนไลน์เป็นการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) ผ่านสื่อกลางในการส่งผ่านเครือข่ายและสร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตนโดยเนื้อหาของบทเรียนซึ่งประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอและมัลติมีเดียอื่น ๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนเชื่อมโยงระบบเป็นเครือข่ายที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลาและทุกคนสามารถประเมินติดตาม พฤติกรรมของผู้เรียนได้เสมือนการเรียนในห้องเรียนจริง (วัชรภรณ์ เฟ็งสุข. 2559: 7-13)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้น การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Site เข้ามาช่วยเป็นการจัดการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นถึงความสำคัญของตัวผู้เรียนจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน จดจำแล้วนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ การสอนโดยใช้ Google Site เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนเป็นการกระตุ้นให้นักเรียน พัฒนาศักยภาพของตน ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะพัฒนา บทเรียนออนไลน์ Google site เรื่อง การสร้างอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายของการ

จัดการศึกษาซึ่ง 3 สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กำหนดไว้ รวมทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อันจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และมีทักษะกระบวนการทางการออกแบบ รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียน 19 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก (Infographic) ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ตัวแปรตาม คือ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

บทที่ 1 อินโฟกราฟิก (Infographic) คืออะไร? จำนวน 2 ชั่วโมง

บทที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างงานอินโฟกราฟิก (Infographic) จำนวน 4 ชั่วโมง

บทที่ 3 การใช้งาน Canva ในการสร้างงานอินโฟกราฟิก (Infographic) จำนวนรวม 6 ชั่วโมง

4. ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดสอบไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบบทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

2. บทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง

3. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. แบบศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ เป็นประเมินค่า 5 ระดับ (Likert Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ

วิธีการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi - Experimental Design) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแบบแผนการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design คือการจัดการเรียนรู้โดยให้มีการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ผู้วิจัยจัดปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีประเมินผลการเรียน ทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนการออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva

1.2 ผู้วิจัยเตรียมห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ กำหนดวันและเวลาที่ใช้ในการทดลอง และเตรียมสถานที่ใช้ในการทดสอบนักเรียนก่อนเรียน โดยจัดให้ผู้เรียน 2 คน ประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง

1.3 ผู้วิจัยเตรียมใบงานและเอกสาร ใบความรู้ ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. ขั้นตอนการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาจาก บทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลและสรุปผลการทดลอง

3.1 เมื่อนักเรียนศึกษาจบจนครบทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ แล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.2 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ สถิติการหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเที่ยงตรง ค่าความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกค่า ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอสทิต จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพ 80/80

ตารางที่ 1 พัฒนาบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอสทิต จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพ 80/80

ประเภทการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ
ทดสอบระหว่างเรียน (E ₁)	19	40	17.74	2.42	80.26
ทดสอบหลังเรียน (E ₂)	19	30	25.58	1.77	85.26

จากตารางที่ 1 พบว่า บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอสทิต จังหวัดชัยภูมิ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ซึ่งมีค่าเท่ากับ 80.26/85.26

ตอนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนนทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	df	t	Sig**
ก่อนเรียน	19	30	17.74	2.42	18	10.04	.000**
หลังเรียน			25.58	1.77			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (\bar{X} = 25.42) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X} = 18.21) ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก ด้วย Canva สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
		\bar{X}	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านเนื้อหา/กิจกรรม				
1	เนื้อหามีการเรียงลำดับ ง่ายต่อการเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2	มีเนื้อหาที่มีพอเพียงสำหรับการทำความเข้าใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
3	เนื้อหา มีความกะทัดรัด ชัดเจน	4.67	0.58	มากที่สุด
4	กิจกรรมมีความน่าสนใจและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
5	การมอบหมายงาน มีความเหมาะสม	4.67	0.58	มากที่สุด
ด้านการติดต่อกับผู้ใช้งาน				

6	ความง่ายของตำแหน่งเมนูในสื่อ	5.00	0.00	มากที่สุด
7	ความง่ายของการใช้งาน	5.00	0.00	มากที่สุด
8	ลักษณะ ขนาดและสีตัวอักษร รูปแบบ อ่านง่าย สบายตา	4.67	0.58	มากที่สุด
9	ช่องทางแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมเข้าถึงง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
10	หน้าต่างการใช้งานไม่ซับซ้อน	4.67	0.58	มากที่สุด
11	รูปภาพในการประกอบสื่อเหมาะสม	4.67	0.58	มากที่สุด
12	ปุ่มนำทางในสื่อใช้งานได้เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านความปลอดภัยในการเข้าถึง				
13	ความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูล	5.00	0.00	มากที่สุด
14	การเก็บรักษาไฟล์สื่อในเครื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด
15	ความปลอดภัยในการทำแบบทดสอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านการนำไปใช้				
16	สามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง	4.67	0.58	มากที่สุด
17	สามารถเข้าเรียนบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา	5.00	0.00	มากที่สุด
18	สามารถใช้งานและควบคุมสื่อได้ง่าย	4.67	0.58	มากที่สุด
19	สามารถเข้าใช้งานสื่อในอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น	5.00	0.00	มากที่สุด
20	สามารถติดตามทบทวนเนื้อหาในช่วงที่ขาดหายไป ระหว่างเรียนได้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม		4.88	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วย
บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก (Infographic) ด้วย Canva สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1. ด้านเนื้อหากิจกรรม
โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับ
คุณภาพมากที่สุดจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อที่ 3 เนื้อหาที่มีความกะทัดรัด ชัดเจน ($\bar{X} = 4.63$, S.D. =
0.67) 2. ด้านการติดต่อกับผู้ใช้งาน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.17)
เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับคุณภาพมากที่สุดจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อที่ 11 รูปภาพในการ
ประกอบสื่อเหมาะสม ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.59) 3. ด้านความปลอดภัยในการเข้าถึง โดยรวมมีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามึระดับคุณภาพมาก จำนวน 3 รายการ ได้แก่ ข้อที่ 13 ความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูล ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 1.04) ข้อที่ 14 การเก็บรักษาไฟล์สื่อในเครื่อง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.83) และข้อที่ 15 ความปลอดภัยในการทำแบบทดสอบ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.95) 4. ด้านการนำไปใช้ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามึระดับคุณภาพมากที่สุดจำนวน 4 รายการ ได้แก่ ข้อที่ 16 สามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.44) ข้อที่ 17 สามารถเข้าเรียนบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่ 19 สามารถเข้าใช้งานสื่อในอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.65) และข้อที่ 20 สามารถติดตามทบทวนเนื้อหาในช่วงที่ขาดหายไประหว่างเรียนได้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.82)

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก (Infographic) ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ มีประสิทธิภาพเท่ากับ $E1/E2 = 80.26/85.26$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ์สินี ยอดจิตร และ กรกมล ชูช่วย (2565: 65-76) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google site ร่วมกับสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง สนามของแรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google site ร่วมกับสื่อแอนิเมชัน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพของกระบวนการ E1 เท่ากับ 88.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 และค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E2 เท่ากับ 88.49 จึงสรุปได้ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google site ร่วมกับสื่อแอนิเมชัน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 หมายความว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google site ร่วมกับสื่อแอนิเมชัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก (Infographic) ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนทดสอบหรือผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก (Infographic) ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ เราเท่า, ดิเรก มณีวรรณ และมานัสสุนันท์ (2566: 1-12) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ผ่านเว็บ รายวิชา

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และวงจรสำหรับการศึกษาระดับอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.45 และคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.55 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง การออกแบบอินโฟกราฟิก (Infographic) ด้วย Canva สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโป่งนกประชาสามัคคี อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} 4.37, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1. ด้านเนื้อหากิจกรรม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับคุณภาพมากที่สุดจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อที่ 3 เนื้อหาที่มีความกะทัดรัด ชัดเจน (\bar{X} = 4.63, S.D. = 0.67) 2. ด้านการติดต่อกับผู้ใช้งาน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับคุณภาพมากที่สุดจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อที่ 11 รูปภาพในการประกอบสื่อเหมาะสม (\bar{X} = 4.58, S.D. = 0.59) 3. ด้านความปลอดภัยในการเข้าถึง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.19, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับคุณภาพมากที่สุดจำนวน 3 รายการ ได้แก่ ข้อที่ 13 ความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูล (\bar{X} = 4.16, S.D. = 1.04) ข้อที่ 14 การเก็บรักษาไฟล์สื่อในเครื่อง (\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.83) และ ข้อที่ 15 ความปลอดภัยในการทำแบบทดสอบ (\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.95) 4. ด้านการนำไปใช้ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.67, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับคุณภาพมากที่สุดจำนวน 4 รายการ ได้แก่ ข้อที่ 16 สามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง (\bar{X} = 4.74, S.D. = 0.44) ข้อที่ 17 สามารถเข้าเรียนบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา (\bar{X} = 5.00, S.D. = 0.00) ข้อที่ 19 สามารถเข้าใช้งานสื่อในอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น (\bar{X} = 4.68, S.D. = 0.65) และข้อที่ 20 สามารถติดตามทบทวนเนื้อหาในช่วงที่ขาดหายไประหว่างเรียนได้ (\bar{X} = 4.53, S.D. = 0.82) สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญญานี เพชรสีเงิน , รัฐพร กลิ่นมาลี และธัญญา รัตนพันธ์ (2561: 1174-1181) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google Site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google Site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google Site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เว็บไซต์มีความน่าสนใจและน่าเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.60) รองลงมา คือ สื่อเสริมสร้างความเข้าใจใน บทเรียนอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.40) และมีความสนุกสนานระหว่างในการชมเว็บไซต์ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.30)

บรรณานุกรม

- ทศนา แคมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญญานี เพชรสีเงิน, รัฐพร กลิ่นมาลี และ ธณัฐชา รัตนพันธ์. (2561). *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 9: เรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google Site รายวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* (น. 1174-1181).
- พิชญ์สินี ยอดจิตร และ กรกมล ชูช่วย. (2565). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google site ร่วมกับสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง สนามของแรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา ปีที่ 6 ฉบับที่ 1, 65-76.*
- วรรณพร จิตรสังวรรณ. (2562). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง หลักสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับ นักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี วารสารมหาวิทยาลัย ราชภัฏธนบุรีปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2562, 92-104.*
- วัชรภรณ์ เพ็งสุข. (2559). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 32 ฉบับที่ 1, 7-13.*
- วิชุดา ทองสถิตถุ , เมธี มธุรส และ จิระณาฎ ฉวีพัฒน์. (2564). *การประชุมวิชาการระดับชาติ “ ครุศาสตร์ ศึกษา ” ครั้งที่ 4: เรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น วิชา วิทยาการ คำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 โรงเรียนสหวิทยาคม* (น. 2269–2279).
- อนุสรณ์ เราเท่า , ดิเรก มณีวรรณ และ มานัส สุนันท์. (2566). *การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ ผ่านเว็บ รายวิชาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และวงจรสำหรับการศึกษาระดับอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค เชียงใหม่ วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิศวกรรมศึกษา ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2566, 1-12.*

การสะเดาะเคราะห์: พุทธพิธีกรรมหรือพุทธพาณิชย์

Exorcism: Buddhist Ritual or Commercial Buddhism

พระปลัดชูวิทย์ อภิโชโย (บุญเจริญ)

PhraPlad Chuwit Booncharoen

ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

Thanarat Sa-ard-iam

หลักสูตรพุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

Master of Buddhist Studies Program in Buddhist Studies

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand.

phrapladchuwit2023@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ หลักสูตรพุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเรื่อง การสะเดาะเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า การสะเดาะเคราะห์เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่ง ที่เกิดจากความเชื่อส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชนในแต่ละพื้นที่ บางคนเข้าร่วมพิธีสะเดาะเคราะห์ เพื่อช่วยในการปัดเป่าโรคภัยไข้เจ็บ หรือเคราะห์ภัยร้ายต่าง ๆ พิธีกรรมนี้มีมาตั้งแต่อดีตพร้อมกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา การสะเดาะเคราะห์นั้น นอกจากจะช่วยบรรเทาสภาพจิตใจของผู้กระทำได้แล้ว ในปัจจุบันสถานที่บางแห่งนอกจากวัดแล้วยังมีพุทธสถานหรือสถานที่อื่นในการทำพิธีสะเดาะเคราะห์ ทำเป็นพุทธพาณิชย์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ เช่น เงิน ทอง เป็นต้น ดังนั้นพุทธศาสนิกชนจึงควรใช้วิจารณญาณไตร่ตรองให้ดี

คำสำคัญ : การสะเดาะเคราะห์, พุทธพิธีกรรม, พุทธพาณิชย์

Abstracts

This article is part of the course on Buddhism and Modern Sciences. Master of Buddhist Studies Program Department of Buddhism, Graduate Studies, Surin Buddhist College With the objective of studying exorcism From the study it was found that Exorcism is a ritual. that arises from the beliefs of individuals, families, and communities in each area Some people participated in the exorcism ceremony. To help ward off disease. or various misfortunes. This ritual has existed since ancient times along with Buddhist rituals. The exorcism In addition to helping alleviate the mental state of the perpetrator. Nowadays, some places besides temples also have Buddhist sites or other places to perform ceremonies to exorcise bad luck. Doing Buddhist commerce with the aim of

seeking benefits such as money, gold, etc. Therefore, Buddhists should use good judgment and ponder carefully.

Keywords: Exorcism, Buddhist Ritual, Commercial Buddhism

บทนำ

มนุษย์ในปัจจุบันมีความศรัทธาในพิธีพุทธศาสนาเนิ่นนานกว่าพันปีแล้วแนวทางการดำเนินชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม นโยบาย แผนงาน ตลอดจนหลักการปกครองและบริหารของประเทศ จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการทางพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวเสมอเมื่อก้าวถึงการนับถือพระพุทธศาสนาของคนไทย จำเป็นต้องย้อนเวลานับไปตั้งแต่ยุคแรกของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนนี้ราวพุทธศตวรรษที่สาม เรียกดินแดนแถบนี้ว่าสุวรรณภูมิ มีคณะพระโสณะและพระอุตตระซึ่งเป็นสมณทูตสายหนึ่งในบรรดาสมณทูตเก้าสาย ที่พระเจ้าอโศกมหาราชผู้ครองเมืองปาฏลิบุตร แคว้นมคธแห่งชมพูทวีป หลังจากทรงอุปถัมภ์การทำสังคายนาครั้งที่สามแล้ว ได้ทรงส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนต่าง ๆ เชื่อกันว่าดินแดนแถบจังหวัดนครปฐมของประเทศไทย ในปัจจุบันนี้เป็นศูนย์กลางสำคัญของสุวรรณภูมิ ที่พระพุทธศาสนาเข้ามาตั้งมั่นเป็นที่แรก และแผ่ขยายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้จวบจนปัจจุบันประเทศไทย ได้กลายเป็นศูนย์กลางสำคัญของพระพุทธศาสนาในโลก (ทองเพชร ชำนิกล้า, 2551, น.บทคัดย่อ)

ตามความเชื่อของคนโบราณ การสะเดาะเคราะห์ คือทำให้หลุดพ้นจากเคราะห์หลุดจากอันตราย ภัยสิ่งที่ไม่ดี แต่ในหลักของพระพุทธศาสนาแล้ว มุ่งเน้นสอนให้ทุกคนมุ่งทำความดี ละเว้นความชั่วเพื่อสำหรับการหนีความทุกข์เหล่านั้น ตลอดถึงเราจะต้องรู้ว่ามิอะไรเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์บ้าง เหตุที่เกิดเคราะห์ร้ายขึ้นในชีวิตบ้าง เมื่อพบเห็นแล้วจึงตัดเหตุ นั้น คือไม่ประพฤติ ไม่ปฏิบัติในเรื่องนั้นต่อไป เรียกว่า การสะเดาะเคราะห์เด็ดขาด เคราะห์ร้ายจะไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป ซึ่งเป็นหลักแห่งความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (สุนทร ฦ รังสี, 2542, น.23)

ในอดีตที่ผ่านมาสันนิษฐานว่า เดิมทีสังคมในดินแดนสุวรรณภูมิก่อนที่นับถือพระพุทธศาสนา นั้นมีลัทธิความเชื่อดั้งเดิมแพร่หลายอยู่ก่อนทั้งความเชื่อเรื่องผีสาร เทพเจ้า ไสยศาสตร์ และลัทธิศาสนา พราหมณ์ที่เข้ามา มีอิทธิพลอยู่ก่อน การเข้ามาของพระพุทธศาสนา จึงเป็นไปไม่ได้เลยที่จะเปลี่ยนความเชื่อ และวิถีชีวิตดั้งเดิมไปโดยสิ้นเชิง คงเป็นไปได้เพียงค่อยสร้าง และความเคารพนับถือจากผู้คนไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปในลักษณะปรับตัว เข้ากับความเชื่อดั้งเดิมนั้น แต่ในขณะที่เดียวกันสาระเดิมแท้ที่เป็นหลักสำคัญอันได้แก่ความเชื่อ หลักปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ที่เรียกว่า พระธรรมวินัยต้องรักษาไว้ให้มั่นคงตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท คือวิถีแห่งสังขารที่มีอาจเปลี่ยนแปลงได้ ในพุทธศาสนาของประเทศไทยมีพิธีกรรมมากมายที่ปรากฏขึ้น อาทิ ปลูกเสกพระเครื่อง อธิษฐานพระเครื่อง การสร้างเครื่องรางของขลังต่าง ๆ พิธีกรรมรดน้ำมนต์เจิมขึ้นบ้านใหม่อีกมาก พิธีกรรมที่กล่าวมานี้หาใช่เป็นของพุทธศาสนาที่มาตั้งแต่โบราณ ไม่แต่เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อความสบายใจของผู้ที่มีความศรัทธา แล้วอยากจะมีชีวิตที่สงบร่มเย็น จึงได้นิมนต์พระภิกษุผู้ทรงศีลมากระทำพิธีกรรมต่าง ๆ ให้ในพุทธศาสนามีพิธีกรรมอยู่ไม่กี่

อย่างที่เป็นพิธีกรรม พระพุทธเจ้าทรงประกาศเอาไว้ว่าควรกระทำ เช่น การตักบาตร ถวายทานแด่พระสงฆ์ พิธีถวายสังฆทาน และพิธีกรรมกฐิน (ราช รัมมัญ, 2555, น.10)

ดังนั้น ในรายงานนี้ ผู้เขียนจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการนำเสนอเอาไว้ทั้งหมด 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการสะเดาะเคราะห์ในสังคมไทย (2) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา และ (3) เพื่อวิเคราะห์การสะเดาะเคราะห์ในมุมมองพระพุทธศาสนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสะเดาะเคราะห์ เป็นพุทธพิธีกรรมหรือพุทธพาณิชย์?

การสะเดาะเคราะห์ในสังคมไทย

การสะเดาะเคราะห์ คือเป็นพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อในสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ ภูตผี ปีศาจ เทวดา ที่มีการสืบทอดกันมาจากบรรพชน บนพื้นฐานความเชื่อว่า เทวดาภูตผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถบันดาลให้คนได้รับอันตรายเจ็บป่วยจนถึงชีวิตได้ หรือสามารถขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกไปจากวิถีชีวิต และสามารถที่จะบันดาลให้คนประสบกับความสุขได้ ความเชื่อในพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ เป็นความเชื่อที่ได้ผสมผสานระหว่างความเชื่อทางพุทธศาสนากับความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ที่มีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืน และพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ได้กลายเป็นประเพณีที่สำคัญ อีกประเพณีหนึ่งของชาวอีสานโดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์บอกว่า ก่อนนับถือพุทธศาสนาชาวไทยนับถือลัทธิพราหมณ์อยู่ก่อนแล้วซึ่งลัทธิพราหมณ์สอนว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาจากอำนาจของพระพรหม เรียกว่า พรหมลิขิต ที่จะบันดาลชีวิตเราให้เป็นไป และมักจะมีลางสังหรณ์บอกให้ทราบก่อนเสมอ มนุษย์เราจึงกระทำการสวด อ้อนวอนสักการบูชาพระพรหมผู้เป็นเจ้าของชีวิต เพื่อให้พระองค์โปรดปราน และไม่ทำให้ภัยพิบัติเกิดขึ้น หรือถ้าเกิดก็ขอให้ผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ ชาวไทยจึงมีความเชื่อเรื่องนี้อย่างแน่นแฟ้น ภายหลังหันมานับถือพุทธศาสนาแต่ก็ยังมิได้ละทิ้ง หากแต่ได้นำเอามารวมเข้าด้วยกันเป็นพิธีกรรมทางพุทธศาสนา นานเข้าเลยกลายเป็นอันเดียวกันจนคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นพิธีกรรมของพุทธศาสนา มูลเหตุของการเกิดพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์นี้ มีดังนี้ (สำลี รักสุทธี, 2552, น.2)

1) เมื่อมีคนในครอบครัวเจ็บไข้ได้ป่วยแบบไม่ทราบสาเหตุ หรือหมดหนทางที่จะรักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบันก็จะพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2) เรื่องที่ทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย และทรัพย์สินและอาจจะทำให้เสียชีวิตได้

3) ทะเลาะวิวาทมีปากเสียงกันถึงขั้นรุนแรง

4) ฟ้องร้อง ใส่ความ ถูกประจานให้อับอาย

5) พลัดพรากจากของรักของสวามี ผิดหวัง

6) ประสบภัยต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้บ้าน โจรเข้าบ้าน

7) ความล้มเหลวในชีวิต

มูลเหตุที่กล่าวมาข้างต้นนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้ว แสดงให้เห็นว่าคุณคนนั้นกำลังมีเคราะห์นั่นเอง จึงต้องมีการทำพิธีเสียเคราะห์ ผู้ต้องการทำพิธีสะเดาะเคราะห์ ต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ และเครื่องสักการะต่าง ๆ มีดังนี้

1) กาบกล้วยสำหรับทำกระทง อาจทำเป็นกระทงสามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมแล้วแต่ชนิดของการเสียเคราะห์ พื้นกระทงปูรองด้วยใบตองกล้วย เอากาบกล้วยทำเป็นห้อง ๆ จำนวน 5 ห้อง สำหรับวางเครื่องสักการะต่าง ๆ

2) เทียนเวียนรอบหัว 1 เล่ม เทียนแคศอก 1 เล่ม เทียนแคศีบ 5 เล่ม เทียนแคใจมือ 1 เล่ม

3) ห่อเหมียงหมากเท่าอายุของผู้จะสะเดาะเคราะห์ ข้าว ดำ 1 คำ ข้าวแดง 1 คำ ข้าวขาว 1 คำ ข้าวเหลือง 1 คำ ข้าวตอก ดอกไม้ ใบส้มป่อย น้ำหอม

4) ด้ายสายสิญจน์สำหรับอ้อมกระทง เศวดฉัตร ธงชัย รูปแห่ง รูปคน

5) หลักแคศอก 9 หลัก ปักรอบกระทง ร้อยด้ายสีแดง 2 หลัก ฝ่ายดำ 2 หลัก ฝ่ายเหลือง 2 หลัก ฝ่ายขาว 2 หลัก ฝ่ายมู๋ 1 หลัก แล้วนำเสี้ยวผ้าของผู้ที่จะสะเดาะเคราะห์มาวางข้างกระทง ตัดเล็บมือเล็บเท้าและเส้นผมลงในกระทง

เมื่อเตรียมอุปกรณ์ได้พร้อมแล้ว ผู้ประกอบพิธีซึ่งเรียกว่า หมอพราหมณ์ หรือหมอธรรมจะจัดอุปกรณ์ต่าง ๆ ใส่ลงกระทง แต่งชั้น 5 เป็นเครื่องบูชาเทวดา ตั้งนะโม 3 จบ แล้วทำการสวดสะเดาะเคราะห์ ซึ่งคำสวดจะมีลักษณะต่าง ๆ กันตามชนิดของการเสียเคราะห์ เพื่อปัดเสนียดจัญไรลงในกระทงเสร็จแล้วเอากระทงไปทิ้งตามทิศทางที่หมอพราหมณ์ กำหนดให้จึงอันเป็นเสร็จพิธีสะเดาะเคราะห์ ประเพณีสะเดาะเคราะห์ เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อคลี่คลายปัญหาทางจิตใจของผู้ที่มีเคราะห์หรือไม่สบายใจ คนเราเมื่อสบายใจหายกังวลร่างกายก็จะกลับมาแข็งแรงทำให้หายจากโรคร้ายได้ อีกทั้งได้รับกำลังใจจากญาติพี่น้องที่มาเข้าร่วมเป็นกำลังใจในพิธีกรรมนี้ ทำให้ผู้ที่มีเคราะห์มีความเชื่อมั่นว่าตนเองไม่ได้ถูกทอดทิ้ง ซึ่งความเชื่อนี้เป็นความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวอีสาน เป็นความเชื่อที่มองไม่เห็น เข้าใจว่าเมื่อได้ประกอบพิธีกรรมนี้แล้วจะมีจิตใจสบายหายกังวล เชื่อว่าสิ่งที่ไม่ดีได้ถูกทำนายหายทักได้เปลี่ยนจากร้ายกลายเป็นดีแล้ว จากนั้นจะพบเจอแต่สิ่งดีในชีวิต พันเคราะห์พันโศก เพราะปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดีออกไปจากชีวิต ถือเป็น การต่ออายุหรือต่อชะตาตนเองแล้ว

การแก้กรรมสะเดาะเคราะห์เป็นการทำพิธีตามความเชื่อโบราณว่า สามารถส่งเสริมดวงชะตาให้ดีขึ้นมักรวมไปถึงการต่ออายุ หรือแก้ไขสิ่งเลวร้ายให้กลายเป็นดี การเริ่มทำบุญตั้งแต่ต้นปีก็จะเพิ่มดวงเสริมส่งาราศีให้ชีวิตมีความสุข และประสบความสำเร็จตลอดทั้งปี และตลอดไปอย่างแน่นอน คำว่าเคราะห์ คือสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตมนุษย์ ซึ่งมีทั้งเคราะห์ดีและเคราะห์ร้าย สิ่งที่ดีเรียกว่า ศุภะเคราะห์ สิ่งไม่ดี เรียกว่า บาปเคราะห์ ก่อนที่บุคคลจะประสบเคราะห์ไม่ว่าจะทางดีหรือทางร้าย มักจะมีเครื่องปรากฏให้เห็นก่อนเรียกว่า ลาง ที่จะบอกว่ามีเคราะห์ดี เช่น เห็นพระพุทธรูป พระสถูปเจดีย์ หรือเห็นพระเจ้า และที่บอกว่าจะมีเคราะห์ร้าย เช่น เห็นบั้ง เห็นงูทำทาน เห็นช้าวหนึ่งแดง เป็นต้น เมื่อมีลางบอกเหตุในทาง

ไม่ดีต้องทำการสะเดาะเคราะห์นั้นเอง ชาวพุทธเราเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ มักจะไปทำบุญเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ มีดังนี้ (แก้ว อรุณฉาย, 2555, น.60)

1) ถวายสังฆทาน เป็นการทำบุญบำรุงพระพุทธศาสนา โดยถวายสิ่งของจำเป็นแต่พระสงฆ์ อาณิสสรณ์ผลบุญจะส่งผลให้ชีวิตหมดเคราะห์หมดโศก จะทำอะไรก็ราบรื่นไม่ติดขัดพบแต่ความสำเร็จสมปรารถนา รวมทั้งมีความเป็นอยู่อุดมสมบูรณ์ไม่ขัดสน

2) ถวายน้ำมันตะเกียง เพื่อความรุ่งโรจน์โชติช่วงของชีวิตเช่นเดียวกับความสว่างของแสงตะเกียง ทำให้พ้นจากความมืดมิดทั้งการดำเนินชีวิต รวมทั้งปัญหาและความคิดที่สว่างไสวไม่อับจนหนทาง

3) ทำทานแก่คนยากไร้ เป็นการทำบุญที่มาจากจิตใจอันไม่ยึดติด มีความไม่โลภ ผลบุญจึงหนุนนำให้มีแต่ความราบรื่น ยามมีเรื่องติดขัดก็จะมีผู้มาช่วยเหลือค้ำจุน ยามมีเคราะห์ภัยจะแคล้วคลาด เพราะความเมตตาจากผู้ยากไร้ที่ได้รับสิ่งของจากเรา

4) รักษาศีล ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เพื่อเป็นมหากุศล เป็นเกราะคุ้มครองตัวเอง

5) ทำบุญโรงศพ ซื้อโรงศพ บริจาคให้แก่ศพอนาถาไร้ญาติ จะได้อาณิสสรณ์แรงยิ่งนักการทำบุญเช่นนี้จะช่วยเสริมดวงชะตาให้แข็งแกร่ง สามารถต้านเคราะห์ภัยหนักต่างๆและผ่อนหนักเป็นเบาได้

6) นั่งสมาธิหรือสวดมนต์ทุกวัน ถ้าทำไม่ได้ให้ทำทุกวันพระ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

7) พิมพ์หนังสือธรรมะแจก จัดพิมพ์เองหรือร่วมบริจาคสมทบทุนการพิมพ์กับผู้อื่นก็ได้เป็นการเสริมดวงให้มีวาสนาบารมี เพื่อให้ปัญญาสว่างหมดทุกข์ หมดโศกไม่มีเคราะห์ร้ายมากล้ำกราย

8) ขอขมากรรมกับเจ้ากรรมนายเวร และอโหสิกรรมให้ผู้อื่นด้วย

9) บริจาคค่าน้ำค่าไฟจะช่วยให้ชีวิตราบรื่นหมดทุกข์หมดโศก ประสบแต่ความโชคดี

10) ทำบุญปล่อยสัตว์ เป็นการไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น แต่ถือว่าได้บุญแรงจะต้องทำด้วยความตั้งใจจริงเช่น การไปซื้อสัตว์ที่กำลังจะถูกฆ่าไปปล่อยไถ่ชีวิตวัวควายถวายวัด เพื่อมอบให้ชวานำไปใช้ประโยชน์ซื้อปลาในตลาดที่จะถูกฆ่าไปปล่อยน้ำ ผลบุญนี้ยังผลให้หมดทุกข์พบความสุขความเจริญในชีวิต

การทำบุญสะเดาะเคราะห์ ถือว่าเป็นความเชื่อส่วนบุคคล ซึ่งผู้ที่ทำบุญจะเกิดความสบายใจเหมือนได้ปลดปล่อยความไม่ดี ความเป็นอับมงคลออกจากชีวิต และเชื่อว่านับจากนี้ไปตนเอง และครอบครัวจะได้พบเจอแต่สิ่งดีงาม และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตนั่นเอง (สิระ อาสาวิตรัส, 2559, น.2)

ความเชื่อและพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา

ความเชื่อพิธีกรรมได้มีพัฒนาการมาจากความเชื่อแบบเดิม พิธีกรรมในทางศาสนาพราหมณ์ในยุคแรกของอินเดียโบราณ เป็นการสะเดาะเคราะห์ภายใต้คติความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ที่ประจำอยู่ตามธรรมชาติเมื่อมนุษย์เกิดมีภัยพิบัติมาถึงตนเอง ก็ต้องพยายามหาทางออกให้กับชีวิตของตนเอง ด้วยการประกอบพิธีกรรมบูชาบวงสรวงสังเวย หรือบูชาในรูปแบบของตนมิตติของศาสนาพราหมณ์ มีการจัดพิธีมา

ตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ มีการทำพิธีเพื่อความสวัสดิ์ให้กับตนเอง ในการสะเดาะเคราะห์ดังกล่าว เรียกว่า การบูชาญญ มีการวิวัฒนาการมาทั้งหมด 4 ยุค คือยุคสมัยดึกดำบรรพ์เป็นการบูชาญญที่สร้างขึ้นเพื่อการ บวงสรวงเทพเจ้า เรียกว่า ประชะหรือพระพรหม เป็นการบูชาเพื่อเอาใจแก่เทพเจ้า และสร้างความพึงพอใจเพื่อเทพเจ้าจะได้มอบความสวัสดิ์ให้ ยุคสมัยพระเวท ยุคนี้เป็นการบูชาญญ หรือการสะเดาะเคราะห์ เพื่อบูชาเทพเจ้า ที่เกิดขึ้นใหม่จากเดิมแต่มีเฉพาะพระพรหมหรือประชะ กลายมาเป็นพระสาวิตรี พระ วรุณ พระอินทร์ และพระยม ยุคนี้เน้นการอ่อนน้อมหรือทำการสักการะแก่เทพเจ้า ที่ปรากฏในคัมภีร์พระ เวทเป็นหลัก มีผู้ทำหน้าที่คือพราหมณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งหวังความสำเร็จ และอำนาจรวมถึงความมี อายุที่ยืนยาว ยุคสมัยพราหมณ์ เป็นการประกอบพิธีกรรมเพื่อจุดประสงค์ที่สำคัญ คือการเอาใจเทพเจ้า และบังคับให้เทพเจ้าประทานสิ่งที่ตนปรารถนาให้เช่นนั้น ยุคนี้ถือว่าเป็นยุคทองของการประกอบพิธี กรรมการสะเดาะเคราะห์ หรือการบูชาญญ เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าพวกพราหมณ์ได้มีบทบาทในการ กำหนดกฎเกณฑ์ในการประกอบพิธีกรรม และมีหลักฐานว่า การสะเดาะเคราะห์หรือการบูชาญญในยุคนี้ มีการนำมนุษย์มาเป็นเครื่องสังเวยในพิธีกรรมดังกล่าวด้วย ยุคสมัยอุปลินัยโดยยุคนี้มีพื้นฐานความเชื่ออยู่ ที่แนวคิด เรื่องอาตมัน และปรามัตมัน สำหรับยุคนี้ถือได้ว่า เป็นยุคสุดท้ายของการพัฒนาการทางด้าน ความคิด ความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ยุคนี้มีแนวคิดในเชิงต่อต้านการประกอบพิธีกรรมโดยเห็นว่า พิธีกรรมเป็นเรื่องเหลวไหล แต่ยังมีร่องรอยของการบูชาญญให้เห็นอยู่บ้างพบว่า การสะเดาะเคราะห์ต่อ อายุในทางศาสนาพราหมณ์ คือการบูชาญญมีอยู่ 4 ประเภท คือพรหมญญหรือเวทญญเป็นการประกอบพิธี บูชาญญด้วยเครื่องสังเวยเพื่อบูชาพระพรหม เทวะญญ หมายถึง การบูชาญญด้วยการบูชาไฟ ด้วยการจุด ไฟเผากำยานเพื่อให้เกิดความสวัสดิ์แก่ตนเอง ปิตฤญญ หมายถึง การบูชาบรรพบุรุษ หรือการบูชาบิดา มารดาถือว่าเป็นบุพการีของลูก ภูตญญ หมายถึง การบูชาด้วยการประพุดิตตะ และไม่เคยเบียนผู้อื่น (จันทร์เกล้า สุดแสน, 2552, น.11)

ความเชื่อของพิธีสะเดาะเคราะห์นั้น เป็นความเชื่อตามฉบับไทยโบราณที่เชื่อว่า เป็นวิธีที่จะ ช่วยบรรเทาสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ส่งเสริมดวงชะตาผู้ที่ทำอะไรไม่ค่อยขึ้น หน้าตาเศร้าหมองให้ดีขึ้น เหมือน เป็นการเสริมความเป็นสิริมงคลให้ตัวเอง รวมไปถึงการต่ออายุสำหรับผู้ที่มีมักจะเจ็บป่วยบ่อย หรือกำลัง เจ็บป่วยร้ายแรงโดยเชื่อว่าเกิดจากโรครกรรม ซึ่งเป็นความเชื่อที่เชื่อว่าเป็นผลของการกระทำที่อาจจะติด ตัวมาจากชาติก่อนและต้องมาชดใช้ในชาตินี้ นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องเจ้ากรรมนายเวร ที่มาทวงคืนความเป็นธรรมในสิ่งที่เราเคยกระทำไว้ในชาติก่อน การทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อดวงชะตา ก็ จะช่วยให้บรรเทาความโกรธเคืองของเจ้ากรรมนายเวรให้เบาบางลงได้ ความเชื่อและพิธีกรรมสะเดาะ เคราะห์ เป็นพิธีกรรมเพื่อขจัดสิ่งเลวร้ายที่เราเรียกว่า เคราะห์ ที่เกิดขึ้นในร่างกาย และจิตใจ ที่ทำให้เกิด ภัยอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ได้ตามคติความเชื่อของชาวไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ พิธีกรรมสะเดาะ เคราะห์นี้ มีการผสมผสานเข้ากับลัทธิพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์แบบดั้งเดิม ที่ยังมีการรักษาไว้ตั้งแต่ โบราณ อิทธิพลที่มาจากความเชื่อ และการดำเนินชีวิตต่างมุ่งประสงค์ที่ต้องการความสวัสดิ์มงคล และ ความสุขปราศจากความทุกข์ (กรุณา เรื่องอุไร กุศลาคัย, 2554, น.30)

การสะเดาะเคราะห์ของชาวไทย มีแบบแผนของแต่ละกลุ่มอาจารย์แต่โดยมากตามวัฒนธรรมพื้นบ้านก็จะนำเอาวัสดุอุปกรณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับภารกิจการอยู่ เครื่องนุ่งห่มในการนำมาเข้าพิธีสะเดาะเคราะห์ด้วยเพราะว่ารูปแบบวิถีชีวิต และการดำเนินชีวิต ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นของกลุ่มชาวไทยด้วย คำสอนที่ปรากฏในเครื่องพิธีกรรม หรือแม้แต่การประกอบพิธีกรรม เป็นแบบคติคำสอนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรมพื้นบ้านที่มาแต่โบราณ คำสอนโดยรวมนั้น หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องการใช้ชีวิต การดำเนินชีวิต และความไม่ประมาทในอายุวัย ตลอดถึงต้องระวังคำพูดคำจาเมื่อเจรจาพาที หรือการวางตัวที่อาจนำมาซึ่งภัยอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ได้ (ยโสธารา ศิริภาพระภากร, 2561, น.73-78) ความเชื่อในหลักคำสอนของพุทธศาสนาผสมผสานกับลัทธิพราหมณ์ สังคมและประชาชนยังให้ความยอมรับ และยังหวังพึ่งอยู่แม้ว่าโดยทั่วไปพิธีกรรมจะยอมรับความสำคัญของหลักคตินิยมที่ปรากฏในวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ ประชาชนในหรือผู้คนสังคมไทยเขมร สุรินทร์ให้การยอมรับ และเชื่อถือพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ แต่ไม่ได้รู้ถึงความสำคัญกับเครื่องที่ต้องใช้ในการประกอบพิธีกรรม ความหมาย คติธรรม หรือปรัชญาสิ่งที่แฝงอยู่ในสิ่งเหล่านี้จึงทำให้เกิดความต้องการศึกษา และวิเคราะห์ถึงเครื่องที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ พิธีกรรม มีความเกี่ยวข้องกันในรูปแบบสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และคติความเชื่อความสำคัญที่จำต้องมีในพิธีกรรม ความเชื่อบางอย่างที่มีมาแต่อดีตเมื่อเกิดขึ้นกับชีวิตหรือครอบครัวมีผลกระทบ เช่น นอนฝันร้าย จึงจกัทกูเข้าบ้าน สิ่งต้องห้ามไม่เป็นมงคลเข้าบ้าน ความเชื่อของชนกลุ่มนี้เป็นสิ่งไม่มีจัญไร ต้องแก้ไขเหตุผลหนึ่งที่เป็นผลกระทบต่อครอบครัวชีวิต หรือทรัพย์สินสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเป็นผลกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจ และขวัญกำลังใจ (พระมหาทวีศักดิ์ ไครบุตร, 2544, น.40)

แนวคิดเรื่องพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา

เมื่อพิธีกรรมนำสู่วินัยแล้ววินัยนำสู่ธรรม และธรรมแสดงตัวในวินัยจนออกมาในพิธีกรรมคือ ความสมบูรณ์แห่งความหมาย และความสำเร็จแห่งความมุ่งหมายของพิธีกรรม พุทธศาสนาประกอบด้วยธรรมกับวินัย ธรรมคือด้านเนื้อหาที่สัมพันธ์กับตัวสังขารของธรรมชาติ วินัยคือด้านปฏิบัติการที่ออกมาสู่โลกของมนุษย์ โลกของสมมติซึ่งเป็นชีวิตที่เป็นอยู่จริงในสภาพแวดล้อมของสังคม เป็นอย่างไรให้ดูที่วินัยชีวิตของท่านผู้บรรลुरुธรรมแล้วออกมาปรากฏที่วินัย ส่วนพิธีกรรมเป็นรูปแบบภายนอกที่มาช่วยสื่อวินัย และเสริมโอกาสแห่งการปรากฏตัวกระทำกิจหน้าที่ของผู้ที่มาสื่อธรรมแก่มหาชนเปรียบเหมือนในการจราจรที่ดี ธรรมคือความจริงที่วารถทั้งหลายจะวิ่งไปได้คล่องสะดวก ต้องมีช่องทางและแล่นกันไปเป็นแถวเป็นแนวตามลำดับไม่ลักลั่น เกะกะกีดกันขัดขวางกัน วินัยคือกฎระเบียบกติกากฎและการปฏิบัติจัดการให้เป็นไปตามความจริงของธรรมนั้น พิธีกรรมเหมือนกับสัญญาณและเครื่องหมายจราจร

พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ช่วยหล่อเลี้ยงศาสนธรรมอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาการกระทำพิธีกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา จะต้องมีการแนะนำ และให้ผู้ร่วมพิธีได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ ตามหลักการทางพิธีกรรมของพระพุทธศาสนา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 ได้ให้ความหมายของคำว่าพิธีกรรมไว้ดังนี้คำว่า พิธีกรรม ประกอบ

กันขึ้นจาก 2 คือ พิธี กับ กรรม คำว่า พิธี เป็นคำนาม หมายถึง งานที่จัดขึ้น ตามลัทธิความเชื่อ ตามขนบธรรมเนียมความขลังหรือความเป็นสิริมงคล เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พิธีมงคลสมรส พิธีประสาทปริญญา แบบอย่างธรรมเนียม เช่น พิธี ทำให้ถูกพิธี การกำหนด เช่น ก้อยู่จนสิ้นชนมายุ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น.788)

ส่วนคำว่า กรรม เป็นคำนามเช่นกัน หมายถึง การงาน การกระทำเมื่อนำ 2 คำมารวมกันเป็นคำว่า พิธีกรรม มีความหมายว่า การบูชา แบบอย่าง หรือ แบบแผน หน่วยงานที่ปฏิบัติในทางศาสนาหรือหมายถึง การงานที่เกี่ยวข้องกับพิธี และแบบหนังสือทางการทูต กรรมวิธีทางการทูต เมื่อกกล่าวโดยสรุปตามความหมายของภาษาไทยคำว่า พิธีกรรม นั้น จึงหมายถึง แนวทาง หรือ วิธีทางานพิธีต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ให้ถูกต้อง

พิธีกรรม หรือ ศาสนพิธี หมายถึง การบูชา แบบอย่างหรือแบบแผนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนา พร้อมกันนี้ คำว่า พิธีกรรม มีความหมายอันลึกซึ้งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีทางวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ต่างๆ เอกลักษณะที่สำคัญยิ่งของพิธีกรรม คือการเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น พระมหากัสสปะท่านปฏิบัติเคร่งครัด ถือธุดงค์หลายข้อตลอดชีวิตเมื่อท่านชรามาก การปฏิบัติเคร่งครัดเหล่านั้น ก็เป็นความยากลำบากและไม่สะดวกไม่สบายอย่างมาก อาจจะมีผู้สงสัยว่า ในเมื่อท่านบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านจะถือนธุดงค์ทำไม คำว่า ธุดงค์ แปลว่า องค์กรธรรมของผู้ขัดเกลากิเลส เป็นข้อปฏิบัติเคร่งครัดในการฝึกตน ก็ท่านบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ไม่มีกิเลสที่จะต้องขัดเกลาแล้วต้องไปถือนธุดงค์ทำไมแม้แต่พระพุทธเจ้าก็เคยทรงชวนท่านว่า ท่านแก่เฒ่าแล้ว ผ้าบังสุกุลที่ท่านห่มเนื้อไม่ดีและหนัก ให้เปลี่ยนมาใช้ผ้าเนื้อดีเบาที่ญาติโยมศรัทธาถวาย ฉันทอาหารตามนิมนต์ และอยู่ใกล้พระองค์แต่ท่านพระมหากัสสปะยังยืนยันขอถือนธุดงค์ที่ท่านถือมาเป็นประจำต่อไป พระมหากัสสปะทูลตอบโดยยกเหตุผลว่า นอกจากเป็นความสบายของท่านแล้วปัจฉิมชาชนตานุภัมปา เพื่อเห็นแก่ชุมชนผู้เกิดมาภายหลังภิกษุฐานาคติ จะได้ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างไว้ เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับคนรุ่นหลังต่อไป กิจกรรมทุกอย่างของพระอรหันต์ถือหลักคือเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก ฉะนั้นต้องมองและศึกษาพระพุทธศาสนาให้ครบทุกด้านจึงจะสมบูรณ์ ฉะนั้นจะเขวหรือดิ่งไปในแง่มุมด้านหนึ่งด้านเดียว แล้วก็จับผิดจับถูกกันวุ่นวายไปหมด

ถ้าพระพุทธศาสนาเหลือแต่พิธีกรรมจริง แต่พิธีกรรมนั้นยังมีความหมายและเนื้อหาสาระถูกต้อง ปัญหาที่ยังไม่ร้ายแรงนักแต่สภาพในทางเสื่อมที่หนักในปัจจุบัน นอกจากพิธีกรรมจะมีความหมายเลื่อนกลางหรือคลาดเคลื่อนออกไปกลายเป็นรูปแบบที่ไม่มีเนื้อหาสาระ หรือเป็นเปลือกที่มีเนื้ออย่างอื่นเข้ามาแทนเนื้อแท้แล้ว แม้แต่สังฆกรรมหลายอย่างที่เป็นส่วนแก่นสาระสำคัญของพระวินัย ยังได้เลื่อนกลางลงไปกลายเป็นพิธีกรรมในความหมายที่คลาดเคลื่อนไปแล้วด้วยงานแก้ไขปรับปรุงที่จะต้องทำเกี่ยวกับพิธีกรรมเพื่อฟื้นความหมาย และใส่เนื้อหาสาระกลับเข้าไปในรูปแบบของมันจึงไม่ใช่เป็นเพียงงานในการเชื่อมโยงพิธีกรรมเข้าสู่พระวินัยเท่านั้น แต่เป็นงานในขั้นของพระวินัยโดยตรงทีเดียว เรื่องของพิธีกรรมในบัดนี้จึงมีความสำคัญถึงขั้นเป็นเนื้อเป็นตัวของพระพุทธศาสนาอีกด้วย

พุทธพาณิชย์ มาจากคำว่า พุทธ หมายถึง พระพุทธศาสนา กับคำว่า พาณิชย์ แปลว่า การค้า พุทธพาณิชย์ แปลว่า การค้าที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยมีความเชื่อเป็นที่ตั้ง เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับชีวิต เช่น การเช่าซื้อ วัตถุมงคลพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง การเสียเงินค่าครูเพื่อเข้าร่วมพิธีลงนะหน้าทองมหาเสน่ห์ การสวดนพเคราะห์ การสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาเสริมราศี เสริมบารมีให้กับตัวเอง มีโชคมีลาภ แคล้วคลาดปลอดภัย มีความเจริญรุ่งเรืองตามความเชื่อที่ตนเองปรารถนา (สงคราม สุเทพากุล, 2556, บทคัดย่อ) พุทธพาณิชย์ คือกระบวนการค้าขายความเชื่อ และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และมีพุทธพาณิชย์ในหลายรูปแบบและวิธีการ ซึ่งมีเป้าหมายคือการสร้างรายได้และแสวงหากำไร จึงต้องมีกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมพุทธพาณิชย์ตามกลไกของตลาดในระบบทุนนิยม เช่น การเชิญชวน ขายตรง การโฆษณา เพื่อสร้างกระแสให้เกิดความต้องการและนำไปสู่เป้าหมาย คือรายได้และแสวงหากำไรนั่นเอง

พระพุทธเจ้าได้ตรัสให้ความหมายของกรรมไว้ใน นิพเพติกสูตร (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย , 22/63/577) ว่า ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยเหตุนี้ว่า เรากล่าวว่าเจตนาเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้วจึงกระทำด้วยกาย วาจา และใจ แม้ในอรรถกถาของพระสูตรนี้ ได้อธิบายคำว่า เจตนา เอาไว้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอาเจตนาที่มีการจัดแจง (สัมปยุตธรรม) ที่รวบรวมธรรมทุกอย่าง (กุศลธรรมและอกุศลธรรม) ไว้ กล่าวคือ เจตนาที่เป็นกุศลธรรม หรืออกุศลธรรมเข้ามาประกอบจึงจัดเป็นกรรมในบทพระพุทธพจน์นี้ พระพุทธศาสนาเชื่อว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมกรรมดีย่อมส่งผลไปในทางที่ดีส่วนกรรมชั่วนั้น ส่งผลไปทางชั่วการจะลดผลของชีวิตที่ไม่ดีอันเป็นผลมาจากการสั่งสมกรรมเลวกรรมชั่วมา โดยตลอดนั้นหนทางเดียวคือการสร้างกรรมดีเมตตา กรุณา กตัญญูต่อผู้อื่นลดการกระทำชั่ว รักษาศีลให้เคร่งครัด ยุติการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่นในวิธีการต่าง ๆ การเสริมการมี หิริโอตตปเปหรือการละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำบาป และสำคัญยิ่งคือการทำจิตใจให้บริสุทธิ์มีสัมมาทิฐิ แต่แนวความคิดของการสะเดาะเคราะห์ ด้วยการตัดกรรมผ่านการทำพิธีต่าง ๆ ที่อาจจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตรรกะตามหลักพุทธศาสนา กล่าวคือไม่ได้เป็นการเสริมชีวิตด้วยการสร้างกรรมดี ละเว้นความชั่ว และชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ หากแต่เป็นความมุ่งหวังที่จะลดของผลกรรมเลวร้ายเพียงแต่ด้วยการ ทำพิธีกรรมเต็มไปด้วยรูปแบบแต่ไม่ได้นำไปสู่แก่นสารของทางพุทธศาสนา ก็น่าที่จะต้องบอกโดยหลักการแห่งพระพุทธศาสนาว่า ไม่ใช่หลักการเจริญชีวิตตามหลักของพระพุทธศาสนา

หากว่าผู้ที่ทำพิธีกรรมดังกล่าวไม่ได้นำเอาชีวิตที่อาจจะดีขึ้นนั้น จากการประกอบพิธีตัดกรรมสะเดาะเคราะห์ไปทำสิ่งชั่วร้ายเบียดเบียนผู้อื่นก็คงจะไม่ถือว่าผิดหลักพุทธศาสนาแต่หากว่า มีความมุ่งหวังว่าจะนำเอา พลังที่มีมากขึ้นชีวิตที่ดีมากขึ้น เพื่อไปทำกรรมชั่วเบียดเบียนผู้อื่นต่อไปโดยไม่ได้ทำให้มีฉันทิฐิของตนเอง ลดน้อยถอยลงมิได้ปลุกปัญญาของตนเองให้เป็นสัมมาทิฐิ คงต้องหันมาตั้งคำถามว่า แล้วตกลง ผู้ที่ไปทำพิธีตัดกรรม สะเดาะเคราะห์ด้วยเห็นว่าเป็นทางลัด แทนการกระทำดีและละเว้นความชั่ว

การนำไปสู่ชีวิตที่ดีเพื่อจะนำไปทำสิ่งเลวร้ายต่อนั้นเป็นคนๆ ที่ดำเนินชีวิตตามธรรมนองคลองธรรมของหลักพุทธศาสนาอันที่จริงแล้วความเชื่อเรื่องตัดกรรม และสะเดาะเคราะห์เป็นความเชื่อของคน

ไทย ที่ถือว่าเป็นสังคมประเภทพุทธไทย ไปด้วยกันมาแต่ไหนแต่ไรที่คงจะไม่ใช่ว่าที่ผิด แต่มันทำให้คนไทย บางกลุ่มคิดว่า การทำให้ชีวิตเจริญขึ้นได้นั้นมีทางลัด และเบี่ยงออกไปจากหลักความคิดที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำชั่วไปก็มีทางลัดแก้ไขตัดได้ด้วยการทำพิธีพิธีต่าง ๆ หากว่าเดินตามหลักตรรกะที่ว่า การบล้างกรรมชั่วนั้นมีทางลัดที่ไม่ต้องทำความดีและไม่ต้องลดเว้นการกระทำชั่ว เพราะผลของกรรมชั่วลดลง และทำต่อได้โดยไม่ต้องละเว้น จำกัดอยู่กับเฉพาะคนที่มีความฐานะสูง มีอันจะกิน จนสามารถที่จะมีเวลาและมีทรัพย์สินเงินทองพอที่จะทำพิธีได้ และคนที่ไม่มีทรัพย์สินเงินทองพอที่จะเอาเงินไปทำพิธี ก็จะมีโอกาสเข้าถึงธรรมและชีวิตที่ดีขึ้นได้นั้นน้อยลงไปเรื่อย นี่เป็นอีกจุดหนึ่งที่ไม่สอดคล้องกับหลักการพุทธศาสนา อีกประการหนึ่ง พุทธศาสนานั้นที่ได้รับการถือว่าเป็นศาสนาผู้นำมิติใหม่มาสู่ชมพูทวีป ช่วงพุทธกาลก็ เพราะว่าเป็นศาสนาที่ไม่กีดกันการเข้าถึงธรรมไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในวรรณะใด ช่วงชั้นใดภาคส่วนใดของสังคม ไม่ว่าจะเป็นพราหมณ์ กษัตริย์ แพทย์ ศูทรหรือแม้แต่จัณฑาล หรือแม้แต่จะเป็นผู้ที่มีความรู้ระดับใด แม้แต่ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกไม่มีการศึกษาสามารถบรรลุธรรมได้ด้วยธรรมะของพระพุทธองค์เสมอ ดังนั้น ไม่มีอะไรที่จะเป็นสิ่งที่ปิดกั้นการเข้าถึงธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องฐานะ หรือเรื่องความรู้ทราบเท่าที่เราเจริญสติรู้ตัว (จิรนนท์ ดีประเสริฐ, 2537, บทคัดย่อ)

สังคมไทยปัจจุบันนี้แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะนับถือพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีคนจำนวนมาก ที่เลือกที่จะให้ความสำคัญกับพุทธศาสนาที่ประยุกต์เอาเองผนวกกับสังคมที่ยังวันยังมีความกตัญญู ต้องการสิ่งแบบทันใจมากยิ่งขึ้น เป็นเหตุทำให้คนไทยเบี่ยงเบนออกจากพุทธศาสนา ตามคำสอนของพระพุทธองค์มากขึ้นเท่านั้น หากว่าพูดกันในระดับบุคคลธรรมดาการที่เบี่ยงเบนออกจากพุทธศาสนา ที่มีแก่นธรรมตามโอวาทปาติโมกข์ของพระพุทธองค์เมื่อวันเพ็ญเดือนสามของยุคพุทธกาล ส่งผลกระทบต่อสังคมไม่มากเท่าไรแต่หากว่า บุคคลระดับนำของประเทศเชื่อในสิ่งที่ไม่ใช่พุทธ แบบบริสุทธ์แต่เลือกที่จะเชื่อพุทธแบบทางลัด สร้างเสริมบารมีด้วยการสะเดาะเคราะห์ ตัดกรรมและละเลยเรื่องการลดทอนผลกรรมชั่วด้วยการละเว้นกรรมทำชั่ว และการเสริมกรรมดีโดยต่อเนื่อง สังคมคงจะเดินหน้าไปอย่างลำบากเพราะว่าจะมีแต่คนที่เดินทางลัด สร้างความเจริญทางวัตถุโดยปฏิเสธพุทธศาสนาไว้เบื้องหลังเห็นการทำดีเป็นความโง่เขลาเบาปัญญา อยากจะโกหกหรือทำชั่วเมื่อเกลือกกลั้วจนตัวเน่าก็เร่งรีบเข้าแก้กรรมแบบนี้สังคมไปไหนไม่ไกลแน่ ทุกครั้งที่ต้องท่องบทสวด อิติปิโส โดยเฉพาะในการสวดบูชาพระธรรมคุณถึงบทที่ว่า อะกาลิโก เราควรที่จะตระหนักให้หนักแน่นว่า พระธรรมของพระองค์นั้นให้ผลได้ไม่จำกัดกาลและคงไม่ต้องหาสิ่งใด เฉพาะเรื่องของการทำพิธีกรรมต่าง ๆ มาเสริมจนเสียแก่นสารของพุทธศาสนาไปไม่มีอะไรเหนือไปกว่าสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงสอนสั่งไว้แล้วไม่ว่า สมัยพุทธกาลวันนี้หรือวันหน้าก็ตาม

การสะเดาะเคราะห์เป็นพิธีกรรมหรือพุทธพาณิชย์ในมุมมองพระพุทธศาสนา

ในยุคที่คนเชื่อว่ากรรมแก้ได้ด้วยเงินไม่ว่าจะโกงกิน ฉ้อราษฎร์บังหลวงมากเท่าไรหากได้เป็นประธานทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า สร้างโบสถ์ สร้างวิหาร สร้างวัด กรรมนั้นจะหมดไปหรือเบาบางลงไป เช่นเดียวกับเคราะห์กรรมอื่นจึงมีการสะเดาะเคราะห์ มีกระบวนการแก้กรรมด้วยการแพะแกะจมาจมา เป็นธุรกรรมของวัดหลาย แห่งที่ได้รับความนิยมจนกลายเป็นธุรกิจที่เฟื่องฟูมากตามความเชื่อของ

โหราศาสตร์ชาวจีนที่มาจาก การจับสังเกตของกลุ่มดาว เชื่อว่าปีชงคือการมีพลังที่มองไม่เห็นมากระแทกดวงชะตา จึงต้องทำพิธีสะเดาะเคราะห์แก้ชง เมื่อคนไทยเริ่มรับเอาความเชื่อปีชงเข้ามา การมองหาสถานที่ประกอบพิธีกรรมจึงเริ่มตามมา สถานที่ที่กล่าวถึงจะต้องเป็นที่ที่ได้รับความเลื่อมใสของผู้คน ปัจจุบันวัดจึงไม่ใช่แค่สถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา ที่ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธใช้จัดพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีที่ยึดถือกันมาเท่านั้น กระแสใหม่ หรือความเปลี่ยนแปลงของสังคมและคนในสังคมได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ให้กับวัดมากขึ้นกว่าอดีต

วัดจึงไม่ได้อยู่นิ่งเฉยอย่างสงบเสงี่ยมเหมือนเดิมต่อไปอีกแล้ว วัดเริ่มมีบทบาทในการจัดกิจกรรมทางพิธีกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้มาทำบุญ หรือถ้ามองในแง่โลกธุรกิจก็คือ ผู้บริโภค วัดจึงต้องผลิตสินค้า และบริการที่ตอบสนองความต้องการดังกล่าว เมื่อคนในสังคมนิยมประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ จึงเป็นช่องทางให้วัดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจต่าง ๆ ในวัด ผลิตสินค้า และบริการตอบสนองต่อความต้องการที่ท่วมท้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นอีกทางเลือกที่จะเชิญชวนผู้คนเข้ามาทำบุญกับวัดนั้นโดยง่าย หลายวัดจะมีการจัดรูปแบบในการทำบุญ สะเดาะเคราะห์ แก้ปีชง เสริมบุญบารมีอย่างเป็นแพคเกจ เรียกได้ว่าเป็นบุญกุศลแบบสำเร็จรูป การทำบุญในรูปแบบบุญสำเร็จรูปนี้เปรียบเสมือนเรารับประทานบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป มีเงินซื้อมีน้ำร้อนก็สามารถรับประทานได้แล้ว เช่นเดียวกับการทำบุญ เรามีเพียงเงินในการซื้อชุดทำบุญเหล่านี้พร้อมกับความศรัทธา เปรียบเสมือนได้บุญมาแล้วในเวลาน้อยนิด และไม่ต้องเตรียมตัวให้ยุ่งยาก นอกจากการทำบุญสะเดาะเคราะห์สำเร็จรูปจะรวดเร็วทันใจต่อผู้ที่ศรัทธาแล้วนั้น ยังมีการร่วมทำบุญกับทางวัดในรูปแบบของการบริจาคเงินเพื่อทำนุบำรุงสิ่งต่าง ๆ มากมาย โดยจัดแพคเกจการทำบุญตามรายการ และความเชื่อของแต่ละบุคคล เช่น บริจาคเงินร่วมทำบุญค่าน้ำค่าไฟ บริจาคเงินร่วมทำบุญเพื่อเป็นค่าทุนการศึกษาสามเณรร่วมทำบุญสร้างพระ สร้างเจดีย์ ทำบุญกระเบื้อง หรือแม้กระทั่งร่วมทำบุญเพื่อชำระหนี้สงฆ์

จากการสังเกตจะพบว่าปัจจุบันวัดส่วนใหญ่ นำผู้รับบริจาคเหล่านี้มาจัดวางไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผู้คนเดินผ่านในทุกจุด ถ้าหากให้นับผู้บริจาค บางวัดอาจจะนับไม่ถ้วนก็ได้ นอกจากนี้ยังมีการผลิตวัตถุมงคลต่าง ๆ ที่ประกอบกันแก้ชงในแต่ละปี ทั้งเหรียญและสิ่งปลุกเสกอื่น ๆ ในราคาต่างกัน จากบริการต่าง ๆ เหล่านี้ วัดอาจจะถูกมองได้ว่า กำลังก้าวเข้าสู่ธุรกิจเชิงพุทธพาณิชย์มากขึ้น มีการจัดทำรูปแบบการทำบุญไว้สำเร็จแล้ว เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการประกอบพิธี ผู้ศรัทธาหรือผู้ที่จะทำบุญเพียงแค่นำเงินมาก็สามารถได้บุญอย่างรวดเร็ว จึงทำให้คนเข้าใจได้ว่า ปัจจุบันเพียงแค่มoneyก็จะได้กรรม และได้บุญโดยทันที วัดยังเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธ แต่ปัจจุบันวัดเปรียบเสมือนสถานที่ท่องเที่ยวอีกที่หนึ่งที่ผู้คนนิยมมาเที่ยว การมาเที่ยววัดเป็นได้ทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ และยังได้บุญกลับบ้านไปด้วย เรียกได้ว่ามาเที่ยวแล้วยังได้บุญอีกในเมื่อวัดถูกทำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทางวัดจึงปรับและเตรียมตัวเช่นกันเราจะเห็นได้ว่าวัดต่าง ๆ เริ่มมีการปรับปรุงบริเวณของวัดให้น่าดู มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว นักแสวงบุญพึงพอใจ อีกทั้งยังปรับปรุงหรือเร่งสร้างปูชนียสถานให้สวยงามยิ่งใหญ่อลังการ เพื่อเป็นจุดเด่นที่สร้างความแตกต่างสร้างความน่าสนใจต่อผู้คน ด้วยเหตุนี้ อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัดเองจะต้องหาวิธีระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงวัดให้สวยงาม วัดจึงพยายาม

ตอบสนองความต้องการของผู้คน กระแสสังคม และให้เข้ากับยุคสมัยอาจจะดูว่าเป็นสิ่งที่เกินหน้าที่ที่วัดพึงกระทำตามหลักของพุทธศาสนา ทำให้เห็นว่าการกระทำเหล่านั้นจะก้าวเข้าสู่เชิงธุรกิจจนกลายเป็นพุทธพาณิชย์

การสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ เป็นพิธีกรรมอันเนื่องมาจากความเชื่อ โดยเชื่อว่าพิธีกรรมดังกล่าวสามารถจัดปัดเป่าเคราะห์ร้าย หมายถึง ความเจ็บป่วย ความทุกข์ร้อน หรือความหายนะให้ออกจากชีวิตของตนได้ การสะเดาะเคราะห์จึงมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยเป็นอย่างมาก เสมือนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไม่ให้อยู่ในความประมาท เป็นการกระทำเพื่อปกป้องกันอันตราย ที่เกิดขึ้นกับตนในภายภาคหน้าอีกด้วยในสมัยพุทธกาล ความเชื่อต่อแนวคิดเรื่องการต่ออายุนี้ก็ยังคงมีปรากฏอยู่เรื่อยมา มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากความเชื่อ ที่เป็นหลักการมาเป็นรูปแบบของการประกอบพิธีกรรมโดยเฉพาะเมื่อพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาสู่ประเทศไทยแล้วพบว่า ความเชื่อของสังคมไทยที่มีต่อแนวคิดการต่ออายุก็ยังคงมีอยู่ โดยเป็นความเชื่อที่ได้รับการผสมกับความเชื่ออื่น กลายมาเป็นรูปแบบของความเชื่อเฉพาะในมิติของสังคมไทย คนไทยเชื่อกันต่อกันมาว่า คนเราเกิดมาแล้วย่อมมีเหตุต่างกันไปเนื่องมาจากกรรม แต่กรรมดังกล่าวสามารถที่ลดทอนหรือแก้ไขให้หายได้ด้วยการประกอบพิธีกรรมต่ออายุ

สรุป

พิธีกรรมและศาสนพิธีก่อให้เกิดความสงบสุข เกิดความเรียบร้อยในสังคม ผู้ปฏิบัติเกิดความสุข เกิดกุศล และเพื่อให้เกิดความสามัคคีในสังคม เกิดความร่วมมือร่วมใจในการที่จะให้พุทธศาสนาคงอยู่และสืบทอดต่อไป พิธีกรรมต้องมีกระบวนการที่เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือยยุ่งยากทุกคนยอมรับ ที่จะปฏิบัติได้พร้อมกันนั้นก็เป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีให้มีสืบไป เป็นการปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความรักความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะที่ร่วมทำพิธี เป็นสิ่งชักนำให้พุทธศาสนิกชนเว้นจากการทำชั่ว ทำความดีมีจิตใจผ่องใส แสดงถึงความร่วมมือ ความเจริญทางจิตใจของคนในสังคมเกิดความสุขใจอิ่มเอมใจและเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของผู้ประพฤติปฏิบัติ พิธีกรรมเป็นส่วนเบื้องต้นของวินัย โดยเป็นส่วนที่สื่อกับหมู่ชนส่วนใหญ่เขาเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นเครื่องนำเขาเข้าสู่ วินัยที่จะนำต่อให้เข้าถึงเนื้อหาสาระที่เป็นธรรมะสูงขึ้นไป และอีกด้านหนึ่งในทางกลับกันวินัยก็เป็น ที่ปรากฏตัวของธรรมะในโลกแห่งสมมติของมนุษย์ด้วย ดังนั้นถ้าจะให้พระพุทธานุชาดางอยู่ด้วยดี จะต้องทำให้พิธีกรรมเป็นเครื่องนำเข้าสู่วินัยที่สูงขึ้นไป เพื่อเข้าถึงธรรมในที่สุด และถ้าเมื่อใดพิธีกรรม เป็นที่ปรากฏแสดงตัวของบุคคลผู้เข้าถึงธรรมแล้ว ที่จะมาสื่อสารกับมหาชนได้สะดวก เมื่อนั้นก็เป็น ความสมบูรณ์แห่งความหมาย และเป็นความสำเร็จแห่งความมุ่งหมายของพิธีกรรม การทำเรื่องใดก็ตาม หากเรื่องนั้นมีระเบียบ แบบแผน ขั้นตอนในการปฏิบัติอย่าง ชัดเจน ทั้งตัวผู้ทำและผู้เข้าร่วมก็ทราบระเบียบ แบบแผน หรือขั้นตอนการปฏิบัติเป็นอย่างดี สะท้อนให้เห็นถึงเจริญของพิธีในศาสนานั้น เพราะขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติมีความสำคัญยิ่งต่อพิธีกรรมนั้นซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็ง ความน่าเชื่อถือ อันจะนำไปสู่การสร้างศรัทธาร่วมของผู้พบเห็น บางพิธีกรรมความน่าที่

และน่าตื่นเต้นไม่ได้อยู่ที่จุดหมายว่าเสร็จพิธีแล้ว หากแต่อยู่ที่ระหว่างประกอบพิธีสร้างความรู้สึกที่ยังลงสู่จิตใจของผู้เข้าร่วมพิธีให้เกิดความประทับใจ รู้สึกได้ทำในสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์และสูงส่ง

ดังนั้น วัตถุประสงค์จะนำผู้รับบริการเหล่านี้มาจัดวางไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผู้คนเดินผ่านในทุกจุด นอกจากนี้ยังมีการผลิตวัตถุมงคลต่าง ๆ ที่ประกอบการแก้ชงในแต่ละปี ทั้งเหรียญและสิ่งปลุกเสกอื่นในราคาต่างกัน จากบริการต่าง ๆ เหล่านี้ วัดอาจจะถูกมองได้ว่าเป็นกำลังก้าวเข้าสู่ธุรกิจเชิงพุทธพาณิชย์มากขึ้น มีการจัดทำรูปแบบการทำบุญไว้สำเร็จแล้ว เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการประกอบพิธี ผู้ศรัทธาหรือผู้ที่จะทำบุญเพียงแค่นำเงินมาก็สามารถได้บุญอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังปรับปรุงหรือเร่งสร้างปูชนียสถานให้สวยงาม เพื่อเป็นจุดเด่นที่สร้างความแตกต่างสร้างความน่าสนใจต่อผู้คน ด้วยเหตุนี้ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัดเองจะต้องหาวิธีระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงวัดให้สวยงาม วัดจึงพยายามตอบสนองความต้องการของผู้คนกระแสวิถีชีวิต และให้เข้ากับยุคสมัย อาจดูว่าเป็นสิ่งที่เกินหน้าที่ที่วัดพึงกระทำตามหลักของพระพุทธศาสนา ทำให้เห็นว่าการกระทำเหล่านั้น จึงจะก้าวเข้าสู่เชิงธุรกิจจนกลายเป็นพุทธพาณิชย์นั่นเอง

จากข้อมูลดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่า การสะเดาะเคราะห์เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่ง ที่เกิดจากความเชื่อส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชนของพื้นที่นั้น ซึ่งบางท่านอาจจะต้องการทำพิธีสะเดาะเคราะห์ เพื่อช่วยในการปิดเป่าโรคภัยไข้เจ็บ หรือเคราะห์ภัยร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง หรือคนในครอบครัวชุมชนให้หมดไป ซึ่งการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นั้น มีมาตั้งแต่เนิ่นนานในอดีต พร้อมกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา หากมองไปอีกแง่มุมหนึ่ง พิธีสะเดาะเคราะห์นั้น นอกจากจะช่วยบรรเทาสภาพจิตใจของผู้กระทำได้แล้ว ในปัจจุบันสถานที่บางแห่งนอกจากวัดแล้วยังมีพุทธสถานหรือสถานที่อื่นในการพิธีสะเดาะเคราะห์ กลายเป็นพุทธพาณิชย์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน หรือปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง หรืออาจจะพูดอีกนัยยะหนึ่งคืออาชีพหรือธุรกิจหนึ่งที่ใช้ความศรัทธาของกลุ่มคนเหล่านั้นมาเป็นเครื่องมือในการทำพุทธพาณิชย์นั้นแล้ว การสะเดาะเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นพุทธพิธีกรรมหรือพุทธพาณิชย์ใดก็ตาม กลุ่มคนที่มีความเชื่อความศรัทธาในพิธีกรรมต่าง ๆ ควรใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม และองค์ประกอบอื่นเพื่อการเข้าถึงจุดประสงค์ของการประกอบพิธีกรรมในการสะเดาะเคราะห์ได้อย่างที่แท้จริง

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทองเพชร ชำนิกล้า. (2551). “ความเชื่อและพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์: กรณีศึกษากันจัน ตำบลบ้านจัน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สุนทร ณ รังสี. (2542). **ปรัชญาอินเดีย: ประวัติและลัทธิ.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราช รัมภ์. (2555). **แก้กรรมตามคำพระพุทธเจ้าสอน.** กรุงเทพฯ: ปราชณู.

- สำลี รักสุทธี. (2555). สืบสานตำนานงานบุญประเพณีอีสาน. กรุงเทพฯ: พัฒนา.
- แก้ว อรุณฉาย. (2555). สวดมนต์แก้วิบากกรรมสะเดาะเคราะห์. กรุงเทพฯ: ธรรมทาน.
- สิระ อาสาวดีรส. (2552). 9 วัด 9 ที่ 9 พิธีสะเดาะเคราะห์. กรุงเทพฯ: กรีนปัญญาญาณ.
- จันทร์เกล้า สุดแสน. (2552). แก้วกรรม ทำบุญ สะเดาะเคราะห์. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊คส์.
- กรรณา เรืองอุไร กุศลาศัย. (2554). ภารตวิทยา. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2554
- ยโสธารา ศิริภาประภากร. (2561). “คติคำสอน: เครื่องประกอบพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ของชาวไทย
เขมรสุรินทร์”. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 9(1), 73-83.
- พระมหาทวีศักดิ์ ไกรบุตร. (2544). “ติรัจฉานวิชา: ศึกษาเชิงวิเคราะห์ทรรศนะและแนวปฏิบัติใน
สังคมไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ราชบัณฑิตยสถาน, (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. ครั้งที่: 1. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.
- สงคราม สุเทพากุล. (2556). “การค้าพุทธพาณิชย์โดยการถ่ายทอดเป็นผลงานจิตรกรรมสื่อผสม”,
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรนนท์ ดีประเสริฐ. (2537). “การสะเดาะเคราะห์เสี่ยงทายที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองกรุงเทพมหานคร”.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาสันสกฤต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักธุรกิจ

Buddhist principles of ethics for business people

พระสมุห์สุพรรณ กิตติคุตโต

PhraPlad SamuSupan Kittikutto

ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

Thanarat Sa-ard-iam

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

Master of Buddhist Studies Program in Buddhist Studies

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand.

phrasmuhsuphrnkittikhutto@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักธุรกิจ จากการศึกษาพบว่า หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักธุรกิจมี 4 อย่าง คือ 1) ศีล 5 ศีลเป็นหลักธรรมหรือข้อปฏิบัติ เพื่อการจัดระเบียบ 2) เบนจสิลา-เบนจาดดัมมา จริยธรรมระดับต้นเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการใช้ชีวิตร่วมกัน 3) องค์คุณของพ่อค้า 3 ประการ คือ 1. มีตาดี 2. มีธุรกิจดี 3. เพียบพร้อมด้วยที่พักพิงอาศัย 4) หลักสัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ

คำสำคัญ : พุทธจริยธรรม, นักธุรกิจ

Abstracts

This article is part of the course on Buddhism and Modern Sciences. Master of Buddhist Studies Program Department of Buddhism, Graduate Studies, Surin Buddhist College. The objective is to study Buddhist principles for business people. From the study it was found that There are 4 principles of Buddhist ethics for businessmen: 1) The 5 precepts. The precepts are principles or practices. For organizing 2) Benjasila-Benchadhamma Basic ethics are social activities that create peace and order in living together. 3) Three qualities of a merchant: A merchant in this world 1. has good eyesight 2. has a good business 3. is well equipped with shelter. 4) Principles of Right Livelihood livelihood like.

Keywords: Buddhist principles, ethics for business people

บทนำ

การประกอบธุรกิจเป็นการตอบสนองความต้องการทางกายของมนุษย์และการบริหารธุรกิจก็เป็นหัวใจในการประกอบธุรกิจ การบริหารธุรกิจจึงเป็นกระบวนการทำงานหรือการทำกิจกรรมใดในทางธุรกิจโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารและปัจจัยในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านสินค้าและบริการของลูกค้า ตลอดจนแสวงหาผลกำไร และสร้างความมั่นคงให้กับธุรกิจ การประกอบธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จ จึงเป็นการจัดการ หรือ การบริหาร อย่างมีประสิทธิภาพการที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ผู้บริหารงานต้องรอบรู้ในหลักการบริหาร ต้องรู้จักการนำปัจจัยในการบริหาร อันได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ และเงิน มาก่อให้เกิดผลงานที่เป็นเป้าหมาย เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ โดยอาศัยบุคคลอื่น ผู้บริหารเป็นเพียงผู้ควบคุมงาน ประสานงาน ตัดสินใจ และประเมินผลงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข (กันตนา ทองอินทร์, 2558, น.16-26)

ปัจจุบันได้มีการศึกษาถึงการอธิบายการประยุกต์ใช้ทางพุทธศาสนาและระบบค่านิยมทางจริยธรรมขงจื้อ ผลที่ได้คือการรับรู้ว่าคุณค่าทางจริยธรรม ระบบเหล่านี้มีสถานที่ที่มีเกียรติและศีลธรรมในการดำเนินธุรกิจทั่วโลก ซึ่งบทบาทของพุทธศาสนา นับว่ามีความสำคัญกับการบริหารธุรกิจในโลกยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง นับเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะทำให้การบริหารธุรกิจมีคุณธรรมทำให้สังคมมีความสุขเกิดความยั่งยืนในธุรกิจ แต่งานวิจัยที่เกิดขึ้นมากมายยังไม่มียานวิจัยในมิติของศาสนาที่เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจยุคใหม่ ตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาโดยตรง การประกอบธุรกิจที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของธุรกิจ และขณะเดียวกันจะส่งผลให้สังคมพัฒนาประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขได้นั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องมีการนำความรู้ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาใช้ด้วย จึงจะนำผลประโยชน์มาสู่มนุษย์ชาติได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจควรที่จะคำนึงถึงหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เพราะเป้าหมายของหลักคำสอนทั้งหมดล้วนมุ่งให้ผู้ประพฤติตามได้หลุดพ้นจาก ความทุกข์และได้รับความสุขอย่างแท้จริง คำว่า พระพุทธศาสนามีความหมายรวม ซึ่งรวมถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีพระสงฆ์ องค์ภิกษุสงฆ์ สถานนิกายการไปจนถึงศาสนสถาน และศาสนวัตถุเข้าด้วยกันถ้าจะเจาะลงไปให้ถึงความหมายที่แท้จริง พระพุทธศาสนาก็มีความหมายตรงตามคำแปลว่า คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2549, น.4)

ในสมัยพุทธกาล มีนักธุรกิจเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา ล้วนแล้วแต่ประกาศตนเป็นอุบาสกและอุบาสิกาจากความเลื่อมใสศรัทธาจึงให้ความอุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์ ด้วยการสร้างถาวรวัตถุที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือการเป็นปฐมเหตุที่ทำให้เกิดพุทธธานุญาติและพุทธบัญญัติบางประการ จากการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจทั้งในหน้าที่ และอาชีพด้วยเหตุนี้เมื่อนักธุรกิจนับถือพระพุทธศาสนาจึงเป็นเหตุจูงใจให้ประชาชนหันมานับถือพระพุทธศาสนาตาม จึงทำให้พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลมีความเจริญรุ่งเรือง จากการเป็นผู้ดำเนินการประกอบธุรกิจจึงทำให้เศรษฐกิจของเมืองที่ตนอยู่มีความเจริญขึ้นด้วยการค้าขายในเมืองและการติดต่อค้าขายกับต่างเมือง

ปกตินักธุรกิจเหล่านี้เป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่คนยากจนไร้ที่พึ่งอยู่แล้ว ด้วยการบริจาคทานเป็นประจำ ตลอดจนให้การช่วยเหลือต่อสังคมทั้งการอนุเคราะห์และสงเคราะห์ เมื่อได้ประกาศตนเป็นอุบาสกแล้วก็ยังสามารถปฏิบัติตนเช่นเดิมเป็นประจำอย่างมิได้ขาดตกบกพร่อง

ดังนั้น บทความนี้ ผู้เขียนจะได้นำเสนอหลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักธุรกิจ เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับนักธุรกิจหรือพ่อค้าในยุคปัจจุบัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องธุรกิจ

การทำธุรกิจโดยทั่วไปคือการมุ่งสร้างผลประโยชน์คือกำไร และลดต้นทุน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดในการทำงาน ระบบการทำให้ธุรกิจจึงมักจะถูกปลูกฝังผ่านแนวความคิดที่ว่ากำไรต้องมาก่อน หรือรายได้นั้นมาก่อน ทำให้หลายๆ ธุรกิจนั้นทำธุรกิจในรูปแบบที่ไม่สนใจความถูกต้อง (Molek, ออนไลน์) จนก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น การเอาไรต์เอาเปรียบ การขาดความเมตตา การตัดราคาสินค้า เป็นต้น ซึ่งผลกระทบหรือความเสียหายนี้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พนักงานลูกค้า คู่ค้า ตลอดจนชุมชนและสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม หรือขาดมิติความห่วงใยเชิงสังคมพุทธศาสนาเป็นเรื่องของการปฏิบัติซึ่งเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาให้กับชีวิตและความเป็นอยู่จริงของมนุษย์พุทธศาสนามุ่งเน้นการสอนความจริงที่เป็นประโยชน์และสั่งสอนเฉพาะสิ่งที่จะนำมาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับชีวิตจริงของมนุษย์นี้เองความเป็นพุทธธรรมจึงต้องอาศัยการพิจารณาคุณค่าทางจริยธรรมประกอบด้วยและหลักพุทธธรรมยังสามารถใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนได้โดยใช้อธิบาท 4 เป็นหลักธรรมเพื่อความสำเร็จจริยธรรมมีองค์ 8 เป็นหลักแห่งการปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้องสุจริต 3 เป็นหลักแห่งความซื่อสัตย์ โปร่งใสพรหมวิหาร 4 เป็นหลักแห่งเมตตาธรรมค้ำจุนโลก และสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักแห่งการให้สงเคราะห์ซึ่งกันและกัน หลักธรรมทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักพุทธธรรมที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมั่นคงและยั่งยืน (อนุรุท ว่องวานิช, ออนไลน์)

ที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจ

จากความเป็นมาของการดำเนินชีวิตดังกล่าว สามารถสรุปความหมายของธุรกิจได้การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณ มีความแตกต่างกับการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ในปัจจุบัน เนื่องจากจำนวนประชากรของ มนุษย์ในสมัยโบราณ มีจำนวนน้อย แต่ละคนและแต่ละครอบครัว จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยตนเอง ตามลำพัง โดยสร้างที่พักอาศัย ทำเครื่องนุ่งห่ม เพาะปลูกพืช และล่าสัตว์ เพื่อเลี้ยงชีพ ของตนเองตามความสามารถ ของแต่ละคน เมื่อสังคมของมนุษย์ขยายขึ้น และความถนัดของมนุษย์มีไม่เหมือนกันบางคนถนัดใน การล่าสัตว์ บางคนถนัดในการเพาะปลูก บางคนถนัดในการทำเครื่องนุ่งห่ม จึงเกิดระบบการแลกเปลี่ยน โดยการใช้ของแลกเปลี่ยนกันขึ้น เช่น นำข้าวแลกเนื้อสัตว์นำไข่แลกเสื้อผ้า เป็นต้น แต่การนำของแลกเปลี่ยนก็มีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้น เพราะสิ่งของบางอย่าง แบ่งแยกได้ยาก เช่น ข้าว 3 ถัง แลก

วัวได้ 1 ตัว แต่ถ้าคนที่มีข้าว 1 ถัง ต้องการแลกกับวัว 1 ตัวไม่ได้ ต้องมีการแบ่งแยกวัวซึ่งทำได้ยาก หรือ บางครั้ง ความต้องการของคน ที่นำมาแลกไม่ตรงกัน เช่น คนที่มีไข่ต้องการแลกกับเสื้อผ้า แต่คนที่มีเสื้อผ้าต้องการข้าวเป็นต้น ดังนั้นระบบการแลกเปลี่ยนของต่อของจึงเปลี่ยนไป โดยใช้สื่อกลาง ในการแลกเปลี่ยน สิ่งที่แต่ละยุคนำมาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนขึ้นอยู่กับ ความพอใจของคนในแต่ละยุค นั้น เช่น เปลือกหอย ทองคำ ฯลฯ ซึ่งได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็น จุดเริ่มต้นที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจ (อรัญญิก วาณิชชิต, 2545)

ความหมายของธุรกิจ

ธุรกิจ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการโดยมีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนกัน และมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการประโยชน์หรือ กำไรจากการกระทำกิจกรรมนั้น ธุรกิจคือ กระบวนการของธุรกิจที่ ประกอบไปด้วยการผลิตสินค้า หรือ การให้บริการตามความต้องการของ ผู้บริโภค รวมทั้งการจำหน่ายสินค้า โดยได้รับกำไรเป็นผลตอบแทน จากความหมายทำให้ สามารถ จำแนกส่วนประกอบสำคัญของธุรกิจได้คือ (สุดาทิพย์ ต้นดินนิกุลชัย และศักดา หงส์ทอง, 2547)

การผลิต คือ การดำเนินกิจกรรมการผลิตต่าง ๆ อาทิเช่น วัตถุดิบสำหรับการผลิต สินค้า สำเร็จรูป ผลิตผลทางการเกษตร เป็นต้น

การบริการ คือ การดำเนินกิจกรรมของธุรกิจเกี่ยวกับการ ให้บริการ ที่สามารถสนองตอบ ความพึงพอใจของลูกค้า เช่น การให้บริการที่ปรึกษา ทางการเงิน การให้บริการโรงแรม การขนส่ง เป็นต้น

การจัดจำหน่าย คือ การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการ กระจายและจำหน่ายสินค้าทั้งสินค้า อุตสาหกรรม และ สินค้าสำหรับผู้บริโภค

กำไร คือ ผลตอบแทนที่ผู้ดำเนินธุรกิจจะได้รับจากการดำเนินงาน โดยเกิดจากผลต่างระหว่าง รายได้ของธุรกิจและต้นทุนในการดำเนินงาน ดังนั้น กำไรจึงเป็นสิ่งจูงใจในการดำเนินธุรกิจอย่างไรก็ตาม ผู้ดำเนินธุรกิจต้องรับความเสี่ยง จากการดำเนินงานด้วยเช่นกัน

ความสำคัญของธุรกิจ

มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่เหมือนกันอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทแรกเป็นความ ต้องการที่จำเป็นขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตได้แก่ปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยา รักษาโรค ส่วนความต้องการอีกประเภทหนึ่งนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์อยากมี แต่ถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้ มนุษย์ก็ยัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยอย่างเช่น รถยนต์ โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น ดังนั้นธุรกิจจึงมี ความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจของมนุษย์ เพราะธุรกิจเป็น แหล่งผลิตสินค้าและบริการ เพื่อสนองความ ต้องการของมนุษย์ สินค้าคือ สิ่งของที่มีตัวตน สามารถมองเห็นและจับต้องได้ เช่น รถยนต์ อาหาร เสื้อผ้า เป็นต้นตัวอย่างของธุรกิจที่เป็นแหล่งผลิตสินค้า เช่น โรงงานผลิต รถยนต์ โรงงานผลิตเสื้อผ้า เป็นต้น

สำหรับการให้บริการนั้น หมายถึง สิ่งที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่สามารถกำหนดราคา เพื่อซื้อขาย กันได้ ตัวอย่างเช่นการให้บริการของสถานเริงรมย์ บริการเสริมสวย บริการซักรีด บริการขนส่ง บริการด้านการสื่อสารของสถานที่ให้บริการเฉพาะนั้น ๆ เป็นต้น

ประเภทของธุรกิจ

ในปัจจุบันมีธุรกิจเกิดขึ้นใหม่มากมายหลายธุรกิจ แต่สามารถแบ่งประเภท ธุรกิจได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 ประเภท คือ

ธุรกิจการผลิต ธุรกิจจะผลิตสินค้าที่จับต้องได้ ผ่านกระบวนการผลิตต่าง ๆ ธุรกิจประเภทนี้ ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก หรือ อาจเรียกได้ว่าเป็นธุรกิจที่ใช้ทุน เป็นหลัก เช่นธุรกิจผลิตรถยนต์ ธุรกิจโทรคมนาคม เป็นต้น

ธุรกิจบริการ ธุรกิจจะผลิตสินค้าที่ไม่มีตัวตน เช่นธุรกิจการเงิน ประกันภัย การค้าส่งค้าปลีก เป็นต้น ธุรกิจภาคบริการส่วนใหญ่เป็นธุรกิจที่ต้องใช้ แรงงานเป็น จึงเป็นธุรกิจที่ต้องให้ความสำคัญกับ ทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก

ประโยชน์ของการดำเนินธุรกิจ (ประโยชน์ของธุรกิจจำแนกได้ ดังนี้)

ธุรกิจผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากความต้องการของคนเราแตกต่างกัน และมีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด โดยความต้องการของคนเราจะเพิ่มขึ้นตลอดเวลา เพื่อสร้างความพึงพอใจ และความสะดวกสบายแก่ตนเอง ธุรกิจจึงมีหน้าที่ในการจัดหาสิ่งต่าง ๆ มาบริการสนองความต้องการดังกล่าว

ธุรกิจช่วยกระจายสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค เมื่อธุรกิจประเภทผู้ผลิตสินค้า เช่น โรงงานอุตสาหกรรมผลิตสินค้าออกมาแล้ว การที่สินค้าจะกระจายไปสู่ผู้บริโภคได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยธุรกิจประเภทอื่น ช่วยกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภค เป็นต้นว่าธุรกิจการขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ พ่อค้าคนกลาง การประชาสัมพันธ์ การบริการด้านการเงินของธนาคาร การสื่อสาร

ธุรกิจเป็นแหล่งตลาดแรงงาน ในการดำเนินการธุรกิจมีความจำเป็นต้องใช้แรงงาน เพื่อทำการผลิตสินค้าหรือบริการ ดังนั้นการดำเนินธุรกิจจึงทำให้คนมีงานทำ สามารถหารายได้ เพื่อเลี้ยงตัวเอง และครอบครัวได้ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมดีขึ้น นอกจากนั้นการที่ธุรกิจกระจายไปอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ก็เป็นการ กระจายรายได้ และตลาดแรงงานไปสู่ท้องถิ่นอีกด้วย

ธุรกิจเป็นแหล่งเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐบาล เมื่อการดำเนินธุรกิจมีผลกำไร ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่เสียภาษีให้รัฐบาลตามที่กฎหมายกำหนด ทำรายได้ของรัฐเพิ่มขึ้น และรายได้ดังกล่าว รัฐบาลนำไปใช้ ในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การสร้างโรงพยาบาลสร้างถนน สร้างโรงเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างคุณภาพชีวิต ให้เกิดแก่ประชาชน

ธุรกิจช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในการผลิตสินค้าและบริการของธุรกิจในระยะแรก ๆ ก็เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น จังหวัดและประเทศ แต่เมื่อธุรกิจขยายตัวเติบโตขึ้น

สามารถผลิตสินค้าและบริการได้มาก จนเกิดความต้องการของคนในประเทศ จึงต้องส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ทำให้รายได้เข้าสู่ประเทศ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อีกทางหนึ่ง (อรทัย วานิชดี, 2545)

หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักธุรกิจ

คำว่าจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้างมากได้มีนักคิดทางตะวันตกโดยเฉพาะสังคมไทย ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่าจริยธรรมไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต) กล่าวว่า “จริยธรรม หมายถึง การนำความรู้ในความจริงหรือกฎธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดำรงซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมโดยมีศีลสมาธิ และปัญญาเป็นองค์ประกอบเพื่อพัฒนาตนเองให้มีภาวะของความเป็นผู้เห็นดี เห็นงาม เห็นชอบ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของจริยธรรมจะเห็นว่า สารสำคัญของจริยธรรมต้องมีปัญญาเป็นตัวกำกับโดยมีปัญญาเกิดขึ้นได้ด้วยความรู้ ความคิด การไตร่ตรอง เหตุผล ประสพการณ์ และความเป็นจริง ฉะนั้นความหมายของจริยธรรมทางศาสนา คือ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกหนทางที่ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมด้วยปัญญา (พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), 2523)

ที่มาของหลักพุทธจริยธรรม

จริยธรรมที่เกิดขึ้นจากภายในตัวของมนุษย์เป็นสำนึกถึงมาตรการที่กระทำความดีทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นความรู้สึกผิดชอบที่เกิดขึ้นภายในใจของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า มโนธรรม ความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่บุคคลแต่ละคนฝึกคิดในสิ่งที่ถูกต้อง ฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เลือกการกระทำ และฝึกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม จนเป็นความเคยชิน เป็นนิสัยที่ดำรง คือ เกิดเป็นมโนธรรมในตัว บุคคลนี้เป็นเรื่องการพัฒนาทางจิตใจ ซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการกล่อมเกลาจากสิ่งแวดล้อมภายนอก อีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของบุคคลนั้น ดังนั้น จะพบว่าบุคคลที่อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมเดียวกันได้รับการปลูกฝังแบบแผนความประพฤติมาอย่างเดียวกันอาจจะมีระดับจริยธรรมไม่เท่ากันหมดทุกคนเนื่องจากแต่ละบุคคลมีระดับสติปัญญาที่แตกต่างกันไป (ประภาศรี สีหอำไพ, 2543, น. 40-41)

ความหมายของพุทธจริยธรรม

จริยธรรม มาจากภาษากรีกว่า Ethos คือ Habit นั่นคือนิสัย ดังนั้น จริยธรรมจึงเป็นเรื่องของการฝึกนิสัย ตามทฤษฎีของชาวกรีก กล่าวว่า คนเราเกิดมาเหมือนผ้าขาวแล้วมาฝึกกันโดยต้องทำบ่อย ๆ ทำซ้ำ ๆ จนเป็นนิสัยแล้วจะกลายเป็นคุณธรรมเป็นการเริ่มจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน เป็นลักษณะนิสัยเป็นคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ ฉะนั้นการทำดีต้องทำบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2541, น.7)

ความหมายของพุทธจริยธรรมหมายถึง สิ่งทีพึงประพฤติปฏิบัติมีพฤติกรรมที่ดำรงต้องประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามเกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุขเกิดความรักสามัคคีเกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต เช่น ศีลธรรมกฎหมาย ธรรมเนียม ในส่วนของจรรยาบรรณวิชาชีพมี

ความหมายใกล้เคียงกับคำว่าจริยธรรม คือ เป็นแนวประพฤติปฏิบัติที่พึงประสงค์หรือเป็นข้อห้ามสำหรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปฏิบัติแต่มีความแตกต่างในแง่ของบริบททั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจะครอบคลุมถึงเรื่องความประพฤติปฏิบัติโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ด้านกฎหมาย หรือด้านขนบธรรมเนียมประเพณีแต่จรรยาบรรณวิชาชีพจะมีข้อพึงปฏิบัติหรือข้อพึงละเว้นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะกล่าวคือเมื่อบุคคลประกอบวิชาชีพใด ๆ ก็จะต้องดำรงตนอยู่ในมาตรฐานหรือจริยธรรมของวิชาชีพนั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553, น.38)

ความสำคัญของพุทธจริยธรรม

จริยธรรม เรามักนึกถึงพันธะกิริยา (กิริยาหรือพฤติกรรมที่กระทำระหว่างกัน) ที่มนุษย์มีต่อเพื่อนมนุษย์เป็นพันธะหรือหน้าที่ที่เราจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่นจงอย่าฆ่าจงอย่าพูดเท็จจงอย่าทุจริต เป็นต้น แต่เมื่อสังคมได้เพิ่มความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น มนุษย์จึงมีพันธะเพิ่มอีก คือ พันธะกิริยาที่มนุษย์มีต่อสังคม หรือต่อรัฐซึ่งเรียกว่า จริยธรรมทางสังคม หรือจริยธรรมองค์การ ดังนั้นจริยธรรม คือ หลักที่พึงงาม ในการประพฤติปฏิบัติของคนในองค์การต่าง ๆ เพราะสมาชิกในองค์การใดหากขาดจริยธรรมในการดำรงตนแล้ว องค์การหรือหน่วยงานนั้นย่อมประสบปัญหา มีแต่ความยุ่งยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในด้านพฤติกรรม ของคนในองค์การ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) ยังได้อธิบายหลักจริยธรรมว่า เป็นหลักแห่งความประพฤติที่พึงงามสำหรับทุกคนในสังคม ถ้าเป็นข้อประพฤติที่มีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เรียกว่า ศีลธรรม ทั้งนี้มีได้ตั้งแต่หลักศาสนาแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่พึงงามของสังคมด้วย (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2534, น.81-82) ความสำคัญของจริยธรรมจึงเป็นแบบอย่างของความประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่สังคมยอมรับว่าดีมีประโยชน์ และเมื่อบุคคลได้ประพฤติปฏิบัติแล้วย่อมยังประโยชน์สุขให้แก่ตนเองและสังคมโดยรวม

ประเภทของพุทธจริยธรรม

พุทธจริยธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่บุคคลภายนอกทางพฤติกรรมภายนอกปรากฏให้เห็นที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น ความรับผิดชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อยความมีวินัย

2. จริยธรรมภายใน เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคลิกลักษณะของจิตใจและสภาวะแวดล้อม เช่น ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที เป็นต้น

ในความจริงหรือกฎธรรมชาติ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่พึงงาม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคม โดยมีศีล สมาธิ ปัญญา เป็นองค์ประกอบ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีภาวะของความเป็นผู้เห็นดี เห็นงาม เห็นชอบ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของจริยธรรม จะเห็นว่าสาระสำคัญของจริยธรรม ต้องมีปัญญาเป็นตัวกำกับ โดยมีปัญญาเกิดขึ้นได้ด้วยความรู้ ความคิด และการไตร่ตรองด้วยเหตุผล ประสบการณ์และความเป็นจริง ฉะนั้นความหมายของจริยธรรมทางศาสนา คือ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และตัดสินใจเลือกหนทางที่ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมด้วยปัญญา

หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักธุรกิจ

พระพุทธศาสนา มุ่งเน้นเรื่องการพ้นทุกข์ และสอนให้รู้จักทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ให้พ้นจากอวิชชา (ความไม่รู้ความจริงในธรรมชาติ) อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์จากกิเลสทั้งปวง คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เน้นการศึกษาทำความเข้าใจ การมีโยนิโสมนสิการด้วยปัญญา และพิสุจน์ทราบข้อเท็จจริง (อัมมวิจยยะ) เห็นเหตุผลว่าสิ่งนี้มีสิ่งนี้ จึงมี (อิทัปปัจจยตา) จนเห็นตามความเป็นจริงว่าสรรพสิ่งในธรรมชาติเป็นไปตาม กฎพระไตรลักษณ์ และสัตว์โลกที่เป็นไปตามกฎแห่งกรรม แล้วเลือกใช้หลักธรรม ในพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับผลที่จะได้สิ่งที่ปรารถนาอย่างถูกต้อง ด้วยความไม่ประมาทในชีวิต ให้มีความสุขในทั้งชาตินี้ ชาติต่อไป (ด้วยการสั่งสมบุญบารมี) ตลอดจนปรารถนาในพระนิพพานของผู้มีปัญญา

(1) ศีล 5

ศีลเป็นหลักธรรมหรือข้อปฏิบัติ เพื่อการจัดระเบียบสังคม มี ๕ ประการด้วยกันคือ ๑) เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การเข้าไปเบียดเบียนทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม การเคารพและให้เกียรติ สัตว์เหล่าอื่นรักตน เหมือนกัน เพราะฉะนั้น ผู้รักตนจึงไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่น ๒) การงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ การเคารพในทรัพย์สิน และสิทธิทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของคนอื่น ไม่เข้าไปแย่งชิง ฉกฉวยผลประโยชน์ 3) การงดเว้นจากการประพฤตินิคมในกาม เคารพในสิทธิคุ้มครองของผู้อื่น ๔) การงดเว้นจากการพูดเท็จ ๕) การงดเว้นจากการดื่มสุรา และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท การดื่มสุราเมรัย และสิ่งเสพติดอื่น ๆ นั้น จะเป็นที่มาของการขาดสติ ทำให้เสียทรัพย์ เกิดโรค เสียชื่อเสียง ไม่รู้จักกาย และทอนกำลังสติปัญญาของตัวเองแล้ว ยังเป็นที่มาของการทะเลาะวิวาทด้วย¹ (ณรงค์ เส็งประชา, 2538, น.118-119)

(2) เบญจศีล-เบญจธรรม

จริยธรรมระดับต้นเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการใช้ชีวิตร่วมกัน ไม่เบียดเบียน ไม่เข่นฆ่า ไม่ทำร้ายป้ายสี ไม่เบียดเบียน หรือละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่นๆ ซึ่งต้องระลึกไว้เสมอว่า พฤติกรรมใดที่ผู้อื่นแสดงหรือกระทำต่อเราหากเราไม่ชอบสิ่งนั้น แปลว่า หากเรากระทำสิ่งนั้นผู้อื่นก็จะไม่ชอบใจเช่นกันหากสิ่งใดที่กระทำแล้วเราชอบใจ สิ่งนั้นก็ควรกระทำต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคมเช่นกัน ซึ่งจริยธรรมระดับนี้จะมุ่งเน้นหลักเบญจศีลกับหลักเบญจธรรมนอกจากนี้ ระบบของศีลธรรมยังมีหลักเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาในขั้นนี้พยายามมองถึงบริบทที่เป็นองค์ประกอบ การกระทำที่ครบโดยสมบูรณ์จึงจะต้องเรียกละเมิดหรือมีความผิดทางจริยธรรมในขั้นของเบญจศีล ส่วนจริยธรรมในขั้นธรรมเป็นแนวคิดการแก้ไขหรือปรับปรุงตนเองหากมีกรณีการกระทำผิดทางศีลธรรมที่จะช่วยให้เกิดการยอมรับและพร้อมปรับพฤติกรรมของตนเองใหม่ (พระไตรปิฎกภาษาไทย, 52/228/183)

¹ ณรงค์ เส็งประชา, มนุษย์กับสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๑๘ - ๑๑๙.

(3) องค์คุณของพ่อค้า

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงองค์คุณแห่งความเป็นพ่อค้าไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าประกอบด้วยองค์ 3 ประการ ไม่นานนักก็ถึงความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ไปพลอยใน โภครทรัพย์องค์ 3 ประการ อะไรบ้าง คือ พ่อค้าในโลกนี้ 1. มีตาดี 2. มีธุรกิจดี 3. เพียบพร้อมด้วยที่พักพิงอาศัย

พ่อค้าชื่อว่ามีตาดี เป็นอย่างไร คือ พ่อค้าในโลกนี้รู้จักสินค้าว่า สินค้านี้ ชื่อมาเท่านี้ ขายไปอย่างไร จักมีมูลค่าประมาณเท่านี้ มีกำไรเท่านี้” พ่อค้าชื่อว่ามีตาดี เป็นอย่างนี้แล

พ่อค้าชื่อว่ามีธุรกิจดี เป็นอย่างไร คือ พ่อค้าเป็นคนฉลาดซื้อและขายสินค้าได้ พ่อค้าชื่อว่า มีธุรกิจดี เป็นอย่างนี้แล (พระไตรปิฎกภาษาไทย, 52/228/183)

(4) หลักสัมมาอาชีวะในมรรค 8

อริยอัฏฐังคิกมรรค ได้แก่ มรรคมืดองค์ 8 หรือเรียกอีกอย่างว่าอริยมรรค มีความหมายว่า ทางอันประเสริฐ หรือทางนำผู้ปฏิบัติให้เป็นผู้ประเสริฐ มี 8 ข้อ ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะ สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง หมายถึง การเว้นจากมิจฉาชีพ (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 10/402/335) เลี้ยงชีพชอบ หมายถึงการทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต สำหรับฆราวาส สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเว้นมิจฉาอาชีวะ อันได้แก่ การเลี้ยงชีพไม่ชอบ คือการแสวงหาปัจจัยมาบริโภคที่มีชอบ คือการโกงหรือหลอกลวง เว้นการประจบสอพลอ การบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาภด้วยลาภ หรือก็คือการแสวงหาลาภโดยไม่ประกอบด้วยความเพียร (สัมมาวายามะ) คือขี้เกียจ อยากได้มาง่ายๆโดยไม่อาศัยกำลังแห่งสติปัญญา และร่างกาย ซ้ำโลภจนไม่ชอบธรรม เช่น เบียดเบียนลูกจ้าง และทำลายสิ่งแวดล้อม สังคม เพื่ออย่างได้มาก เสียให้น้อย(สัมมาอาชีวะ, ออนไลน์)

ประโยชน์ของพุทธจริยธรรม

หลักพุทธจริยธรรม มีประโยชน์หลายด้าน ในที่กล่าวแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับบุคคล

ให้ความรู้ในเรื่องคุณค่าของชีวิต ให้หลักในการดำเนินชีวิตว่าอะไรควร อะไรไม่ควร เป็นการพัฒนาจิตใจของคนให้มีระดับจิตใจสูงขึ้น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น ช่วยให้เห็นคุณค่าของจริยธรรมสากล เช่น ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทนให้หลักในการตัดสินใจว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด

(2) ระดับสังคม

ช่วยให้สังคมมีระเบียบและช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จริยธรรมของบุคคลในสังคมช่วยให้สังคมอยู่ได้อย่างมีความสุขช่วยให้เกิดความเที่ยงธรรม ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพของสังคมนั้น ๆ

(3) ระดับประเทศชาติ

ประเทศชาติที่บุคคลในชาติมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดั่งงามในจิตใจ ย่อมประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง คุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นรากฐานแห่งความเจริญของชาติทั้งปวง

วิเคราะห์การดำเนินธุรกิจตามหลักพุทธธรรม

ธุรกิจเป็นการตอบสนองความต้องการทางกายของมนุษย์และการบริหารธุรกิจก็เป็นหัวใจในการประกอบธุรกิจการบริหารธุรกิจจึงเป็นกระบวนการทำงานหรือการทำกิจกรรมใดในทางธุรกิจโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารและปัจจัยในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านสินค้าและบริการของลูกค้า ตลอดจนแสวงหาผลกำไร และสร้างความมั่นคงให้กับธุรกิจ การประกอบธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จจึงเป็นการจัดการ หรือ การบริหาร อย่างมีประสิทธิภาพการที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ผู้บริหารงานต้องรอบรู้ในหลักการบริหาร ต้องรู้จักการนำปัจจัยในการบริหาร อันได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ และเงิน มาก่อให้เกิดผลงานที่เป็นเป้าหมาย เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ โดยอาศัยบุคคลอื่น ผู้บริหารเป็นเพียงผู้ควบคุมงาน ประสานงาน ตัดสินใจ และประเมินผลงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข ปัจจุบันได้ศึกษาถึงการอธิบายการประยุกต์ใช้ทางพุทธศาสนาและระบบค่านิยมทางจริยธรรมขงจื้อ ผลที่ได้คือการรับรู้ว่าคุณค่าทางจริยธรรม ระบบเหล่านี้มีสถานที่ที่มีเกียรติและศีลธรรมในการดำเนินธุรกิจทั่วโลก ซึ่งบทบาทของพุทธศาสนา นับว่ามีความสำคัญกับการบริหารธุรกิจในโลกยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง นับเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะทำให้การบริหารธุรกิจมีคุณธรรมทำให้สังคมมีความสุขเกิดความยั่งยืนในธุรกิจ แต่งานวิจัยที่เกิดขึ้นมากมายยังไม่มียานวิจัยในมิติของศาสนาที่เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจยุคใหม่ ตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาโดยตรง การประกอบธุรกิจที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของธุรกิจ และขณะเดียวกันจะส่งผลให้สังคมพัฒนาประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขได้นั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องมีการนำความรู้ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาใช้ด้วย จึงจะนำผลประโยชน์มาสู่มนุษยชาติได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นผู้ประกอบธุรกิจควรที่จะคำนึงถึงหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เพราะเป้าหมายของหลักคำสอนทั้งหมดล้วนมุ่งให้ผู้ประพฤติตามได้หลุดพ้นจาก ความทุกข์และได้รับความสุขอย่างแท้จริง คำว่า พระพุทธศาสนามีความหมายรวม ซึ่งรวมถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีพระสงฆ์ องค์กฐสถาบันกิจการไปจนถึงศาสนสถาน และศาสนวัตถุเข้าด้วยกันถ้าจะเจาะลงไปให้ถึงความหมายที่แท้จริงพระพุทธศาสนาก็มีความหมายตรงตามคำแปลว่า คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ระบบการทำให้ธุรกิจจึงมักจะถูกปลูกฝังผ่านแนวความคิดที่ว่ากำไรต้องมาก่อนหรือรายได้นั้นมาก่อนทำให้หลายๆ ธุรกิจนั้นทำธุรกิจในรูปแบบที่ไม่สนใจความถูกต้องจนก่อให้เกิดปัญหาตามมาเช่น การเอารัดเอาเปรียบ การขาดความเมตตา การตัดราคาสินค้า เป็นต้น ซึ่งผลกระทบหรือความเสียหายนี้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พนักงานลูกค้า คู่ค้า ตลอดจนชุมชนและสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม หรือขาดมิติความห่วงใยเชิงสังคมพุทธศาสนาเป็นเรื่องของการปฏิบัติซึ่งเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาให้กับชีวิตและความเป็นอยู่จริงของมนุษย์พุทธศาสนามุ่งเน้นการสอนความจริงที่เป็นประโยชน์และสั่งสอนเฉพาะสิ่งที่จะนำมาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริง

สรุป

ธุรกิจเป็นการตอบสนองความต้องการทางกายของมนุษย์และการบริหารธุรกิจก็เป็นหัวใจในการประกอบธุรกิจการบริหารธุรกิจจึงเป็นกระบวนการทำงานหรือการทำกิจกรรมใดในทางธุรกิจโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารและปัจจัยในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านสินค้าและบริการของลูกค้า ตลอดจนแสวงหาผลกำไร และสร้างความมั่นคงให้กับธุรกิจ การประกอบธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จจึงเป็นการจัดการ หรือ การบริหาร อย่างมีประสิทธิภาพที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ผู้บริหารงานต้องรอบรู้ในหลักการบริหาร ต้องรู้จักการนำปัจจัยในการบริหาร อันได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ และเงิน มาก่อให้เกิดผลงานที่เป็นเป้าหมาย เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ โดยอาศัยบุคคลอื่น ผู้บริหารเป็นเพียงผู้ควบคุมงาน ประสานงาน ตัดสินใจ และประเมินผลงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข ปัจจุบันได้ศึกษาถึงการอธิบายการประยุกต์ใช้ทางพุทธศาสนาและระบบค่านิยมทางจริยธรรมขงจื้อ ผลที่ได้คือการรับรู้ว่าคุณค่าทางจริยธรรม ระบบเหล่านี้มีสถานที่ที่มีเกียรติและศีลธรรมในการดำเนินธุรกิจทั่วโลก ซึ่งบทบาทของพุทธศาสนา นับว่ามีความสำคัญกับการบริหารธุรกิจในโลกยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง นับเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะทำให้การบริหารธุรกิจมีคุณธรรมทำให้สังคมมีความสุขเกิดความยั่งยืนในธุรกิจ แต่งานวิจัยที่เกิดขึ้นมากมายยังไม่มียานวิจัยในมิติของศาสนาที่เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจยุคใหม่ ตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาโดยตรง การประกอบธุรกิจที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของธุรกิจ และขณะเดียวกันจะส่งผลให้สังคมพัฒนาประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขได้นั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องมีการนำความรู้ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาใช้ด้วย จึงจะนำผลประโยชน์มาสู่มนุษยชาติได้อย่างแท้จริง ดังนั้นผู้ประกอบการควรที่จะคำนึงถึงหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เพราะเป้าหมายของหลักคำสอนทั้งหมดล้วนมุ่งให้ผู้ประพฤติตามได้หลุดพ้นจาก ความทุกข์และได้รับความสุขอย่างแท้จริง คำว่าพระพุทธศาสนามีความหมายรวม ซึ่งรวมถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีพระสงฆ์ องค์กร สถาบันกิจการไปจนถึงศาสนสถาน และศาสนวัตถุเข้าด้วยกันถ้าจะเจาะลงไปให้ถึงความหมายที่แท้จริงพระพุทธศาสนาก็มีความหมายตรงตามคำแปลว่า คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าพระพุทธ ศาสนา มุ่งเน้นเรื่องการพ้นทุกข์ และสอนให้รู้จักทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ให้พ้นจากอวิชชา (ความไม่รู้ความจริงในธรรมชาติ) อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์จากกิเลสทั้งปวง คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เน้นการศึกษาทำความเข้าใจ การมีโยนิโสมนสิการด้วยปัญญา และพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริง (ธัมมวิจยะ) เห็นเหตุผลว่าสิ่งนี้มีสิ่งนี้ จึงมี (อิทัปปัจจยตา) จนเห็นตามความเป็นจริงว่าสรรพสิ่งในธรรมชาติเป็นไปตาม กฎพระไตรลักษณ์ และสัตว์โลกที่เป็นไปตามกฎแห่งกรรม แล้วเลือกใช้ หลักธรรม ในพุทธศาสนาที่เหมาะสมที่จะได้สิ่งที่ปรารถนาอย่างถูกต้อง ด้วยความไม่ประมาทในชีวิตให้มีความสุขในทั้งชาตินี้ ชาติต่อๆ ไป (ด้วยการสั่งสมบุญบารมี) ตลอดจนปรารถนาในพระนิพพานของผู้มีปัญญา ดังนั้นผู้ประกอบการควรที่จะคำนึงถึงหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เพราะเป้าหมายของหลักคำสอนทั้งหมดล้วนมุ่งให้ผู้ประพฤติตามได้หลุดพ้นจาก ความทุกข์และได้รับความสุขอย่างแท้จริง คำว่า พระพุทธศาสนามีความหมายรวม ซึ่งรวมถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีพระสงฆ์ องค์กร สถาบันกิจการไปจนถึงศาสนสถาน และศาสนวัตถุเข้าด้วยกันถ้าจะเจาะลงไปให้ถึงความหมายที่แท้จริง

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กันตนา ทองอินทร์. “การนำเอาหลักคำสอนของศาสนาพุทธมาใช้ในการบริหารของนักธุรกิจ ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ”. วารสารการบริหารท้องถิ่น. 8 (1). 16-26.
- ณรงค์ เสียงประชา. (2538). มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2549). พระไตรปิฎกสิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์
สวย จำกัด.
- อรทัย วาณิชดี. (2545). ธุรกิจทั่วไป. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- สุดาทิพย์ ตันตินิกุลชัย และศักดา หงส์ทอง. (2547). ธุรกิจทั่วไป. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์
จำกัด.
- พระราชวรมนูณี (ประยูรค์ ปยุตโต). (2523). จริยธรรม แนวทางการพัฒนาจริยธรรมการประชุมเชิง
วิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2541). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธ
ธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553). การสร้างเครื่องมือประเมินเพื่อพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมและความโปร่งใสขององค์กร. กรุงเทพฯ: บริษัท ดี.เค.ปรีนติ้งเวิลด์จำกัด.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2534). “ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม จริยศาสตร์และจริย
ศึกษาความรู้คู่คุณธรรม” . ใน รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชวรมนูณี (ป.อ.ประยูตโต). (2523). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Molek. “คิดเรื่องกำไรให้น้อยลง และเพิ่มความเป็นมนุษย์ให้มากขึ้น นี่คือธุรกิจในยุคหน้า MARKETING
OPPS”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.marketingoops.com>. [1 ธันวาคม 2566].
- อนุรุธ ว่องวานิช. การดำเนินธุรกิจ แนวพุทธบูรณาการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.dsdw2016.dsdw.go.th>. [1 ธันวาคม 2566].
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. (2566). สัมมาอาชีวะ. ออนไลน์. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/fmrcU>
(22 ธันวาคม 2566)

ท้าวเวสสุวรรณในพุทธสถาน : พระ(ไม่)ควรสร้าง

Thao Wessuwan in the Buddhist shrine: A monk (not) should build

พระปรีชา ปิยวณฺโณ

PhraPreecha Piyavanno

ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

Thanarat Sa-ard-iam

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

Master of Buddhist Studies Program in Buddhist Studies

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand.

phraprichapiywanno@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ท้าวเวสสุวรรณในพุทธสถาน : พระ(ไม่)ควรสร้าง จากการศึกษาพบว่า การสร้างท้าวเวสสุวรรณในพุทธสถานให้ประชาชนนับถือและบูชา นั้น อยู่ที่ศรัทธาของชาวบ้าน และผู้คนมากกว่า หากชาวบ้าน ผู้คนมีความนับถือ ใจรักและศรัทธา การร่วมบริจาคในการสร้างท้าวเวสสุวรรณภายในบริเวณพุทธสถานหรือวัดนั้น ย่อมเกิดขึ้นและเป็นไปได้ หากเป็นความประสงค์ของพระสงฆ์เอง หรือเจ้าอาวาสโปรดให้มีการสร้างท้าวเวสสุวรรณขึ้น ก็ย่อมเป็นไปได้อีก เพราะ ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยปกป้องรักษาสถานที่แห่งนั้น ฉะนั้นสิ่งที่ควรและไม่ควรสร้าง ไม่ว่าจะสิ่งใดก็ตาม ควรระลึกรถึงความเหมาะสม ความศรัทธาและความรักเคารพต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย

คำสำคัญ : ท้าวเวสสุวรรณ, พุทธสถาน

Abstracts

This article is part of the course on Buddhism and Modern Sciences. Master of Buddhist Studies Program Department of Buddhism, Graduate Studies, Surin Buddhist College. The creation of Thao Wessuwan in a Buddhist place for the villagers to respect and worship. It depends on the faith of the villagers. and more people if the villagers and people have respect Love and faith Participating in donations for the construction of Thao Wessuwan within the Buddhist sanctuary or temple area It will happen and it is possible. If it is the will of the monks themselves Or the abbot ordered the creation of Thao Wessuwan. It is possible because it is considered a sacred thing to help preserve that

place. So, what should and should not be created? no matter what Should remember the suitability Faith and love also respect those things.

Keywords: Thao Wessuwan, the Buddhist shrine

บทนำ

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (3 จบ)

อิติปิโส ภาคะวา ยมมะราชาโน ท้าวเวสสุวัณโณ

มะระณัง สุขังอะหัง สุขะโต นะโม พุทธายะ

ท้าวเวสสุวัณโณ จาตุมะหาราชิกา ยักขะพันตาภัทภูริโต

เวสสะ พุสะ พุทธังอะระหัง พุทโธ ท้าวเวสสุวัณโณ นะโม พุทธายะ

บทบูชาท้าวเวสสุวัณข้างต้นนี้เป็นบทสวดบูชาโดยทั่วไปในหมู่ผู้นับถือท้าวเวสสุวัณเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้นับถือมีการรับรู้ถึงบุคลิกภาพอันเป็นสำคัญของท่านว่าท่านมีรูปเป็นยักษ์อุปมาว่ามีพันตาสามารถรู้เห็นโดยรอบ เป็นใหญ่ในหมู่ยักษ์และอมนุษย์เป็นท้าวมหาราชในชั้นจาตุมะหาราชิกา เป็นนายแห่งภูตผีเป็นผู้ที่ตายจากโลกนี้ตายโดยไม่เกิด ดับสิ้นซึ่งกิเลสกองทุกข์ไปด้วยบรมสุข (ปริวัตร ศิระเกียรติ สกุล, 2560, 121-136)

คนไทยมีความเชื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น เชื่อในไสยศาสตร์ เชื่อเรื่องผีนางงามไม้ เชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็น การรับรู้เกี่ยวกับท้าวเวสสุวัณนั้น ในไตรภูมิภพบรรยายว่าท่านเป็นหัวหน้าของจตุโลกบาล เทพเทวาปกครองสวรรค์ชั้นจาตุมะหาราชิกา ปกครองยักษ์จึงทำให้นิรมายกายของท่านปรากฏให้พบเห็นได้ทั่วไปตามสถานที่ต่างๆเช่น บริเวณประตูทางเข้าวัด โบสถ์วิหาร บางคราวอาจพบเห็นท่านในลักษณะรูปเคารพบูชา ที่ตั้งอยู่ในเทวาลัย โดยรูปลักษณะของท้าวเวสสุวัณปรากฏในรูปลักษณะของยักษ์ยืนถือกระบองยาวหรือคทา(ไม้เท้าเป็นรูปกระบอง) เป็นที่เคารพนับถือว่าเป็นเครื่องรางของขลังป้องกันภูตผีปีศาจแต่ในบางแห่งยังพบรูปเคารพของท่านในรูปของชายนั่งในท่ามหาราชลีลามีสลักษณะโดดเด่น คือพระอุระพลุ่ย เป็นที่เคารพนับถือในความเชื่อว่าเป็นเทพแห่งความร่ำรวย โดยผู้นับถือฮินดูชานพระนามท่านว่า “พระกเวร” บางสถานที่พบเห็นท่านในรูปของกายมนุษย์และรูปเทพบุตรอีกทั้งยังมีการสร้างวัดถุมงคลเพื่อบูชาตามความเชื่อ กล่าวกันว่าผู้มีอาชีพสัปเหร่อ หรือมีอาชีพประหารชีวิตนักโทษมักพกพารูปท้าวเวสสุวัณสำหรับคล้องคอเพื่อเป็นเครื่องรางของขลังป้องกันภัยจากวิญญาณร้ายที่จะเข้ามาเบียดเบียน

บทบูชาท้าวเวสสุวัณ

ดังนั้น โดยทั่วไปท้าวเวสสุวรรณมีปรากฏในรูปของยักษ์ซึ่งสามารถพบได้ตามประตูทางเข้าวัด โบสถ์วิหาร แต่ก็ยังมีรูปลักษณะอื่นที่แตกต่างออกไป ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งเหล่านั้นเป็นหลัก และขึ้นอยู่กับ

จุดประสงค์ของผู้ต้นคิดและการออกแบบด้วย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ในการสร้างท้าวเวสสุวรรณในพุทธสถาน

ท้าวเวสสุวรรณ

ยูทงา ทองดี (ออนไลน์) กล่าวว่า ท้าวเวสสุวรรณ หรือ ที่ในภาษาพราหมณ์ เรียกว่า "ท้าวกุเวร" ถ้าในพระพุทธศาสนาจะเรียกว่า "ท้าวไพสพ" เป็นอธิบดีแห่งอสูร หรือ เจ้าแห่งภูตผีปีศาจทั้งหลาย เป็นหนึ่งในท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 เป็นเจ้าแห่งทรัพย์ และเป็นหัวหน้าแห่งยักษ์ทั้งหลาย มีหน้าที่ดูแลให้ความคุ้มครองเทพ

ในทางพระพุทธศาสนาท้าวเวสสุวรรณเป็นผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในการให้ความคุ้มครองพระภิกษุสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ในประวัติพระพุทธศาสนาจะเห็นได้ว่าท้าวเวสสุวรรณมีส่วนในการกราบทูลพระพุทธเจ้า ให้พระสงฆ์ผู้ออกปฏิบัติธรรมตามป่าเขาลำเนาไพรเจริญพุทธมนต์ เจริญพระปริตร เพื่อเป็นเกราะป้องกันภัยต่างๆอันอาจจะเกิดขึ้นจากเทพที่มีมิถุนาทิภูติ

ท้าวเวสสุวรรณ เป็นท้าวมหาราชาคุมทางด้านทิศเหนือและเป็นประธานของท้าวมหาราชทั้ง 4 บนสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ท้าวเวสสุวรรณในสัญลักษณ์รูปยักษ์จะเห็นได้ตามวัด ตามถ้ำ จะมีรูปปั้นยักษ์อยู่ทางด้านหน้าทางเข้า เรามักจะเห็นท้าวเวสสุวรรณในรูปลักษณะของยักษ์ยืนถือกระบองยาวหรือไม้เท้าขนาดใหญ่อยู่ระหว่างขาเหมือนมีขาที่ 3

เนื่องจากท้าวเวสสุวรรณมีรูปร่างพิการจึงเป็นเหตุให้พระพรหมซึ่งเป็นปู้ตั้งชื่อให้ว่า ท้าวกุเวร ในวรรณคดีหลายฉบับหลายตำราโบราณ ได้กล่าวตรงกันว่าอันที่จริงแล้วท้าวเวสสุวรรณเป็นยักษ์ที่มีผิวกายและพัศตราภรณ์สีเหลืองทอง จิตใจดีงามและอุทิศตนถวายพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาและองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คนไทยมีความเชื่อกันว่า ผู้ใดห้อยบูชาท้าวเวสสุวรรณ จะบังเกิดโชคลาภมากมาย ร่ำรวยเงินทอง มีกินมีใช้ไม่ขาดแคลน เสริมปีชง เทพแห่งปีชง ป้องกันภัยจากสิ่งที่มองเห็นและมองไม่เห็น ป้องกันผีภูต ผีวิญญานต่าง ๆ ไม่กล้ามาทำอันตรายใดๆ ให้กับคนในครอบครัว ในร้านนั้น ๆ เพราะภูตผีปีศาจยักษ์ เป็นบริวารท้าวเวสสุวรรณ คนมีลูกเพิ่งคลอด หรือมีเด็กผู้เฒ่าผู้แก่ก็นำผ้ายันต์มาไว้หัวเตียงเพื่อไม่ให้วิญญานมาแก้งเด็ก

จากความเชื่อในข้างต้นทำให้วัดวาอารามต่างๆ สนใจในความศรัทธาของสาธุชน จึงได้สร้างท้าวเวสสุวรรณขึ้นหลากหลายที่ เพื่อเป็นที่สักการะของเหล่าประชาชน เพื่อเป็นศูนย์รวมการทำบุญในท้องที่ ทั้งเป็นการหารายได้เข้าบำรุงพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง แต่สิ่งที่วัดควรจะทำ คือ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับยักษ์ในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏมีในพระไตรปิฎก เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลอย่างถูกต้อง

ยุทธนา ทองดี (ออนไลน์) กล่าวว่า “เมืองโกสุมพิ์ สันนิษฐานว่า เป็นเมืองก่อนประวัติศาสตร์ เราได้สำรวจพบ ขวานหิน ในยุคหิน กลางเมืองโกสุมพิ์ จำนวนมาก และอาจเจริญ ก้าวหน้าขึ้นมาเป็น เมืองโกสุมพิ์ ในยุคทวารวดี และกลายเป็นเมืองร้าง ในราวพุทธศักราช 1๘00 และร้างมานาน กว่า ๗00 ปี เมื่อไปสำรวจ จึงไม่พบสิ่งก่อสร้างใดๆเลย นอกจากกองอิฐกองแลง แร่ตระกรัน จำนวนมากเท่านั้น สิ่งที่ น่าแปลกอีกอย่างหนึ่งในนครโกสุมพิ์ คือศาลท้าวเวสสุวรรณ คุณบรรจบ สิบมี ผู้ใหญ่บ้าน บ้านคลองเมือง พาเราชมรายละเอียดของ เมืองโกสุมพิ์ ท่านสันนิษฐานว่าศาลท้าวเวสสุวรรณอาจ จะเป็นหลักเมือง ของ เมืองโกสุมพิ์ ในสมัยโบราณ ปัจจุบัน ยังมีผู้คนกราบไหว้มิได้ขาด เมืองเป็นรูป วงรี คล้ายกับเมือง ไตรตรึงษ์ มีคันดิน และคูเมือง โดยรอบ ยังมีหลักฐานให้เห็นรอบเมือง ลักษณะเมืองตั้งอยู่บนเนินเขา ริม น้ำปิงมี คลองเมือง เป็นคูเมืองด้านเหนือ นับว่านครโกสุมพิ์ มีชัยภูมิที่เหมาะสมในการรักษาเมืองจากผู้ รุกรานและข้าศึกมีอาจเข้ามาใกล้ได้ มีหน้าผาที่สูงชัน มีน้ำเข้าไปเลี้ยงเมืองตลอดทั้งปี” บันทึกโดยนาย สันติ อภัยราช ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร

ท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ) หรือในภาษาพราหมณ์เรียกว่า "ท้าวภูเวร" ในพระพุทธศาสนาจะ เรียก "ท้าวไพสพ" เป็นอธิบดีแห่งอสูร หรือเจ้าแห่งภูตผีปีศาจทั้งหลาย โดยท้าวเวสสุวรรณเป็นหนึ่งในท้าว จตุโลกบาลทั้ง 4 ผู้คุ้มครองดูแลโลกมนุษย์ สถิตอยู่บนสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ประทับทางทิศเหนือ มี อสูร รากษส และภูตผีปีศาจ เป็นบริวาร โดยถือว่าท่านเป็นหัวหน้าของท้าวจตุโลกบาล อันประกอบไปด้วย "พระอินทร์" (ท้าวธตรฐ) ปกครองโลกด้านทิศตะวันออก "พระยม" (ท้าววิรุฬหก) ปกครองโลกด้าน ทิศใต้ และ "พระวรุณ" (ท้าววิรูปักษ์) ปกครองโลกด้านทิศตะวันตก ส่วนใหญ่เรามักเห็นภาพท้าวเวสสุวรรณในรูปลักษณะของยักษ์ ยืนถือกระบองยาวหรือไม้เท้าขนาดใหญ่อยู่ระหว่างขา เหมือนมีขาสามขา เพื่อ พิทักษ์รักษาพุทธสถาน อีกทั้งยังมีหน้าที่จดความดีของคนทางทิศเหนือไปจารึก และประกาศให้เทพดา บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ได้รับรู้อีกด้วย

ตามตำนานทางพระพุทธศาสนาเชื่อกันว่า ในอดีตชาติท้าวเวสสุวรรณเคยเป็นพราหมณ์ เปิดโรงงานค้าขายที่บ้อยจนร่ำรวย ด้วยความใจบุญจึงได้นำเงินทองไปบริจาคให้ผู้ยากไร้ และด้วยกุศลผลบุญที่บำเพ็ญมานับหลายพันปี พระพรหม และพระอิศวร จึงให้พรแก่ท้าวเวสสุวรรณให้เป็นอมตะ และเป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติทั่วปฐพี เป็นเทพแห่งความร่ำรวย ดังนั้นผู้คนจึงนิยมจำหลักรูปท้าวเวสสุวรรณไว้เคารพบูชาเพื่อความมั่งคั่ง

อีกหนึ่งตำนานในพระพุทธศาสนาเชื่อกันว่า ในชาติหนึ่งท้าวเวสสุวรรณ เดิมชื่อ กุเวรพราหมณ์ ได้ทำบุญกุศลมาก จนชาติต่อมาได้เป็นกษัตริย์ครองกรุงราชคฤห์ พระนามว่า พระเจ้าพิมพิสาร และทรงเป็นพระสหายกับเจ้าชายสิทธัตถะ ต่อมาเจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เสด็จมาโปรดพระเจ้าพิมพิสารจนบรรลุเป็นโสดาบัน และได้ถวายพระเวฬุวันมหาวิหารให้พระพุทธเจ้าเข้าประทับ จึงเป็นอันสงฆ์ให้ไว้มาอันสวยงาม และการที่พระเจ้าพิมพิสารถวายทานบ่อย ๆ จึงเป็นปัจจัยให้มีทิพย์สมบัติมากมาย เมื่อได้เป็นเทวดาก็ทรงมีอำนาจมาก

ขณะที่ตามตำนานของพราหมณ์เชื่อกันว่า ท้าวเวสสุวรรณ หรือท้าวกุเวร หรือกุเปริน เป็นพี่ชายต่างมารดาของทศกัณฐ์ แต่ไปนับถือท้าวมหาพรหมซึ่งเป็นเทวดา เพราะปรารถนาจะบำเพ็ญบารมี ทำให้ผิดใจกับพ่อซึ่งอยู่ในตระกูลยักษ์ โดยท้าวมหาพรหมทรงโปรดปรานท้าวกุเวร จึงประทานบุษบกให้ เพื่อให้ล่องลอยไปไหนมาไหนได้ตามใจปรารถนา ก่อนที่ทศกัณฐ์จะไปแย่งบุษบกของท้าวกุเวรที่ท้าวมหาพรหมประทานให้ และยึดกรุงลงกาที่ท้าวกุเวรปกครองอยู่มาได้สำเร็จ ท้าวมหาพรหมจึงสร้างนคร "อลกา" ให้ท้าวกุเวรใหม่ (kapook, 2565)

ความเป็นมาของศาลท้าวเวสสุวรรณ

ยุทธนา ทองดี (ออนไลน์) กล่าวว่า “จากคำสัมภาษณ์ นายบรรจบ สีสมี อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านคลองเมือง ตำบลโกสุมพิ อำเภอกอสน์พินนคร จังหวัดกำแพงเพชร ได้ความว่า “...ศาลท้าวเวสสุวรรณสร้างขึ้นตั้งแต่ก่อนที่ผมจะเกิด ก่อนปี พ.ศ. 2500 แน่นอน เคยเป็นศาลไม้ ได้รับการบูรณะใหม่ในสมัยนายจรัส กิ่งน้อย อดีตนายอำเภอกอสน์พินนคร ช่วงปี 254๗ - 254๘ กลายเป็นศาลปูนแบบที่เห็นใน

ปัจจุบัน ชาวบ้านแถบนี้ให้ความเคารพนับถือมากในบางปีจะมีการจัดการทำบุญขึ้นที่ศาลเพราะเชื่อว่าเป็น
ทั้งหลักเมือง เป็นทั้งเทพที่ดูแลเมืองโกสุมพินครแห่งนี้ เวลาข้าราชการประจำอำเภอย้ายมาก็ไม่พื้นที่
จะต้องมาสักการะศาลท้าวเวสสุวรรณแห่งนี้ก่อนถึงจะเข้าทำงานได้ จากคำบอกเล่าของคนแก่ในหมู่บ้าน
นี้บอกอีกว่าบริเวณข้างบนนั้นเคยเป็นเจดีย์เก่า”

ราม วัชรประดิษฐ์ (2565) กล่าวว่า ตำนานท้าวเวสสุวรรณ มีกำเนิดจากหลายตำนานรูปร่างหน้าตา
ของท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ) จะเป็นที่คุ้นเคยในบ้านเราเป็นอย่างดี คือ เป็นรูปยักษ์ถือตะบองขนาดใหญ่
ด้วยท่านเป็นเจ้าของสุร รากษสและภูตผีปีศาจ ท้าวเวสสุวรรณคือใคร ถ้าหากจะพูดถึง “เจ้า”
หรือ “นาย” แห่งภูตผีปีศาจทั้งหลายแล้ว เรามักจะเอ่ยนาม “ท้าวเวสสุวรรณ” หรือที่พราหมณ์เรียกกันว่า
“ท้าวกุเวร” และทางพุทธเรียก “ท้าวไพสพ” ซึ่งสถิตอยู่ในสวรรค์ชั้นล่างสุดของฉกามาพจร ชื่อสวรรค์ชั้น
จตุมหาราชิกาภูมิ

รูปร่างหน้าตาของ ท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ) จะเป็นที่คุ้นเคยในบ้านเราเป็นอย่างดี คือ เป็น
รูปยักษ์ถือตะบองขนาดใหญ่ ด้วยท่านเป็นเจ้าของสุร รากษส และภูตผีปีศาจ คนโบราณจึง มักทำ รูป
ท้าวเวสสุวรรณ แขนงไว้เหนือเปลเด็กอ่อน เพื่อป้องกันไม่ให้ภูตผีปีศาจมารบกวนเด็กเล็ก และนิยมทำ ผ้า
ยันต์รูปท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ) หรือจำหลักเป็นด้ามของมีดหมอที่สัปเหร่อใช้กำราบวิญญาณ
เนื่องจากสมัยก่อนเวลาเผาศพก็ยกขึ้นกองฟอนแล้วใส่ไฟเผา พอร้อนเข้าเส้นเอ็นก็ยึดถึงขนาดลุกขึ้นนั่ง
สัปเหร่อเลยต้องใช้มีดกรีดตามเส้นเอ็นก่อน ที่นี้พอยกขึ้นเผาศพก็จะไม่กระตุกกระตัก เลยเป็นความเชื่อ
ว่ามีดหมอจำหลักรูปท้าวเวสสุวรรณสามารถปราบผีได้ คติความเชื่อ ตำนานท้าวเวสสุวรรณ ประวัติท้าว
เวสสุวรรณ ตำนานท้าวเวสสุวรรณ คติความเชื่อแบบไตรภูมิ เชื่อว่ามีท้าวโลกบาลประจำอยู่ 4 ทิศ จึงนิยม
จำหลักอยู่ตามบานประตูโบสถ์ วิหาร เรียกว่า “ทวารบาล” หมายถึง ผู้ดูแลประตู บางครั้งพบทวารบาล
บางแห่งเป็นแบบจีน แทนที่จะเป็นรูปเทวดาแบบไทยถือพระขรรค์ กลับเป็นเทวดาจีนคล้ายตัวจิ้ง ธิ
หอก ดาบ หรือง้าว เขยิบอยู่บนสิงโตจีน เราเรียกว่า “เสี้ยวกาง” หรือ “เซี้ยวกาง” เข้าใจว่าเป็นอิทธิพล
ของจีนที่เข้ามาสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 เนื่องจากพระองค์นิยมงานศิลปะ
และสถาปัตยกรรมแบบจีน ท้าวเวสสุวรรณ ขอ ท่านเจ้าคุณศรี(สนธิ) วัดสุทัศนเทพวราราม ท้าวจตุ
โลกบาลประจำทิศทั้งสี่จะประกอบด้วย "ทิศตะวันออก" พราหมณ์เรียก พระอินทร์ พุทธเรียก ท้าวตรฐมี
คนธรรพ์ เป็นบริวาร "ทิศตะวันตก" พราหมณ์เรียก พระวรุณ พุทธเรียก ท้าววิรูปักษ์ มีนาค ครุฑ และ
เทวดา เป็นบริวาร "ทิศใต้" พราหมณ์เรียก พระยม พุทธเรียก ท้าววิรุฬหก มกุมภันต์ เป็นยักษ์มีอันทะ
ใหญ่เท่าหม้อตาลเป็นบริวาร และ "ทิศเหนือ" ได้แก่ ท้าวเวสสุวรรณ พราหมณ์เรียก ท้าวกุเวรพุทธเรียก
ท้าวไพสพ มี อสูร รากษส และภูตผีปีศาจ เป็นบริวารท้าวกุเวร นอกจากนี้ในตำราโบราณและงาน
วรรณคดีกล่าวตรงกันว่า ท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ) เป็นยักษ์ที่มีพัศตราภรณ์และผิวกายสีเหลืองทอง

จิตใจดีงาม ดำรงอยู่ในสัตยธรรม ถึงขนาดอุทิศตนถวายพิทักษ์รักษาพุทธสถาน และองค์พระพุทธรูป เช่น รูปหล่อปิดทองด้านซ้ายของฐานองค์พระพุทธรูปชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จ.พิษณุโลก ก็ทำเป็นรูปท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ)

ส่วนด้านขวาเป็นยักษ์อีกตนหนึ่งชื่อ "อาฬวยักษ์" เหตุที่เรียกกันว่า "ท้าวเวร" เนื่องจากพระพรหมเห็นว่ามรูปร่างไม่ดี ร่างกายพิการต้องถือไม้เท้า จึงตั้งชื่อให้ตั้งนั้น ที่บ้านเรามาจำหลักเป็นยักษ์ถือตะบองยันพื้น ก็คงจะมีเค้าเงื่อนมาจากเรื่องดังกล่าว ความหมายของชื่อ "ท้าวเวสสุวรรณ" นั้น เวส แปลว่า พอค้า หมายถึง พอค้าอันมีทรัพย์ อันได้แก่ ทองคำ เนื่องจากท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ) เคยมีอดีตชาติเป็นพราหมณ์ เปิดโรงงานค้าขายที่บอจยจรรยาวย และได้นำเงินทองบริจาคให้ผู้ยากไร้เมื่อเกิดใหม่จึงได้ครองเมืองวิสานนนคร ผู้คนจึงเรียกว่าเวสวาน ด้วยกุศลดังกล่าวจึงได้รับพรจากพระพรหมให้เป็นอมตะไม่ตายและให้เป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติต่างๆ ทัวแผ่นดินบ้านเรารู้จักกันในชื่อ "ปู่โสมเฝ้าทรัพย์" หรือในชื่อ "ธนบดี" แปลว่า ผู้เป็นใหญ่ในทรัพย์ หรือ "ธเนศวร" แปลว่า เจ้าแห่งทรัพย์ อีกทั้งมีหน้าที่คอยจดความดีของคนทางทิศอุดรขึ้นไปจาริกและประกาศให้ปวง เทพยดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์รับรู้ ผู้คนจึงนิยมจัดสร้าง หรือ จำหลักรูปท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ) และเคารพบูชาเพื่อความมั่งคั่งอีกด้วย คาถาท้าวเวสสุวรรณ ผ้ายันต์ท้าวเวสสุวรรณ วัดพราหมณี วัดหลวงพ่อกแดง รูปหล่อท้าวเวสสุวรรณ เจ้าคุณศรี (สนธิ) วัดสุทัศน์ วัดมณฑลที่นิยมทำเป็นรูปท้าวเวสสุวรรณก็จะมีมากมาย อาทิ ท้าวเวสสุวรรณ (ท้าวเวสสุวรรณ) ของท่านเจ้าคุณศรี(สนธิ) วัดสุทัศน์เทพวราราม

คาถาบูชาท้าวเวสสุวรรณ

ยุทธนา ทองดี (ออนไลน์) กล่าวว่า จุดธูป 9 ดอก ดอกกุหลาบแดง 9 ดอก ตั้งนะโม 3 จบ ระลึกถึงคุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์คุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์

“อิติปิ โส ภะคะวา ยมมะราชาโน ท้าวเวสสุวรรณโณ มะระณัง สุขัง อะหัง สุขะโต นะโม พุทธายะ ท้าวเวสสุวรรณโณ จาตุมะหาราชิกา ยักขะพันตาภัทธูโรโต เวสสะ พุสะ พุทธัง อะระหัง พุทโธ ท้าวเวสสุวรรณโณ นะโม พุทธายะ”

เชื่อกันว่าสวด 9 จบ จะทำให้จะบังเกิดโชคลาภมากมาย ร่ำรวยเงินทอง มีลาภยศ สรรเสริญ พุทธศาสตร์ ตั้งต้นด้วยปัญญาไสยศาสตร์ ตั้งต้นด้วยความเชื่อ จาก พุทธศาสนิกชน

สถานที่ไหว้ท้าวเวสสุวรรณทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

(kapook, 2565) กล่าวว่า สถานที่ไหว้ท้าวเวสสุวรรณทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ยกตัวอย่าง ได้แก่

1. ศาลเจ้าหลักเมืองอุดรธานี

บริเวณศาลหลักเมืองจะมีรูปปั้นท้าวเวสสุวรรณ 1 ใน 4 ของท้าวจตุโลกบาลผู้ปกครองเหล่าอสูร มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ และความเป็นสิริมงคลในแต่ละด้านที่แตกต่างกันไป
ที่ตั้ง : ถนนพานพร้าว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

2. วัดพระนอนแม่ปูคา จังหวัดเชียงใหม่

วัดพระป้าน หรือวัดพระนอนแม่ปูคา ประดิษฐานท้าวเวสสุวรรณ ทางด้านทิศตะวันออกของวิหารหลวงพระป้าน มีอยู่สองปางคือปางหน้ายักษ์และปางหน้าเทพ ความสูง 6 เมตร ประชาชนบูชาเพื่อเสริมดวง และเพื่อให้ทำมาค้าขายร่ำรวย

ที่ตั้ง : ตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

เฟซบุ๊ก : วัดพระนอนแม่ปูคา อุทยานครูบาเจ้าศรีวิไชย

3. วัดจุฬามณี จังหวัดสมุทรสงคราม

สถานที่ไหว้ท้าวเวสสุวรรณที่มีชื่อเสียง ณ วัดจุฬามณี เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ตอนปลาย โดยท้าวเวสสุวรรณโณ จตุมาหาราชิกา ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง สามารถไปไหว้ได้ทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.00-24.00 น. สถานที่ตั้ง : 93 หมู่ 9 ตำบลบางช้าง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

4. วัดบัวขวัญ พระอารามหลวง จังหวัดนนทบุรี

วัดที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ท้าวเวสสุวรรณประดิษฐานอยู่ลานเทพ ข้างศูนย์วัดอุดมคลองวัดบัวขวัญฯ ประชาชนนิยมมากราบไหว้ให้เกิดความสุขสวัสดิ์มงคลแก่ชีวิต โชคดีมีลาภ พ้นเคราะห์ภัย เดินทาง

ปลอดภัยแล้วคลาดจากอันตราย สถานที่ตั้งคือ ซอยงามวงศ์วาน 23 ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี

5. วัดท่าอิฐ จังหวัดนนทบุรี

วัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นสถานที่ประดิษฐานท้าวเวสสุวรรณ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551
แกะสลักจากไม้ประดู่แดง มีความสูง 2.5 เมตร ตั้งอยู่ภายในวิหารท้าวเวสสุวรรณ ด้านหลังวิหารหลวงพ่อ
โตสันทา พระพุทธรูปองค์ใหญ่ปางปฐมเทศนา ประดิษฐานอยู่ในวิหารเล็ก นอกจากนี้ยังเป็นທີ່ประดิษฐาน
หลวงพ่อยะ พระประธานปางสมาธิเก่าแก่คู่วัดอยู่ในพระอุโบสถอีกด้วย

คาถาบูชาท้าวเวสสุวรรณ

ตั้งนะโม 3 จบ

อิติปิโส ภะคะวา ยมมะราชาโน ท้าวเวสสุวรรณโณ มะระณัง สุขัง อะหัง สุขะโต นะโม พุทธายะ
ท้าวเวสสุวรรณโณ จาตุมะหาราชิกา ยักขะพันตาภัทฑูริโต เวสสะ พุสะ พุทธัง อะระหัง พุทโธ ท้าว
เวสสุวรรณโณ นะโม พุทธายะ สถานที่ตั้ง : ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ทัศนะของผู้เขียน

การบูชาท้าวเวสสุวรรณนั้น ขึ้นอยู่กับความศรัทธาของแต่ละบุคคล จากหัวเรื่อง ท้าวเวสสุวรรณ
ในพุทธสถาน พระ(ไม่)ควรสร้างนั้น ทัศนะของผู้เขียนมีความเห็นว่า การสร้างท้าวเวสสุวรรณในพุทธ
สถานให้ชาวบ้านนับถือและบูชานั้น อยู่ที่ศรัทธาของชาวบ้าน และผู้คนมากกว่า หากชาวบ้าน ผู้คนมี
ความนับถือ ใจรักและศรัทธา การร่วมบริจาคในการสร้างท้าวเวสสุวรรณภายในบริเวณพุทธสถานหรือวัด
นั้น ย่อมเกิดขึ้นและเป็นไปได้ หากเป็นความประสงค์ของพระสงฆ์เอง หรือเจ้าอาวาสโปรดให้มีการสร้าง
ท้าวเวสสุวรรณขึ้น ก็ย่อมเป็นไปได้อีก เพราะ ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยปกป้องรักษาสถานที่แห่งนั้น

ดังนั้นแล้ว สิ่งไม่ควรและไม่ควรสร้าง ไม่ว่าจะสิ่งใดก็ตาม ควรระลึกถึงความเหมาะสม ความศรัทธา
และความรักเคารพต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย

บทสรุป

ท้าวเวสสุวรรณ หรือ ท้าวกุเวร นับว่าเป็นหนึ่งในวัตถุทางความเชื่อ ที่เน้นผลในด้านโชคลาภ และป้องกันอุบัติเหตุร้ายแรง ในฐานะ “ธนบดี” หรือ ผู้ประทานโชคลาภและความมั่งคั่ง และ “เจ้าแห่งยักษ์ นายแห่งผี” ที่มีฤทธิ์ขับไล่ความชั่วร้ายและภูติผีวิญญาน ซึ่งก่อนหน้านั้นเรารู้จักผ่านพิธีกรรมอย่างการสวด “ภาณยักษ์” ที่มีกจัดขึ้นตามวัดต่างๆ ก่อนที่จะมีการสร้างเป็นรูปเคารพอย่างแพร่หลาย

สำหรับท้าวเวสสุวรรณที่ปรากฏในสังคมไทยแม้จะมีชื่อเรียกอื่น ๆ แตกต่างกันไปมากมาย แต่เท่าที่ประมวลจากรูปแบบและเทวลักษณะที่พบสามารถจำแนกออกเป็น 3 รูปแบบหลักด้วยกัน คือ 1) ท้าวเวสสุวรรณ ที่มีปรากฏในรูปยักษ์ (หน้ายักษ์) ทรงเครื่องยืนถือกระบอง สันนิษฐานว่าการสร้างเทวลักษณะดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากโขงละคร ขณะเดียวกันภายหลังได้มีการสร้างหน้าเทพ (บ้างเรียกหน้ามนุษย์) ขึ้นอีกด้วย 2) พระโพธิสัตว์ซัมลหรือท้าวกุเวร ทรงเครื่องแบบกษัตริย์ ร่างกายอวบอ้วน พุงพลุ้ย เป็นเทพเจ้าแห่งโชคลาภในพุทธศาสนิกายมหายาน-วัชรยาน ซึ่งบางครั้งมีการไปเทียบเคียงกับปู้ไฉ่ซิ่ง (ปางดู หรือ คล้ายกับท้าวเวสสุวรรณหน้ายักษ์) เนื่องจากเป็นเทพเจ้าแห่งโชคลาภเหมือนกัน 3) กูเบร่า (Kubera) หรือท้าวกุเวรศิลปะแบบอินเดีย ทรงเครื่องแบบกษัตริย์ ร่างกายอวบอ้วน พุงพลุ้ย เช่นเดียวกับพระโพธิสัตว์ซัมล มักปรากฏร่วมกับพระลักษมี ซึ่งในคติฮินดูเชื่อว่าเป็นเทพแห่งโชคลาภและความมั่งคั่ง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการกำหนดแนวปฏิบัติสำหรับผู้บูชา การที่ผู้ศรัทธาเดินทางไปกราบไหว้บนบานเป็นจำนวนมากนั้น เป็นสถานการณ์ที่พบเห็นได้โดยทั่วไปเมื่อสังคมไทยเกิดวิกฤติโดยเฉพาะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ที่จะมีการประกอบสร้างวัตถุทางความเชื่อที่มีคุณสมบัติ “ขอได้ไหว้รับ” จนกลายเป็นอุตสาหกรรมทางความเชื่อ ซึ่งท้าวเวสสุวรรณเองก็ไม่ต่างกัน ดังนั้นหากมองในมิติที่สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้มีทุกข์ทางใจ จึงควรสร้างท้าวเวสสุวรรณในพุทธสถานได้ แต่หากมองในมิติของพุทธพาณิชย์ก็ไม่ควรสร้างไว้ในพุทธสถาน

บรรณานุกรม

- ปรีวัตร ศิระเกียรติสกุล. (2560). “ท้าวเวสสุวรรณคือใครในคัมภีร์ทางพุทธศาสนาและฮินดู”. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 14 ฉบับที่ 3: 121-136.
- ยุทธนา ทองดี. (2566). ท้าวเวสสุวรรณ ศรัทธาความเชื่อ เมืองโบราณโกสัมพี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.sunti-apairach.com/letter/index.php?topic=1456.0;wap2>
[30 ธันวาคม 2566].

เอกสารโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และนานาชาติ ครั้งที่ 1 (แบบออนไลน์)

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันเครือข่าย (วันที่ 21 มกราคม 2567)

kapook. (2566). สถานที่ไหว้ท้าวเวสสุวรรณ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://travel.kapook.com/view251054.html> [30 ธันวาคม 2566].

ราม วัชรประดิษฐ์. (2566). คติความเชื่อ ตำนานท้าวเวสสุวรรณ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<https://siamrath.co.th/n/328083> [30 ธันวาคม 2566].

The Quality of Work Life of Employees in The Food and Drink Company Limited

Pongsatean Leungalongkot

Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Thailand.

Saurachai Srinisanskun

Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Thailand.

Teera Kulsawat

Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Thailand.

Pattrawadee Makmee

Faculty of Education, Burapha University, Thailand

Email: pongsate@hotmail.com. pattrawadee@gmail.com.

Abstracts

Worldwide, both developed and developing countries are becoming more interested in work-life quality. This movement goes beyond basic work organization and employment stability for employees. Thus, quality of work life refers to how satisfied or unsatisfied an individual is with their line of work. Individuals who have a high quality of work life are those who are happy in their jobs, whereas those who have a low quality of work life are those who are unsatisfied. Whether a business is in the public or private sectors, its workforce is one of the most important resources for its effectiveness. Employee commitment and effort, together with their level of satisfaction with the workplace, are essential to the organization's success. This research aims to study the level of quality of work life and compare the differences of the employees' quality of work life (QWL) by sexes, ages, education, experiences in The Food and Drink Company Limited. The questionnaire was employed as a research instrument. There were 170 participants used as a sampling group and were selected by using simple random sampling technique. The statistical analysis used descriptive statistic; In addition to test the hypothesis by analyzing the data to compare between dependent and independent variables, Independent sample t – test and One - Way ANOVA were used. The significant difference was set at 0.05. The results revealed that in the overall picture, it was found that the sample group rated the level of quality of work life at the high level. The research also found that, the employees who have different sexes, ages and educations have not different opinion toward quality of work life. The employees who have different

experiences have different opinion toward quality of work life. The study's findings are crucial for understanding the situation and for enhancing the quality of life of workers employed at The Food and Drink Company Limited.

Keywords: Quality of Work Life, Employees, The Food and Drink Company Limited

Introduction

Employees are motivated by Quality of Work Life efforts that meet their social and psychological requirements in addition to their financial ones. People in successful firms are supported and given resources to help them maintain balance. In this process, companies are coming up with fresh and creative solutions to enhance each employee's quality of work and work life in order to increase commitment and morale. It holds that giving people the freedom to manage their own work and make decisions improves their performance. In order to assure increased productivity and job happiness, quality of work life aims to establish a culture of work dedication in businesses and society at large. (Walton,1975). As a result, possibilities for active participation in group arrangements or problem-solving that benefits both employers and workers based on labor cooperation management constitute a high quality of work life. People also think of the quality of work life as a collection of practices including self-governing teams, enriching jobs, and high levels of participation that are meant to increase productivity and job happiness. Employee dedication to the company and the conditions that foster this dedication are necessary. Furthermore, the term "quality of work life" refers to a broad concept that encompasses an individual's job-related well-being as well as the degree to which work experiences are gratifying, meaningful, free from stress and other unfavorable personal outcomes (Rossi et al, 2006).

Quality of work life has assumed increasing interest and importance in both industrialized as well as developing countries of the world. It is more than a sheer work organization movement which focuses on job security and economic growth to the employees. Thus, Quality of Work Life refers to the level of happiness or dissatisfaction with one's career. Those who enjoy their careers are said to have a high Quality of Work Life, while those who are unhappy or whose needs are otherwise unfilled are said to have a low Quality of Work Life. This business manufactures foods and beverages. Producing health supplements, it functions as an industrial food factory. Employing 290 people in

total, it is situated in the province of Chonburi. Massive employee departures might harm the business in a variety of ways, including:

Belief erosion: The organization's capacity to keep skilled and knowledgeable workers may suffer when they go. The company's policies about terminating workers may result in increased costs for employee benefits. Employing new employees may be necessary if the company is to replace leaving employees. This might involve spending time and money on hiring new individuals (Chaiwong, 2009).

On the other hand, there is no empirical study about to show the clear picture about the prediction of quality of work. Result of this research will be beneficial to the company in setting some new policies and managing the tasks so that they can be implemented to motivate on-the-job private officials and the others who want to apply to work for the government in the provincial halls.

Objectives of Research

- 1) To study the level of quality of work life in The Food and Drink Company Limited.
- 2) To compare the differences of the employees' quality of work life (QWL) separate by sexes, ages, education, experiences in The Food and Drink Company Limited.

Research Conceptual Framework

The conceptual framework consisted of these main ideas with Walton's eight components (1975).

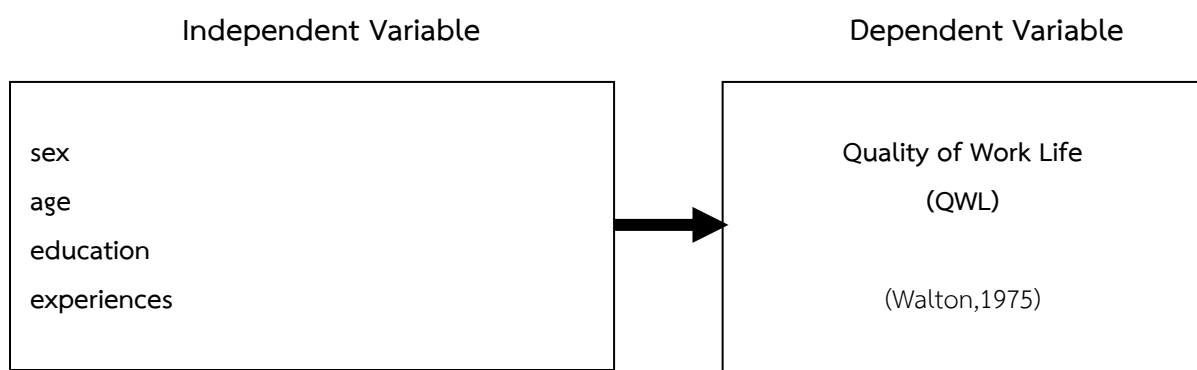

Figure 1: Conceptual Framework

Hypotheses

The research hypothesis consisted of the following statements:

- 1 The employees who have different sexes have different opinion toward quality of work life.
- 2 The employees who have different ages have different opinion toward quality of work life.
- 3 The employees who have different educations have different opinion toward quality of work life.
- 4 The employees who have different experiences have different opinion toward quality of work life.

Scope of Research

Area to do research. The scope of this article encompasses examining the Quality of Work Life (QWL) among employees at The Food and Drink Company Limited. The population of this study consisted of 290 employees from the the Food and Drink Company Limited. It focuses on assessing employees' satisfaction levels with their work life and identifying how these levels vary across different demographic groups, including sex, age, education, and experience.

Methodology

The population of this study consisted of 290 employees from the the Food and Drink Company Limited. The sample group was 170 employees calculated by using Taro Yamane formular. A simple random sampling was applied to get the sample size. (Chaleamphol Srihong,1999 p. 9)

Research Instrument

The researcher constructed a questionnaire to collect the data and the reliability of the questionnaire was .985. There were 2 parts in the questionnaire:

Part1. It dealt with the basic information of the respondent such as sex, age, education and working experience.

Part2. It dealt with the level of quality of work life in The Food and Drink Company Limited.

Data Analysis

The analysis of data was managed in the following manners.

1. To describe the general characteristics of the sample group, descriptive statistic, frequency and percentage were used.
2. To describe the level of quality of work life in The Food and Drink Company Limited, mean and standard deviation were used.
3. To test the hypothesis by analyzing the data to compare between dependent and independent variables, Independent sample t – test and One - Way ANOVA were used. The significant difference was set at 0.05.

Conclusion

Quality of work life, In overall, from the data analysis, the Quality of Work Life the sample group rated the level of quality of work life at the high level It results from the subsequent causes: A Positive Work Environment: The organization offers a friendly, innovative, and encouraging work environment that can improve workers' quality of life. Development Opportunities: Employees gain confidence and a sense of empowerment when they have the chance to study and acquire new skills. Flexibility in the Workplace: Offering employees the opportunity to work from anywhere and at any time helps them strike a balance between their personal and professional lives. Accurate Evaluation and Recognition: Getting accurate performance evaluations and recognition for one's efforts can help one feel more confident and satisfied with their work. Good Programs: Having access to credit card payment plans, health insurance, retirement plans, or other perks can enhance the quality of one's working life.

And Allocating Benefits Appropriately (Vroom, 2002).

To compare the differences of the employees' quality of work life

1 The employees who have different sexes have not different opinion toward quality of work life. Employees' gender has no impact on their quality of life at work. There is no connection between a person's gender and their general quality of life or capacity for employment. Expertise is dependent on preparation, expertise, and

experience, among other things. The desire to put in the effort and pursue a high-quality life that is consistent with their objectives is ultimately what matters. Gaining recognition and support from the team and the organization, working on interesting and difficult projects, and having flexibility in the job are all necessary to create a higher quality of life. It is unfounded to assume that a person's gender has an uneven influence on their quality of life at work (Schermerhorn, 2005).

2 The employees who have different ages have not different opinion toward quality of work life. The age of an employee has no bearing on their quality of life. This is true because a person's total life happiness and experiences have a greater bearing on their quality of life than their age. Different ages of people may all live wonderful, fulfilling lives. Employees' quality of life is influenced by a number of things, including having a supportive team and company, having chances for both professional and personal growth, obtaining accurate performance reviews, and receiving assistance from management. Age disparities thus do not adversely affect each employee's quality of life in an uneven way (Slone & Witney,2007).

3 The employees who have different educations have different opinion toward quality of work life. Employee education has no bearing on their quality of life. More than any schooling, their performance and work ethic determine their success and quality of life. Differently educated workers can nonetheless be productive and lead fulfilling lives. Individuals' quality of life is influenced by a multitude of variables, including but not limited to their work environment, abilities, experience, growth opportunities, and support from their team and employer. Education is only one of these elements. As a result, people of various educational backgrounds may nevertheless have fulfilling lives (Nadler & Lawler, 1983).

4 The employees who have different experiences have different opinion toward quality of work life. Because each employee's job experience is unique, their quality of life differs as well, which has an immediate effect on their status and level of pleasure in their everyday lives. A person's professional talents and level of knowledge in their disciplines are influenced by their different job experiences. It also gives workers confidence and gives them the ability to handle a variety of scenarios that come up at work. Good work environment, chances for skill and knowledge growth, accurate performance assessments, and support from the team and the company they work for are some other aspects outside job experience that might impact one's quality of life.

Consequently, each employee's quality of life may be significantly impacted by a variety of work situations (Tompkins,1995).

New knowledge

The new knowledge presented in this article is centered on the understanding of Quality of Work Life (QWL) among employees at The Food and Drink Company Limited. Specifically, it provides insights into how employees' satisfaction with their work life does not significantly differ across demographic variables such as sex, age, and education. However, it reveals that employees' experiences significantly impact their perceptions of QWL, with those having different levels of experience expressing different levels of satisfaction. This finding is particularly important as it suggests that individual job experiences are a critical factor influencing employees' perceptions of their quality of work life. Additionally, the study identifies Adequate and Fair Compensation, Safe and Healthy Working Conditions, and the Opportunity to Use and Develop Human Capacity as the top three components influencing QWL. This knowledge contributes to the broader discourse on employee satisfaction and work-life quality, offering valuable insights for both scholars and practitioners aiming to enhance organizational environments.

Suggestion

Policy Recommendations

1.1 The results showed that Adequate and Fair Compensation gained the highest average. In order to guarantee that workers are pleased and get fair treatment based on merit and reason, it is essential to company should provide fair and sufficient remuneration.

Recommendations for practice

2.1 The company should have collaboration and cultivates wholesome connections.

2.2 The company should promote part in social activities is a great way to establish positive relationships with coworkers.

Recommendations for further study

There should be a study conducted on the level of quality of work life in other company.

Bibliography

- Chaiwong S. (2009). *Information Technology Development for Mooban Paprawnok Village Fund, Tambon Padad, Muang District, Chiangmai Province*. An M.Sc. independent study (Information technology and management), Graduate School, Chiangmai University.
- Chaleamphol Srihong.(1999). *Research Methodology*. n.p.
- Nadler, D., & Lawler, E. (1983). *Quality of Work Life: Perspectives and directions*. Organization Dynamics.
- Rossi, A.M., Perrewee, P. L. & Sauter, S. L. (2006). In Dr Julia Connel and Zeenobiyah Hannif: Call Centres, Quality of Work Life & HRM Practices: An In-House/Outsourced Comparison.
- Schermerhorn, J. R. (2005). *Management*. (8th ed). John Wiley & Sons, United States of America.
- Slone, A. A. & Witney, F. (2007). *Labor Relations*. (12th ed). Pearson Prentice Hall.
- Tompkins, J. (1995). *Human Resource Management in Government*. Harper Collins College Publsiher. New York.
- Vroom, V. H. (2002). *Work and Motivation*. In James A. Buford and Jr. James R. Lindner. Human Resource Management in Local Government.
- Walton, R. E. (1975). In Raduan Che Rose, LooSee Bech, Jegak Uli and Khairuddin Idris (2006). *Quality of Work Life: Implication of Career Dimension*, J.S.S.

THE DEVELOPMENT OF MORAL AND SOCIAL RESPONSIBILITY OF LOCAL LEADERS

Phramaha Narin Surapinyo, (Emphan)

Phra Sittirak Juntasaro (Moohuana)

Poonsak Kamol

Sawart Phanna

Abstracts

The objectives of the research were 1) to study characteristics of moral and social responsibility of local leaders, 2) to study the activities of developing moral and social responsibility of local leaders, and 3) to present the development of moral and social responsibility of local leaders. The research was the qualitative method by interviewing 70 local leaders and the focus group of 15 scholars: 1) 10 local leaders 2) 3 political experts, and 3) 2 activity experts, in order to study the development of moral and social responsibility of local leaders and cultivate understanding about moral and social responsibility to local leaders for further practice later on.

The result of the research found that the development of moral and social responsibility of local leaders is very important because local leaders are the base of government. Thus, it is necessary to develop local areas first by means of developing characteristics of moral and social responsibility of local leaders as follows: in terms of characteristics of moral, the local leaders should live sufficient lives, realize the time value, dare to decide, be punctual, realize the benefits of public activities, govern reasonably, understand regulations, and frequently develop themselves. In terms of characteristics of social responsibility, the local leaders should eagerly intend to develop their own areas, serve the people willingly and friendly, be able to adapt themselves and have long visions. The study of development activities of moral and social responsibility of local leaders through three training activities of local leaders, namely, (1) activity of revealing, (2) activity of four-direction animals, and (3) activity of deep listening found that the local leaders trained could see themselves clearly and were prepared to intently listen to issues of the community. By cultivating and developing moral and social responsibility to the local leaders, if the local leaders are virtuous, the local people will follow them and practice like them. Then it surely brings about happiness to the community, the society and the nation. These activities can create model local leaders dependable and respectable for the people. It is, therefore, seen that the important point

of developing moral and social responsibility of local leaders is that the local leaders must have morals

.**Keywords:** development, moral and social responsibility, local leaders

Introduction

Lifestyles and life living in society include different people with various cultures, religions, beliefs and living styles, so the leader's moral and social responsibility are very important to inspire or rouse the people in society by religious teachings and the principle of the middle-way living in Buddhism to live together happily in society. (Thanes Kessil, 2561). The development of moral and social responsibility of local leaders is of great importance because if the leaders are not virtuous and irresponsible for society, the society surly declines. (Praves Wasi, 2540)

Now, people are close related to society, so the local leaders must have morals and much responsibilities for the society. In order to decide what kinds of the local leaders the society wants and what the leaders' lifestyles are it is necessary to realize or understand the social beliefs and the social creditability. In Buddhism there are many principles of the ways of living or social benefits but they cannot be classified how the principles of administration and those of the ways of living affect the local leaders and the society. Thus, the principles of good and virtuous leaders are good examples of life living, respectable by colleagues according to the principles of personnel management, job management and various principles of Dhamma. The leaders must be examples of abstaining from Apayamukha or causes of ruin which cause difficulties to themselves and the community. For the principles of practice for happiness, helping the community organize activities to develop social responsibility of local leaders in various processes through learning activities related to the ways of life in community, it is very necessary to consider the original base of the community by surveying to find what kinds of the local leaders each community wants, especially to learn and develop the community in the same way or to form ways of life of a happy, wealthy and self-reliable community by increasing income, decreasing expense, and aiming for pleasant and happy life in general. (Kanchit Phuthkosa, 2554)

The social responsibility of local leaders will be recognized in the society when there are culture and sustainable wisdom. Even though there are a number of plentiful and qualitative environment and natural resources, social strengthening activities must

not be neglected so that the members of community are harmonious, love the birthplace and tenaciously intend to develop the community with the leaders and cooperate in all affairs. The responsible leaders must have the Dhamma in mind, namely, Majjhimapatipada or the base of the right practice regarded as the principle of practice. (Sang. m. (Thai 19/1081/592-593). The management and the development must have the main purpose that the leaders must be examples in living happy life by means of the middle way as the social responsibility of the local leaders. The morals of administration, the administration including people and local organizations are regarded as modern organizations called social systems (Fremont E. Kast & Janes E. Rosewzweig, 1987). The important mechanism strengthening the community is the development of the people with educations in suitable situations to change crisis to opportunity because every role of life is education. If the core members of the community have potential and the people are allowed to join in considering and discussing so that they know how to think, to do and to solve the problems, the community will become really strong and stable and survive even in terrible crises. (Yenrudi Wongphut, 2543). When there occur problems in the community, the local leaders with social responsibility have to find ways to prevent and solve these problems together. However, what can prevent and solve problems successfully is the nourishment of morals by using religious principles to solve the problems (Somboon Suksamran, 2530) in order to live happily and proudly in the society together with the development of the social security system both in the family and the community so as to help surroundings develop the people and the society later on. Because the material progress in this modern period dominates popular relations among people in the society, the people focus on money and power rather than on mind, and that is why ignorance begins spreading over the society.

Therefore, for the development of moral and social responsibility of local leaders, it is now urgently necessary for all sections to jointly campaign to develop the nourishment of the social responsibility of the people. Then consciousness or self-realization is more referred to help develop themselves, community and society, indicating that the real education provision is the management of the thinking procession of education so much to clearly realize the real development all together. Therefore, if the learning process of consciousness is rightly managed, the social responsibility of the local leaders will lead to the mind development of the society, bringing about a happy family, a strong community and a peaceful society later on. (Phradhammapidok

(P.A.Payutto, 2548). Thus, the researchers are interested in studying the development of moral and social responsibility of the local leaders. The research is the qualitative method, collecting the in-depth data to get the right principles of moral and social responsibility in order to solve the problems of moral and social responsibility of the local leaders for happiness of people, community and the country later on.

Objectives of the research

1. To study characteristics of moral and social responsibility of local leaders
2. To study activities to develop moral and social responsibility of local leaders
3. To present the development of moral and social responsibility of local leaders.

Research Process

For the research process, the researchers used the qualitative method with the interview formats and the focus group as follows:

1. Research Format: It was the qualitative research through the in-depth interview by interviewing 70 local leaders of Luangsiri Subdistrict Municipality, Nongbuadaeng District, Chaiyaphum Province and Nafai Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Chaiyaphum Province, and 15 scholars from the focus group. The research process was performed gradually as follows.

1.1) For documentary Study, the study began with the primary sources and the secondary sources, searching and collecting the data of ideas and theories and the related research works, studying books, articles, academic papers, theses, and the data sources in order to review literary works and related research works.

1.2) For field study, the researchers collected the data from Luangsiri Subdistrict Municipality, Nongbuadaeng District, Chaiyaphum Province and Nafai Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Chaiyaphum Province in the following ways: 1) the area survey, and 2) the in-depth interview of the local leaders.

1.3) The study and analysis of activities suitable for developing moral and social responsibility of local leaders were performed with the focus group of 15 scholars and experts as follows: (1) 10 local leaders, (2) 3 political experts, and (3) 2 experts of activities, by analyzing and summarizing three activities suitable for developing moral and social responsibility, namely, (1) Activity of revealing, (2) Activity of four-direction animals, and (3) Activity of deep listening.

1.4) The Activities suitable for the development of moral and social responsibility of local leaders were presented to be models for developing local leaders later on.

2. Research Areas: The research areas were fixed within Chaiyaphum Province as follows: 1) the research areas including the representatives of the local governments were municipality and subdistrict administrative organizations, 2) the research areas were chosen by drawing lots from the representatives of each local government. The chosen organizations were (1) Luangsiri Subdistrict Municipality, Nongbuadaeng District, Chaiyaphum Province, (2) Nafai Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Chaiyaphum Province.

3. Research tools: The research tools were interview formats and focus group as in the following detail:

3.1) For interview formats, It was the in-depth interview, collecting the data by interviewing 70 local leaders of Luangsiri Subdistrict Municipality, Nongbuadaeng District, Chaiyaphum Province and Nafai Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Chaiyaphum Province about feelings, ideas, opinions and visions used to practice, citing various types of experience reflecting how the people reacted to situations or surroundings. Moreover, interviewing was to collect the previous data to be described. (Creswell J.W., 2013)

3.2) For the focus group: It was the group discussion of the 15 scholars and experts, namely, (1) 10 local leaders, (2) 3 political experts, and (3) 2 activity experts. It was the study and analysis of the activity formats suitable for developing moral and social responsibility of local leaders. The three suitable activities were (1) Activity of revealing, (2) Activity of four-direction animals, and (3) Activity of deep listening.

4. Data collection: The data were collected by studying the primary and secondary sources, interviewing in depth, discussing in focus group, studying and analyzing the activities suitable for developing moral and social responsibility of local leaders. After checking the questionnaires the pieces of information were analyzed and summarized.

5. Data analysis: The qualitative data collected from the interviews and the focus group were analyzed by description to reflect the real conditions of the areas in order to collect the points to explain the framework for developing moral and social responsibility of local leaders. After that the data were analyzed, synthesized, and interpreted according to the purpose and structure of the research. The data were related to answer the problems in the research concerning the expected benefits, by analyzing the fact data

referentially and reasonably and by describing the data to help see the vision or structure of the study. Thus, after interviewing the tape transcription was made immediately and the data were analyzed to support and to be referred in many aspects coincidentally. The research questions were used to analyze and synthesize and summarize to be the data. The happenings were to be associated and integrated for interpreting and discussing as united (Creswell J.W. Plano Clark V.L. Gutmann M.L. & Hanson W.E., 2003). Summarily, the results of the research were used for five purposes as follows:

- 5.1) For academic purpose
- 5.2) For public, societies, temples and communities
- 5.3) For religious purpose
- 5.4) For policy
- 5.5) For supporting the development of moral and social responsibility of local Leaders and presenting principles and processes of developing moral and social responsibility of local leaders and then the complete volume was submitted to the fund-sponsoring office for publication.

The result of research

To summarize the research “The development of moral and social responsibility of local leaders” the researchers studied the characteristics of moral and social responsibility of local leaders, the activities of development of moral and social responsibility of local leaders and the development of moral and social responsibility of local leaders by means of field study to study the information, the interview in-deep and the focus group and then summarized each point as follows:

1. From the field study and the interview formats the researchers summarized the characteristics of the moral and social responsibility of local leaders in two main points, namely, 1) characteristics of moral and 2) characteristics of social responsibility. They are found as follows:

1.1) For the characteristics of moral, the local leaders could adjust the budget expenditure to situations, expended the budget in management rightly and reasonably and lived sufficient lives as models of sufficiency. The local leaders were good examples of time management, realized the time value, made plans or projects suitable for opportunity and time, were responsible for duties, dared to decide and were punctual, realized the value of public activities, were sincere, patient, and generous and

dependable. They set management policies to reach the targeted goals, supported the reasonable management to see advantage and disadvantage and joined meeting and discussing to plan the management. They understood rules, regulations and official manners, realized self-responsibilities and were responsible for self-duties, and supported the personnel to follow official regulations. They practiced their own duties and were models of good behavior, always developed themselves, improved the weakness and developed the strength of their own.

1.2) For the characteristics of social responsibility, the local leaders intended to develop the local areas as aimed. The personnel serving the local people had to willingly perform their duties as assigned by superiors, consistently followed the official policies, served the people intently and friendly. The local leaders were brave, dared to think and decide, updated themselves and had long visions in order to use their own abilities in governing for happiness in the community and to meet the people's wants in each changing situation. They had good leadership and self-responsibilities, joined responsibility in working, were responsible for the roles in the public, in societies, and for the people of interest as assigned reasonably and intently performed the functions at the best. They had to respect to the people's varied opinions, should give importance to people, had to be enthusiastic about working, listened to the public opinions and allowed the people to participate in all affairs, to present ideas, to suggest issues and to know important items, and supported the people to present opinions about cases.

2. For the summary of the study of the activities to develop moral and social responsibility of local leaders, from studying the activities and the focus group and analyzing the activities suitable for developing moral and social responsibility of local leaders, the researchers designed the activities of developing moral and social responsibility of local leaders according to the research project. The three activities organized to train the leadership of desirable local leaders were the following 1) Activity of revealing, 2) Activity of four-direction animals, and 3) Activity of deep listening, which are detailed as follows:

2.1) Activity of revealing: It was the most important activity to perform first because in training processes the participants had to reveal themselves to reduce their own vanities to be prepared for training. In performing the activity the participants were seated in circle and each of them told their feelings to the others for about 10-15 minutes and ended with questions. For this activity all the participants asked and answered questions

frankly. It was an intermediary activity for listening to problems and understanding each other.

2.2) Activity of four-direction animals: This activity indicated self-representatives by the animals of four directions, namely, eagles referring to executives, bears to planners, bison to performers and mice to workers by order. This activity helped understand and know themselves better, realize self-weakness and self-strength, decide to choose jobs and adjust themselves to work with others. Besides understanding themselves, the participants realized surrounding people as well.

2.3) Activity of deep listening: The participants were paired to talk about anything with each other for five minutes and alternated to talk and listen and then talked simultaneously. This activity reflects the ideas of the current conditions of communities, showing that what will happen if there is no listening. It helps the participants find their own strength, weakness, opportunities and obstacles.

For summary of activities the activity of revealing is the first activity to perform because it is the intermediary activity to listen to problems and understand each other. The activity of four-direction animals helps the participants see themselves and the hidden powers in their own minds, being selfishness, condemning the others rather than themselves and regarding the others as obstructions of development. Because of the activity the local leaders realize themselves and understand the others better. It is seen that the participants understand themselves better. The activity of deep listening is to make the local leaders listen to problems in the community, that is, the local leaders must not be serious about anything but care for the current situations only, listening mindfully and respectfully, not looking down and condemning anyone but listening to what the others speak to them. By deep listening it is seen that the local leaders reflect themselves to the others and not deciding the others. From the three training activities it is found that the trained local leaders realize themselves better and listen to the community problems and the others' opinions intently and patiently. The leaders, be they the family leaders, the community leaders, the society leaders or the local leaders, should be indicators and models of morals for subordinates and good examples in the society. They should behave equally and consistently, have competence, intelligence and reason, be respectable, honorable, impartial, reliable, responsible for their own duties and perform the duties for the public interest. They should focus on their own duties and not intervene the others' and behave properly to be good examples in the society.

Moreover, the local leaders have to listen to the people intently, not decide the people's complaints themselves and respect to them and then find ways to solve the problems for happiness of the community, the society and the country.

3. For the summary of the results of the development of moral and social responsibility of local leaders, the study of the data and the interview about developing moral and social responsibility of local leaders found the following:

The activities to develop moral and social responsibility of local leaders indicates that the leaders, be they the family leaders, the community leaders, the society leaders or the local leaders, should be good leaders and good examples of the subordinates for moral and social responsibility. For developing moral and social responsibility of local leaders, the local leaders have to realize their own duties and be responsible for them, give and sacrifice to their own societies, have morals and behave to be good examples for the people in the societies, respect to the elders, realize and accept changes, follow the regulations of the communities, and be harmonious and prepared to develop to update themselves. The local leaders having developed in these ways are considered to be moral and virtuous leaders. The local leaders, therefore, must obtain morals and social responsibility for happiness in the society and the community. The country is peaceful and happy because of the moral leaders.

Knowledge Set

The knowledge set obtained from the research “The development of moral and social responsibility of local leaders” is summarized in the following chart:

The research “The development of moral and social responsibility of local leaders” is summarized in two main points as follows:

1. Moral characteristics consist of six aspects: 1) honesty, good realization and duty responsibility, 2) dare to decide and righteous performance, 3) focus on public interest more than personal one and public mind, 4) focus on job success, 5) fair and impartial function, and 6) behaving as good examples and preserving official images.

2. Characteristics of social responsibility includes three aspects: 1) supervising and monitoring good affairs, 2) responsibility for consumers, and 3) joining the community and society development The characteristics are classified as follows:

1. Characteristics of moral

1.1) Honesty and good realization of duty responsibility

The local leaders have the leader's moral standard of honesty and good realization of duty responsibility, i.e. worthy and proper expense of the budget, honesty and sufficient livelihood such as attending the assembly to honestly approve the budget code, monitoring the expense as approved, behaving as a good model livelihood, and living sufficiently, summarized as follows:

- Sufficient lives and being content with personal belongings
- Honesty in function
- Honest livelihood and good example
- Adjustment and plan for proper budget expense
- Fair and reasonable gradation
- Supporting the honest function

1.2) Dare to decide on the righteous things

The local leaders have the leader's moral standard of the dare to decide on the righteous things, i.e. dare to executive, dare to decide, solving problems promptly, supporting the most time utilization such as supervising the budget expense for development, joining the committee to monitor the development plans to promptly solve the people's problems, dare to decide and realize the time value, summarized as follows:

- Duty responsibility, dare to decide and punctuality
- Realization of time value, time utilization
- Good example in punctuality
- Efficient and timely administration
- Management as soon as the people want
- Supporting the time utilization

1.3) Focus on common interest more than the personal one and public mind

The local leaders have the leader's moral standard of focus on the common interest more than the personal one and the public mind, i.e. participating in public activities, promoting community activities for people to realize the benefit of the common interest such as participating in the public meeting in order to know the problems, needs and opinions of the local people, participating in the activities of the public welfare of

the people, planting in public areas, cleaning villages and communities and separating to reduce garbage in the community, summarized as follows:

- Realizing the custom and culture and the wants of different communities and societies
- Sincerity, patience and sacrifice to be dependable for the people
- Focus on common interest more than the personal one
- Sacrificing the personal interest for common interest
- Having public mind for people, community and society
- Realizing the supreme public benefits

1.4 Focus on the job success

The local leaders have the leader's moral standard of the focus on the job success, i.e. planning right and proper management, focusing on the job success for common benefits, encouraging the personnel to be reasonable such as supervising the performances as planned, monitoring the budget expense as approved for the most public profits, being reasonable and supporting to govtrn reasonably. summarized as follows:

- Realizing the good and evil results of management
- Meeting to discuss to plan the management
- Targeting the plans and the projects correctly
- Eagerly managing as planed to reach the goal
- Encouraging the personnel to work reasonably

1.5 Fair and impartial duty performance

The local leaders have the leader's moral standard of fair and impartial duty performance, i.e. realizing rules, regulations and traditions of the community, the society and the country, performing the duty fairly, supporting the personnel to follow the regulations such as realizing rules, regulations and traditions of the society and approving the budget expense over all the areas, not only in personal areas, summarized as follows:

- Moral standardization of local leaders
- Realization of country rules i.e. rules of law, regulations and orders of the society
- Law enforcement for all people, not self-exception
- Functioning according to rules, regulations, orders of the society
- Fair and impartial duty performance for the sake of the public interest

- Supporting the personnel to follow the social regulations

1.6 Behaving as good examples and preserving official images

The local leaders have the leader's moral standard of behaving as good examples and preserving official images, i.e. properly behaving, realizing self-duties, improving images of the offices such as practicing moral, behaving as examples of the people in public areas, proper dressing and supporting local unique products, summarized as follows:

- Estimating their own abilities whether or not suitable to be local leaders
- Realizing and doing their own duties, not intervening others'
- Behaving as good examples and models to be honorable
- Always self-developing, improving the weakness and developing the strength
- Supporting the personnel to perform the duties as assigned
- Supporting and improving official images

2. Characteristics of social responsibilities

2.1) Supervising and monitoring good affairs

The local leaders have the leader's social responsible standard of supervising and monitoring the good affairs, i.e. having visions, anticipating prospective situations, being able to target and change to update the government and management, daring to decide for common interest by allowing the subordinates and the people in the community to recommend new types of government and managing various affairs to progress for all, summarized as follows:

- Having long visions, prospective anticipating and elastic planning
- Being able to target plans clearly
- Daring to change for better possibly
- Bravely daring to decide for suitable things for common benefits
- Actively daring to change frequently for self-development
- Integrating modern ideas and ancient ones and daring to change for better

2.2) Responsibility for the consumers

The local leaders have the leader's social responsible standard of the responsibility for consumers, i.e. having good leadership and responsibility for self-performance. The leaders have to work actively and decide to function bravely. They

must have good leadership, be responsible for work and working and prepared to solve problems to respond the wants of several groups, summarized as follows:

- Good leadership
- Responsibility for work and working
- Participating in responsibility for the result of working and the social burden
- Intending to function the best and monitoring the results of the function
- Preparing to solve the problems to respond the wants of several groups
- Dare to think, to do and to decide to function

2.3) Joining the development of community and society

The local leaders have the leader's social responsible standard of joining the community and society development, i.e. respecting to the people's different opinions, allowing the people to have participation, giving importance to the people, being enthusiastic about working, listening to the opinions of the local people by allowing the people to participate in several affaires, summarized as follows:

- Listening to the people's opinions, allowing people to have participation
- Respecting to the people's different opinions
- Allowing people to express ideas and present problems or important issues
- Supporting the people's participation in giving opinions
- Giving importance to the people's opinions
- Being eager to work
- Participating to freely express opinions on administration

Suggestions

From the field study of the data of the interview formats and the focus group together with organizing the training activities of moral and social responsibility of local leaders about the development of moral and social responsibility to local leaders and from the research of the development of moral and social responsibility of local leaders, the researchers have many remarks and then present suggestions for further study as follows:

1. The study of forming procession of local leaders
2. The study of checking the local leader's emotions towards the situation of Covid-19
3. The study of the local leaders desired by community in various situations

Bibliography

- Mahachulalongkornrajavidyalaya (2539). **Tipitaka in Thai language, version of Mahachulalongkorrajavidyalaya.** Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.
- Kanchit Phutthakosa (2554). **Handbook of Development of Learning Community, the complete version.** Bangkok: Office of National Researchv Commission.
- Thanes Kessil (2561). **Middle Way for Social Joint Living and Reducing Integrated Natural Destruction.** Prajya Parithas Journal Year 23rd. Vol.1 (January-February 2561): 82.
- Praves Wasi (2540). **Monks and Social Understanding.** Bangkok: Barn Mor Press.
- Yenrudi Wongphut (2543). **Community Strength.** Journal for Life and Social Study Anniversary 30th Bangkok: Phimdi.
- Somboon Suksamran (2530). **Development in Buddhist Way: Case of Developing Monks.** Bangkok: Association of Thai Social Science.
- Phradhammapitak (P.A. Payutto) (2548). **Dictionary of Buddhism, Public Version.** 13th. Bangkok: S.R. Printing Mass Products Ltd.
- Creswell J.W. (2013). **Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Approaches.** 3rd. Thousand Oaks CA: Sage.
- Creswell J.W. Plano Clark V.L. Gutmama M.L. & Hanson W.E. (2003). **Advanced Mixed Methods Research Deigns.** Thousand Oaks CA: Sage.
- Fremont E. Kast & Janes E. Rosewzweig (1979). **Organization & Management.** New York: McGrawHitt.

Role of Yoga in Establishment of Values in School Going Children

Prativa Shree

Assistant Professor (Senior), Department of Yogic Science,
Faculty of Health & Wellness, Sri Sri University, Odisha, India

Sanit Sinak

Department of Oriental Languages, Faculty of Humanities,
Mahamakut Buddhist University, Nakhon Pathom, Thailand

Email: sanit.sin@mbu.ac.th

Suthep Suvirangkun

Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Social Sciences,
Mahamakut Buddhist University, Nakhon Pathom, Thailand

Saman Kaewruang

Department of Thai Language, Faculty of Humanities

Kasetsart University, Bangkok, Thailand

Abstracts

The objectives of this academic article are (1) to study the important role of yoga which are suitable for establishment of values in school going children and (2) to clearly present role of yoga in establishment of values in school going children. The results of study found that the yoga which suitable for school going children are *Ṣaṭkarmas*, *āṣana*, *prāṇāyāma* *yoga nidrā* etc. In this article presented that yogic practice is very high effective to take care of the school going children for their intelligence and well-being. Children have benefits from appropriate health care will enjoy a better state of health during the stages of childhood and can become a healthy adult. Yoga develops the health and wellness of the children to attain perfection in life. Various techniques of *Ṣaṭkarmas* purify the body, *āṣanas* strengthen it, *mudrā* brings about steadiness and *pratyāhāra* induces calmness. Learning Yoga at an early age can have good and enormous advantages on the general wellbeing as well as the prosperity of the students. Yoga helps the children to improve their physio-psychological balance with a sense of accomplishment and coordination for the spiritual development being on the path of righteousness.

Keywords: Role of Yoga, Establishment of Values, School Going Children, Yoga,

Introduction

Children are a valuable asset of any country or community as they are the future citizen. They require extra attention in order to enjoy the best possible health. At every step of their physical and mental development, children have specific needs and different health risks. Generally, a child who benefits from appropriate health care will enjoy a better state of health during the stages of childhood and can become a healthy adult and citizen. In this way, they contribute to the development of dynamic and productive societies. Health is the state of physical, mental and social well-being and does not only mean an absence of illness or disease. It is our most important commodity and is vitally important everyone to live a happy and peaceful life. Yogic practices are highly effective to take care of the school going children for their intelligence and well-being. It boosts self-esteem and confidence of the children. They learn to persevere, be patient, and work towards their goals. With specific principles yoga provides tools for practicing compassion, mindfulness, generosity, focus, strength, and flexibility. Students imbibe the values of self-discipline, oneness with nature, introspection peaceful co-existence and self-confidence. Regular practice of yogic techniques, including *āsana*, *prāṇāyāma* and meditation has positive improvements in discipline, team work, behavior and sharing habit of the school going children. The yogic practices are of accessing and integrating all aspects of our true nature of body, mind, and spirit for inner harmony. Introducing the children to yoga at an early age can help them learn healthy lifestyle habits and set the foundation for a fit future. *Āsanas* develop the flexibility by stretching, strengthening and massaging the muscles, ligaments, tendons and joints of the body. With the regular practice of *prāṇāyāma* children will have good appetite, cheerfulness, handsome figure, good strength, courage, enthusiasm, holistic health, vigour and vitality as well as good concentration of mind. Regular practice of *yoga nidrā* spontaneously preserves and enhances the inherent natural abilities and develops the creative faculties. Meditation accelerates the performance of the brain and navigates one through innumerable possibilities in which a teeny-tiny idea can be executed. The main objectives of this academic article are (1) to study the important role of yoga which are suitable for establishment of values in school going children and (2) to clearly present various techniques of yoga in establishment of values in school going children.

Suitable Yoga for children

Yoga has multiple gross and fine rewards which can help the child to live a healthy and joyful life. With the regular practice of yogic techniques, the child gains various advantages to improve his physical as well as the mental health. They can recognize the strength as well as weakness in their personality. Gradually, with the regular practice there will be *śodhanam* (purification), *dr̥ḍhatā* (firmness), *sthairyam* (steadiness), *dhairyam* (patience), *pratyakṣam* (realization) and *nirliptam* (non-involvement) (Digambarji, 1997). A new dimension of meaning in the life can be gained. Hence, yoga develops the health and wellness of the children to attain perfection in life. Various techniques of *ṣaṭkarmas* purify the body, *āsanas* strengthen it, *mudrā* brings about steadiness and *pratyāhāra* induces calmness. *Prāṇāyāma* leads to lightness, *dhyāna* connects one with inner harmony and peace, the nature of our self (Digambarji, 1997).

Yogic life style improves wellbeing, as well as social and emotional competence in children. There are the improvements in children's behavior, self-esteem and relationship quality. It functions as a release valve that alleviates pressure and as a foundation to nurture it develops a resilient and resourceful body, mind, and spirit. Meditation, contemplation, introspection have a significant improvement in persistence, self-discipline to attain objectives of life, self-discipline to control the senses and maintain a stoic life. The child learns self-acceptance and patience. Learning Yoga at an early age can have good and enormous advantages on the general wellbeing as well as the prosperity of the students. It reduces stress and anxiety, improves brain power with memory and concentration. Managing the weight, *ṣatkarma* as well as *āsana* can boost immunity, appearance, flexibility and balance. With correct breathing techniques of *prāṇāyāma* children can have mental peace and harmony. Regular practice of *yoga nidrā* and meditation will encourage self-love, self-care, self-confidence and self-esteem. Intake of moderate diet nourishes the body and mind to build up a holistic health in children.

Ṣaṭkarma Yoga

Ṣaṭkarmas are the six purification procedures to purify the physio-psychological aspects. *Ṣaṭ* is 'six,' *karma* is 'action.' These techniques regulate the production of the

doshas by reducing excess body fat, mucus blocking the respiratory tract, gas in the stomach and intestines, etc. The techniques of *dhauti*, *vasti*, *neti*, *trāṭaka*, *nauli*, *kapālbhāṭi* are known as *Ṣatkarma* or the six cleansing processes. They have manifold, wondrous results. The *Ṣatkarma* specifically increase the vital capacity of the practitioner. Apart from its therapeutic interpretation it creates harmony in the body and mind. As they bring about smooth and perfect functioning of the bodily systems, it is inevitable that through their practice the mind will become free from turbulence and disturbances and thus be better able to concentrate and to move towards *dhyāna*. Energy can flow through the body freely and the capacity to work, think, digest, taste, feel, experience, etc. increase with the greater awareness. Regular practice of *neti* exerts a profound physiological effect on the body, mind and personality by removing mucus and pollution from the nasal passages and sinuses.

Irritation of the sinuses and mucous membrane does not occur as on the physical level through the *neti* practice. The irrigation of the nasal mucosa removes accumulated mucus from the nostrils, associated passages and sinuses, allowing air to flow without obstruction. There is a relaxing and irrigating effect upon the eyes by stimulating the tear ducts and glands. It promotes drainage of the sinuses and maintains healthy secretory and drainage mechanisms of the entire ear, nose and throat area. Thus, it helps to maintain good health of the ears, eyes and throat. It has a calming and soothing influence on the brain. The practice of *neti* cleanses the cranium and bestows clairvoyance (Muktibodhananda, 2000). It also destroys all diseases which manifest above the throat. It also stimulates the pineal gland and makes the head feel light and fresh. Balancing the left and right brain hemispheres it induces a state of harmony and balance throughout the body and mind. The frontal lobes of the cerebrum, responsible for the higher mental faculties to function optimally. Integration of the higher mental faculties leads to genius, intuition, creativity and so on. This helps to ward off colds and coughs, allergic rhinitis, hay fever, catarrh and tonsillitis. By overcomes the mouth breathing in small children it develops concentration and memory power. Relieving the muscular tension of the face and nervous tics it helps to maintain facial charmless and freshness. It releases emotional tension and is beneficial in anxiety, depression, epilepsy and hysteria. Regular practice of it induces a state of harmony and balance throughout the entire central nervous system and the systems governing respiratory, circulatory, digestive

and

excretory functions. Practice of *neti* develops perfection for *khecharī* removes disorders of phlegm, and gives a sharp vision (Digambarji, 1997).

Trāṭaka is another technique for the children, where one has to look intently with an unwavering gaze at a small point until tears are shed (Muktibodhananda, 2000). The point of concentration is usually a symbol or object which activates the inner potential and can absorb the mind. It benefits not only the eyes, but a whole range of physiological and mental functions. It helps in the management of depression, insomnia, allergy, anxiety, postural problems, poor concentration and memory. It plays an important role to stimulate the pineal gland, which is associated with the *Ājñā chakra* in the mid-brain. Being a process of mental concentration it curbs the oscillating tendencies and develops one-pointed awareness. When the same object is constantly seen, the brain becomes accustomed or 'habituated'. There is an increase of alpha waves indicating diminished visual attention to the external world. Regular practice of it unlocks the inherent energy of the mind and channelizes it to the dormant areas of consciousness. There is the development of clairvoyance, telepathy, telekinesis, psychic healing, etc. One-pointedness of mind leads to strong willpower, improved memory and concentrative ability. It eradicates all eye diseases, fatigue and sloth and closes the doorway creating these problems (Muktibodhananda, 2000). One can manage the eye ailments of eyestrain and headache, myopia and astigmatism. Gradually, by this practice *Śāmbhavī siddhis* are obtained and diseases of eyes are cured with sharp vision (Digambarji, 1997). The eyes become clear, bright and able to see the reality beyond appearances.

Āsana Yoga

Different physical postures develop the flexibility by stretching, strengthening and massaging the muscles, ligaments, tendons and joints of the body. With the regular practice of *āsana* one gets steadiness / firmness of body and mind, freedom from disease and lightness / flexibility of the limbs (Muktibodhananda, 2000). The practice of *āsana* maintains the physical body in an optimum condition and promotes health. The dormant energy potential is released and experienced with the increased confidence in each and every stage of life. One cultivates awareness, relaxation, concentration and meditation. There is development of the good physical health by stretching, massaging and stimulating the *prāṇic* channels and internal organs. The muscles and bones become

strong, capacity to absorb oxygen increases with the ability to meet the physical demands during any situation in the day to day life. It harmonizes the nervous system with a gentle massage to improve the function of all the internal organs of the body. The respiration and metabolic rates slow down, consumption of oxygen and body temperature drop. Arresting the catabolism, they put specific effects on the glands and internal organs as well as alters the electrochemical activity in the nervous system. There is stimulation as well as control of specific hormonal secretion which helps to reorient the physical appearance, emotional outlook, behavior and attitude towards life in children.

Āsanas coordinate various systems by bringing rhythm and balance into the body-mind complex to attain optimistic health. Free flow of the *prāṇa* or vital energy takes place through the *nāḍīs*, which facilitates good health with mental equilibrium and calmness. Automatically a change takes place in breathing, whereas slow, deep and rhythmical breathing indicates calmness and well-being. Practice of *āsanas* with the breath awareness leads to the mental and emotional equanimity by slowing down the breathing and deepening the *pūraka* or inhalation and *recaka* or exhalation. Improvement in the general health of the body automatically helps to bring a positive mental health. Sitting properly in *Padmāṣana*, with the head and body straight, fix the attention firmly at the tip of the nose and continuously repeat the mantra, *Om* in the solitary place (Satyadharma, 2003). In a clean place, establishing a firm seat, which is neither too high nor too low, made of a cloth, a skin and *kuśa* grass, one over the other (Radhakrishnan, 2014). One should be firm as a statue or a rock and attain mastery over the *āṣana* by daily practice. A clean place of natural beauty, invigorates and elevates the mind. To practice *yoga* for the purification of the self, one should *upaviśya* or sit on it in a comfortable *āṣana*, being motionless with *ekāgrāṃ manāḥ* one-pointed mind by controlling the senses (Radhakrishnan, 2014). Through silent meditation he can calm down the bubbling emotions, sentiments, instincts and impulses. During the practice the trunk, head and neck should be straight and still, gazing at the nose tip, without looking around (Radhakrishnan, 2014).

A state of equilibrium takes place with perfect firmness of the body, steadiness of the mind and development of the spirit. Perfection in an *āṣana* is achieved when the effort to perform it becomes effortless and the infinite being within is reached (Iyengar, 1993). One needs to cultivate perseverance, alertness and insight. Gradually a state of

balance, attention, extension, diffusion and relaxation takes place within the body and mind. The practitioner can be considered firm in his posture with relaxation by maintaining this firmness. Mind becomes sensitized of the inner psychic field being immersed in the boundless state of infinite bliss. The resistance power to overcome the disturbance and hindrance caused by the *dvandvās* (Iyengar, 1993).

Forward-bending posture loosens the back, maintains good health and increases the vitality. During a forward bending *āsana* each of the vertebra is separated, stimulating the nerves, improving circulation around the spine and nourishing the spinal cord.

1. *Paścimottāsana* is a forward bending posture which keeps the back muscles supple and strong, compresses and massages the abdominal organs, and stretches the leg muscles as well as the tendons. There is a good flow of the oxygenated blood to the brain for harmony and peace in children. Backward-bending postures stretch the abdominal muscles, tone and strengthen the spinal muscles.

2. *Dhanurāsana* is a backward bending posture which stimulates the entire alimentary canal and massage the back muscles, liver, abdomen and the kidneys. The pancreas and adrenal glands are toned with the improved functioning of the reproductive, digestive, excretory and reproductive organs. It improves the confidence level in the children. Spinal twisting postures make the spinal column more flexible and stimulates the spinal nerves. It has a strong influence on the abdominal muscles.

3. It regulates the secretions of the adrenal gland, liver and the kidneys. *Matsyendrāsana* enhances the gastric fire, strengthens the limbs and develops one-pointed awareness. Inverted postures are refreshing and revitalizing. They improve health and increase self-confidence in the children.

4. *Sarvāṅgāsana* encourages the blood to flow to the brain, nourish the neurons, increase mental power and concentration. Balancing postures improve muscle coordination and posture by inducing physical and nervous balance. They promote mental and physical poise, as mental clarity and stability emerge from the effort of trying the poses. Performance of these *āsanas* with steadiness develops concentration and balance at the emotional, mental and psychic levels in the children.

5. *Natarājāsana* helps to develop a sense of balance and coordination, and improves concentration. During the practice of such physical postures the muscle can be

slowly and gradually stretched, so that it squeezes the stagnant blood and allows it to be replaced by oxygenated blood when the muscle resumes its normal shape.

Prāṇāyāma Yoga

Prāṇāyāma is expansion of vital energy by regulation of the breath. It improves the brain power and helps to attain optimum health and longevity. By developing optimum health it enables increased absorption and retention of *prāṇa*. Mind becomes tranquilized and peaceful with the harmonious flow of *prāṇa* in the body. It manipulates and harmonizes the energies in the physical and *prāṇic* body as well as the mind by means of breath. With the regular practice of *prāṇāyāma* one will have good appetite, cheerfulness, handsome figure, good strength, courage, enthusiasm, holistic health, vigour and vitality as well as good concentration of mind. The long, slow, balanced breathing establishes a calming rhythm for the brain and heart.

1. *Nāḍī-śodhana prāṇāyāma* is a balancing *prāṇāyāma*, which nourishes the whole body by an extra supply of oxygen. Carbon dioxide is efficiently expelled and the brain centres are stimulated. It also induces vitality, tranquility, clarity of thought and concentration. The respiration becomes more efficient because the air flow is smoother and less turbulent with profound relaxation. It activates various brain centres and harmonizes different aspects of the personality.

2. *Bhrāmarī prāṇāyāma* induces a meditative state by harmonizing the mind and directing the awareness inward. The vibration of the humming sound creates a soothing effect on the mind and nervous system.

Yoga nidrā

Yoga nidrā is a powerful technique to relax consciously (Saraswati, Yoga Nidra, 1998). Being a systematic procedure it induces complete physical, mental and emotional relaxation. The consciousness is separated from the external awareness and one conserves the mental energy with good concentration, sharp memory power, positive awareness, confidence and will power. There is total harmony and integration between all levels of consciousness. The natural flow and development of internal awareness and intuitive knowledge takes place. As an ideal antidote regular practice of *yoga nidrā* spontaneously preserves and enhances the inherent natural abilities and develops the

creative faculties. The perception becomes deeper with the joy, well-being, fulfilment and contentment into one's life. It is an effective means of controlling and regulating the mind. Therefore, the practice of *yoga nidrā* is widely applied in the modern world to improve the quality and happiness of human life (Saraswati, A Systematic Course in the Ancient Tantric Techniques of Yoga and Kriya, 1989). It is a potent tool to fortify the immune system of the body (Panda, 2003). The mind remains exceptionally receptive and the learning becomes very easy for the children.

dhyāna

Dhyāna or meditation is a powerful tonic for peace and prosperity in the daily battle of life. It improves focus and academic performance, develops patience and mental calmness by reducing stress and anxiety. Powerful brains are the power houses of positivity and motivation. One can exercise supreme control over the nerve-currents, muscles, the five sheaths, emotions, impulses and instincts through meditation. One-pointed awareness can be developed by controlling the mind and senses. Through regular and constant meditation one can purify the subconscious mind and its constant memories. The fire of meditation will burn all the negative thoughts, because meditation is a potent antidote to annihilate the poisonous worldly thoughts (Sivananda, 2018). Gradually, the sublime divine thoughts can be cultivated in the divine garden of the mind. Through silent meditation one can calm down the bubbling emotions, sentiments, instincts and impulses. It accelerates the performance of the brain and navigates one through innumerable possibilities in which a teeny-tiny idea can be executed. Regular practice of meditation can bolster children's feelings of security, empathy and inner stability with compassion, joy and self-esteem. They gain self-awareness and become more confident. They develop positive traits such as increased self-control, better attentiveness in class, and more empathy and respect for others. In addition, meditation may help children to manage challenging conditions such as stress, depression, and hyperactivity.

Mitāhāra

Mitāhāra is defined as agreeable and sweet food, leaving one fourth of the stomach free, and eaten (as an offering to please Śiva). One should take nourishing and

sweet food mixed with ghee and milk for the nourishment of *dhātus* of *of rakta* (blood), *rasa* (lymph), *māmsa* (muscles), *meda* (fat), *asthi* (bone), *majjā* (marrow) and *śūkra* (semen). The soft food is moist and does not require excess secretion of the digestive enzymes and churning of the stomach to break it down. Being fresh, sweet and bland it provides maximum nutrition and require minimum digestive power to be absorbed, be pleasing and suitable. The food which increase life, purity, strength, health, joy and cheerfulness, savory, soft, substantial and agreeable are dear to the *sāttvic* (Radhakrishnan, 2014) people. Over eating habit makes one *rogī* and *sāttvic* eating makes one to become a *yogī*. Yoga becomes the destroyer of pain for him who is moderate in eating and recreation, action, sleep and wakefulness (Radhakrishnan, 2014). One should lead a very regulated and disciplined life and should be moderate in food, sleep and recreation. With regulated and disciplined lifestyle being moderate in food, sleep and recreation children can draw the mind from selfish cravings and rivet it on the self. Yogis diet helps nourishes the body and maintains a peaceful state of being in children to stay balanced with health and wellbeing.

Conclusion

Yoga helps the children to instill confidence and helps to provide building blocks for the future. Dedicated and intentional *yoga* practice that includes physical postures, breathing techniques, behavioral guidelines, meditation, morals and ethics can be incredibly valuable for the children. It will lead to constant self-discovery and inquisitiveness in the children by providing specific tools for practicing compassion, mindfulness, generosity, focus, strength, and flexibility. Yoga also introduces cornerstone values of non-harming, truthfulness, moderation, cleanliness, gratitude, and self-discipline. By using the body muscles in a disciplined way yoga promotes strength at the physio-psychological level. Being focused and concentrated in school they perform well both in academics as well as extra-curricular activities. They also develop a sense of wonder and a strong sense of self to know where they belong in this world and can contribute to making their community a better place. Yoga helps the children to improve their physio-psychological balance with a sense of accomplishment and coordination for the spiritual development being on the path of righteousness.

Acknowledgements

This article can be complete by many kinds of Prof. Dr. N.C. Panda, former visiting professor of Sanskrit from India to Sanskrit Studies Centre, Silpakorn University, Thailand who patiently advised and answered many questions.

References

- B K S Iyengar. (1993). *Light on the Yoga Sutras of Patanjali*. India: HarperCollins Publishers.
- Digambarji, S. (1997). *Gheranda Samhita*. Lonavla, Maharashtra, India: Kaivalyadhama S.M.Y.M. Samiti.
- N. C. Panda. (2003). *Yoga – Nidrā*. New Delhi: D.K. Printworld (P) Ltd.
- S. Radhakrishnan. (2014). *The Bhagavadgita*. UP, India: HarperCollins Publishers.
- Swami Muktibodhananda. (2000). *Hatha Yoga Pradipika*. Munger, Bihar, India: Yoga Publications Trust.
- Swami Satyadhama. (2003). *Yoga Chudamani Upanishad*. Munger, Bihar, India: Yoga Publications Trust.
- Swami Satyananda Saraswati. (1989). *A Systematic Course in the Ancient Tantric Techniques of Yoga and Kriya*. Munger, Bihar, India: Yoga Publications Trust.
- Swami Satyananda Saraswati. (1998). *Yoga Nidra*. Munger, Bihar, India: Yoga Publications Trust.
- Swami Sivananda. (2018). *Śrīmad Bhagavadgītā*. Gorakhpur, India: Gita Press.

international product relations

Mali Tipprajong

Phetchaburi Sangha College

Phetchaburi Buddhist College

Email: thipprajongmali@gmail.com

Abstracts

Product relations between one country and network creation In sending goods to markets that are in territories far from the production site to protect the interests of merchants and the products have changed over time, it can be seen that in the present era, the delivery of goods is flexible and It is faster than in the past. It can be seen that methods for transporting goods are constantly being developed to be appropriate and up-to-date in order to save travel and effectively reduce damaged goods.

Keywords: relations, products, international

Introduction

A trade route is a network of routes and stops used to transport goods to markets in territories that are far from the source of production. Each trade route consists of an arterial road that may have smaller networks. that is used as a convergent trade and transportation route Ciolek, T. Matthew. "Old World Trade Routes (OWTRAD) Project" (HTML). Asia Pacific Research Online.In history, from 1532 BC to AD 1, it was a time when Western Asia, the Mediterranean, China, and India had a trading transport network. Denmark 2000: 274 Early European trade routes. including the Amber Route, which was a network of routes available for long-distance trade. Burns 2003: 213 Maritime trade along the Spice Route was an important trading route in the Middle Ages, with nations seeking to exert political power. soldiers to control this trade route. Donkin 2003: 169 During the Middle Ages, organizations such as the Hanseatic League were formed to protect the interests of northern European merchants and goods. and gradually became more important Dollinger 1999: 62 With the advent of the modern era, commercial activity turned away from the main trade routes of the Old World and onto new routes established by nation-states. The selection of new routes is sometimes done without the use of the monopoly protection system that was previously practiced. But it was done under the agreement of free trade between new nations, which made the transport of

goods more convenient and widespread and reduced various control barriers. Free trade. The Columbia Encyclopedia, Sixth Edition. 2001-05. Transporting goods in the modern era is done not only by using ships or trains, but also including oil pipeline transport, transport by large trucks and aircraft. The first era of trade routes began from around the second millennium BC until the beginning of the Christian era. This was a time when Western Asia, the Mediterranean, China and India had transport networks for trade with each other. Denmark 2000:274 An important aspect of long-distance trade was the transport system using working animals (Working animal) in transportation Denmark 2000: 207 Caravans have been around since about the second millennium BC. Denmark 2000: 208 have also been used to transport goods over long distances. There were stopping places for both traders and animals along the way. According to Denmark 2000: 207, the practice of using camels enabled Arab nomads to control the spice and silk trade routes from the Far East to the Arabian Peninsula. Stearns 2001: 41, but the Caravan transport is useful only for luxury items. Products that are not highly profitable are not worth transporting long distances. Denmark 2000: 213 With the technological evolution in the production of steel and bronze, a new era was marked by the evolution of new things. used to transport goods and often encounter conflicts in free trade agreements that result in political changes and processes used during the Middle Ages New means of transport allowed new trade routes to be established where appropriate, and countries opened their borders to support international trade in line with free trade agreements. Some old trade routes have opened up for modern shipping, perhaps in a different political and planning climate. Historic India-China link opens (BBC) Hazardous pollutants from transportation Transshipment has also become a modern problem. Schulze & Ursprung 2003: 104 Lowest estimates believe that harm to animals and plants could be as high as US\$1.34 trillion if no effective measures are taken. Efficiency in controlling dangers that occur on various trade routes. Referenced in Schulze & Ursprung 2003: 104. The new era is an era in which nations Trying to control the railway route: Trans-Siberian Railway The Trans-Siberian Railway was the route the Russian government intended to control Manchuria and later China; The German army attempted to build a Berlin-Baghdad railway to gain influence in the Far East, and the Austrian government planned to build a railway line from Vienna to Salonica to gain control of the Balkan Peninsula. N Seaman 1973: 379 The railway system reached its peak in the early 20th century, when trains carried the majority of land freight and passengers in the industrialized countries of the world. But by

the

middle of the 20th century, rail transport had fallen out of favor. Personal vehicles have replaced short-haul passenger transport. As airships replace long-distance travel, especially in the United States But the railway system is also an efficient system for transporting large numbers of passengers, for example by residents of large metropolitan areas and those who travel back and forth every day to work. or medium-distance trips of less than 300 miles between major cities. (Instead of flying) Although the rail transport system is not as popular as truck transport, But it is still effective in long-distance transportation of certain types of goods such as coal, grain, chemicals, or steel. The evolution of transportation by containerization This makes the rail freight transport system more efficient in transporting goods at high speeds. Additionally, the use of piggyback flatcars on specially designed vehicles also captures some of the business lost to trucks. The invention of the motor vehicle created a need for improved road conditions in the automotive industry (Encyclopedia Britannica 2002). During the modern era, roads evolved into different types of roads. These include two-way roads, expressways, freeways, tollways, roads and highways (Encyclopedia Britannica 2002). Existing roads have also been improved. And newly built roads are divided into different types. According to the automotive industry (Encyclopedia Britannica 2002), trucks became the most common form of transportation between World War I and quickly gained a reputation as delivery vehicles. long-distance freight truck (Encyclopedia Britannica 2002) highways such as the Trans-Canada Highway (Trans-Canada Highway), Australian Highway 1 and Pan-American Highway (Pan-American Highway) allows the transportation of goods and services across continents. Automobiles continue to play an important role in the economies of industrialized countries, resulting in the rapid expansion of trucking and motor freight operations, according to the automotive industry (Encyclopedia Britannica 2002). The result is a higher rate of release of toxic mass. Its origins decreased somewhat between 1975 and 1995 after new legislation and the adoption of Lead-free petrol Schwela & Zali 2003: 156 Trade or trade (English: trade) means an agreement to exchange goods or services. or both Trading can be called another name: Commerce The mechanism or place where trade can take place is called a market. The default form of trading is Reciprocating It refers to the direct exchange of goods or services between traders. Today, modern traders generally use barter negotiations. That is, international trade currency (English: international trade) refers to the exchange of capital, goods, and services across

international borders. which may be related to government sector activities or the private sector. "Trade Define Trade at Dictionary.com." Dictionary.com. In many countries, such trade represents a significant share of gross domestic product, or GDP. Countries that do not provide international trade can choose to use only manufactured and exported goods and services. Sold only in your own country. Trade in other countries That helps consumers in other countries. There is an opportunity to experience new markets and products. Products that can be found abroad include almost every kind of food, clothing, spare parts, oil, jewelry, liquor, stocks, currency and water. There is also an exchange of services. International includes tourism, banking, consulting and transportation. Products that are sold on the world market are called exports and products that are brought from the world market are called imports. Definition of international trade International trade refers to the buying and selling of goods and services between countries. Countries that trade goods with each other are called "Trade partner countries" The goods that each country purchases are called "imports" and the goods that each country sells are called "exports". The country that purchases goods from abroad is called the "importing country" and the country that sells goods to foreign countries is called the "exporting country". Each country has the status of a whole country. Importer and exporter at the same time. Because different countries Products are produced differently. Countries that produce products exceed the needs of domestic consumers. There will be leftover products that can be exported to sell or exchange products with other countries that cannot produce products within the country. or requires higher production costs Each country chooses to produce products in its own country. There are appropriate factors of production in order to achieve the lowest cost. Reasons for international trade, economic reasons that make countries In the world, we do business because No country in the world can produce goods and services. Everything is complete and sufficient to meet the needs of domestic consumers. Although some countries have the capacity to produce every product. But there may be higher production costs which are not worth the investment. It is worthwhile for each country to produce only the products for which it has expertise or an advantage. and benefit all countries together Therefore, international trade occurs and is considered a division of labor between countries according to People's expertise Natural resources and climate in each country, which is the efficient use of the world's resources.

The government of each country will support or choose to take advantage. Or the aptitude for producing different products and services depends on the following factors:

1. Natural resources

Differences in resources used for production in each country This is because each country has different resources or production factors. Countries with rich mineral resources such as oil, iron ore, copper, natural gas, etc., will have industries related to the minerals they have. Which countries have What kind of resources? It will produce products that use those types of resources. It is a factor for producing goods to be exported in exchange for other goods that one desires.

2. Geographic characteristics

Differences in geography and climate, such as countries with fertile land suitable for cultivation. It will be cultivated according to the geography and climate. For example, Thailand is located in the tropics and has a lot of rain. Able to grow rice well, it will produce rice as a product for export. Countries with fertile pastures will raise animals and export meat and furs as products.

3. Production expertise

Differences in production expertise Because the manufacturers of each country will have the expertise and technology to produce products and Different services Some producing countries have special knowledge and expertise in producing certain types of products, such as Switzerland. They have knowledge and expertise in producing watches. Japan has expertise in producing electronic tools. The Netherlands has expertise in the production of agricultural machinery. These differences in factors push each country to choose to produce certain products. in a low cost way Have knowledge and expertise and choose to order each type of product that consumers In their own country they want it but cannot produce it or can produce it at a higher cost.

4. Government investment policy

The amount of investment in the production of certain types of goods and services, whether large or small, may depend on the decision of the government. Government policies help support the production of various types of goods and services. This causes the products and services that the government supports to be researched and developed, creating the potential to produce products and services. Gain an advantage and be able to compete and expand the product market. It also depends on

other

policies that are beneficial to international investment. For the above reasons, in order for the people of each country to have a good life, the government of each country has negotiated contracts. Buy and sell goods between countries or support the private sector in your own country. Produce goods to exchange with other countries. Thus causing international trade.

Benefits of international trade

- Helps businesses in member countries to enter the market more easily
- Benefits from the allocation of resources and labor from other countries.
- Can create more diverse trade
- Reduces the cost per unit of production.
- Help create economic and political stability of member countries in the group.
- Make small countries that are grouped together Have increased negotiating power in the world market arena

Penalties of international trade

- Causes the business to be captured by the market Because businesses in the local market are being taken over by competing countries.
- Causes labor problems This is because producing countries often move production bases in order to find cheaper labor.
- Losing the market Because of the results of customs duties Affecting product prices Partner countries often seek Cheaper product market
- Making international business with expertise Can create advantages from trade integration, trading partners Can take advantage of grouping To avoid tariffs Resources

Benefits of international trade

Domestic products that are in sufficient quantity for domestic distribution We will export to sell outside the country. To create income for the country Meanwhile We also accept products from overseas so that Thai consumers can use a variety of modern products. that Thailand cannot produce itself Or the production is not of the same quality as foreigners. This is to build strong international friendly relations. and can do other businesses together. At the same time, the government has reached out to ensure that exploitation or corruption does not occur. Therefore making international trade It has a positive effect on the country.

Negative effects affecting trade with foreign countries

This case will happen with the values of Thai people who are wary of famous foreign brands or just follow them. Until it's socialism even though that some products in Thailand can be produced with quality comparable to foreign countries But Thai people still don't like to use it. Because it's cheap and not cool, the brand isn't famous, it doesn't keep up with trends, which results in the product not selling as well as it should. causing a lack of trade balance More money flows out of the country than is brought in. The solution to this problem is to adjust tastes and lifestyle habits. Taking into account the benefits Value for money in quality and price is important. And all of the above will be seen. International trade has both good results and some impacts on Thai products. that Thai people themselves are not confident in using Therefore, as we Thai people We should help each other adjust behavior. Help support Thai products that are of quality that is not inferior to foreigners. and choose to use foreign products only where necessary This will ensure that our country does not lose its trade balance. And there is money circulating in the country smoothly.

Summarize

International relations will bring income in the management of economic cooperation in many other areas, such as helping to support goods, making connections. The income of each country has increased more than before, including international taxes. It's clear. economic stability The health of each country's population is as well as its abundance. It is about connecting friendly relations to create an exchange of resources and creating trade and investment for each country to have income to develop their country, as well as creating good relationships between exchanging goods, whether it be vehicles. Ships, products, technology, etc. that have the needs of each country. It is also another way to create more jobs and careers for people in each country.

international trade It is the exchange of goods and services with another country. Due to differences in resources and abilities in the production of goods and services The meaning of international trade International trade refers to the trading of goods and services between countries. Countries that trade goods with each other are called "trading partners." Goods that each country buys are called "imports," and goods that each country sells are called "exports." Countries that purchase goods from abroad are called "countries." Importer" and the country that sells products to foreign countries is called the "exporting country" in general. Each country has the status of a whole country.

Importer and exporter at the same time. Because different countries Products are produced differently. Countries that produce products exceed the needs of domestic consumers. There will be leftover products that can be exported to sell or exchange products with other countries that cannot produce products within the country. or requires higher production costs Each country chooses to produce products in its own country. There are appropriate production factors to achieve the lowest costs. Causes of international trade, economic reasons that make countries In the world, we do business because No country in the world can produce goods and services. Everything is complete and sufficient to meet the needs of domestic consumers. Although some countries have the capacity to produce all kinds of products, there may be higher production costs that are not worth the investment. It is worthwhile for each country to produce only those products in which it has expertise or an advantage. and benefit all countries together Therefore, international trade occurs and is considered a division of labor between countries. according to the expertise of the people Natural resources and climate in each country, which is the most efficient use of the world's resources. Each country's government will either support it or take advantage of it. Or the aptitude for producing different products and services depends on the following factors:

1. Natural resources: differences in resources used for production in each country This is because each country has different resources or production factors. Countries that have rich mineral resources such as oil, iron ore, copper, natural gas, etc., will have industries related to the minerals they have. Therefore, any country that has What kind of resources? It will produce products that use those types of resources. It is a factor for producing goods to be exported in exchange for other goods that one desires.

2. Geographic characteristics, differences in topography and climate, such as countries with fertile ground suitable for cultivation. It will be cultivated according to the geography and climate. For example, Thailand is located in the tropics and has a lot of rain. If you can grow rice well, you will produce rice as an export product. Countries with rich pastures will raise animals. Meat and furs are exported.

3. Production expertise Differences in production expertise Because the manufacturers of each country will have the expertise and technology to produce products and Different services Some producing countries have special knowledge and expertise in producing certain types of products, such as Switzerland. They have knowledge and expertise in producing watches. Japan has expertise in producing

electronic tools. The Netherlands has expertise in the production of agricultural machinery. These differences in factors push each country to choose to produce certain products. in a low cost way Have knowledge and expertise and choose to order each type of product that consumers In their own country they want it but cannot produce it. or produced at a higher cost

4. Government investment policy The amount of investment in the production of certain types of goods and services, whether large or small, may depend on the decision of the government. Government policies help support the production of various types of goods and services. This causes the products and services that the government supports to be researched and developed, creating the potential to produce products and services. Gain an advantage and be able to compete and expand the product market. It also depends on other policies that are beneficial to international investment. For the above reasons, in order for the people of each country to have a good life, the government of each country has negotiated contracts. Buy and sell goods between countries or support the private sector in your own country. Produce goods to exchange with other countries Thus causing international trade.

Reference documents

Free trade. The Columbia Encyclopedia, Sixth Edition. 2001-05.

Denmark 2000: 274

Dollinger 1999: 62

Denmark 2000:274

Denmark 2000: 207

Denmark 2000: 208

Stearns 2001: 41

Denmark 2000: 213

Historic India-China link opens (BBC)

Schulze & Ursprung 2003: 104.

Seaman 1973: 379

than before in the automotive industry (Encyclopedia Britannica 2002)

roads and highways (Encyclopedia Britannica 2002)

Remote truck (Encyclopedia Britannica 2002)

(Encyclopedia Britannica 2002)

Schwela & Zali 2003: 156.

“Trade Define Trade at Dictionary.com.” Dictionary.com.

The Health Care Management According To Buddhism For Healthy Way

Nattha Muansutha

Suratthani Hospital, Ministry of Public Health, Thailand

Kantaphon Nuthongkaew

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author, e-mail: Nattha1.2517@gmail.com,

Abstracts

This academic article has the objective 1) To study health management guidelines according to Buddhism in order to create a healthy lifestyle. 2) To analyze the way of life that leads to creating a healthy lifestyle and health management according to Buddhism. Using the study process from documents, textbooks, research, various technological media and in-depth interviews with experts using non structure interview. The results of the study found that 1) Guidelines for health management according to Buddhism to create a healthy lifestyle It is a learning process about how to take care of ourself in 4 dimensions: body, karma, mind, and energy, which are the foundations leading to a balanced state of health with the principles of creation to repair. To create a mechanism to drive health care covering physical, mental, social, and spiritual health or cognition (intellect). 2) The results of the analysis of the way of life that leads to happiness and health management according to Buddhism found that there are 4 elements of health that create a balanced life that leads to happiness: physical body, social precepts, and a calm mind and the wisdom of awakening If humans were conscious and aware use wisdom in management fill in what is lacking the way of life of humans will be balanced by applying the principles of Dhamma which consists of "Dhamma" + "Hygiene" for good health, that is principles of Kayanamai (Promotion of good physical health), principles of Cittanamai (Promotion of good mental health), and Principles of Chivitanamai (Having good lifestyle habits) that is integrated into health management in order to create a healthy lifestyle.

Keywords: The Health Care Management; According to Buddhism; Healthy way

Introduction

Health problems that Thai society and world society are currently facing It is not just an academic problem due to insufficient knowledge and understanding about disease and health care or the development of treatment technology cannot keep up with the

changes and it's not just administrative problems that cause an efficient health system, but big problems hidden behind all health problems. It is a problem of paradigm or basic perspective for understanding the truth of things because at present the traditional scientific paradigm is the driving force for the entire world to develop under the trend of science and technology that is closely related to the consumer culture of the world market cause changes to the environment, social conditions, and people's lifestyles and then come back to affect health Including determining the way of thinking and the concrete structure of solving health problems. At present, many people including scientists and people in the health industry begin to realize the way of thinking and solving health problems that fall under the traditional science paradigm is a major obstacle that prevents solving health problems from being successful.

The health of each human being consists of physical, mental, social and intellectual aspects at the same time, cannot be separated You can be lonely if you still have to have relationships with people. Starting from parents and relatives to people in society. For this reason, a person must have good physical and mental health and must relate well together with social relationships in order to have good health. Even if one is free of disease or physical factors that cause disease, it does not mean that a person will have good health or well-being. Promoting health in various ways is a way to adapt to the environment in a balanced way. Covers all body systems (Phourai, 2019). This type of adaptation, in addition to physical adaptation, requires behavioral adaptation and conscious adaptation. If this happens continuously, it will create patterns at the individual level, called lifestyles, personalities, and habits. If humans have proper health management, they will lead to a happy life. Or say that there are guidelines for creating good health. It is to live life in harmony with the laws of nature. By promoting a balanced life, each person has the greatest role to play in their own health. Third parties or technology only support it. Good health depends not only on medical advancements but also on a good environment which is an important element in taking care of health covering all 4 dimensions (physical, mental, intellectual, and social).

Illness, suffering, problems related to health they all come from a lack of body. “Balanced relationship”, which balances relationship means “balanced relationship”, is balance or **Samata** in the Pali language (Mogkaew, 2019). These things play a role in the normalcy and happiness of the life system and are directly important to the system. Working within the human body If the balance is out of balance, it will cause an

abnormality of the 4 elements. Food that is eaten that is out of balance will cause weakness of the body, sickness, etc. Unbalanced fire of the elements will cause sickness and disaster. Unbalanced postures cause sickness and aging and if the elemental spirit is not balanced, it will cause suffering, sorrow, physical and mental illness. and without life (death). These are the results of a deficit in the relationship of the living system. If we are to create a balanced relationship It requires a shift in health paradigm. This matter is widely discussed both globally and in Thailand as the most important foundation in the health care reform process. Health management for good health It is a guideline for the Scientific Revolution to allow new discoveries to occur. By revolutionizing the use of Buddhist principles to integrate, build, repair. Create a healthy way of living these things will cause a paradigm shift from the original completely. It has become a new paradigm for sustainable self-care. Similar to the concept of Dr. Wichai Thianthaworn (2018) who said "Health is a matter of life" that is related to 4 different aspects of physical, mental, social and spiritual (Intellect) (Thianthaworn, 2018). It will lead to happiness in life, where happiness is one symptom of a state of perfection.

From the foregoing, it is found that health management is important in promoting good health in humans able to rely on oneself. The issues that must be taken into account in order to lead a happy life must include 4 dimensions: self-care in physical, mental, and energetic aspects by integrating Buddhist principles with medical principles, public health, and Thai traditional medicine, alternative medicine Including social ways sufficiency economy culture and way of life to create a healthy way of life. The author sees the importance of the results that will be created for the people who apply the knowledge. Therefore, we have studied and analyzed data in various fields to use in presenting an academic article on "Health management according to Buddhism to create a healthy lifestyle" in order to bring benefits for a sustainable life balance.

Content

"Well-being (Sukha Bava)" and "health (Sukha Bap)" in Pali are words that have the same meaning. Currently, the word "health" covers what in English is called "Spiritual Wellbeing", that is, having intellectual well-being and connects outside of the physical body, that is, "Health is a matter of life" that is related to 4 different conditions: physical, mental, social, and spiritual (wisdom), which will lead to happiness in life, which happiness

is

Symptoms appear on one side of a state of perfection. If we talk about the principles of Buddhism, it can be compared to the principles of “Vischa Vimutti Visuddhi Santi” (Thianhaworn, 2018) by taking care of health to cover all 4 dimensions. In the present era, emphasis is placed on the form of care. Holistic health Modern medicine tends to focus on maintaining health by relying on oneself rather than medical personnel. In order to achieve treatment that parallels the patient's lifestyle. This will result in both effectiveness and maximum efficiency in treatment. As well as creating awareness and awareness in taking care of the health of oneself and those in the family.

Buddhist health management as mentioned in the Tipitaka; Good health must depend on 4 dimensions: body, karma, mind, and energy (Mahatthanadull, 2019). Detailed guidelines for taking care of yourself in various dimensions can be described as follows.

The first dimension is the body by eating well and physical exercise to keep the body's functioning mechanisms normal. The body is considered the main principle. The naturopath said Humans are herbivores. Compared to carnivores such as tigers, humans have teeth mostly in their jaws for chewing. While the tiger's teeth are Fangs for tearing and biting Human gastric juice is less and 20 times more diluted than a tiger's. When eating meat, it is difficult to digest because the gastric juice is not much and concentrated enough. Vegetables take 17-24 hours to be digested in the human body, but meat takes up to 3 days to be digested. Moreover, the human small intestine is 12 times as long as the body's length. The meat therefore stays in the body for a long time until it rots and piles up causing disease. Today's food has a lot of genetic makeup. Commercial animals and out-of-season vegetables are being accelerated at an alarming rate. If possible, we should provide our bodies with as much natural food as possible, including vegetables, fruits, grains, and less meat. Fish is the easiest type of meat to digest. But you should choose fish that grows naturally rather than fish raised with food that has been fed food to grow. Therefore, maintaining health in the physical dimension is eating well, eating in balance according to the principles of the relationship of time and organs, which is called the "biological clock". (Patnathi, 2019)

The second dimension is karma, which refers to past actions that have consequences in the present. In Buddhism it is said that “All beings in this world have their own karma,” no matter what status they were born in. If you study the history of Buddhism, you will find that Even the Lord Buddha has had many lives and rebirths and

karma is used that were done in the past world before reaching his final life where he attained enlightenment as a Buddha. Karma is an important matter that creates changes in our lives, including illness, misfortune, accidents, and unexpected things. This is partly a result of karma. "Correction of karma" (Patnathi, 2019) means making it relieved and lighter, which can be done in many ways. Whether it is making merit, giving alms to monks, making offerings to monks, and practicing good deeds towards others. But the way that we believe is the best to practice Dhamma. Vipassana meditation; Vipassana meditation helps to keep the mind calm. When the mind is calm, it will not fluctuate or fluctuate. It will not be irritated, upset, disappointed, sad, or stressed and worried. A calm mind gives us the opportunity to understand others and understand ourselves, understand the environment, be kind, know how to forgive and live happily or another way is to practice mindfulness to change ourselves to solve problems. People who are conscious first will solve the problem It is considered a merit.

The third dimension is a good mind. Having good mental health can solve health problems in every system of the body. In contrast to the mind that is not still. Easily stressed and stress results in various diseases through an unstable mental state. Affects various organs in the body. Alternative medicine has divided them into 5 types as follows:

- 1) People who are easily frightened and are anxious, it will have an effect on the kidneys and bladder. It is easy to observe. Some people are so afraid that they urinate on them.
- 2) People who are easily angered, angry, irritated, and emotional. It affects the liver and gallbladder because the body releases too much adrenaline.
- 3) People who are easily excited. It affects the heart. Therefore, doctors often forbid people with heart disease from being affected by various exciting things.
- 4) People who are anxious. Stress affects the spleen and stomach causes cancer.
- 5) People with sensitive emotions. Easily affected, easily saddened, easily cried, it affects the lungs and large intestine as can be seen that some people are so sad that they faint.

The fourth dimension is power or energy, life force (Patnathi, 2019) that will help support all 3 dimensions. In the Tripitaka, life force is called "Utu". Power in the body is called "Ajkhath Utu". Power outside the body is called "Pahittha Utu" for us to create good health We must bring in energy outside the body to give us more power the average person's body energy level is not much different, which is about 0.7 gauss (gauss - a unit of measurement for magnetic energy). But people who are sick whether physical or

mental, power will decrease if we know how to train power to increase the amount of energy in the body. It will allow us to have a quick touch better physical and mental health. If you are sick, you will recover quickly. It is one of the basic principles of self-reliance. By means of training to increase basic power. This can be done by practicing physical fitness to stretch, relax, enhance mindfulness, create concentration by training the mind to be firm, not distracted, and increase happiness in life by spreading kindness.

The fourth dimensions of health and health management to create a healthy lifestyle

Nowadays, if we talk about health or that health has four dimensions: physical well-being, mental health, social health, and these four areas of spiritual health or cognition (wisdom) are not separated into separate groups, but are interconnected within one another. One aspect of well-being is comprehensive and connected to three other dimensions of well-being. Having complete well-being in all four dimensions, mentioned above is not only the basic, important element that leads to happiness. Only good quality of life but it is important for every element of having a good quality of life due to well-being or health. It's not just about not having disease. But it means correctness. All human and social appropriateness in the National Health Act 2007, Section 3 of this Act.

“Health” is the condition of a human being who is physically, mentally, intellectually, and socially connected to form a balanced whole (Ruangkaew, 2020). “Wisdom” means comprehensive knowledge, knowing and understanding separately in reasons for good and evil, usefulness and harm which leads to a good mind and generosity when the word is coined. Health is therefore inseparable from the way of life that must be lived on the basis of being fit and living in a family, community and society that develops in balance. As for the word spiritual health today, the word health is used. Intellect means intelligence that leads to a balanced life. The word “health” has changed its original focus, which mainly talked about solving problems when illnesses have occurred (Kanyatib, 2017). Later emphasis has been placed on prevention or health promotion before disease occurs, along with the belief that this method will allow us to create better health or speak in short language that focuses on building, leading, and repairing by changing roles and behavior to suit with awareness. Use guidelines for taking care of ourselves in 4 dimensions: body, karma, mind, and energy, combining the

principles of Buddhism and applying them to produce results that lead to a path of happiness.

Health according to Buddhism in order to create a healthy way of life

The World Health Organization (WHO) has defined the word “health” as “Health is complete physical, mental, social, and spiritual happiness (Ruangkaew, 2020), not only the absence of disease or infirmity.” Or means a state of complete health "Complete Well-being" Physical, Mental, Social and Spiritual. The word health is therefore not a disease. Hospital matters or only about medicine but it is a matter that covers everything.

The teachings of Buddhism and health in order to create a healthy way of life In Buddhism, it can be called "Vijja Vimutti Visuddhi Santi" that leads to a state of complete health. "Vijja" means brightness, clarity, clear vision, knowledge and understanding of things according to their actual condition. This is the characteristic of "liberation" wisdom, meaning liberation, freedom, not bound, not stuck, free to move around. Truly free from things. “Visuddhi” means cleanliness, purity, brightness, and clearness. “Santi” means calmness, smoothness, nothing to disturb or irritate. If humans practice all the elements of 4 dimensions of health according to Buddhist guidelines. It will make people experience happiness at different levels of life (Somdej Phra Buddhakosachan (P.A. Payutto, 2018). And the guidelines according to Buddhist principles that are an important principle that can lead to a balanced life, that is, take care of your health as well. Principles of Dhammanamai "Dhammanamai" Prof. Dr. Uay Ketsingh is the inventor and founder of the philosophy of health care using the principles of Dhammanamai. "Dhammanamai" comes from 2 words: That "Dhamma" and the word "sanitary" Dhamma means nature and hygiene means having good physical health. Therefore, "Dhammanamai" means Healthy by natural method or having good health through natural methods (Mogkaew, 2019) by the principles of Dharma It consists of 3 parts: 1) Kayanamai or Healthy body, which means having good physical health by doing exercises or various exercises 2) Mental health or Healthy mind is having good mental health 3) Healthy behavior is having good behavior in daily living. Actually, Dharma principles are not used to cure but use it as a guideline for taking care of your own health so that you can prevent and promote your own health with simple methods that we can use to change our own behavior to carry on in our daily

lives.

The details can be explained as follows. The Dharma principles are divided into 3 parts:

1. Kayanamai or Healthy body means having good physical health. By exercising regularly as appropriate for each age group.

2. Cittanamai or Healthy mind means having good mental health, which means thinking good, doing good (Jaemtim, 2022) and following the teachings of the religions that are believed, such as Buddhism, which includes practicing meditation, walking meditation. etc. The main principle is awareness. Being mindful in every activity we do.

3. Chivitanamai or Healthy behavior is having good daily living behavior. It's like eating nutritious food. Living in a clean place close to nature, don't drink alcohol, don't smoke, and stay away from various vices.

The principles of good morals that are integrated with Buddhist principles. There are many different principles. Each principle is interconnected and has the essence of health management in order to create a healthy lifestyle, that is, being mindful and being aware of problems. Use wisdom in life and continuously concentrate on performing daily activities the principles used as a guideline are the BHAVANA 4 (4 aspects of development) (Phra Soveuy Khunaratano (Noy), 2022). These include: 1) Body meditation: developing relationships with the physical environment and see the value of living with nature do not become obsessed or clinging to values that are not true. 2) Sila meditation: Developing behavior to be based in discipline. Don't harass and live together peacefully with others Be generous and support each other. Know how to communicate in a creative way. 3) Chitta meditation: training to develop the mind to be strong and stable and grow with all virtues. 4) Panya meditation: Wisdom training. To know and understand things as they really are, to know and see the world as it really is. The mind is free to escape and resolve problems with wisdom. Or, in summary, it was found that promoting health according to Buddhism in order to create a healthy way of life is giving importance to things that have an impact on health, such as things around us. Society and environment Adhering to the principles of Dharma will help a person to be healthy both physically and mentally. Have a strong body, have a calm mind, know your effects, know your actions, and be able to help yourself and society. Including teaching people to know themselves. Know your body and mind so that you can maintain your body and mind to live happily.

Analyze

1. Guidelines for health management according to Buddhism to create a healthy lifestyle

From the study it was found that Health management in order to create a healthy lifestyle requires the integration of Buddhist principles for sustainable, balanced health. Balanced health requires the care of the whole person. The level of holistic care is divided into 3 levels: 1) The individual level is to create balance within each of us, both physically and mentally. There is a harmonious unity between the body, mind and spirit. The way to such unity is to live life appropriately. Whether it is consuming appropriate food, having behavior that leads to good quality and relaxing the mind. 2) At the family and community level, it was found that people will have good physical health or not. Family is very important, warm family have love for each other Help take care of everyone to have good health both physically and mentally. A community that is supportive caring for each other. The health and life of people in the community will also be good. 3) Social level: Society here includes the environment or nature. That is, society is about relationships between people to people. Unity has the same intention towards the goal of creating a good society. As for the relationship between people and nature It is a matter of learning to live together with other living beings. Being aware of the appropriate use of natural resources will be one option to take care of your health and prevent illness. Only man must learn the laws of nature in order to know himself. And most importantly, there must be a way to conduct oneself in accordance with the nature and needs of the body. It is a guideline for taking care of yourself using the principles of the physical dimension. (By eating well and physical management so that the body's working mechanisms are normal), the dimension of karma (rules of action, must be mindful, use wisdom to create behavior to deal with problems), the mental dimension (having good mental health can Solve health problems in every system of the body) Dimension of power (life force that will help support all 3 dimensions, driving positive energy in life) by applying Buddhist principles that create wisdom. Be mindful and aware and act with the principles of reason, that is, the 4 principles of meditation, which are development in 4 areas: 1) Body meditation, which is the development of relationships with the physical environment. Do not become obsessed or clinging to values that are not true. 2) Sila meditation is the development of behavior in discipline. Don't harass and live together peacefully with

others Be generous and support each other. Know how to communicate in a creative way. 3) Citta meditation is training to develop the mind to be strong and stable. Grow with all virtues. 4) Panya meditation is the training of wisdom. To know and understand things as they really are, to know and see the world as it really is and solve problems that arise with wisdom.

From the study data mentioned above, it is consistent with Phalasuek R., et al, (2018) and Mogkaew, P. (2019) that the guidelines for promoting good health rely on elements of holistic health with 5 dimensions. Including 1) Physical dimension (Physical dimension) is the dimension of a healthy body. 2) Psychological dimension (Psychological dimension) is the dimension in which the person has a clear mental state. 3) Social dimension (Social dimension) is the happiness of the family. Society and community that create a good and thorough service system. 4) Spiritual dimension is happiness that comes from the mind coming into contact with things that a person adheres to, causing belief and faith in practicing good things with kindness, and sacrifice. Spiritual health occurs when a person has liberation from themselves (Self transcending). 5) Emotional dimension: People will respond to both positive and negative emotions. The results will be different whether it is good or bad is within the control of each individual. From the foregoing, it can be concluded that guidelines for health management according to Buddhism in order to create a healthy lifestyle It is a learning process about how to take care of ourselves in 4 dimensions: body, karma, mind, and energy, which are the foundations leading to a balanced state of health with the principles of creation to repair. To create a mechanism to drive health care covering physical, mental, social, and spiritual or cognitive well-being.

2. Analyze the way of life that leads to health and health management according to Buddhism.

From the study it was found that the way of life that will lead to health is a way of life that balances human beings with the enhancement of overall health by combining the principles that are the heart of the Buddhadharma as a guideline for health management, which is the enhancement of life health in 4 dimensions. that is consistent with overall health Which includes 1) strengthening physical health by creating a balance between lifestyle and human physiological needs. (physiological needs) such as heat, cold, hunger, privacy or illness by fulfilling the basic needs of nourishing the body to form the aggregates. The 6 elements and organs are balanced by wisely managing the 4 factors.

2) Strengthening health, precepts or behavior. From the reason said the balance of human life is related to safety needs and social needs, because feeling safe is the basis for a happy life. Changing personal behavior to create positive energy will be the foundation for building health repairs which is desirable behavior that is refined by morality. It leads to living together in a balanced global society. Therefore, in strengthening health and precepts, there are 3 approaches: (1) keeping the Five Precepts (2) having good friends (3) following the principles of Sangha Vatthu 4, which is giving, Eat, speak sweetly, conducting oneself to be beneficial and consistency 3) Strengthening mental health. It creates positive mental energy because the mind is the mainstay of the body. As said "The mind is the master, the body is the slave." If a good mental balance is created, the balance of human life will be stable. Strengthening mental health is therefore related to cultivating mental meditation. Practicing meditation and mindfulness-based cognitive therapy (MBCT: Mindfulness Based Cognitive Therapy), which supports the ability to develop the mind by training to always be mindful of oneself. 4) Strengthening intellectual health. It is about creating balance in the human way of life by creating self-awareness. (self-actualization needs), which is the need for humans to realize their full potential. There is wisdom in finding ways to overcome the bonds that bind humans to all forms of suffering. This is important for creating a healthy lifestyle. which enhances intellectual health by practicing mindfulness. Use mindfulness as the base for considering various conditions according to reality and promote awareness of various factors that occur.

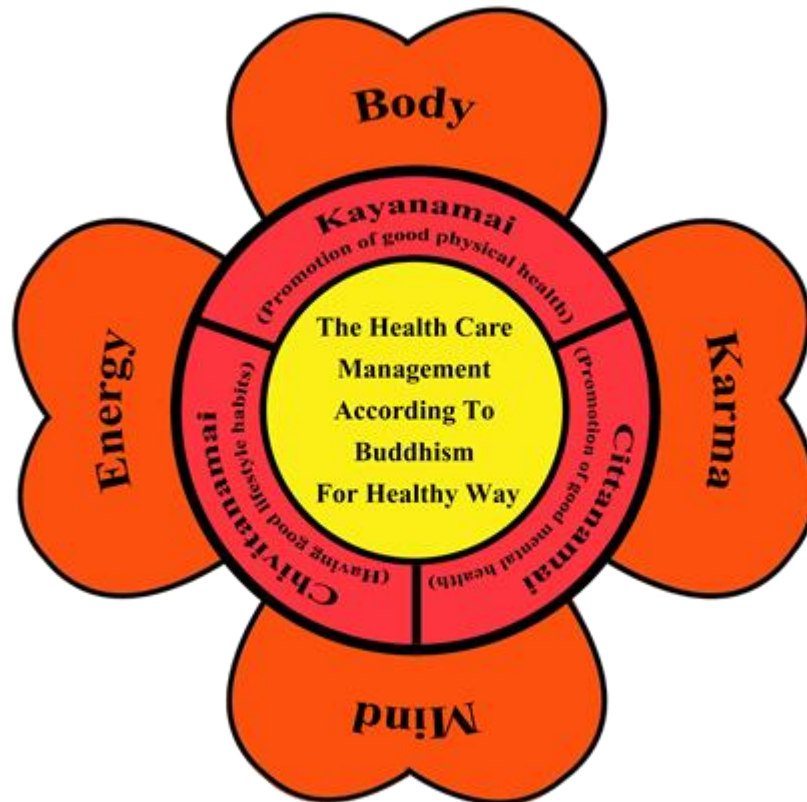
From the information mentioned above, it can be concluded that a way of life that creates a healthy lifestyle and health management according to Buddhism. It is necessary to change one's behavior in order to live in daily life in a balanced way with the principle of combining Dhamma principles with the nature of life, both physical, mental, and social, that is the Dhammanamai principle. which is divided into 3 parts: 1) kayanamai (having good physical health) 2) cittanamai (having good mental health) is thinking well, doing good, being aware. Being mindful in every activity we do. 3) Chivitanamai (having good daily living behavior) away from vices. Take care of your physical and mental health by using natural treatment methods. The dharma principles that are consistent with the heart that will be used as a guideline are the 4 principles of meditation (4 aspects of development), which are Body meditation, Sila meditation, Citta meditation, Panya meditation. The above information is consistent with Thongdee, S.

(2021) and Phra. Soveuy Khunaratano (Noy). (2022) said that the elements that lead to good health focus on well-being. Enjoy physical health by protecting the environment, Behavioral well-being focuses on the benefits and peace of society. Mental well-being is a peaceful, focused mind. Intellectual well-being lies in the ability to increase one's wisdom, awareness of one's own nature, and developing a balanced way of life by promoting holistic health in 4 dimensions: body, mind, morality, and wisdom.

Conclusion

Health management according to Buddhism to create a healthy lifestyle It is a process of living a balanced human life that is closely related to holistic health, which is a philosophy for good health by considering elements including body, mind, society, spirit, and mental faculties through management guidelines. Health according to Buddhism in order to create a healthy way of life It requires a learning process that is the foundation leading to a balanced state of health with the principles of creation and repair. To create a mechanism to drive health care in 4 dimensions: body, karma, mind, and energy. The 4 dimensions of health that create a balanced life that leads to happiness are the physical body, the moral precepts of society, and a calm mind. and the wisdom of awakening If humans were conscious and aware use wisdom in management fill in what is lacking the way of life of humans will be balanced. Well-being by being mindful, knowing how to think, knowing how to act, being aware of problems that arise. Understand the principles of nature and principles of Dhamma. It is a principle that is integrated into health management in order to create a healthy lifestyle. Because it is a combination of "Dharma" + "Hygiene" for good health, that is, the principles of karyanamai. (Promotion of good physical health) principles of Cittanamai (Promotion of good mental health) Principles of Chivitanamai (Having good lifestyle habits) The things mentioned above will be the first and important stage that creates awareness. Create a shield to protect against dangers that will destroy your balanced happiness, but in turn create a way of happiness instead.

Schematic diagram body of knowledge “The Health Care Management According To Buddhism For Healthy Way”

Reference

Jaemtim, N. (2022). Effectiveness of the 5-dimensional Happiness Development Program in

the Elderly at Sanamchai District Umphur Muang Suphanburi Province. *Journal of Boromarjonani College of Nursing Suphanburi*, 5(2), 141-150.

Kanyatib, S. (2017). Buddhist principles and health promotion for the elderly: A case study of a meditation practice center. *Master of Public Health Thesis*. Bangkok: ThammasatUniversity.

Mahatthanadull, S. (2019). Holistic well-beings promotion for balanced way of life accordingto buddhist psychology. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(3), 1161-1172.

Mogkaew, P. (2019). Construction of Dhammanamai Principles inTreatment of Thai TraditionalMedicine of Prongmadaue Community, Muang District, Nakhonpathom province. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(Supplement Issue),16-31

Phourai, P. (2019). concept of community empowerment for health promotion. *Journal of SocialDevelopment*, 21(2), 64-79

Phalasuek R., et al, (2018). "Participatory Action Research: Development Process

ParticipatingCommunity Health Promotion”. *Journal of Nursing College Network and SouthernPublic Health*, 5(1),211-223

- Patnathi, K. (2019). Self-care behaviors of Dhammanamai among elderly in chonburi province. *Master of Science in Health Promotion Faculty of Public Health*. Burapha University.
- Phra Soveuy Khunaratano (Noy). (2022). An application of bhavana 4 for developing life quality ofpakasai sub-district community, nuea khlung district, Krabi province. *Journal of MCU Ubon Review*, 7(1), 235-242
- Ruangkaew, S. (2020). The Development of Holistic Health Care Model for Secondary School Students. *Journal of the Association of Researchers*,25(1), 23-35.
- Somdej Phra Buddhakosachan (P.A. Payutto). (2018). *How to think according to Buddhist principles*.Krumthep: Se-Ed Book Publishing House. (in Thai)
- Thianthaworn, W. (2018). who said "Health is a matter of life". Retrieved 2023, December 2, from <https://doi.org/10.1002/per.2410010304>https://www.gened2.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen1403/GEN1403-C3.pdf
- Thongdee, S. (2021). Effect of mantal health promotion program in elderly : base on positivepsychology perspective. *Master of arts (developmental psychology faculty of Humanities*. Srinakharinwirot University.

Media Exposure, Attitude and Acceptance of Students of the National Sports University Phetchabun Campus that has a law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under the age of 20

Jukkit Autum

Pongsakorn Menlapmo

Lecturer National Sports University Phetchabun Campus.

Corresponding Author: Jukkit Autum. Faculty of Arts. National Sports University

Phetchabun Campus. Phetchabun, Thailand,

Email: jukkitautum089@gmail.com

Abstracts

The purposes of the research “Media exposure, attitude and acceptance of students of the National Sports University Phetchabun Campus that has a law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under the age of 20” Objective 1) to study the Media exposure, attitude and acceptance of students and 2) to study the relationship between personal factors and selective exposure to news, students’ acceptance, which has the law, bans the selling of alcoholic beverages to people under the age of 20. A sample was selected from 160 freshman students using purposive sampling method. The tools used in the research was a questionnaire, and the data were analyzed by statistical frequency, percentage, mean, standard deviation. The results showed that:

1. Personal factors of most respondents were male (71.9%), 19 years old (50.0%), cumulative GPA 2.01-2.50 (34.4%), belonging to the field of physical education (70.0%), income. per month 0-5,000 baht (79.4%) and the source of income is from father, mother or relatives (95.0%).

2. The student’s news exposure regarding the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age, the frequency level was infrequent overall ($\bar{X} = 2.30$).

3. The student’s attitude regarding the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age was at a level of ($\bar{X} = 3.80$).

4. The student’s acceptance of the law was at a high level ($\bar{X} = 3.99$).

5. The relationship between personal factors and students' exposure to news, attitudes, and acceptance of the law was found that Gender, age, GPA, field of study,

monthly income and source of income were not related to their news exposure limit. Gender, age, GPA, field of study, monthly income and source of income. The attitudes and GPA were not related to the personal factors and their attitude was a statistically significant difference at the .05 level. Gender, age, GPA, field of study, monthly income and source of income were not related to their acceptance of news.

Keywords: Exposure to news, Attitude, Laws prohibiting the sale of alcohol

Introduction

The Royal Institute Dictionary 2011 (2013) defines the word teens as "an age approximately 13-19 years old", which during teenage years is a period of change in many aspects, including body and mental state. Such changes in teenagers are expressed in various behaviors such as choosing friends, socializing, and being curious to experiment, which can sometimes lead to inappropriate behavior. One of the most common behaviors that can be found when entering teenage years is the habit of drinking alcohol. There was a study of the alcohol drinking behavior of teenagers under 20 years of age by the Research Center for Social and Business Development (2017) surveying perceptions, opinions on alcohol labels and alcohol drinking behavior: A case study of a sample of people in 16 provinces in every region across the country. The study found that 62.7 percent of teenagers were drinking alcohol in their lifetime and 42.3 percent had drunk alcohol in the past 12 months. When considering only youth aged 15-19 years, it was found that 36.4 percent were current drinkers. NatedaoThongseaw (2018) also stated that the emergence of new drinkers is an important problem nowadays with an increasing trend, most of whom are 15-19 years. If the problem of alcohol use among teenagers is not resolved, it may have long-term effects on individuals, society, and the nation. There are suggested guidelines for preventing alcohol drinking behavior in 5 areas as follows:

1. Increasing knowledge about the dangers of alcohol and creating awareness and motivation to change and stop drinking
2. Survey of attitudes and perceptions regarding alcohol consumption
3. Helps in developing decision-making, problem-solving and rejection skills
4. Developing a sense of self-esteem

5. Developing awareness of the factors that affect alcohol use and providing guidance to parents and teachers in schools, which is important to help reducing the likelihood of alcohol use among teenagers effectively

From the above study, it shows that every organization must take actions to reduce and stop drinking alcohol among teenagers. Thailand National Sports University, Phetchabun Campus is one of educational institutions that continuously promote campaign to reduce and eliminate alcohol within the university. The university is also part of the network of projects of the Lower Northern Higher Education Institutions Network to jointly prevent and solve alcohol problems supported by Office of the Alcohol Abstinence Network (SDN Thailand) and Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth) cover an area of 9 provinces in the lower northern region. The network has a mission to communicate and launch campaign to reduce and stop alcohol consumption, focusing on blocking and preventing new drinkers in educational institutions.

The objectives

1. to study the media exposure, attitude, and acceptance of students
2. to study the relationship between personal factors and selective exposure to news, students' acceptance

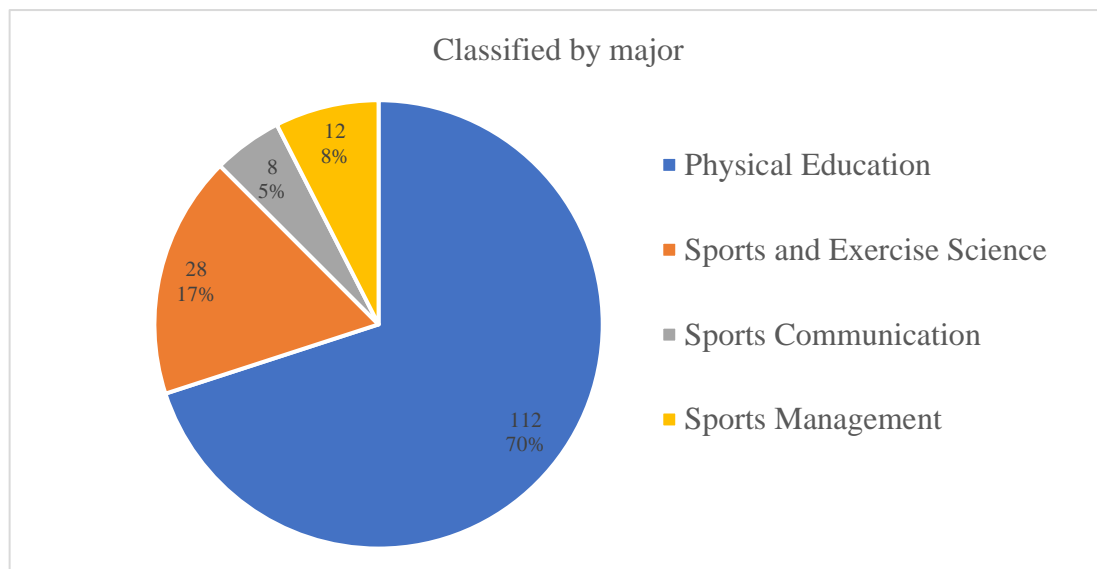
Methodology

A quantitative research method is used by means of survey research and questionnaires as a tool to collect data to answer questions about news exposure, attitudes, and acceptance of the population. The sample was determined to be self-respondents, which the researcher specified details according to the following topics.

The population used in this study was the students who are currently studying at Thailand National Sports University, Phetchabun Campus.

The sample was used using a random sampling method by selecting a purposive sample from 160 first-year students who are studying at Thailand National Sports University, Phetchabun Campus, in the second semester of the 2020 academic year.

Figure 1: Chart showing the number of samples.

Tools used in the research

Questionnaire

The researcher adapted questions from the research of Kornipa Panchanantakul (2010) on news exposure, attitude, and acceptance of teenagers towards the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age and act Alcoholic Beverage Control Act 2008. The following tools used in the questionnaire:

Part 1: General status of the respondents

Part 2: News exposure of students at the National Sports University Phetchabun Campus concerning a law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age

Part 3: Attitudes regarding the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age

Part 4: Acceptance of a law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age.

Data analysis

The researcher completed data collection and then checked the completeness and accuracy of the questionnaire. Then the data were analyzed using computer program and presented with frequencies, percentages, means, standard deviations, t-tests, by

performing a one-way analysis of variance (One-Way ANOVA) and interpreting the scores as follows:

1. Descriptive statistics are used to describe the nature of basic data by specifying data as percentages, means, frequencies, and standard deviations (Standard Deviation) to describe general demographic information and information about drinking behavior.

2. Inferential statistics are used to test research hypotheses, to test relationships using One-Way ANOVA, and to interpret score results.

Results

From the results of the study, it can be divided into 5 parts as follows:

1. Personal factors of most respondents were male (71.9%), 19 years old (50.0%), cumulative GPA 2.01-2.50 (34.4%), belonging to the field of physical education (70.0%), income. per month 0-5,000 baht (79.4%) and the source of income is from their parents or relatives (95.0%).

2. The student's news exposure regarding the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age, the frequency level was infrequent overall ($\bar{X} = 2.30$). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was social media has a frequency level of 3 times per month ($\bar{X} = 3.69$) and the item with the lowest average value is The mass media has an infrequent level of frequency ($\bar{X} = 2.35$).

3. The student's attitude regarding the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age was at a level of ($\bar{X} = 3.80$). When considering each item, it was found that the item with the highest average value was that this law is a campaign to create awareness and good values to stay away from alcoholic beverages. and the item with the lowest average is that this law can reduce new alcohol drinkers, with a level of ($\bar{X} = 3.42$).

4. The student's acceptance of the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age was at a high level ($\bar{X} = 3.99$). When considering each item, it was found that the item with the highest average was acceptance and compliance with the law was at the highest level of ($\bar{X} = 3.71$) and the one with the lowest mean value is providing clues about stores that sell alcoholic beverages to persons under 20 years of age, with a level of ($\bar{X} = 2.45$).

5. The relationship between personal factors and students' exposure to news, attitudes, and acceptance of the law was found that differences in gender, age, cumulative grade point average, Academic affiliation, monthly income, and source of income were not related to students' exposure to news.

Differences in gender, age, field of study, monthly income, and source of income were not related to students' attitudes. And different cumulative GPAs are significantly related to students' attitudes at the .05 level.

Differences in gender, age, cumulative GPA, field of study, monthly income And the source of income has no relationship with students' news Acceptance.

Conclusion

From the results of the study, the issues discovered from the results were discussed as follows:

1. From the results of the student's news exposure, it was found that the aspect with the highest average was their exposure to social media news. This shows that students have received the news by listening or reading "The law prohibits the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age" by being open to news on social media, especially social media such as Facebook, Twitter, Line, and Instagram. This is due to the increased use of social media nowadays, which is consistent with the results of the Electronic Transactions Development Agency's report on the number of internet users (Public Organization) (2019, pages 37-40) explained that there is a shift towards increasing digital use in daily life in this digital era. This can be seen from the number of internet users which has continually increased, especially in the past 5 years. Explicitly, in 2012, there were a total of 23,056,712 internet users. Later in 2017, the number of internet users increased to 45,189,944 people, or a growth rate of 96.0 percent. While the Thai population in 2017 totaled 66,188,503 people, and among those numbers there were as many as 45,189,944 people who used the internet. It can also be said that Thailand has internet users with more than two-thirds of the entire country's population nowadays. In addition, the research results are consistent with Kampol Duangpornprasert findings (2015), which has studied the topic of exposure to news, knowledge, attitudes, and participation in solving problems caused by the drinking of alcohol among teenagers in Bangkok. It was found that most teenagers in Bangkok are exposed to news through new media (social media) at the highest level. In addition, the Research Center for Social and

Business Development (2017) studied a survey of perceptions, opinions on alcoholic beverage labels and alcohol drinking behavior: a case study of a sample of people in 16 provinces in every region across the country. The results of the research found that those who saw or perceived “Announcement of the Alcoholic Beverage Control Committee on Criteria, Methods, and Conditions regarding the Labeling of Alcoholic Beverages 2015” is mostly seen on television and social media.

2. From the student’s attitude regarding the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age, it was found that the item with the highest average was “Do you think this law is a campaign to create awareness and good values to stay away from alcohol?”. This shows that the students have knowledge and understanding as well as a positive attitude towards the law. This can be seen that the law itself is a good campaign to create awareness and good values to stay away from alcohol. It is consistent with Kampol Duangpornprasert’s findings (2015), which has studied the topic of news exposure, knowledge, attitude, and participation in solving problems caused by drinking alcohol among teenagers in Bangkok. It was found that most teenagers in Bangkok had the highest attitudes, knowledge, or perception components. In addition, the research results are consistent with the research results of the Research Center for Social and Business Development (2017) studied a survey of perceptions, opinions on alcoholic beverage labels and alcohol drinking behavior: a case study of a sample of people in 16 provinces in every region across the country. It was found that the warning message “It is prohibited to sell alcohol to persons under 20 years of age. Drinking alcohol causes Decreased ability to drive a vehicle. Persons under 20 years of age should not drink” will reduce the number of drinkers and almost all the samples agreed with the warning message.

3. From the student’s acceptance of the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age, it was found that the item with the highest average was “You accept and comply with all forms of cooperation regarding this law.” It shows that students accept and cooperate well in enforcing the law This is due to students' attitude regarding the law. The students saw this law as a good campaign to create awareness and good values to keep them away from alcoholic beverages. Furthermore, they also believe that the law can help reduce various social problems such as accidents (drunk driving), criminal debts, etc. and they think that the law is still necessary for Thai society at this time.

Bibliography

- "Alcoholic Beverage Control Act 2008". (2008, 13 February). Government Gazette. Book 125, Section 33 n, Page 34-49.
- "Announcement of the Alcohol Beverage Control Committee on Rules, Procedures and Conditions relating to Alcohol Label 2015" (2015, 22 January). Government Gazette. Book 132, special episode 18 ¶. Page 6-7.
(Public Organization), Ministry of Digital Economy and Society.
- Chaiyachet Chawmuangthong. (2012). The effectiveness of warnings in advertisements Alcohol abuse Purchasing decision of working people in Bangkok. Master of Arts. (Mass Communication Technology). Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Electronic Transactions Development Agency (Public Organization). (2019). Survey resultsreport. Internet user behavior in Thailand in 2018. Thailand Internet User Profile. 2018. Bangkok: Strategy Office. Electronic Transactions Development Agency
- Kamphon Duangphonprasert. (2015). Exposure to news, knowledge, attitudes and participation in Solve problems caused by the drinking of alcohol among teenagers in Bangkok. Social science journal. Year 4, Issue 1. Pages 1-8.
- Kornipa Panchanantakul. (2010). on news exposure, attitude, and acceptance of teenagerstowards the law prohibiting the sale of alcoholic beverages to persons under 20 years of age and act Alcoholic Beverage Control Act 2008. Thesis. Master of Communication Arts. (Developmental Communication Arts Branch). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Natedao Thongseaw. (2018). Prevention of Alcohol Abuse in Adolescents. Journal of Nurses Association of Thailand Northern Office, 24(2), 1–11. Retrieved from <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jnorthnurse/article/view/196262>.
- Phaisan Limsatit. (2018). Study on Legal Issues and Implementation of Alcoholic Beverage Control Act B.E. 2551. Program for Alcohol Research Center (SWU) Faculty of Medicine Prince of Songkla University.
- Research Center for Social and Business Development. (2017). Perception survey Reviews of beverage labels Alcohol and alcohol drinking behavior: a case study of people in 16 provinces in every region of the country. Research report. Alcohol Research Center Fund office Support health promotion.

Royal Academy. (2003). Royal Institute Dictionary 2011 Honoring His Majesty the King

On the occasion of the auspicious occasion of His Majesty the King's 7th Cycle
Birthday Anniversary, 5 December 2011. Royal Academy.

